

kalligram

zoltán gábor

ORGAN

ZOLTÁN GÁBOR

O r g i a

KALLIGRAM

2016

Zoltán Gábor: *Orgia*

KALLIGRAM

2016

Copyright © Zoltán Gábor, 2016

ISBN 978 615 5603 65 5

Borítóterv Hrapka Tibor

A Dunának

A parancs ősibb a beszédnél.

Canetti

– Renner! Indulás.

– Megyek.

Korlátba kapaszkodva ereszkedik le a lépcsőn. Mint az öregemberek. Talpát két napja nem verik. Korábbi kezelések miatt botütés minden lépés. Lüktetés feszíti dagadt lábfejét. Saját cipő rá se megy. Raktárból hoztak fel neki nagyobb. A manzárdból a földszintre ér. Megérti, hogy a lábakra nehezedő súlyt és fájdalmat nem csökkenti a kar erőfeszítése. Lassan hozzá lehet szokni. Lépésről lépésre.

Járni jó, még ha fájdalmas is. Jobb, mint lökéstől, rúgástól előrezuhanni, padlón gurulni, bakancsok közt mászni.

A kocsibeállóban az ő kisteherautója áll. Mondták neki, hogy elhozzák a gyárból, és hallotta fentről, ahogy beálltak vele, de elhinni nem akarta. Tényleg az ő Adlere. A falaktól egyenlő távolságban álltak le vele. Ügyes volt, aki csinálta.

A rakodótér ajtaja nyitva. Bent a padlón a testek. Ponyvát nem terítették alájuk. Ha valamelyik vért ereszt, bemocskolja a kocsit. Mindegy, alkalomadtán ki lehet takarítani, vasba a vér nem eszi be magát. Fejjel az ajtónak három hever. Mások, nem látszik, pontosan hányan, fordítva lettek betéve. Cipő egyik lábon se maradt. Meztelen talpak, szakadt harisnyák, sötét foltos zoknik vegyesen.

Mintha a hozzá tartozó nők nem lennének köztük. Vagyis az ígéretnek megfelelően életben hagyták őket.

– Bemehetek hozzájuk? Elköszönnék tőlük. Csak egy perc.

– Nem lehet. De ne félj! Megvannak.

Barátságosan hangzik ez a kiegészítés. Robinak hívják a fegyverest, az arca értelmes. Renner nem emlékszik, hogy ez is ütötte-e. Valószínű, hogy ütötte, de biztos nem tartozott a legbuzgóbbak közé. Akkor tehát indulni kell.

– Több nem jön? – kérdezi Renner.

– Ma ennyi – válaszolja Robi.

Becsukják az ajtót. Robi kopog a kapun, és kiszól, hogy indul a fuvar. A kapuőrök először csak résnyire nyitják a kaput, az egyik lövésre készen tartja a puskát.

– Én vagyok, nyithatod.

A kapu kitárul. Hideg levegő jön be a Városmajor-utca felől. Egy valamire nem lehet panasz a Városmajor-utca 37.-ben: fűtenek rendesen. Jut a melegből a kocsibeállóba is.

– Kocsikázni megy a Robi.

A kurbli a helyén van. Robi elveszi, és a jármű orrához lép. Renner beül a vezetőülésbe.

Ha a motor beindul, és ő gyorsan sebességbe vált, keresztülhajthat Robin, és elroboghat. Ki az éjszakába. Most nem számítanak rá az örök. Mire lőhetnek, már késő.

Robi beilleszti a kurbli. Fölnéz. Neki is beugrott? Hogy mi van, ha az a lila, lüktető láb tiszta erőből a gázpedálba lép?

Robi lehajol, teker egyet a kurblin. A motor elsőre indul, és visszarántja a kurbli, de nem túl erősen. Renner üresben tartja a váltót, míg a másik kihúzza a kurbli, és beül mellé.

Az egyik kapuőr búcsút int. Lehet, hogy ez már Rennernek is szól. De csak Robi int vissza.

Renner balra veszi az irányt, a Csaba-utca felé.

Nem hajtott keresztül Robin. Már itt ül a jobbján, az oldalán pisztoly – ilyen sansz sokára adódik újra. Ha lesz még egyáltalán.

Hogyha áthajt rajta, és most teljes gázzal robog lefelé a Csaba-utcán az Adlerével, akkor nyugodt lehetne? Nem, hiszen ott maradt a házban a két nő. Miatta biztos kivégzik őket. Föltéve, hogy eddig nem lettek elintézve. De még ha értük nem kéne aggódnia, akkor is ott van az anyja és a kislánya. Odaát az Újlipótvárosban. Mindent tudnak, utca, házsám, emelet, ajtó. Ő pedig már azt tudja, hogy ezeknek semmi skrupulusuk nincs a tekintetben, hogy helyénvaló-e nőket és gyerekeket bántalmazni. És azt is tudja, hogyan csinálnák. Végignézetnék az idős nővel, mint vetköztetik le és kezdik gyötörni a hároméves kislányt. Utána a kicsinek kéne néznie, ahogy a nagymamájáról letépik a ruhát. Ahogy különféle eszközökkel kínozzák ráncos, fehér testét. És a nagymama hiába rimánkodna, hogy csináljanak vele, amit akarnak, csak a kicsit vigyék ki a szobából, amíg meghal. Igaz, most megpróbálhatott volna odarobogni, és elhozni őket, és velük együtt menekülni tovább. A Margit-híd nincs, félig berobbantották, a Lánchídon kéne átmenni. Kérdés, az őrségen hogy jut át. Átszáguld a budai hídfőnél? Rendben, a pesti oldalon állók már felkészülten várják, és kilövik. Viszont ha Budán higgadtan megáll, és kiszól, hogy „kitartás, hullákat hozok a Tizenkétkerből”, akkor nagy valószínűséggel átengedik. Igen, meg is lehetett volna

csinálni. Miért nem csinálta meg?

Még mindig megcsinálhatja. Csak a Robit kell hozzá kiiktatni.

És kitalálni, hogyan tovább, ha elhozta az anyját és a kislányát az Újlipótvárosból. Hova tovább.

Vagy begyorsítani, míg lejt az út a Széll Kálmán-tér felé, lendületből felrobogni az emelkedőn a Főposta mellett, mintha síugró sánc volna, és aztán elszakadni az úttól, szabadon repülni a tér fölött, majd lezuhanni, szétzúzódni, felrobbanni az autóval. A halálba vinni ezt a nyilas Robit. Hozzákeveredni a rakomány halottaihoz. Másra hagyni az eltakarítás gondját.

Tiszta az ég, csillagos. Reggel és délelőtt erősen ágyúztak, most csak nagy ritkán hallatszik egy-egy lövés.

Szó nélkül ülnek egymás mellett. Nemcsak a gondolatai kötik le Rennert, az útra is erősen figyelnie kell. Elsötétítés van. Váratlan helyeken romok és roncsok terpeszkednek az úttestre.

A Krisztina-körútnál kérdezi meg, hogy merre.

– A Dunához.

– Rakpart?

– Híd.

– Lánchíd?

– Tegnap kellemetlenségünk volt ott. Ma ne arra menjünk! A németek miatt. Úgy csinálnak, mintha az övék lenne. Menjünk az Erzsébet-hídra!

– Rendben – feleli Renner, a készséges sofőr. Egy hete még úr volt, vasgyáros. Habár a teherautóját legtöbbször maga vezette. Robi pedig munkás volt, még ha nem is az ő gyárában. Egyébként két hónapja nem jár be, fegyveres pártszolgálatos.

Párásodik a szélvédő. A törléshez használt szarvasbőr a helyén, vezetés közben Renner egy részt megtisztogat. Robi nyújtja a kezét a szarvasbőrért: jó mitfahrerként tovább dörgöli az üveget.

Az utastérben a szokott tiszta szag. Renner nem túri, hogy a járművét gépszír, por, piszok lepje be. Egyelőre nem változott a szag.

A Krisztina-körúton halad, és nem gyorsít harminc fölé. Az emberek a platón így is, úgy is halottak. A folyó ugyanúgy folyik, mint amikor még éltek, és ugyanúgy fog folyni, ha már benne lesznek. Nincs miért sietni. Oldalán a fegyveres nyilassal, háta mögött a

raktérben hat-nyolc hullával. Kisteherautója körül a várossal, amiből most éppen az hiányzik, ami az ő szemében várossá teszi a várost: az esti fények. Gázlámpák puha fénybolyhai, lakásablakok függönyei mögött világító csillárok, homlokzatokon vonagló dzsesszes neonbetűk. Mint ahogy a lehetőség is hiányzik, hogy irányt vegyen egy bár felé, italt kérjen, és bámulja a ringó testeket, beszélgetést kezdjen egy nővel. Vagy felmenjen a szeretőjéhez. Ennek ellenére jólesik kint lenni, napok után először, és vezetni. Hát ezért nem gázolta el Robit? Hogy ne kelljen az ismeretlenbe menekülnie, és komótosan vezethesse a kisteherautóját?

Nem tudja, hány óra lehet. A karóráját a kezdet kezdetén elszedték tőle, ahogy a gyűrűjét, a cigarettatárcáját, minden értékét. Ezekből semmit se kapott vissza. A télikabátját az egyik vezető vette használatba, látta rajta előző este. Neki pedig hoztak egyet helyette. Miután életben hagyták, és feladatot adtak neki. Vállban szűk, és az ujja rövid. A jobb zsebében zsebkendő. Renner a balban szokta tartani. Egyelőre hagyja, ahol van, nem teszi át.

Kezd bemelegedni a vezetőfülke, Renner kigombolja a felső gombokat. Sajogva hiányzik a saját kabátja. Amiben most a nyilas vezető jár-kel. Árpádsávos szalagot tűzött a karjára. Most aztán láthatóvá lett, milyen egyszerű a világ: a vadászok lehúzzák az elejtett vadak bundáját, és magukra öltik.

Konkrétan a saját helyzete egy fokkal mégis bonyolultabb: ő, Renner, egyszerre nyúzott vad és a vadászok csapatának tagja, akit másvalaki gereznája melegít. Ha jól viselkedik, idővel karóra tiktakolhat ismét a csuklóján? És egyszerűbb lesz a képlet?

Renner nem szereti az egyenruhákat, és rangjelzésekre se vágyik. Mostani szorult helyzete részben ennek köszönhető: az október közepén hatalomra került kormány mozgósítási rendelkezése szerint be kellett volna vonulnia. Valahányszor valaki rákérdezett, hallott-e a mozgósításról, azt mondta, nem foglalkozik vele. Évekkel ezelőtt, Észak-Erdély megszállásakor mozgósítva lett Renner is az oldalkocsis motorjával együtt, azt végigcsinálta, de nem élvezte. Akárhány frissen ácsolt diadalkapu alatt pöfögött át, akárhány üdvözlő szavalatot hallgatott végig. Egyenruha annak való, aki a maga tudása szerint nem képes rendesen felöltözni, úgy, hogy kedvük legyen ránézni a nőknek. Rangjelzés annak való, akin nem látszik, hogy legalább kicsivel többet ér az épphogy embernek számító alakoknál. Tényleg, miért imponálnának neki a katonatisztek? Renner tizennégyben született, egy olyan országban nőtt fel, amit a büszke vitézei háborús helyzetben nemhogy gyarapítani nem

voltak képesek, de a határait tartani sem, majd ezek után, helyett, hogy szerényen félreálltak volna, rászabadultak az országra, és minden szinten a kezükbe vették az irányítást. A gazdaság összeroppant, Rennerék családi vállalkozása tönkrement. Renner apja megbetegedett és meghalt. Az anya ott maradt két kisfiúval. Renner nem tett fogadalmat, nem ígért az anyjának semmit, csak tanult és készült, és segített nevelni az öccsét. Dadogott – elhatározta, hogy abbahagyja, kész, nem dadog tovább. Külső segítség nélkül megoldotta a feladatot. Mint amikor a csuklást küzdi le valaki pusztán úgy, hogy odafigyel, és nem hajlandó tovább csuklani. Az önfegyelmező módszer mellékhatásaként a beszéde lassú, egész mozgása lomha lett. A megfontoltság viszont javára vált. Azután egy nagynénje meghalt, és Rennerékre hagyta a vagyonkáját – Renner anyja bízott a fiában, engedte, hogy elinduljon a maga útján.

– A többi nőcskét, akiket a gyáradból behoztunk, azokat is mind basztad?

Ha választani kell, elismerés több van a kérdésben, mint elítélés.

– Á, nem mind.

– Hány zabigyereked van?

– Egy sincs.

– Na, ne izélj! Orvoshoz vitted őket? Nem tilos az? Neked tényleg mindent szabad volt? Hány abortuszt finanszíroztál?

– Egyet se.

Egy héttel ezelőtt válasz nélkül hagyott volna minden ez irányú kérdést. Vagy kikéri magának. Igaz, akkor senki nem is kérdezett tőle effélét. Egyvalaki kivételével. Laci az alkalmazottja, aki gyerekkora óta ismeri. Egy házban nőttek fel, itt, Budán, a Hattyú utcában, együtt jártak iskolába, a Jurányiba, együtt moziba és a grundra. Kövérek, alacsony muksó. Amennyire hálás lehet neki a foglalkoztatásért, a kényelmes és biztos állásért, annyira irigyelheti. De ez csak az utóbbi napokban, a fogságban ötlött fel Rennerben. Mikor azt latolgatta, ki dobta fel. Lacinál végül valószínűbbnek tűnik két másik alkalmazottja, Marcsi és Zsuzsi. A gyár az ötödik kerületben működik, természetesen vannak ott is nyilasok, azok se a szelídségükről vagy a kényelmes tempójukról híresek, hozzá mégse ők, hanem a tizenkettedik kerületi szervezet szállt ki. Mármost Marcsi és Zsuzsi, akiket nemcsak a munkagépnél és az íróasztalnál használ – egyikük tisztviselőnő, a másik munkásnő –, mielőtt hozzá szegődött, a MOM-ban dolgozott. Még most is a tizenkettedik kerületben laknak. Laci nem lett behozva, se velük, se utánuk. Egyébként Marcsi és Zsuzsi sem.

– És a három nővért, akiből elsőre csak a két nagyobbat hoztuk, és két napra rá az Ilonkát, a legkisebbet? Azokat basztad?

– Őket? Ja, őket nem.

Hazudik. Nem akarja, hogy Robi túlzottan irigykedjen rá. Igaz, most már mindegy. Robi rájuk mászhatott a Városmajor-utcában, ha akart. Ahányszor csak akart.

– Kár, hogy kihagytad. Csoda egy csokor.

Volt. Teszi hozzá magában Renner. A virágok szárát elnyiszáltatok.

Az Erzsébet-hídhöz érnek. Magyar őrség mozdul. Robi az oldalsó ablakhoz tartja a karszalagját, az elég, az őt továbbot int a puskájával.

Szar lehet éjjel a hidegben a híd végében. Itt fogják megvédeni a hont. Nem lehetnek ennyire hülyék. De. Lehetnek.

A híd közepe előtt áll le, hogy még kényelmesen átférhessen a felső feszítőív alatt, amikor majd kimegy a korláthoz. Üresbe teszi a sebváltót, járni hagyja a motort. Abban a reményben, hogy hamar végez a rakodással. Behúzza a kéziféket, és kiszáll. A Duna fölött metszőbb a hideg, mint ahogy a Városmajorban érezni lehetett. Renner körülnéz: se Buda, se Pest felől nem közelít senki és semmi. Túloldalt Robi is kiszáll. Egyszerre érnek a hátsó ajtókhöz. Kinyitják jobbról-balról.

Renner tisztában van vele, hogy nincs értelme halogatni a rakodást. A hullákat a Dunába kell dobni. Jobb lenne kesztyűben, de ha nincs kesztyű, akkor így, pusztá kézzel. Kevésbé hajlamos az iszonyra, mint általában az emberek. Felesége egyik nagybátyját, akinek hasi műtete volt rákból kifolyólag, és otthon ápolták, ő kötözte újra mindennap. Vért és gennyet törölgetett, és miközben mindenki más elfordult, ő nyugodt hangon társalgott a beteggel. Autókról, szivarokról, konyakokról.

Elsőnek egy férfit húz ki. Retteg, hogy mégis a nők közt van a felesége vagy a szeretője. Vagy mind a kettő.

A férfi fejjel kifelé fekszik. Renner a hóna alá nyúlva emeli meg. Nyitva a szeme, szája. Feje, ami Renner mellére billen, csupa alvadt vér. Na, hát mégis jó, hogy nem a saját télikabátjában kell intéznie: sajnálná. Az első napokban együtt voltak a fogdán, vagyis a Városmajor-utca 37. földszinti fürdőszobájában. A sarkak koppanva érnek a kövezetre. Renner szánja, de nem tudja kíméletesebben intézni a dolgot. Hátrálva, a hullát maga után húzva indul a hídkorlát felé.

Égett szőr szaga csap az orrába. Cigaretta paraszával, meggyújtott újságpapírral pörzsölték ezt az embert, ahogy másokat is. A derekát a korlátra emeli, és átfordítja, arccal lefelé, majd alányúl, és a lábakat fölhúzva átbillenti. Nem néz utána, csak a

korlátnak dőlve várja a csobbanást; indul a következőért.

Most már pihenhet, Kelemen úr! Nem akar emlékezni rá, de fejében megvan a férfi neve. Meg a lakcíme. Bizony előfordulhat, hogy valaki egyszer majd kérdezni fogja róla, abban az esetben, ha Kelemen valamelyik hozzátartozója túléli a mostani eseményeket, és természetesen ha ő, Renner túléli. Hányadika lehet? December húsz... Huszonegyedik. Éjfél elmúlhatott már, huszonkettedike van tehát. Ha jól kalkulált. Kelemen december huszonkettedikén került a Dunába. De Rennernek aktuálisan most azt kell kikalkulálnia, hogy kisteherautójának rakodóteréből melyik hullát húzza ki másodikként.

Csupasz női lábat fog meg. Kisebb, mint a feleségéé és a szeretőjéé, úgy ítéli meg. Az egyik alkalmazottjáé lehet, akit 13-án, ugyanazon a napon hoztak be, mint őt. Nem akarja, hogy a test, a fej a macskakövekre zuhanjon, ezért oldalvást húzza, át a többin, és alányúl. Ez a három nővér egyike, a középső. Juli. Ahogy viszi, menyasszonyt hordozó gáláns vőlegényre emlékeztethetné a szemlélőt, de mivel a lány hullája merev, karja-lába egyenesen kimered, az összkép mégis más egy kicsit. Renner röviden mérlegeli, bele tudná-e lökni a szemlélőt, vagyis Robi testvért a Dunába, ha hirtelen irányt vált, és nekiszalad Julival. Nem érez magában elég lendületet. Ugyanekkor kísézője úgy értékeli, hogy eleget cipelt egyedül, és besegít: a harmadik hullát lábtól már ő fogja.

Csak jobb így.

Múlt csütörtökön, amikor a pártszolgálatosok lecsaptak a gyárra, a három nővér egyike nem volt benn. Valamiért fél napra elkéredzkedett, és Renner elengedte, miért is ne. Ez nem a lógások időszaka, zsidó munkásoknak éppenséggel biztonságosabb a gyáron belül tartózkodni. A gyár katonai megrendelésekre is dolgozik, hadiüzemnek számít. Március után az alkalmazottak közt hónapról hónapra több lett a zsidó. Nagyrészt nő és fiatal. Renner nem értette, miért olyan fontos a városmajor-utcai nyilasoknak a harmadik lány begyűjtése. Valószínűtlen, hogy különösen jómódú lett volna a család, vagy hogy éppen ez a fiatal lány további, fontos személyek hollétéről tudhatott volna. Mindenesetre a nyilasok, ha már a markukban volt hármuk közül kettő, a fejükbe vették, hogy megszerzik a harmadikat is. Kérdés, honnan tudták, hogy háromnak kell lenni belőlük. Ugyanaz, aki Rennert bemártotta, beszélhetett róluk, de miért volt ennyire fontos neki, hogy mind bevitesse őket? Akár Laci volt, akár Marcsi és Zsuzsi, más okot nehéz feltételezni, mint bosszút vagy féltékenységet. És akkor az lett a kínzások egyik célja, hogy valaki a foglyok közül elárulja, hol találják Ilit.

A mozdulat, amivel a két férfi a korlát fölé lendíti az éppen aktuális testet, darabról darabra lendületesebb, és a végén már a zsipp-zsupp-kenderzsúp játékot idézi.

A másik személy, akit a nyilasok akkor még nagyon be akartak gyűjteni, Renner szeretője volt. Elsősorban a nővérekről lehetett feltételezni, hogy tudnak húguk hollétéről, és természetesen Rennerről, hogy ismeri a szeretője rejtekhelyét. Ugyanakkor éppen a nővérekről feltételezhető, hogy a végsőig próbálják védeni húgukat, és a férfiről, hogy mindenáron óvni akarja szeretőjét. Vagyis a nyilasok nem a legkönnyebb feladatot tűzték maguk elé, amikor vallasni kezdték őket. Juli testén a korbácsütések és a pengével ejtett vágások nyomán többfelé szétnyílt a bőr. A sebeknek már nem volt lehetőségük összeforrni. Akit ennyire megrongáltak, annak már jobb elmerülni a hideg vízben, mint egy fogdaként használt fürdőszobában guggolva várni a következő kínzást. Renner látta alkalmazottait az első verés után, a második verés után, a harmadik után, és tudta, min mentek keresztül, mert őt ugyanannyiszor, ugyanannyit verték, vagy eleinte még többször és erősebben is.

Annyi mindent nem értett. Korábban ami elé került, azzal mind tudott valamit kezdeni. Onnantól, hogy a Tizenkétker benyomult a gyárába, gyakorlatilag semmit. Nem látta előre a nyilasok cselekedeteit, ez így utólag egyértelmű. És most, egy hét után, még mindig nem látja.

Ellenben még mindig úgy gondolja, hogy nem kellett feltétlenül így történnie, csak kevésen múlt minden. Igenis át lehetett volna vészelní a németek kiveréséig hátralevő időszakot.

Például, ha a németek feladják Budapestet, és visszavonulnak saját határaik védelmére. Racionális lett volna? Maximálisan! És igenis látszottak jelei, hogy úgy lesz. Az ősz folyamán sok csapatot mozgattak át a városon, vitték az embereket és a felszerelést keletről nyugatra. Végül nem mindet.

Ha az oroszok előrenyomulása nem lassul le pont itt, a város határán.

Ha valamelyik ismerőse nem haragszik meg rá.

Ha az az ismerőse nincs becsatornázva pont ide, a tizenkettedik kerületi nyilasokhoz.

Az is egy ok, hogy tiszta munkára törekszenek. Egy zsidó se legyen. Ne maradjon a két testvér után egy, aki utóbb esetleg számon kérheti, hová tették őket. Rennernek nehezebbre esik elfogadni ezt a logikát. Ilonka mosolygós kislány volt. Csírája se

mutatkozott benne a fúriának.

Másrészt ő senkiben sem látott meg soha olyasféle indulatokat, mint amiket az utóbbi napokban megtapasztalt. Vagyis nem bízhat az érzékeiben. Lehet, hogy Ilonka, ha hagyják, sorban mind levadássza a nyilas férfiakat, nőket és gyerekeket. Érthető, hogy ezt nem szeretnék.

Lehet, hogy újra kell tanulnia az embereket.

Páter Kun magas, szép férfi. Az arca szabályos. A hangja kellemes. Ha May Károly regényében járnánk, lehetne Old Shatterhand, akit kínzócölöphöz kötnek, és némán szenvedve tűr. Ehelyett másokat kínoztak, arra törekszik, hogy a lehető leghangosabb sikolyokat csalja ki belőlük.

Megadja testvér vékony, szőke fiú. Öt évvel fiatalabb Rennernél. Civilben fűszeres. Kicsi, nyírott bajuszt visel. A Városmajor-utca 37.-ben élet-halál ura. Úgy látszik, nem elég egy fűszeresnek, hogy jó minőségű árut tart, kiszolgálja a vevőit, és évről évre gyarapszik a bankbetétje. Muszáj élet-halál urának lenni. Máskülönben az emberből hullát csinálnak. De nem észrevétlenül, hanem úgy, hogy megérezze. A pap, a fűszeres meg a többi mindennap órát játszik, fölnyitja a szerkezetet, itt eltör egy fogaskereket, ott elszakít egy rugót. Lassan, de biztosan véget vetnek a tiktakolásnak.

– Na, Robi, hová lettek a zsidók? – kérdezi az egyik őr, amikor visszaérnek a Városmajor-utca 37. elé, és kiszállnak.

– Erzsi nénihez vittük őket. Ő dajkálja őket mostantul.

Elégedett nevetés fogadja a választ.

Robi utasítására a kisteherautót az utcán parkolja le Renner. A kapu mögötti részen napközben sűrű a forgalom, foglyokat hoznak be, várakoztatnak. Arrafelé járnak el, akik ügyes-bajos dolgaikat intézni jönnek a nyilasházba. Nyilasok és a szövetséges szervezetek tagjai, kérvényezők, rászoruló, bejelentők – rengetegen.

Kiszállás után Robi magához veszi az Adler kulcsát.

– Burkoljunk valamit! – mondja, és a nyilasház alsóbb szintje felé indul, ahol a konyha is található. Renner követi. Miután behozták, öt vagy hat napig nem kapott enni. Inni tudott a csapról. Társait ugyancsak éhezttették, de azok közül a legtöbb azóta meghalt. Közben az egyik keresztény alkalmazottat ártatlannak minősítették, és elengedték. Őt, aki keresztény létére sokszoros zsidóbújtató, akinek zsidó a felesége és a szeretője, aki katonaszökevénynek minősül, egyelőre nem végezték ki, és két napja az

ételt se vonják meg tőle: egy-egy szelet kenyeret kap délben és este.

A konyha ebédlőként is szolgál. A tűzhelyen teáskanna melegszik, és egy nemzetes asszony vigyázza. Az asztalnál tíz vagy annál több szék, különféle készletekből valók. Fehér hálósobai garnitúra darabjai és kerti székek keverednek magas támlájú étkezőszékekkel.

– Pörkölt van – emeli meg a nagy fazék fedelét Robi. – Megfelel?

– Köszönöm.

A mosogató mellett, egy kisasztalon nagy rakás tiszta tányér, evőeszköz elmosogatva, szárazra törölve. Elvesznek egy-egy tányért, és szednek maguknak. Egyiküknek se jut eszébe, hogy melegítéssel veszkődjön. A tűzhelyhez legközelebbi sarkon foglalnak helyet.

Kanalaznak kettesben, csöndesen. Robi is éhes lehetett, mert csak azután bújik ki a kabátjából, hogy egy adagot megevett. Akkor egyúttal borospalackot és poharakat hoz.

Nem mondják, hogy egészségedre, csak egymásra néznek, mielőtt isznak. Egyszerű, becsületes paraszthor, aminél Renner ezer zamatosabbat ivott, de ennyire jól semelyik sem esett neki.

Robinak barna a szeme. Ritkás a szemöldöke.

– Lehetne még...?

– Hozzál nekem is!

Renner feláll, hogy szedjen Robi tányérjába és aztán a magáéba. Közben a nyilas a poharakat tölti fel. A pincszint felől egy csoport közeledik. Bejönnek a konyhába. Ezek ingujjban vagy trikóban vannak, az arcuk izzadtan, hamvas rózsaszíntől sötétliláig sokféle színárnyalatban csillog. Az egyik kiragadja Robi kezéből a borosüveget, és beleiszik. Renner visszaül a tányérjához. Akármi történik, legalább még egy kis pörköltet magához vesz, és még egy kis bort. A könyöke mellett nádbot fekszik az asztalon. Az előbb még nem volt ott, a pincéből érkezők egyike hozta magával. Ismerős korábbi éjszakákról. Láttá, mielőtt lecsapott rá. Meg a többiekre.

Kedves eszköze annak, aki jár vele, azért nem támasztja az asztalhoz. Mindig ott kell legyen a szeme előtt.

Falatozhatunk a verésünkhöz használt bot közelségében?

Falatozhatunk, úgy látszik. Mint ahogy hallgathatjuk csöndben, gyakorlatilag egyetértőleg annak az embernek a beszámolóját a nemrég lezajlott kínzásokról, aki korábban bennünket kínzott. Most nem kínoz.

Az van, hogy megint kipurcant valaki. Nem Renner felesége és nem is a szeretője, és

a neve alapján ő ezt már a fogdából sem ismerte. Dobrocsi túl nagyot bikázott az illető fejébe. Dobrocsi bakancsára viszont emlékszik Renner, rúgta az ő fejét is. Eszerint nem alkalmi szeszély volt nála, Dobrocsi szereti a fejeket rúgni. Egy előző éjjel Renner fejére ráállt. Megállt rajta, egyensúlyozott, előre-hátra billegett. Ropogtak a porcok Renner fülében. Kesehajú, parasztképű gyerek a Dobrocsi. Momista segédmunkás.

Ha megint van hulla, megint lesz fuvaroznivaló.

Renner nem marad feladat nélkül.

– Hova tetted a zsidókat? – kérdezi a nádbotos szomszéd. Tőle kérdezi, Rennertől, neki kell válaszolnia.

– Erzsi néni várta őket vacsorára, hát elvittem őket hozzá – feleli. Képtelen lett volna viccesebbet kitalálni Robinál.

A szomszéd a bottal megsimogatja Renner kézfejét: ügyes gyerek vagy, jól van. Ez a nádbotos nyilas azelőtt pincér volt. Vincének hívják. Vince úr, fizetek. Sokat járt az asztalok között, fájlalja a lábát, azért használ botot.

– Mink is eltehetjük már magunkat holnapra – mondja Robi. Kenyerük maradékával tisztára törlik a tányérjukat, és felállnak az asztaltól.

Felkíséri Rennert a manzárdba. Útközben betérnek a fenti fürdőszobába, ami nem fogda, és vizelnek egyet egymás mellett. A fenti szobák előtt nem áll őr, kívülről kulcsra vannak zárva. Robi kettőre zárja az ajtót.

Renner számára nem biztosítanak külön szobát a nyilasházban, annyira nincs úri dolga. Változó a létszám, este hárman voltak rajta kívül. Ketten ágyon, ketten szőnyegen kaptak helyet. Aki eltöltött akár csak egy napot és éjszakát a lenti helyiségekben, az nagyra értékeli, hogy kinyújtózhat. Renner kibújik a kabátból, és a lábára teríti. Jó volna fogat mosni. Lezuhanyozni.

Amilyen telhetetlen, most, hogy nem verik, még tiszta alsóneműről is ábrándozik.

A gyár igazából nagyobbfajta műhely egy pesti bérház alagsorában. Az utcáról lehet lemenni. Tíz lépcsőfok vezet az irodához, és onnan másik tíz a munkagépek szintjére. Az iroda több kisebb-nagyobb helyiségből áll, és nagy üvegablakok szeparálják el a lenti világtól. A lépcsőfordulót tágasra építették, ha látogatója érkezik, Renner ott fogadja. Máskor csak megáll, és néz lefelé. Az egész csarnokot belátja. Akár egy hajóskapitány a parancsnoki hídon. Fiatal kapitány, aki nem tisztként lépett először fedélzetre, hanem a hajósinastól kezdve szinte minden lépcsőt megjárta.

Tavaszig ott dolgozott a szeretője. Vékony derekú és fiúsan széles vállú nő, alig

alacsonyabb Rennernél. „A fekete Irén”, ahogy a munkások és munkásnők nevezik. Mert Irén haja látványosan, fényesen fekete, ráadásul dús és hullámos. A német bevonulás, a kormányváltás után hozott törvények hatálybalépése után kellett távoznia. Akkor került a helyére Marcsi. Akinek megfelelő a származása, és aki mindent megtett, hogy Renner elégedett legyen vele. Renner egy percig sem tartott tőle, hogy ellenséges indulatok lobognának benne. Rennerné hónapokkal ezelőtt eljött otthonról, nehogy elvigyék a lakásból, és azért is, hogy zsidó jelenlétével ne veszélyeztesse a kislányát. Renner anyja maradt a kicsivel, és a férfi mindennap felment, ellátta őket. Betettek két ágyat az egyik irodába. A felesége mindig a gyárban aludt, Renner csak minden második-harmadik éjjel. Az volt mondva, hogy egyébkor a lakásban alszik, de előfordult, hogy egyáltalán nem aludt, hanem kimozdult, tárgyalt, vagy nőkkel töltötte az időt. Például Marcsival. Olyankor hajnalban ment fel a lakásba, tusolt és borotválkozott, megölelgette a lányát. Megvolt hozzá az ereje, hogy feldobja és elkapja. Ezt a játékot hoppázásnak nevezték. Harmincéves korára Renner erősebb volt, jobban bírta a strapát, mint korábban valaha. Együtt reggeliztek, és aztán bement a gyárba vagy máshova, ha ügyeket kellett intéznie.

A gyárban idővel nemcsak a felesége éjszakázott, hanem más zsidók is, köztük olyanok, akik a vidéki deportálások elől menekültek Budapestre. Felesége rokonai, munkásainak rokonai, egyre többen. Szerzett nekik matracokat, takarót, törülközőt, élelmet. Sokáig nem tarthat már, mondta, amikor kérdezték, hogy mi lesz ebből.

A munkásai legalább annyira aggódtak érte, mint ő értük.

És aztán?! Ha kiverik a németeket?

Akkor nyugodtan termelünk tovább. Háború után fellendülés következik.

A nyilasház előtt örök posztolnak. Időnként felhallatszik a beszédük. Az irodákban folyamatos a munka. A nyilasok számolják, osztályozzák a zsákmányolt pénzt és ékszereket, készülnek következő portyájukra. A fogdáknak megrongált testek és lelkek várják a szabadulást. Szabadulásnak számít a halál is: a roncsolt test megszabadul a roncsolódás tudatától, a lélek kiszabadul a tönkretett testből.

Az éjszaka megölt ember sem szenved tovább. Renner úgy képzei, kivitték a kertbe. Decemberben nem gond akár napokig ott tárolni a hullákat. Ő csak egyszer volt kinn a kertben, nem tudná pontosan felidézni a beosztását. Van egy kőből faragott díszkút, vannak virágágyások, fenyők, sövények, padok, de különféle építőanyagok, felhalmozott téglák és csövek is, meg több köbméter homok. Egy nagy gödör kiásva.

Építkezést tervezhetett a villa tulaja, mikor még ő volt az úr a háznál. A homokdombot kezdi szétmosni az eső, és deformálja az is, hogy a nyilasok szeretik órákon át nedves homokban térdepeltetni foglyaikat.

Fenn a manzárdban sem alszanak mélyen és nyugodtan. Egyikük, az idős ügyvéd, kesereg, hogy soha többé nem lesz képes nyugodtan végigaludni egy éjszakát, örökké arra riad majd, hogy zacskó van a fejére húzva, és mindenfelől ütik.

A rádiókereskedő a nyilasok nevét memorizálja. Ha majd visszaáll a rend, a lehető legtöbbről adattal tudjon szolgálni a hatóságoknak. A többiek segítenek neki. Ó, csak ne lennének olyan sokan... Már lenn is próbálták összerakosgatni, kik ezek az emberek. Némelyik ráismert egy boltosra, cipészre, akihez korábban járt. Orvos az ápolóra, bankár az altisztre, háztulajdonos a kertészre. Előfordult, hogy egy fiú a tanítójával került szembe a Városmajor-utca 37.-ben. A gyerek mint fogoly, a tanító mint pártszolgálatos. És azután, hogy a fiú elkerült a fogdáról, a bent maradtak egymásra örökítették a tudást: „Az a kis vékony nyilas a Schablauer József tanító úr!” A rádiókereskedő alkalmazottaival együtt iratokat hamisított zsidók és katonaszökevények számára. Pestről hozták be őket. Itt, a Tizenkétkerben bukott le valaki a tőlük kapott katonakönyvvvel, és eleget verték ahhoz, hogy köpjön.

– Vidra Mihálynak hívják a kerületvezetőt. Fodrász. A Győri-úton van üzlete.

– Nem ő a legrosszabb. Ha már fodrász, ott van a Hajgató. Az, kérem, itt harapófogóval tépi az emberekről a szőrt.

– Két Hajgató van. Apa és fia. Az apa Lajos. A fiú nem tudom, mi.

– Sajnos én se. Lehet, ezen fog múlni, hogy nem akasztják föl. Majd a boldogabb időkben. Egyébként lenn azt hallottam, a feleség úgyszintén benn van, és veri az embereket, meg még egy Hajgató lány is van. Nercbundában jár.

– Menjünk tovább... Kerületvezető-helyettes Dési testvér. Miklós?

– Én úgy hallottam, Dregán. Töpszli, bajszos ember.

– Ugyanaz lesz. Menet közben magyarosított.

– Uraim – mondja Renner –, még nem biztos, hogy túléljük. És honnan tudják, hogy reggel nem szólok nekik, hogy itt valakik már a feljelentésüket tervezik?

– Igaza van.

– Renner úr, én láttam, hogy mivé verték a maga fejét. Az nekem elég. És hallottam, hogy miért lett behozva.

– Megtisztel, doktor úr. De kérem, használjuk ki az alkalmat, és aludjunk. Amíg hagyják. Vagy legalább pihenjünk.

– Emlékszem magára, Renner úr. Amikor behozták. Megérttem, ha maga nem emlékszik énrám. Az a sok élmény egyszerre! Engem aznap este helyeztek át ide, a manzárdba. Magát meg akkor vették kezelésbe. Meghatóan próbálta tartani a lelket a társaiban. Mi lehet velük vajon?

– Hetet most dobtam a Dunába. Úgy értem, már meg voltak ölve. Egyet, ha igaz, elengedtek. És folyamatosan hoznak be újakat a gyárból. Maga biztos nagyon jó ügyvéd volt, kedves doktor úr. De tényleg pihenjünk, amíg mód van rá.

Renner fiatalabb a feleségénél és idősebb a szeretőjénél. Majdnem pontosan ugyanannyi év választja el a férfit az egyik nőtől, mint a másiktól. Teréz, a felesége átlagos küllemű barna nő, Irén feltűnő szépség. A szegény keresztény fiatalember beházasodik a gazdag zsidó családba, aztán, mihelyt biztos pozícióra tett szert, nem tagadja meg magától az élvezeteket, sőt, alig várja, hogy megszabadulhasson az öregebb és kevésbé mutatós nőtől. Természetes, hogy mindenki ezt a történetet tulajdonítja nekik. Ez felel meg a tapasztalatoknak. Vagy ha nem a tapasztalatoknak, akkor a regényes képzelődések körén kívül eső világról kialakult masszív elgondolásoknak. Ezzel nekik is tisztában kell lenniük. Amikor a nyilasok behozták őket, és a fejükre olvasták undok bűneiket, csak ordítássá és röhögéssé erősödött a régóta fülükben kavargó sutyorgás és kuncogás. Mellesleg másképp történt. A későbbi férj és feleség gyerekkora óta ismerte egymást. Egy házban laktak. És a zsidó családnak ugyanolyan rosszul vagy kicsivel még rosszabbul ment, mint a kereszténynek. Helyzetük annyiban is hasonlított, hogy a lány szintén félárva volt, és szintén volt kisebb testvére, akiért felelősséggel tartozott. A fiatal lányok a legtöbb esetben lenéznek a velük egykorú fiúkat, idéetlennek látják őket, és a náluk évekkal idősebb fiatalemberekhez vonzódnak. Akiknek nincsenek pattanásaik, nem pihe nő a képükön, hanem már bajuszt vagy barkót viselnek. De minden szabály alól vannak kivételek. Renner nem látszott idéetlennek. Teréz szemében biztosan nem. Renner öccse pont olyan idéetlen volt, amennyire egy kissrácnak lennie kellett, emiatt még jobban megmutatkozott, a nagyfiú mennyire más. És ott volt még a Laci, akinek a nagylány a moziban véletlenül se ült volna a közelébe, míg a Renner melletti zsöllyét ellenérzések nélkül foglalta el, és nem húzódott el, ha karjuk-válluk összeért. Félelmetes cselekményfordulatoknál a kezébe kapaszkodott. A nagy növésű fiú erős csontjai kissrác helyett férfit mutattak. Nem esett rosszul, amikor a kéz a térdére keveredett, vagy a combjára. Tisztában volt vele, hogy érezhetné helytelennek, de félretette ezeket

a meggondolásokat. Együtt jártak tánciskolába. Amikor Renner örökölt, és szakmát tanult, majd betársult egy üzembe, közelről látta, milyen nyugodtan és eltökélten törekszik előre. Azokban az években a fiatalember nem futkosott még nők után. Nőnek ott volt neki Teréz. Éveken át jó és egyre jobb megoldás. Amikor más nők kezdték vonzani, akkor sem hanyagolta el a feleségét sem az ágyban, sem társadalmilag. Már benne jártak a zsidótörvények korában, amikor gyerekvállalásra szánták magukat. Aztán ahogy a zsidók helyzete rosszabbra fordult, Renner zokszó nélkül, önzetlenül segítette Teréz családtagjait. Olyan emberek mind, akiket becsül, és akik becsülik őt. Közülük is egyre többen tudnak róla, hogy nőzik, biztosan van, aki neheztel rá, de egyikük sem érezteti vele. Teréz nagybátyját a gyárban alkalmazta Renner. Együtt hozták be őket a nyilasok. A második napon kivitték a kertbe, és lelőtték. Mielőtt kényszernyugdíjazták, a székesfővárosi rendőrfőkapitányságon dolgozott. Tanácsos volt. „Gyere, zsidó, mostan le leszel löve.” „Értettem.” Visszanézett rájuk, búcsút intett. „Szervusztok.” Kihúzta magát, úgy indult el.

„Tudod, mi a te szerencséd?”, kérdezte az egyik nyilas, a Bittner Ferenc. Renner a fejét rázta, nem tudja. „Hát, hogy nem fordítva van!”, rikoltotta a Bittner, és gumibottal ráhúzott a talpára. „Hogyha keresztény nőcskéket használsz ki, és zsidó vagy, akkor minimum megnyúzunk, elhiszed?” Bittner munkás, momista. Savanyú a szaga. Renner nemrég még legyintett volna, ha olyat hall, hogy valakiről lefejtik a bőrt, most már úgy látja, plauzibilis.

Azt sem értette, miért verik a talpát. Fájt, váratlanul és felfoghatatlanul fájt, de neki nem jutott volna eszébe. Ő, ha fájdalmat akar okozni valakinek, ami eleve nem valószínű, akkor pofon üti, vagy a fenekére csap, ahogy szülők szokták a gyerekeket fenyíteni. Ha nagyon mérges, legfeljebb nagyot sóz ugyanoda. A láb és annak is az a félreeső része soha eszébe nem jutott volna. A lánya kicsi lábát látta maga előtt, amit csecsemőkorában sokszor megcsókolt. Rózsaszín, puha felület. A felnőtté már nem olyan, és mégis megvan az érzékenysége. Honnan tudják ezek? Tanulták valakitől? Vagy szisztematikusan végigpróbálnak minden testrészt és minden eszközt?

Gáll, a cipész árral dolgozik, meg valami fogóval, amelyet Renner soha korábban nem látott. A körmöket támadja meg kézen-lábon. Ráki József parancsba adja, hogy nyisd ki szád, és szemlét tart. Ha aranyból készült koronát, tömést lát, kombinált fogóval benyúl, és kiszedi. Rennernek, szerencséjére, csak viplája van. Teréz nagybátyjának szájából Ráki testvér több koronát kiszedett, mielőtt megölték. Teréznek is volt arannyal kezelt foga. Már nincs. Rennernek két oldalsó fogát törte ki egy rúgás. A

nyelve azóta sem szűnik meg a sebet tapogatni.

Egyszer, egy kérdésre dadogva válaszolt. Legtöbbször nem vették észre. De a tanító nyilas, Schablauer József, fölnevetett. „Na, mi van, a t-t-t-tisztelt v-v-vasgyáros dadog?”

Nem!, dadogni azért se fog nekik.

Három napra rá hozták be Irént. Még parfümillata volt, amikor belökték közéjük. Rennert, a szeretőjét nem ismerte meg, akkorára dagadt a feje. Terézt ismerte meg előbb. Azt a kolléganőjét sem ismerte meg, akit első este úgy hagytak helyben, hogy az arcán elfertőződtek a sebek, és begyulladtak. Valamilyen piszkos szerszámmal ejtettek rajta sebeket. Addigra már merő egy genny volt az egész fej. Részben azért kínozták, hogy Irén tartózkodási helyét elárulja. Nem árultalak el, súgta az elgennyedt arcú lány, akit valamikor kivittek, és többé nem hoztak vissza. Renner is azt mondta, nehezen érthetően, a földagadt, rosszul mozgó ajkával, üdvözlés helyett, hogy nem árultalak el.

„Én nem is árulhattalak volna el, mert nem tudtam, hol laksz”, suttogta Teréz.

„Köszönöm.”

„Nincs mit.”

Reggel meg kell jelennie a Védelem és Megtorlás Csoport irodájában, Bokor és Megadja főtestvérek előtt. Két Bokor van, a fiatalabbik, Dénes a csoportvezető, a bátyja közönséges nyilas, de mégsem egy a sok közül, mert az egyik legkegyetlenebb bántalmazó. Megadjáéknál fordított a felállás: az idősebbik, Ferenc a csoportvezető-helyettes, és az öccse beosztott. Azon az estén, amikor Irén bekerült, Megadja Ferenc állította le az orgiát. Ha akkor közbe nem lép, Rennerék már nem élnek. Másrészt Renner télikabátját megtartotta magának. Ott lóg a fogason, árpádsávossal az ujján. Egyébként nem ugyanaz a méretük, Megadja Ferenc jóval alacsonyabb és véznább is, találhatna jobban rá illő kabátot, ha akarna. Richtig a Renneré kell neki.

A falnak fordulva egy ember áll. Renner nem emlékszik rá, hogy látta volna, mostanában hozhatták be. Véres. Új lehet neki a környezet, amit Renner ismer már, de azért frissen benne él még az első belépés élménye. Ilyen helyen korábbi életében sose járt. Filmben látott hasonlót, és az Operában. Mintha belökték volna egy díszletbe. Az ajtóval szemben bakacsinfekete a fal. Óriási zászlók és arcképek emelkednek ki a sötét háttérből. A fal előtt hosszú asztal, fekete anyaggal beborítva. Ráállítva ezüst gyertyatartók és egy fehér koponya.

A fogoly orra megsérülhetett belül, bugyborékolva lélegzik, és vércsíkok húzódnak

orrától, szájától lefelé, végig a nyakán. Megadja magára hagyja, Rennerrel foglalkozik. Arra utasítja, hogy menjen át az utca túloldalára a hentesboltba, és hozzon át húsárut, a péktől pedig kenyeret. Ha ezzel megvolt, jelentkezik az Adler kulcsáért. Kísérővel elmegy a Gizella-malomba lisztet vételezni. Mindezekhez írásos utasítást kap, úgynevezett szolgálati jegyet. Továbbá a gyárat működtetni kell, mert a Honvédség egyes ott gyártott termékeket folyamatosan igényel. Őt magát oda nem eresztik, annyira nem bíznak még benne. Ki lesz nevezve valaki, aki a Tizenkétkernek tartozik felelősséggel, és akinek minden felmerülő kérdését Renner innen fogja megválaszolni.

Simán kiengedik az örök, természetesen szolgálati jegyének bemutatása után. Egyiküket most látja először, a másikkal találkozott már. Az is emlékszik a találkozásra. Olyasféle elégedett szemhunyorítással pillant a lilába borult arcára, mint a festő az általa kipingált lakás falaira.

Erősen dörögnek az ágyúk, és nem csak kelet felől. Lehet, hogy a hegyek kavargják össze a dörejeiket? Repülők zúgnak, de nem láthatók.

A hentes nincs benn az üzletben, a segéd áll a pult mögött. Szintén nyilas, karszalagja is van, és puskája, a fehér csempés falnak támasztva, a keze ügyében. Ott volt akkor, amikor egyszerre kínozták Rennert Irénnel és Terézzel. A hentessegédről mindenhol csorgott a verejték, nekivetkőzött. Nem csoda, hogy első szóra nem adja oda a szállítmányt. Rennernek megint be kell mutatnia a szolgálati jegyet. A segéd ajka mozog, ahogy betűről betűre az egész írást elolvassa. Amúgy az áru ki van készítve. Két fonott, fedeles kosárba pakolták a húsokat. Falusiak jönnek ilyen kosarakkal, hogy eladják a fölöslegüket, és egy kis pénzhez jussanak. Most ezeket a nyilas őrzérek elkobozzák tőlük a Délivasúton. Kijelölt üzletben, hatósági áron értékesítik a lakosságnak. A bevétel a kerületé.

A hentessegéd hirtelen közlékenyvé válik. Ő viszi az üzletet, mióta a mestere megsebesült a Duna-parton. Úsztatni voltak, és az egyik kísérő lábon lőtte. Testvér a testvért! Nem szándékosan. De azért mégis unmöglich. Közben meg a fia, szépreményű gimnazista fiatalember, ma indul Németországba kimenekítő vonattal. Most, amikor minden keresztény magyar emberre szükség van, jó, hogy Renner rátalált a helyes útra. Még ha kellett is hozzá egy kis segítség... A segéd hunyorít. Ő tényleg mindent megtett. Kijön a pult mögül, ajtót tár Renner előtt.

– Akkor innentől te is velünk kosztolsz, testvérem... Bízatsz benne, nálunk jól főznek. Egyszerűen, böcsületesen, de ízletesen. – Nagy hentesöklével Renner vállába

Nehéz kosarai kétoldalt a lábaihoz ütődnek. Amúgy sem egyenes tartásáról ismerhető fel, most erősen meggörnyedve baktat a nyilasház felé. Látható szemben a Putsay-pékség is, következő megbízatásának célpontja. A friss kenyér illata nem érezhető, de a kapunál konokul várakozók egyértelműen kijelölik a helyet.

Szemből, a Csaba-utca-sarok felől pártszolgálatosok csoportja jön. Embereket fognak közre. Látva a kapuban posztoló öröket, az egyik pasas utolsó kísérletet tesz, hogy kikönyörögje magát. Megáll, összekulcsolja a kezét, mintha imádkozna. Hátról kap egyet a válla közé, puskatussal. Előreesik. Ott terül el a kapuban. Renner átlép rajta. Hazaér: szolgálati jegyének újbóli felmutatása nélkül engedik be az örök.

Ha már úgyis a konyhában jár, mi lenne, ha magához venne egy korty pálinkát?

Az autós beszerzőútra a Robit adják mellé kísérőnek. A nyilas kedélyesen üdvözlí. Úgy látszik, szívesen indul kocsikázni Rennerrel. Egyébként felderül a láttára Renner is. Elcsodálkozik magán: nem mindegy? Úgy látszik, nem! Számít, hogy Robi jókedvvel jön vele, és az is, hogy nem valamelyik vadabb nyilas felügyelete alá helyezték. Ahelyett, hogy idegen lakásokban kutatna, rabolna, pofozkodna, nőket erőszakolna meg, Robi közönséges beszerzőúton jár – és láthatólag nem bosszús emiatt. Eszerint nyilasviszonylatban a jámborabbak közé tartozik. Amikor az Adlert kurblizza, Renner lábában nem remeg az ín, hogy a gázba taposson és elgázolja.

– Mik vannak – nevet fel Robi, mikor elhelyezkedik mellette –, ma hoztak be egy ipsét, aki innen a szomszédból lécelt le október tizenhatodikán. A sarokház, a Csaba-utca 9. A hatalomátvételkor rögtön kijött egy raj, csillagos ház volt, és ki volt szemelve a pártszervezet számára. Egyvalakit ott helyben likvidáltunk, egy csomó embert elvittünk. És ez az ipse, mintha megszagolta volna, tíz perccel a raj kiérkezése előtt kislisszol a házból! Itt bujkál a környéken egész ma reggelig. Több mint két hónap hosszát! De most megvan. Adja az ártatlant, ő nem zsidó. Na persze, amíg a gatyáját le nem cibálják róla. Lenn csücsül a fogdán, további intézkedésig.

– A feleségem? – kérdezi Renner. Nyugodtan szeretné kérdezni, mintha annyira nagyon nem volna fontos, épp csak felvetné a dolgot, de megremeg a hangja. – És a titkárnőm?

– Megvannak a bukszák. Ne majrézz.

– Verés?

– Én mostanába nem verem őket. Szerintem mások se. Mondhatni, aranyéletük van. Az utolsó nagy verés óta. Amúgy egy asszonynak se ártott még meg két-három füles.

Renner nem válaszol. Szemből repülőgép jön, alacsonyan. A várat géppuskázza. A bástyákról lőnek rá. A repülő sértetlenül továbbhalad.

Lennének még kérdései. Okosabb nem felvetni őket.

– Szerintem úgy lesz, hogy legközelebb, ha összeállítanak egy csoportot, ami Pestre megy, a gettóba, abba be lesznek osztva. Átsétálnak, és odaát biztonságba lesznek. Nagyjából.

Melyik?! Követelték, hogy válasszon. Mosolyogva, játszva a jó indulatút. Szigorúan, mint a tanár bácsi: értse meg, nem tarthatja meg mind a kettőt! Kötelező választani. A fülébe harsogva, gumibot- és széklábütésekkel nyomatékosítva. Olyan nincs, hogy nem választ. Az egyiket élve hagyják, csak mondja ki végre, hogy melyiket. És alászolgája, sétálhatnak kifelé, élhetnek tovább, ahogy nekik tetszik. A harmadikkal ne törődjenek. Soha többé nem hallanak felőle.

Akkor azt mondta magának: ha nem választott, amikor nagyjából szabadon tehetett, nem fog azután választani, hogy elvették a szabadságát. Nehogy már annyi legyen a szabadsága, hogy eldöntse, melyik nő életét adja oda.

Azt is mondta, hogy ezektől kitelik, hogy azt öljék meg a szeme láttára, akinek életét elkérte, és a másikkal küldik haza.

Úgy érezte, megértik őt mind a ketten, és nem haragszanak rá. Elájult, és minden könnyű lett. Egy időre.

Kénytelen belátni, hogy egyes dolgokban lehetett volna óvatosabb. Például a katonakönyvébe nem Irénnel kellett volna bekörmöltetnie az alkalmatlanságát tanúsító szöveget. Irén írása kivételesen karakteres, és ha valaki belenéz a cég könyvelésébe, észreveheti az azonosságot. Csak gyanakodni kell hozzá. És ezek gyanakvóak. Vannak köztük fiatalok és öregek, férfiak és nők, csúnyák és szépek, soványak és kövérek, okosak és buták, ezer vonatkozásban különböznek, de bizonyos dolgokban egyek, és ezek közül az egyik legfontosabb, hogy gyanakvóak. Legalább elváltoztathatta volna az írását. Vagy még jobb lett volna, ha másvalaki csinálja.

Igen, de ez csak egy bűn a sok közül, és ha Renner mindent másképp csinált volna, az már nem is ő lett volna, hanem valaki más.

A malom igazgatója akkurátusan átvizsgálja papírjaikat. Szemüveges, számonkérő tekintetű férfi. A tizenkettedik kerületi szervezet tagja, régebben fél évig ő volt a vezető, ehhez képest egyiküket sem ismeri.

Nem keltenek jó benyomást a Renner szeme körüli monoklik sem. A többnapos borosta.

De a szolgálati jegy rendben van, Szabó testvér utasítást ad a liszteszsákok berakodására.

Visszafele jövet a Horthy Miklós-hídról lenézve, a köveknél két vagy három hullát látnak, félig a vízben, félig szárazon. Széjjelvetve kezük-lábuk. Fehér ikszek szürke háttér előtt.

– A mieink? – tűnődik Robi.

– Nem hiszem – válaszolja percekkel később Renner. – Ilyen rövid távon az áramlás nem teszi ki őket.

– Akkor ezeket a partról lőtték be. A Lánchíd magasságában. Mi is csináljuk. Van, hogy egy éjjel három csoportot hozunk le. Majd meglátod. Ha így folytatod, nemsokára fegyverrel is el leszel látva.

– Az ebéd mi lesz?

– Előtte még teszünk egy kitérőt. Hozzám, a tizenegyedik kerületbe. Látni akarom, rendben van-e a lakás.

Robi felesége is nyilas párttag, de ő a lakóhelyük szerint illetékes szervezetben tevékenykedik. Renner nem firtatja, miért mozognak külön pályán. Robi magától szolgál magyarázattal:

– Nálunk a kerületben nincsenek viták. Más szervezetekben rendszeresen összeakaszkodnak az aggilis testvérek. Már akkor marták egymást a posztokért, amikor azokkal még nem járt haszon, csak törődés. A testvérnőkről nem beszélve. Azok időnként effektíve hajba kapnak. Mi ellenberger a Tizenkétkerben ahhoz tartjuk magunkat, hogy alárendeljük az akaratunkat a közös érdeknek. Aki végképp nem állja valamelyik másik testvér vagy testvérnő társaságát, az csöndesen elhúz a búsba.

Az asszony nincs otthon. Robi számíthatott rá, hogy így lesz. Egy kis bársonyzacskót, ami a kabátzsebében volt, a konyhaszekrény polcára tesz, a tányérok mögé. Zsákmányrész, jutalék. Sokkal több energiát nem érdemes az elrejtésre fordítani, számos alkalommal bebizonyosodott, hogy ahol igazán keresnek, igazán minden előkerül.

– Van kedved borotválkozni, Renner?

– Hú, az jó lenne.

– Én meg addig rácsücsülök az itthoni klotyóra. Mégis más.

– Tudom.

Mikor kibújik kabátjából, a pisztolyt is kiveszi tokjából. 9 mm-es tiszti Frommer. Renner a tükörből látja, hogy a kezében tartja. Neki van igaza. Egy fordulás, a borotvával egy nyisszantás... Annál rendesebb tőle, hogy kölcsönadja a borotváját. Kényes művelet, a szálak belepték az arcot, de alattuk alig varasodó sebek feszülnek. Renner inkább egész szőrösömókat ott hagy, csak ne folyjon megint a vére.

Tényleg nem időznek soká.

Robi eredetileg díszműves, de évek óta a MOM-ban dolgozik gépmunkásként. Ahogy összerakják Rennerrel a dolgaikat, kiderül, egyidősek. Idén töltötték be a harmincat.

Függetlenül attól, hogy Renner a hozzátartozói által ki van szolgáltatva a nyilasoknak, a hamisított katonakönyv is amellet szól, hogy maradjon köztük. Ha elmenne, akárki megállíthatná az utcán, és kérdőre vonhatná, hogy miért nincs valamelyik harcoló alakulatnál. Rövid úton kivégezhetnék. Egyre többen csapódnak a szervezethez ilyen számításból, mondja Robi. Kezdve mindjárt a kisebbik Megadján, aki katona volt, és egy eltávozás után nem ment vissza a csapattestéhez. Amit azóta állítólag szépen fölmozdítottak a ruszlik. A kerületnél meg egyelőre biztonságban van, a feleségével és kisgyerekeivel együtt, a bátyja védelme alatt. Ha egy pincében rejtőzködne, és idegen nyilasok találnának rá, felkoncolnák. Így viszont karszalagja van, és puskája, és ő kutatja át a pincéket, ő hoz be katonaszökevényeket.

Renner cserébe azt meséli el, hogy az ő öccse is katona. Aggódik miatta. Eddig jól ment a sora, az egysége nem került harcba. Hónapokig lébecoltak Vácon, a srác egy ottani lánynak udvarolt. Lehet, neki jót tett az egyenruha. A lányt Emmikének hívják. Szegény srác korábban nem aratott sikereket a nőknél. Amikor bárányművelővel feküdt, képtelen volt uralkodni magán, elvakarta a hólyagjait. Csupa lyuk az arca. Nemrég átirányították őket a Duna innenső oldalára. Vagyis még mindig nem az oroszok közelébe, hanem tőlük távolabb. Esztergom irányába vonultak.

– Akarsz egy nőt? – kérdezi Robi. – Napok óta nem baszol. Hogy bírod?

– Köszönöm. Megvagyok.

– Neked, aki akkora forgalmat bonyolítottál, szar lehet hirtelen leállni.

– Még bírom.

Robi értelmesebb Lacinál, az máris látszik.

Vajon Laci lesz a gyár kinevezett vezetője? Nem lenne meglepő. Nála van minden készpénze, amire a nyilasok még nem tették rá a kezüket, meg némi arany és ékszerek. Egy vaskazettában adta át négy nappal az elfogásuk előtt. Mert Laci makulátlan őskeresztény, és a felesége szintén. A nő korábban a gyárban dolgozott, Renner egyszer-kétszer lefektette. Egyébként is hozzájárult volna az esküvő költségeihez, de erre való tekintettel az egész cechet állta. Kérdés, viszontlátja-e még azt a vaskazettát.

– Gyere velem! – mondja Robi, amikor leadják a kulcsot és a szolgálati jegyet. – A zsákokkal nem mi foglalkozunk, majd behordatják foglyokkal.

Lemennek a konyha szintjére és eggyel még annál is lejjebb. Rennerben most áll össze a helyszínrajz: a lejtős telekre épített villa kerti földszintje egy emelettel mélyebben van, mint az utcai. A lenti földszinten van a konyha és a spájz, és ahová lejutnak, az az igazi pince. Láthatólag a nagyobbik részét fogdaként használják. És van raktár, Robi oda vezeti be. Ruhák, nagyjából szétválogatva. A szemébe ötlük egy kék kockás kislánykabát, a lánya mérete. Többen válogatnak, cekkerbe, szatyorba tömik a kiválasztott darabokat.

Műkéz. Első világháborús rokkanté?

– Ott, nézzed! Szemüvegek. Hoztunk be mindenfélét, van egypár napszemüveg. Meg vaknak való.

Aha, a szeme körül árulkodó foltok eltakarása végett vételeztet vele szemüveget Robi!

Kicsit persze fura lesz decemberben napszemüveggel járkálni.

Némelyik szár elnyaklott. Egyes lencsék repedtek. Nem csoda. De a legtöbb ép. Levetették őket pofozás előtt. Vannak tokok is, egyes szemüvegek tokban érkezhettek be. Renner kiválaszt egy bőrrel bevont fémtokot, és rátalál egy szarukeretes napszemüvegre, ami jól illik az arcára. Pirosasbarnában látja ezentúl a világot.

– Pardon, szabad még egy gatyát...?

– Parancsolj. Kettőt is vihetsz.

Az előtér felől sikoltás, aztán sírás hallatszik. Robi kinéz, aztán visszaszól:

– Biztos, hogy nem akarsz egyet?

Renner felteszi a szemüvegét, úgy lép ki a raktárból. A gatyákat a hóna alá szorítja. Alig lát többet a villanykörténél. Emlékezetére hagyatkozva tart a lépcső felé. A konyhában majd pálinkát.

Esetleg egy szál cigaretta!

Renneréket csütörtökön viszik be a gyárból, Irént pénteken lepi meg az aggodalom. Valami nem stimmel. Este átmegy egy közös ismerőshöz. Tud-e valamit. Tőle értesül, hogy igen, bekövetkezett. Visszaszalad a lakásba. Csak annyi időt tölt ott, míg fehérneműt, tisztálkodószereket tesz egy táskába. Az ajtót bezárja. Nyugodt lépésekkel lemegy a lépcsőn. Odalenn körülnéz. Még nincsenek ott érte. Két sarokkal arrébb érve tud mély levegőt venni, addig küszködik, hogy megfékezze zihálását.

Másnap sem vonulnak ki Irénért. Szombaton aztán a ház elé gördül egy Wanderer típusú személyautó, és kiszállnak belőle a XII. kerületi szervezet pártszolgálatosai.

Ketten lent maradnak. Elállják a kaput. A többiek először meggyőződnek róla, hogy bentről, az udvarból nem lehet átjutni másik utcára vagy házba, aztán csöngetnek be a házmesterhez, és kérdeznek rá a nagyon magas, nagyon csinos kurvára, aki az ősszel költözött a címre. És aki melleleg zsidó.

A házmester útbaigazítja őket. Valamint, ha már zsidóügyben járnak, figyelmükbe ajánl egy másik ott lakó nőt is. Doktor Halasné valami mentességre hivatkozva maradt mindeddig a lakásában, de ki nem szarja le ma már a mentességeket?

Felmennek, becsöngetnek. A házmester letről figyel. Tudja a dolgát, kiabálniuk se kell, utánuk ered a kulccsal.

Vele tartanak azok a nyilasok, akik addig a kaput biztosították. Együtt kutatják át a lakást. Megállapítható, hogy a lakó nemrég még ott volt. A spájzban rátalálnak a sonkára és más élelmiszerekre, a pálinkára. Irén háromfelé osztva rejtette el a pénzét, mind a három rejtekhelyet kikutatják.

A pénz miatt vélik úgy, hogy vissza fog jönni. Úgy okoskodnak, hogy Irén nem értesült Renner beviteléről, és valami más ok miatt ment el hazulról. Ha pedig értesült róla, akkor csak rémületében rohant el, előkészítetlenül. De mihelyt megcsikordul a hasa, és belegondol, mennyi értékes élelmet hagyott a lakásban, mekkora pénzösszeget, visszajön. Vagy küld valakit, hogy pakoljon össze neki. Nekünk az már pont elég, mondják a nyilasok, kisedjük belőle, hova bújt a rohadt ribanc.

Wébert, a sofőrt egy másik fiúval visszaküldik a Városmajorba, és hogy ne menjenek üres kézzel, kicibálják elegáns utcai lakásából doktor Halasné, és

beszállítják a nyilasházba.

Szombat van, délelőtt. Ott marad a lakásban Ráki és Bakonyvölgyi testvér. Ráki magas, sötét hajú, jóképű férfi. Ad a megjelenésére. Ruházata már azelőtt is mindig rendezett volt, hogy a lefoglalt holmiból kezdhetett öltözködni. Mindig tart magánál fésűt, és gyakran simít végig a haján, különös figyelemmel egy hosszabbra eresztett, homlokára simuló fürtre. A beszéde ugyancsak gondos. Legalábbis, míg el nem ragadja az indulat. Ráki apja falusi tanító, református. Ennek megfelelően az elemi után a sárospataki kollégiumban folytatta tanulmányait, de történt valami, és kicsapták. A családjához, a faluba vissza nem mehetett, Budapestre jött hát, és beállt a Beszkárthoz. A Szépilonán kezdett dolgozni. Befogadták: ott mindenki valami másnak készült eredetileg. Hamarosan villamoskocsit vezetett, és az üzemi nyilaskeresztes pártszervezet egyik motorja lett. Mígnem megint történt valami, aminek következtében Ráki sajnálatos módon kikerült a BSzKRT-tól. A hatalomváltásig hátralévő években nyúltenyésztésből tartotta fenn magát. Bakonyvölgyi testvér sem Budapesten jött világra. Míg Ráki az ország keleti, ő a nyugati csücskéből érkezett várost hódítani. Fodrásznak tanult. Elég ügyesnek bizonyult. Bár a vendégeknek, különösen a zsidóknak, kelletlenül gazsulált. Különféle szalonokban fordult meg, és idővel a segédségig jutott. Az utóbbi években a Filmgyárban dolgozott. Népszerű művészek frizuráját igazgatta. Tőlük már jobban viselte a leereszkedő bizalmaskodást.

Házasemberek mind a ketten, de az utóbbi időben, mióta hozzáférhetők a zsidó lányok, egyet-egyet megkettyintenek. Nem mintha nem lennének meg enélkül. Úgy vannak vele, mint télen a disznótorossal: egyszer-egyszer csak rákóstol az ember a hagymás sült vérrre. Jóban vannak a fiatal testvérnőkkel is, és ez az egészséges pajtási viszony nem teszi féltékennyé a nejeket. Mindenesetre jelét nem adják féltékenységnek. Rákiné, Bakonyvölgyiné örül szerzeményeinek, a napról napra beérkező új ruháknak, ékszereknek, szépítőszereknek, bútoroknak.

Ráki testvér egyebek mellett bizalmas jó viszonyt ápol azzal a Marcsikával, aki korábban a MOM-ban dolgozott, az utóbbi időben pedig Rennernél. Néhány hete, mikor odatelefonált a gyárba, és véletlenül Renner vette fel a kagylót, a gyáros azt mondta, sajnálja, de nem adhatja Marcsikát, mivelhogy éppen dolgozik. Azzal letette. Emiatt Rennernek kiutaltak egy extra verést.

Mikor Wéberék visszaérnek a Városmajor-utca 37.-be, Marcsi és Zsuzsi épp bent van. Megadja Ferenc Marcsit nevezi ki a gyár vezetőjévé. Egyelőre más tennivalója nem lesz, mint a rovancs. Számba venni, hány munkás maradt a gyárban, és minden

zsidó eltűnt-e onnan. Hallva, hogy ismeretessé vált Irén lakcíme, és remélhetőleg hamarosan elkapják, a lányoknak kedvük támad megnézni a helyszínt. Visznek magukkal egy kosárka friss péksüteményt. Ne éhezzenek a testvérek. Ezért az ötletért sokszor hálát adnak maguknak, mert egy teljes napig várnak Irénre. Közben igazi, minden részletre kiterjedő vizsgálatnak vetik alá az egész lakást. És jóízűen falatoznak, iszogatnak. De vasárnap délfelé már kezd elegük lenni, és azon tanakodnak, meddig érdemes várni. Nem túlzás-e a legnagyobb dologidőben egyetlen cafatért négy nyilasnak strázsát állni? Annyit tán mégsem ér egy rüfke, még a híres fekete Irén se. Meddig vártak volna rá, sose fog kiderülni: vasárnap délfelé Zsuzsi meghallja a cipősarkak kopogását a gangon. Felemelt mutatóujjal inti csendre a többieket. Ráki marad, ahogy már jó ideje, a fotelben ülve. Zörren a zár, nyílik az ajtó. Belép a lány, és a sűrű cigarettafüstön át meglátja az idegen férfit. Ugyanabban a pillanatban becsapódik mögötte az ajtó. Visszafordul. Bakonyvölgyi a szobába taszítja. Megtántorodik, de nem esik el. Észreveszi az ágyán a két ismerőst.

– Kurva sokat vártunk rád, büdös kurva.

És még ekkor is próbálkozik: köszön, bemutatkozik a hamis nevén.

– Kuss.

A hajába markol Bakonyvölgyi Károly. Amennyit csak tud, a csuklója köré teker belőle, és annál fogva lerántja.

Nincs sikítás. Ütések csattogása, puffanása van. Ráki feláll a fotelből, hogy hasba rúgja.

– Ne – kérleli Irén. – Szépen kérem.

A másik két lány kacag az ágyon.

Irén a tavaszi rendelkezések értelmében lett elbocsátva. Nyár elején aztán távoznia kellett a lakásából is. Elfogadhatatlan volt számára, hogy másokkal összeköltözzön, kijelölt házba vonuljon. Egyedülálló lévén, aki nem volt köteles gyámoltalan idősök vagy kisgyerekek életben maradási esélyeit mérlegelni, hamis okmányokkal elpucolt Budapestről. Hónapokig dekkolt a Balaton mellett, az üdülőövezetben, amely boldog szédületben ünnepelte hirtelen beállt zsidótlanságát. Nagyokat úszott, sétált. Úgy leburnult, mint még soha. Egyszer a Budapestet támadó repülőgépek éppen közte és a nap között húztak el, árnyékuk a szemhéját cirógatta. Máskor a vízből nézhette vonulásukat. Csak a gyárat ne érje találat, fohászkodott, Rennert ne érje baj! Hagyta, hogy árja tenyerek vigyék fel bőrére a napolajat, öleljék derekát tánc közben. Feleségül

kérte egy ízes beszédű vidéki fiú. Egy igazi Lajos. Komolyan gondolkozott az ajánlaton, a makulátlan családban meghúzódva viszonylag biztonságosan átvészélhetné, ami a háborúból hátravan. De egy flört erejéig átengedni magát nem ugyanaz, mint hónapokra, évekre. Egy teraszon összesimulni, majd szétválni nem ugyanaz, mint hitvesi ágyba bújni. Közös szekrényekbe pakolni. Lajosnénak lenni. Az ősz beálltával fogytározni kezdtek az emberek a tónál, napról napra aggályosabbá vált az ott-tartózkodás. Érezte, hogy gyanakvó bennszülöttek vizslatják arcát és gesztusait. Egy reggel az utca túloldaláról látta, amint a csendőrök feltartott kezű családot kísérek ki az egyik szállodából.

– Zsidók – mondta valaki mellette. Pont, mintha azt mondta volna: egerek.

Irén visszaóvakodott a fővárosba. A Déli vasúton Renner várta, és egy fiatal nő, aki, mint kiderült, azóta került a gyárba. Ő vette át a könyvelést.

– Marcsihoz megyünk – jelentette be Renner. – Marcsi volt olyan kedves, és megengedte, hogy nála aludjál. Nem fogunk taxit, itt lakik a közelben.

Úgy mentek hárman egymás mellett, mint bizalmas ismerősök. Sötétedő budai utcákon. Irén tudta, hogy nem borulhat Renner nyakába. Kezét se foghatja meg. Már akkor, útközben köszönetet mondott Marcsinak a szállásért.

Marcsi nyilván tud róla, hogy ő zsidó származású. Hát persze, máskülönben miért is ne mehetne a saját lakására vagy szállodába, és miért ne dolgozhatna megint a cégnél?

Abból, ahogyan a kereszteződésekben kanyarodtak, Irén kiérezte, hogy Renner nem azon az estén kísérte Marcsit először haza, és nem először értek egyszerre a kapuhoz, de ezúttal a férfi nem ment fel a lakásba. Egy táskányi élelmiszert hozott magával, amit a lányoknál hagyott, mielőtt elsietett.

Marcsi férjnél volt, az ő nevét írták ki a lakásajtóra, ám a férj nem volt jelen. Szó sem esett róla. Harctérre került, vagy hadifogságba, esetleg eltűnt vagy meghalt, anélkül, hogy különösebben fájó sebet hagyott volna maga után. Zsuzsi nevű barátnője lakott Marcsival, aki szintén az utóbbi hetekben lett a vasgyár alkalmazottja. Korábban a MOM-ban dolgoztak mind a ketten.

– Renner azért jobban megbecsüli az embert – magyarázta Zsuzsi –, de hát ezt te is tudod, Irén. – Úgy nézett Irén szemébe, hogy nem sok kétség maradt, közös tudomásuk szerint mi mindenre terjed ki a vasgyárosnál tapasztalható megbecsülés.

Irén bólintott. Libamájkonzervet ettek, és balatoni fehérbort ittak hozzá. A táskában selyemharisnyák lapultak. Három pár – kétségtelenül a három lánynak. Marcsi és Zsuzsi fiatalabb Irénnél, de nem sokkal, és elég csinosak mindketten. Marcsi

Szeleczyre hasonlít, Zsuzsi Murátira, Irén pedig Karádyra. Rennernek ellenben nem akad megfelelője a honi sztárgarnitúrában. Az átlagnál sokkal magasabb, széles vállú, de hajlott hátú. Arcvonásai olyan élesek, kemények, hogy inkább illene egy western szereplőgárdájába, mint a könnyelműségükben is szeretetre méltó dzsentriket, skatulyából kihúzott katonatiszteket, mély érzésű parasztokat szakmáiban alakító magyar színészek közé. Mielőtt gyártulajdonossáig vitte, állt maga is gép mellett, ennek emlékeként egyik ujja hiányzik. Mit ad Isten, pont az egyik gyűrűsujj. Sokszor, miközben valakinek betanít egy fogást a gépen, felmutatja a csonka kezét: így jársz, ha nem az előírások szerint dolgozol.

Megosztoznak a selyemharisnyákon és a libamájkonzerven is. Sokat nevetnek, bár nagyon kell vigyázniuk, nehogy a kerülendő témák közé tévedjenek, és ilyenből számos van.

Vajon szopnak ezek a lányok?, fontolgatja Irén. Vagy odaadásuk abban kulminál, hogy karót lehet a combjuk közé verni?

A lányok kedvesen fogadták, örökre mégse maradhatott náluk. Hétfő este érkezett Budapestre, szerdán már kióvakodott a városba. Másodunokatestvére kereszténynek számít, és a munkahelyén simán el lehet érni telefonon. Megbeszéltek egy találkozót délutánra, a Dunakorzóra.

– Még sose voltál ilyen barna – állapította meg a másodunokatestvér.

– Még sosem nyaraltam ennyit – felelte Irén –, mondjuk, kinyaraltam magam egy évre előre is, már ha élek addig. Ha nem, akkor bónuszt kaptam napból – tette hozzá. És lágyan visszamosolygott az előtte elsétáló német katonára. – Na, te se valószínű, hogy nyaralsz majd a jövő nyáron, kispofám.

– Tudok lakásokat – mondta később a másodunokatestvér –, amik üresen állnak. Úgy van, hogy a zsidó lakók kimentek belőlük, és valamiért keresztények még nem foglalták el. A legtöbbre persze rögtön lecsaptak, de néhol egy-kettő kimaradt.

– Hogyhogy?

– Legtöbbször nem lehet tudni. Az egyik esetben véletlenül tudom: egyszerre ketten is rástartoltak, a helyszínen jól összeszólalkoztak. Fenyegették egymást a gangon, befolyásos rokonokra hivatkoztak, ilyen minisztériumban, olyan kormánybiztosságon, akik majd jól elintézik a másikat, képzelheted. Okos enged, számár szenved alapon aztán visszavonult mind a két fél. Mentek máshova, más zsidólakáscímekre. Neked ugye vannak őskeresztény papírjaid? – A pillantása Irén mellére tévedt, oda, ahol a csillagnak kellett volna virítania.

- Derék kislány vagyok – mondta Irén –, a romlatlan magyar vidék virága.
- Akkor jó. Kresz Géza-utca? Mit szólsz hozzá?
- Hú, az jó közel van a vasgyárhoz...

Nem ment ingyen, de Renner finanszírozta az akciót. Végül mindösszesen egy hétig lakott Marcsi budai lakásában Irén. Addigra már tudta, hogy Marcsi és Zsuzsi ugyanazokat a krémeket, kölniket használja, és napra pontosan egy időben szoktak menstruálni. Lelépett, mielőtt hozzájuk igazodott volna. Megölelték, megpuszították egymást, amikor elbúcsúztak.

Renner már másnap délután felugrott hozzá. A szobaajtóban vetkőztette le. Az ágyig nem jutottak el, de a vasgyáros ebben az esetben sem mulasztotta el a kellő pillanatban megszakítani a közösülést. Az egyik combra spriccelt.

Két szeretkezés között referált a gyár helyzetéről. Fölvett egy csomó embert, akikről tudta, hogy zsidók, és hamisak a papírjaik. Máshol nehezen helyezkedhettek volna el. Az viszont, hogy ő ellátja őket a munkaviszonyt tanúsító okmánnyal, ráadásul olyan üzemben, ami igazoltan a Honvédség beszállítója, növeli a biztonságukat. A megrendelések nőnek, munkaerőre tényleg szükség van. Az újonnan jöttek egy részét a régebbi alkalmazottak ajánlották be, még szocdemek is vannak köztük. Legalább komoly emberek, akik nem hajlamosak könnyelműségekre. Arra sem mulasztott el kitérni, mennyire elégedetlen azzal, ahogy Marcsi a könyvelést intézi. Irénnek a nyelve hegyén volt a kérdés, hogy más tekintetben mennyire elégedett Marcsival a vasgyáros, ehelyett inkább azt mondta: – Majd belejön, kis türelem kell. Igazán helyes lány.

- Az, jóra való. Néhányszor elvittem táncolni. Neki se árt egy kis szórakozás.
- Jól tetted. Gondolom, ügyes a parketten. Kicsi és fürge.
- Az. De az írását, azt nem szeretem – folytatta a vasgyáros.
- Ha muszáj, majd gyakorolja. – Irén lába a vasgyároson keresztbe vetve feküdt, épp alkalmas helyen ahhoz, hogy megtapasztalja a megint kezdődő merevedést.
- Lehet, hogy semmi bajom nem lenne a Marcsi betűivel, ha nem szoktam volna hozzá a tieidhez. Sose gondoltam volna, hogy ilyen kifejező lehet egy *a* betű. Vagy egy *g*. Hogy megjelenik bennük az egyénisége annak, aki papírra tette őket. Még az arcodat is felidézik.

- Miért, milyenek a betűim?
- Valamiféle szexepiljük van. Néha, ha Marcsi oldalai után visszalapoztam a könyvben, és nézegettem a te bejegyzéseidet, azon kaptam magam, hogy erekcióm van.

– Óh, ne mondja, főnök úr...

– De mondom. Látom a 2-esed vonalát, és megérezem a parfümöd szagát. És az időtényezőről még nem beszéltem: az a lány fiatalabb nálad, az írása mégis húsz-harminc évvel régebbinek tűnik. Mintha nem villanyfény mellett körmölne, hanem petróleumlámpánál! Mintha nem lennének körülöttünk modern házak és bútorok és gépkocsik!

A vasgyáros szereti az autókat és a motorkerékpárokat. Irénnek pedig titkos vágya, hogy egyszer majd felülhessen mögé a motorra. A mellével a hátára simulhasson, a derekát ölelje. Az oldalkocsiba kevésbé vágyik. Évekkel korábban, amikor a Felvidéket visszacsatolták, Renner beültette a feleségét, a lábát pokróccal betakarta, és motoros körutazásra vitte. Később, Erdély visszacsatolásakor a Honvédség a motorral együtt vonultatta be Rennert, úgy vették ki részüket a megszállásból. Akkor nem nő ült az oldalkocsiban, hanem egy vigyori baka.

Így támadt a vasgyárosnak az az ötlete, hogy ha Irén már úgylis itt van a közelben, vezesse megint ő a könyvelést. Irén hiába figyelmeztette, hogy Marcsi megbántódhat, és hogy ő a világért sem szeretné megsérteni ezt a jólelkű lányt. A vasgyáros azt mondta, a számokkal végképp nem lehet viccelni, és volt rá példa, hogy Marcsi elrontotta az összesítéseket. Erre följánlotta Irén, hogy majd ő elkészíti piszkozatban a könyvelést, Marcsi pedig átvezeti a tisztázatba. Ráér, legalább nem jön ki teljesen a gyakorlatból. És akkor legalább a számok stimmelni fognak, végül is az üzleti könyvek esetében az az elsődleges. Az írásjegyek tekintetében pedig a vasgyáros egy időre szállítsa lejjebb az igényeit. – Képzeld csak el, ha hivatalos ellenőrzés jön, és meglátják, hogy szeptemberben újra megjelenik az az írás, ami márciusban eltűnt...!

Már tudják, hogy doktor Halasné lakásában van telefon, onnan szólnak be a Városmajor-utcába. Beröppent a madárka, jöhet a koci. Irént nem kötik meg, vannak elegendő, hogy közrefogják. Mindegyik férfi alacsonyabb nála. Ráki kihúzza magát, úgy már majdnem egyforma magasak. Néhány lakó kidugja a fejét. Megnézik a lekísérést. Egy öregasszonynak, aki épp kapaszkodik fel a lépcsőn, és közeli bál az arcába, Irén, maga se tudja, miért, köszön: – Visszontlátásra, Szidi néni.

Egy biztató szó reményében?

Vagy hogy lesz valaki, aki még életben látta? Aki megőrzi a képét?

– Jó napot – csóválja fejét az öregasszony.

Wéber a volánnál, Ráki mellette, Bakonyvölgyi és Fehérhegyi János hátul foglal

helyet. Marcsi Ráki öléebe ül, Zsuzsi Fehérhegyiébe, Irén Bakonyvölgyiébe. Mindenki cigarettázik, csak Irén nem, a Wanderer nyomban megtelik füsttel. Ez nem az úriemberek dohánya, ez a honvédeknek gyártott cigaretta.

Mikor kikanyarodnak a Nagykörútra, Irén megkérdezi:

– Most meg fognak ölni?

– Miért, cica, mit vártál? – kérdez vissza Marcsi.

– Azt te csak szeretnéd – adja meg a maga válaszát Ráki hátrafordulva és a füstöt Irén arcába fújva. – Nemsokára alázatosan könyörögsz egy golyóért. De előre megmondom, nem kapod meg.

– Az a szabály, hogy minden fogolynak húsz perc szenvedés jár. Akkor is, ha nagyon sokan vannak benn, ha hullafáradtak vagyunk, ha az illető egy félhalott öreg vagy egy kisgyerek. Húsz percnél kevesebb kínzással senki nem ússza meg. De neked tízszer húsz perc jut, legalább. Amennyi gondot nekünk okoztál.

– Le lesz szakítva az összes körmöd. A Gáll Gyurka kezeskedik róla.

– De csak miután szögeket vertünk alájuk.

– Újságpapírt tömünk az ujjaid közé, és meggyújtjuk.

– Petrik Sári kiszedi a szemedet.

– De csak miután végignézted a szerelmes Rennered halálát.

Bizonyos értelemben ez jó hír: Renner életben van.

A Lánchídon mennek át. A dunai panoráma elvonja a figyelmet a fogolyról. Az Alagútba nem hajthatnak be, német katonák elterelik őket. Wéber a Tabán felé kerül.

– Bunkert csinálnak. Hordják befelé a muníciót.

– Lehet, hogy már az újfajta fegyver is megérkezett – mondja Bakonyvölgyi. – Az a sugárkibocsátó.

– Olyan is van, ami mínusz háromszáz fokos hideget irányít a célra. Az ellenség azon veszi észre magát, hogy darabokra tört, mert megfagyott két mozdulat között!

– Kár, hogy nem fogom látni – mondja Fehérhegyi János. – A napokba indulunk nyugatra.

– Helyes! Rátok, ifjakra nagy szükség lesz.

– Azért ezt a kurvát megbaszom még búcsúzóul.

– Kapd el gyorsan, mielőtt a páter gumibottal megköpüli.

– Igaz is, ma lakodalom van.

– Úgy van, esketünk. Ünnepel a kerület.

A Wanderer a Krisztina-körútra fordul. Bakonyvölgyi nagyot szív a cigarettáján. A

fényesen felizzó csikket Irén kezén nyomja el.

Kiss Gyuri rendet csinál az életében. Ehhez is a történelmi fordulat adott készletet, na meg a társak jó példája. Négy éve él együtt egy vagány munkáslánnyal, Tóth Icuval, aki követelőzés nélkül vár kapcsolatuk elmélyülésére. Tűri, hogy Gyuri sokat iszik, a kimaradozásokat se nagyon hánytorgatja fel. Látja, hogy ez a fiú más, mint a többi. És neki ez tetszik. Gyuri esze gyorsabban jár, finomabb a keze az egyszerű munkásokénál. Szemüveget visel, amitől a feje is olyan, mint valami jobb emberé. Ha elé tesznek egy korábban sosem látott, bonyolult szerkezetet, azzal, hogy nem működik, nézze már meg, mi van vele, Gyuri morog, hogy jól van, lássuk csak, lesrőfolja a fedlapot, és addig skubizza a mechanizmust, míg ki nem ismeri a működést, és rá nem jön, mi a hiba. Ha egy alkatrész tönkrement, tudja, hol lehet pótlást beszerezni, vagy még inkább csórni egyet. Végző esetben fogja, és megbütyköli ő maga: valami más alkatrészt addig reszel, alakít, míg oda nem illik. Képes estétől reggelig csöndben, étlen-szomjan ülni egy ilyen probléma megoldása végett. Amire kevésbé képes, az az egész napos munka egy gyárban, folyton ugyanazokat a mozdulatokat ismételve, ugyanazokkal a társakkal körülvéve. Tóth Icu látja mindezt, és értékeli, és hálás a percekért, melyekben Kiss Gyuri figyelme őrá irányul. A fiú nem veszi a fáradságot, hogy titokban tartsa más lányokkal való alkalmi együttléteit. Icu se deklarálta, hogy hűséges lesz Gyurihoz. Mindeddig mégis úgy alakult, hogy nem jött össze mással. Ezért amikor kimaradt a havibaja, nem lehetett kétséges, ki juttatta másállapotba. Épp akkoriban kezdett egész hétvégékre, majd teljes hetekre elcsatangolni a Kiss György. Mert összejött egy másik Ilonával, a Kovácsovicssal. Gyuri vigyorgott. Icu nekiugrott, és ütötte, karmolta, harapta. Aztán sokáig nem látta. Csak a hír jött, hogy Kiss Gyurit megvádolták, letartóztatták. Rábizonyítani nem tudták a cselekményt. Ha rábizonyítják, kivégzik: egy rendőr megtámadásáról volt szó, fegyverszerzés céljával. De teljesen tisztázni se tudta magát, és tény, hogy nyilas volt, hát internálták. Tóth Icu szintén beiratkozott nyilas, meg a másik Ilona is. Az internálótáborban Gyuri sok addig nem ismert emberrel összejött, például ott ismerte meg magát Bokor Dénest is. A hatalomváltás után együtt vonatoztak Budapestre. Kiss Gyuri nem XII. kerületi, de Bokor hívására átlépett ebbe a szervezetbe, és vele jött Juhász Géza is. Az internálótáborban szerzett barátja. A

nyomozócsoportban kezdtek dolgozni. Géza fegyelmezett, nem lóg ki a sorból, Gyuri feszt önállósítja magát. Érdekes módon Bokor Dénes, aki amúgy igen szigorú vezető, hagyja, hogy az aggilis fiú saját vállalkozásokat bonyolítson. Szeretet! Nincs erre más magyarázat. Bokor megszerette Kisst. És miközben szedik össze a zsidókat és az angolbarátokat, a kommunistákat, és irtják őket, akár gondos gazda a dudvát, sokan jutnak nagy elhatározásra az életük dolgában. Egyik esküvőt a másik után tartják. Egybekelt Rédlí Szepi a ZajácZ Böskével, a kisebbik Wéber a Fettiger Magdóval. December tizenkettődikén eskette páter Kun Schablauer Jóskát, a tanítót, és Schramek Dittát. A városmajori templomban tartott egyházi szertartás után a rokonok és barátok, egyszersmind harcostársak felvonultak a városmajorutcai nyilasházba. Az Összetartás riportere velük volt mindvégig. Együtt álltak meg a bejáratnál, hogy fejet hajtsanak a fekete lobogó előtt. Tudniillik Wirth Károlyt gyászolja az egész hungarista társadalom, a munkásszármazású képviselőt, akinek fiatal életét barbár bombatámadás oltotta ki. Majdnem mindenki ismerte és szerette Wirth Kareszt a Tizenkétkerben, mert több nagy sikerű előadást tartott előttük. Még a korábbi, győriúti székházban. Abban mindenki egyetértett, hogy ha Karesz élne és velük volna, azt mondaná, használják ki a két bombatámadás, két bevetés között rendelkezésükre álló időt, és adják át magukat az örömöknek. A lehetőségekhez mérten parádés volt a felhozatal ételből, italból. Ezentúl így dukál, valahányszor egy leendő tanító és egy munkáslány nászát ünnepeľjük, mondta Vidra Mihály kerületvezető. Mai napság nem telik többre a grófoknak és grófkisasszonyoknak sem, hogy a pénztőkések csemetéiről ne is beszéljünk, folytatta. A zsidó paraziták fel kell hagyjanak a reménnyel, hogy házasodhatnak, és gyerekeket nevelhetnek ebbe a honba. Tegnap, szombaton Bartányi Miklós magánhivatalnok és Gógös Böbe raktáros állt a városmajori oltár elé. Bokor Dénes és Megadja Ferenc voltak a tanúik. Tanúsíthatták valóban, hogy Böbe már gyerekfejjel elkötelezte magát a nyilaskeresztes mozgalom mellett, és hogy az első hetektől kedvelték egymást Miklóssal. Sok viszontagság, többek közt egy haláleset késleltette házasságukat, de aminek be kell következnie, az mindenképpen bekövetkezik, mondta Bokor Dénes. Ezt hallva ment oda Kiss Gyuri a Tóth Icuhoz, és kérdezte meg, hogy tudja-e, hogy most mit fog tőle megkérdezni. Nem haragszom, mondta az Icu, akinek hasa már látványosan domborodik. Jó, de nem ezt akartam kérdezni. Icu nem pityergős, akkor mégis elfordult: ne lássák a testvérek a könnyeit... Ha tényleg akarod, hozzád megyek. Kiss Gyuri megpuszilta. Aztán sietett a páterhez, hogy felkérje esketésre. Bokor Dénes a vállukra tette a kezét, és azt mondta, gyertek

velem! A megtorlószobába vezette őket, kinyitotta a tölgyfa szekrényt, amihez csak neki és Megadjának van kulcsa, és az ékszerekkel teli skatulákra mutatott: válasszatok magatoknak gyűrűt, gyermekeim!

Gyorsan történnek a dolgok, klappolnak az események, mint ütemek egy mozgalmi indulóban. Kovácsovics Ilona szabaddá vált kezét még ugyanazon az estén megkéri Juhász Géza. Nem kell, hogy szomorkodjanak a Kiss Gyuri döntése miatt. Ellenkezőleg, így nyílik meg az út az ő boldogságuk előtt. Hortobágyi testvér mandolinjával a kezében lejön az irodájából. Mert áthozta kedves hangszerét az új székházba, és az iratszekrényében tartja. Mindenkor komoly, erélyes arcára szelíd mosoly ül ki. Horváth testvér a zongorához telepszik, és a jól összeszokott duó több számot eljátszik a társaságnak. Később zongorázik Wéber is, a kisebbik, és többen kapacitálják páter Kunt, hogy hegedüljön. Igaz, nem áll kötélnek, mert, mint mondja, sürgős kinyírása van, de számítsanak rá, Szenteste tiszteletére játszani fog. És természetesen holnap – azaz a mai szent vasárnapon, ami Ádvent utolsó vasárnapja – összeadja Kiss György testvért a Tóth Icu testvérnővel.

Renner, aki a fürdőszobába vetve számlálja, hányszor vezették már fel kihallgatásra és verték meg, és azt találgatja, hányadik alkalommal könyörülnek meg rajta, és végeznek vele végre, és aki egyre azt ismételve magában, bárcsak ne találnák meg Irént, vagy mire megtalálják, ő már hadd legyen halott, nem tudhatja, hogy Kiss György személyében micsoda ellenpéldával szolgál neki a tizenkettedik kerületi nyilaskeresztes szervezet: íme egy másik férfi, akinek két nője volt, és aki mégis választani tudott közülük!

Hármuk fölvezetését az esküvői bankett utánra időzítették. Addigra belakott, beivott mindenki. Néhányan hazasiettek lepihenni, mások kimentek razziára, vagy épp őr álltak. Így is voltak ötvennél többen. Férfiak-nők vegyesen, és mindenféle korosztály képviseltette magát. Nagyobbrészt a tizenkettedik kerületi nyilaskeresztes pártszervezet beiratkozott tagjai, de néhány vendéggel tarkítva. Páter Kun nem számít vendégnek, noha csupán október óta tartozik ide, mellette viszont ott van Laczkovics atya, aki tényleg csak alkalom szerint társul a csoporthoz. Néhányan korábban olyan szervezetek tagjai voltak, amelyek most vannak beolvadóban a Nyilaskeresztes Pártba, például KABSZ-osok. Nekik jó alkalom az ismerkedésre, összehozásra egy ilyen este.

Míg várnak a három delikvensre, a jól informáltak felkészítik a többieket a

programra: most jön az őskeresztény gyáros a két zsidónővel, a feleségével és a szeretőjével. Amellett katonaszökevény és sokszoros zsidóbújtató. A kis Wéber, anélkül, hogy bárkinek szólna, helyet csinál magának a zongoránál, és megropogtatja az ujjait. Mások hasonlóképpen készülődnek. Egy pattanásos arcú fiú a nagyapja ostorát suhogtatja.

A terem zsivaja elhalkul. A három személyt szorosan egymás mögött a bejárathoz állították. A legalacsonyabb került előre. A feleség. Utána jön a szerető. És végül Renner maga, a hórihorgas. Akár egy tornasor, veszik észre egyszerre többen, és már kuncognak. Azok hárman hunyorognak. A zárka sötétsége után erős a terem fénye. Lehajtják a fejüket. De nem sokáig váratták őket. Hátról valaki nekifutásból fenékbe rúgja a vasgyárost. Mindhárman a terembe vágódnak, és felharsan a nevetés. Legalul lapul a feleség, rajta a szerető szétnyaklott tagokkal, a kupac tetején a gyáros. Forte fortissimo a zongora: Wéber a *Gladiátorok bevonulását* játssza. Míg szól az induló, nem kezdődik meg a formális vallatás. Körbeveszik, cibálják, ide-oda lökdösik a trió tagjait.

Aztán a páter kiadja a parancsot: – Levetkőzni!

Nincs ember, aki meg tudná mondani, mennyi idő múlva kerülnek vissza a fürdőszobába. Nincs, mert sem ők, sem a kínzóik nem néznek órát. A fogolytársak sem, a fürdőszobában. Aki képes volt, aludt. A festőnő az ölébe vonta fiát. Ő elszundított egy időre, a gyerekek végig éberren hevert, hallgatta a zenébe keveredő ordításokat.

Az a három csupaszon érkezik vissza. Egypár ruhadarabot percekkel később szednek össze odafönt, és vetnek utánuk a sötétbe.

Ezek még csak össze se bújhatnak, mint más csupasz és didergő állatok. Ezeknek a lehető legtávolabb kell húzódnuk egymástól. Más rabokhoz lehetőleg hozzá nem érni. Ami persze nem megvalósítható.

Odabent erős a törekvés mindenkiben, hogy őrizték a szemérmüket. Például nemi szerveket gyerek lehetőleg ne lásson. De még sötétben is, ha elájul valaki, és föltárukkoznak a tehetetlen test részei, valami ruhával, ronggyal megpróbálják eltakarni a többiek. Még annak tudatában is, hogy a kihallgatások és egyéb alkalmak során nézniük és látniuk kellett ilyesmiket, és akkor is, ha a megtorlósobában ők maguk, a gyerekek szintén le lettek meztelenítve. Ezen az éjjelen csak egy kisfiú van benn, Tamás. Ugyanazon a napon hozták be az anyjával és egy szomszédasszonyukkal, mint Renneréket. A tudatlan, jámbor szomszédasszonyt azóta kiengedték. Nemcsak keresztény, de ráadásul székely származék. Föl se merült, hogy rejtegesse Tamásékat,

mindössze vállalta, hogy süt nekik valamit a hozott lisztjükből. Fogalma sem volt róla, hogy zsidók. Azért egy fél tucat taslit kiosztottak neki, ne érezze, hogy hiába jött. Feldagadt az az amúgy is pufók orca. De ügyeltek rá, súlyosabb sebet ne kapjon. Azzal tette magát gyanússá, hogy a festőnő letartóztatásakor menekülni próbált. A rajparancsnoka utánakiabált: ne erőlködj, úgyse bírsz olyan gyorsan futni, ahogy én lövök!

A kisfiú meg az anyja harmadik napja van benn. Ezalatt sokan megfordultak a Városmajor-utca 37.-ben, volt olyan este, hogy száz embert kísértek a Duna-partra. Azok nem töltöttek bent huszonnégy órát sem. Így aki kezd tartós vendéggé válni, abban óhatatlanul feltámad a remény, hogy életben hagyják. Kérdés, mire, meddig tartják őket a nyilasok.

Azt az asszonyt, akinek délután eltörték a gerincét, vélhetőleg hamar elviszik. Egyelőre él, és negyedóránként elnézést kér, mert deréktól lefelé megbénult, a következményekkel még nehezebbé téve a többiek helyzetét.

A vasgyáros, a felesége és a szeretője magukra cibálják az utánuk szórt rongyokat, és a helyiség különböző sarkaiban kuporogva pihenni próbálnak. Sebeiket verejték csípi. Irén, a szerető síkos folyást érez a combján. Geci. Az csorog belőle. Utánaszámol a napoknak. Legrosszabbkor történt. Ebből gyerek lehet. Lehetne, ha őt magát ki nem nyiffantanák közben. Márpedig kinyiffantják. Ez most bizonyosnak látszik. Nem kell, hogy aggódjon a baby miatt. Attól se fél, hogy elképzelje. Hosszú a keze-lába, mohó a szeme és a szája. Puhán tapad a véres mellbimbókra.

Tóth Icu hasa domborodik már. A legkisebb Kiss György változatos ingerek között növekszik. Állandó körülötte a mozgás, és annyi mindent hall: sírást és nevetést, bombázást és zenét, lövéseket és halálsikolyokat. Virgoncan ficáncol a magzatvízben.

Gőgös Erzsébet még csak reméli, de nem tudja: áldott állapotba került már ő is. Rögtön az első este, a nászéjszakán, mikor összefeküdt Bartányi Miklóssal. A rendelkezésükre bocsátott böszörményiúti zsidólakás illatos ágyában. Böbe fiatal, kicsattan az egészségtől. Mindene kerek. Orca, kebel, has, segg. Rugalmas. Lehet, hogy Miksi első blikkre nett hivatalnok, de a fegyelem burka alatt klasszikus sváb erő és szenvedély dohog benne. Történt mindez pontosan, mikor a német páncélosok megállíthatatlanul törtek előre a havas belga erdőben, aprítva a tehetetlen amerikai csapatokat. A fogságba esett fiatal jenkik mind egy szálig könnyörtelenül le lettek gépfegyverezve. Sűrű felhőzet oltalmazta a felderítő repülőktől és a bombázóktól a

hősöket. A természet vitathatatlanul a germán fegyvereket segítette. Bartányi Miklós ugyancsak a természet erejétől támogatva szerzett érvényt a fajfenntartás parancsának. Három a magyar igazság, egy a ráadás: rövid szünetekkel négyszer hágtak meg süvöltő aráját.

Ugyancsak elhálta nászát a kis Schramek Edit a Schablauer tanítóval. Ahogyan illik, vér csordult a lepedőre, de az időpont nem kedvezett a foganáshoz. És a találkozás egyik félnek sem volt annyira élvezetes, hogy alig várnák a további alkalmakat.

Fettiger Magdó idősödő, sok bajt látott teste kevésbé fogékony a terhességre, hiába döföli állhatatosan a kisebbik Wéber.

Rédli Szepi pedig, ez a jó kiállítású szőke gyerek kudarcot vallott a feleségénél. Mikor vetkezni kezdtek, még feszült a gatyája. Minél nagyobb felületek szabadultak ki ruháik takarásából, a farka annál kisebb lett. Láta, hogy baj van, és látta az asszony is. Szepi megkísérelte benyomni a lyukba, ahogy volt, puha állapotban, de az úgy nem ment. Próbálkoztak még azon az éjszakán és később némelykor. Jókat beszélgetnek a hungarizmusról. Semmi ellentét nem merül fel közöttük. De ha a felesége a közelben van, a Rédli nemi szerve kész, passz, működésképtelen. Másrészt érthetetlen módon előfordul, hogy egy kihallgatás közben kimegy a vécébe, és elővéve a szerszámot, kicsit megmozgatja, az mindjárt olyan lesz, mint egy ágyú. Egyszer addig húzogatja, míg ki nem spriccel belőle az anyag, hatalmas adag, rá a falra. Nézi a nemi szervét, nem megy ki belőle a merevség, vastagabb a Szabó testvérénél, és majdnem olyan hosszú, mint a Hellingeré. Aztán mikor visszatér a megtorlószobába, a vékony zsidógyerek, akinek kihallgatása közben kiment, már ájultan hever a padlón. Magára hagyták, a testvérek kimentek újabb személyekért. Szepi a test mellé guggol. A fiú farkának egy kis része kilóg az alsónadrágból. Végig se gondolva, hogy mit csinál, Szepi beljebb nyomja az egyik szöveget, ami a körmök alá volt verve. A fiú semmibe meredő szemei előbb a csillárra, aztán Szepi arcára irányulnak. Na jó, mondja Szepi, ebből nem élünk meg. Sorra kihúzgálja mind a szögeket. Lábra állítja a fiút, és leviszi a pincébe. Mélyen magába szívja a nyaka szagát. Mosdatlan, de finom. A szögeket nem hajítja el, a zsebébe teszi. Elég az hozzá, egyelőre Zájez Böske se került áldott állapotba. És erre most már kicsi az esély, mert a fiatalasszony nem jár be a Városmajor-utca 37.-be, Rédli pedig nem jár haza. A munkának szenteli magát. A festőnő lakását ő üríti ki, és a pincében tárolt ládáit is ő szállítja be a nyilasházba.

Más titkok is rejtőzködnek a testekben. Egy harmincnyolc éves nő éppen elmerül a Dunában, három másik, akikkel össze volt kötözve, húzza lefelé. A víz furcsán

langyosnak hat a levegő után. Ami fél óra hosszat fagyasztotta védtelen tagjait. Őt csak horzsolta a lövés. Egy percig sem bírja visszatartani a lélegzetét. Muszáj kinyitni a száját. Magába nyelni a folyót. Tudja, hogy emiatt meghal. Egyelőre viszont él és vergődik. Karja-lába a lelőtt társak karja-lába közé akad. Most, ha megkönnyörülne rajta az áradat, ha kisodorná a kövekre, ha csak a fejét ki tudná emelni, még felköhöghetné a vizet. De mélyre merülnek, sziklához ütődnek. Aztán feljebb sodródnak, csak éppen a felszínig nem jutnak. Már a szeme sem áll ellen, nyitottan mered a vízbe. Keresi a fényt. A természetes testmelegnél hűvösebb közegben az agysejtek tovább bírják. Később alszik ki végleg a tudat. A kivégzők időközben az Alagút felé baktatnak, a jól végzett munka örömeivel. A nő testében a legtöbb sejt még mindig él és működik. Egyik emlőjében van egy tumor, annak a sejtjei ekkor is javában osztódnak. Idővel majd abbahagyják. A tetemet néhány nappal később kifogják. Rendőrorvos felboncolja. Jegyzőkönyvbe diktálja a testfelszínen mindenütt megtalálható hámsérüléseket. A bántalmazásokból eredő zúzódásokat. A jobb karon látható, izomszöveten áthatoló, eret nem sértő lőtt sebet. A vízzel telt tüdőt, ami egyértelműsíti a fulladást mint halálokot. És rögzítésre kerül természetesen a korai stádiumban lévő rák is. Ez már a sokadik hasonló eset, a rendőrorvos nem filozofál rajta, nem viccelődik, hogy most akkor az erőszakos halál a szerencsésebb, vagy a természetes.

A páter lelő egy nőt. Benn a házban. Hirtelen jöhetett az ötlet. A dőrej mindent megakaszt. Aztán kiderül, hogy semmi baj. Megy minden tovább. A nő lassan és csöndesen szenved ki, egyszerűen átlépnek rajta. Persze örökké mégse maradhat helyben. Désiné szól a kisebbik Megadjának, hogy intézkedjen. Megadja László a fogdában kiválaszt két férfi és két női foglyot. A férfiakkal az udvarba viteti a kivért tetemet, a nőket pedig utasítja, hogy takarítsanak fel.

Renner felesége és szeretője a kiválasztott. Arra járó nyilasok élvezettel bámulnak. Úrinők térdepelnek. Mossák, vakarják a parkettát. Sem Irén, sem Teréz nem mer szólni, hogy otthon nem tartanak cselédet. Nem először takarítanak életükben. Csöndben végzik a munkát. Figyelmeztetés nélkül is tudják, a parkett réseiben sem maradhat vér. Amit a rongy nem szed fel, körömmel kapirgálják. Szerencse, hogy nem minden körmöt tépett le kezükről Gáll és fia. Egymás mellett dolgoznak, szó nélkül. Aki nem tudja, kicsodák, annyi mindent gondolhatna. Elsők közt nem azt, hogy egy szerelmi háromszög két csúcsát látja.

A pince a pokolnak felel meg, a földszint a tisztítótűznek, a manzárd a mennyország.

Amikor a vasgyárost kivitték a fürdőszobából, nem mondták, hogy búcsúzzon el a nőitől. Nekik se, hogy jól nézzék meg, mert nem látják többet – más esetekben előfordult, hogy így tudatták, egyik vagy másik családtag mindjárt meghal. A pártszolgálatos, akit leküldtek, nem tudta, hogy Bokor és Megadja tárgyaltak róla, és arra jutottak, használni fogják.

Akármilyen felháborítóan élt eddig, mégis vitathatatlanul keresztény és vitathatatlanul rátermett. Harmincéves, életerős férfi, alkalmas a fegyverforgatásra, tud autót vezetni – elprédálhatnak ilyen kapacitásokat?

Nem. Nem efféle meggondolásból maradhatott a házban, és úszta meg, hogy puskacső elé állítsák a kertben. Hanem mert biztosak voltak benne, a vasgyáros azt hiszi, most már kész, hamarosan a végére ér. Dehogy érsz a végére! Túl egyszerű volna neked is, nekünk is. Beállsz a sorba, te, aki nem akartál beállni. Lehettél volna vezető, de vonakodtál. Megtanítunk rá, hogy örüljél egy helynek a sor végén. Nemsokára tíz körömmel képeslesz, hogy egy kicsivel előbbre juss.

Rövid kihallgatás volt, vagy inkább eligazítás. Renner úgy lépett ki a megtorlószoba ajtaján, hogy közben nem kapott újabb verést. Azután került fel a manzárdba.

Kevésen múlt, hogy ő is fűszeres legyen, mint Megadja testvér. Hiszen az apja abban a szakmában dolgozott. Inasként először egy csemegeboltban helyezkedett el. Egy hónapig dolgozott ott. A mester utasítását rosszul tűrte.

A mesterek, akiknek keze alatt Megadja tanulta a szakmát, mind nyilasok. Az egyikük, Tokai testvér, a főtestvérek közé számít: közellátási tanácsadó. Ez persze inkább csak cím és rang, a lényeg, hogy Tokai Péter mester razziákra jár, szemlét tart spájzokban, padlásokon és pincékben, egykori kuncsaftjait képele fel, rugdossa le őket a lépcsőn. Részt vesz téglagyári és Teleki-téri kísérésekben. A Duna-parton felállított emberekre lődöz.

Most tehát ő, Tokai mester dolgozik annak keze alatt, aki nemrég még a segédje volt. Ez semmi nehézséget nem okoz neki. Sőt, büszke rá, hogy részese lehetett egy kiemelkedő személyiség formálásának. Annak idején, amikor kiderült, hogy a srác

felvételt nyert a Párt szónokképző tanfolyamára, meghökkent, de nem akadékoskodott. Amúgy meg az ékesszólásnak a fűszer- és csemegeszakmában is megvan a keletje.

Ha véget ér a háború, Megadja aligha tér vissza a pult mögé. Tiszt lesz belőle a Honvédségnél vagy a Belügynél, nem kétséges, hogy magas rangú. Tokai Péternek sem kell lejjebb adnia valamilyen vezérigazgatói sarzsínál.

Későn reggeliznek. A nyilasházban hosszú az éjszaka. Sohasem pihennek, de legmélyebb hajlamuk szerint éjszakai vadászok ők. Van szalonna, friss kenyér. Pálinka.

– Ebéd után Hortobágyi testvért viszed a Pagony-utcába – közli Robi.

– Te nem jössz?

– Nem, de ne félj. Fülest kaptunk egy zsidóbújtatóról. Nála tesszük tiszteletünket.

Renner nem kérdez, eszik.

– Hortobágyi testvér a szervezet egyik oszlopa. Irodavezető. Péksegéd és lantművész, nagyszerű zeneszerző. És mint a nagy emberek általában, szerény. Láttunk manusokat, akik a mozgalomért tizedannyit se tettek, mint ő, mohón tülekedni a zsidólakásokért, de ő még mindig a Táltos-utca 7–9.-be lakik. Egy fejes testvér nézte ki magának a pagonyutcai háromszobás lakást. Mi foglalkoztunk vele, a benne lakókat ide szállítottuk be. Mi intéztük el őket. És képzel, mire a fejes testvér beköltözött volna, ki lett adva parancsba a gyepűre település, kellett menjen Nyugatra. Na, akkor mondta Hortobágyi Sándor, hogy üsse kő, hát majd elfoglalom én. Az lesz a karácsonyi meglepetés a drága hitvesemnek és a kisfiamnak, hogy oda megyünk haza. Ezt kell most előkészíteni. Egypár összecsomagolt holmit odaszállítani. Azt mondom, Renner, ne félj a Hortobágyi testvértől! Hatalmas ereje van, és használja is, de csak ha engedetlenek vele. Értesz?

– Értlek.

– Kitartás! – köszön a vasgyáros. A zeneszerző feléje fordítja fejét, és bólint, nem mond semmit. Rennernek nem kell megbánnia, hogy hungarista üdvözléssel lépett a szobába, mert ha teljesen méltatlannak tartották volna rá, rögvest megbüntették volna érte. Az elmúlt napokban nem egy ilyen esetet látott.

Robi megy a dolgára, magára hagyja Hortobágyival. A pék, zeneszerző és irodavezető asztalnál ül, balján aláírásra összekészített papírok, jobbján a már aláírtak. Mindent elolvas, komótosan, figyelmesen, mielőtt szignálná. Zöld inget visel. Zöld tintát használ. Sokáig tarthat még ez, és Renner zúzott talpa máris sajog.

Fekete a haja, és középen van elválasztva. Bajusza olyasféle fazonú, mint a Führeré. Ami azt jelenti, egyúttal olyan, mint a Chaplin nevű amerikai színészé. Arckifejezése szigorú, de nem eredendően. Mintha erőltetné magára a keménységet. A keze szőrös. Önmagában nem vall se irodavezetőre, se pékre, se zeneszerzőre. Nagy és erős, de semmi sem indokolja, hogy durvának lehetne nevezni. Azon az éjjelen Renner és a nők veréséhez Hortobágyi gumibotot használt. Sokat akkor se mondott. A farkát nem vette elő. A gumibotot nagy ívben lendítette. Ritkásan sújtott, súlyosan.

– Látod azokat a dobozokat? Amíg elkészülök, pakold be.

Többfelé sorakoznak mindenféle dobozok a szobában, ládák és zsákok is, de Hortobágyi intése pontosan kijelöli, melyeket kell lecipelnie.

– Igenis.

Legfőlül egy Meinl feliratú papírdoboz, nyitott fedéllel. Csupa karácsonyfadísz. Selyempapír gombócokkal vették körül őket, hogy ne sérüljenek meg. Könnyű. Renner elsőre csak azt az egy dobozt viszi le, nehogy összetörjenek a díszek. Egyik-másik jó réGINEK látszik, a század elején készülhetett, vagy a múlt század végén. Az egyik rénszarvas erősen hasonlít Rennerék gyerekkori karácsonyainak rénszarvasára. Az anyja őseiről maradt rájuk, Ausztriából származott, de összetört, mikor öccse kirántotta a fa alól a terítőt. Egy angyal pedig a mostani készlet egyik figurájára emlékeztet. Ha otthon lennének, mostanában készítenék elő hasonló karácsonyi dobozokat. Azok meg, akiknek lakásából a nyilasházba került ez a doboz, nem karácsonyoznak. Jobb esetben a Birodalom határán ássák a fagyott földet sáncnak. Kevésbé jó esetben a Dunába kerültek. Habár lehet, hogy mégis ez utóbbi a jobb eset.

Egy ajtónyílásból kiröpül valaki. Renner épphogy el tud fordulni a dobozzal, a tehetetlen test kiüthette volna a kezéből, és kész a baj. Csont törik, akkora svunggal csapódik falnak az ember. Vigyázni kell, ilyesmi minden percben esedékes. Kintről repülő kaja, elég erősen és közlelő, meg a légvédelem. Az Adler kinn parkol az utcán. Kiengedik.

– Mindjárt jövök – szól oda az öröknek –, lesz még néhány doboz.

Ez év január tizenkettedikén, mikor a hagyományok szerint leszedték otthon a fát, abban reménykedtek, hogy a következő Karácsonyt már békében ünneplik. Az amerikaiak Olaszországban nyomultak fölfelé, az oroszok behatoltak Lengyelországba. Pesten a kávéházakban arról pusmogtak, hogy Churchill partra száll Fiuménál, és a jugoszláv partizánokkal egyesülve megindul Magyarország felé.

Hortobágyihoz közben bement valaki a tagfelvételt intézni. A Nyilaskeresztes Párt

nem hagy teret rivális szervezeteknek, de tagjaik előtt szélesre tárja kapuit. Ha például egy KABSZ-os hitelt érdemlően igazolja tagságát, simán át lesz véve. Rennerre csak a dobozok leszállítása tartozik. A további darabok tartalma nem látszik, súlyuk nagyobb az elsőénél.

Hortobágyi Sándor felemelkedik asztala mögül. Ültében nem látszott, hasban milyen erős ez a férfiú. Nem csupán süti, tömi is magába a zsemlét. Kiemel és az asztalra tesz egy fiókot. Tele van kulcscsomóval. Mindegyiken papírcetli a címekekkel.

– Ez az, megvan. De még kimegyünk a kertbe – jelenti ki. A vasgyáros nem kérdezősködik.

A repülők zaja gyengül, a tüzéségé erősödik.

A kertben most csak négyen állnak. Egy nyilas vigyázza őket géppisztollyal. Még rajtuk a kabát, cipő. Nem miattuk mentek le. A kerti ajtó mellett a falnak támasztva dróttal körbetekert fenyőfa, mellette csupasz tetem.

Azok négyen úgy vannak odaállítva, hogy ezt kell nézniük: hullát a karácsonyfa alatt.

Renner együtt raboskodott a honvéd szakaszvezetővel, akit a fenyőjével együtt fogtak el. A zeneszerző vastag bőrkesztyűvel óvja kezét. A karácsonyfára mutat, azt kell még Rennernek az Adlerhez vinnie. A századukat szétverték, mesélte lenn a fogdán a szakaszvezető, csoda, hogy él. A tisztek korrektül elestek mind. Egyik-másikat sajnálták. A falujabeli társával elindult Pestre, azzal, hogy itt majd csatlakoznak új egységhez, kapnak biztatást, eligazítást, felveszik a harcot. Addig is elhoznak egy Botond teherkocsit: ne maradjon ott a ruszkinak. A honvéd szakaszvezető tud vezetni. Útközben egy erdőn átjőve fenyőfákat láttak. Mondja a földijének, mi lenne, ha magukkal vinnének néhányat Pestre. Attól, hogy háború van, Karácsony idén is lesz. A városban biztos drágaság van, jól jön egy kis pénzmag, ne éhezzenek. Megálltak. Volt a teherautón fejsze. Tíz kedves, szép fenyőt kivágtak. Volt a platón lágyvas drót, az ágakat összekötötték katonásan. A Széll Kálmán-téren elkezdtek lerakodni, nem hitték volna, még kész sincsenek, már körülállják őket az emberek, és kérdik, hogyér a fa. A szakaszvezető földijét egy nő megkérte, kísérné el, és vinné fel a lakásba a fáját, itt van közel, nem lesz hálátlan. Egymásra néztek: jól van, menjél csak, vigyed, állítsad be neki! Szerencséje volt, nem is tudta, mekkora szerencséje, mármint a földinek, mert nyilaskeresztes őrzőjártat jött, és letartóztatta a szakaszvezetőt ezzel az egy szem utolsó karácsonyfával együtt, ami átlósan éppen befér az Adler rakterébe.

Hortobágyi nem megy kurblizni. Föl se merül, hogy Renner megkérje. Belezuttyan a

jobb oldali ülésbe. A vasgyáros a kapuőrökhöz fordul. Ők nem kurbliznak, mi kéne még. De kihoznak neki egy foglyot. Kicsi, törékeny alkatú úrinő. Ellenkezés nélkül áll a teherautó elé. Az örök nevetnek. A zeneszerző is nevet. Renner kiszól, hogy mehet. Az asszony készségesen nekiáll, de fordított irányba próbálja tekerni. Renner kiszáll, mutatja, merre kéne. Az asszony bólint, érti már. Nagyon igyekszik. Renner visszakászálódik. A nő korábban festette a haját, amire az utóbbi hónapokban nem volt lehetősége, föntről nézve vidoran fehérlenek a lenőtt száltövek. A motor nem akar mozdulni. Az öröknek elégük van. Az egyik megüti a nőt puskával, közepes erővel. Az nagyot tekerint végre a kurblin, a motor indul, a kurbli megugrik, a nő felsikolt. A kezét nézi. Fura szögben áll. Eltörhetett. Az örök félretaszigálják az Adler elől. Indulhatnak.

– Hamarosan tankolnom kell – jelenti be Renner.

– Há szóhattá vón előbb is.

Renner hallgat. Hortobágyi magától is tudhatja, hogy egyedül úgyse mehet tankolni.

– Egyenesen előre! – adja ki az utasítást. Aztán már nem mond semmit, amíg a Városmajor-utca végére, a kórházhoz nem érnek, ott mutatja, hogy jobbra. A Pasaréti-út kiágazásához irányítja a vasgyárost. Tankolás közben gyakran hallani az ágyúkat. Nem lenne jó éppen a benzinkúton állni, amikor odatrafálnak. Hortobágyi szolgálati jeggyel igazolja, hogy az üzemanyagot a Párt veszi igénybe. Renner érti. Utasa a szófukar fontos ember maszkját öltötte magára. Neki sem esik nehezére csöndben maradni. Úgy ül be a vezetőülésre, hogy meg se kérdezi, merre tovább. A zeneszerző, mint karmester, a kezével irányítja. Vissza az Új Szent János Kórház főbejáratához. Városmajor-utca. Élesen fel a Kissvábhegyre, mielőtt a nyilasházhoz érnének. Renner ezeket az utcákat nem ismeri. Budai gyerek, de csak a Dunához közelebb eső részeket járta gyerekkorában, a Vérmezőn túl nem kalandozott. Napszemüvegben nem is igazán jól lát. Aztán egyszer csak az Istenhegyi-úthoz jutnak, az megint ismerős számára, és utána a Fodor-utca még jobban. Jártak erre vendégségben Terézzel.

– Ott lakik a Hubay Kálmán miniszter úr – mondja váratlanul Hortobágyi Sándor. – Nincs idehaza. A Nemzetvezetővel van.

Úgy, hát eddig tartott a szófukarság! Hortobágyi folytatja:

– Amíg a Nemzetvezető testvér börtönbe senyvedett, Hubay testvér vezette a Pártot. Nagyon jó szervezőnek bizonyult. A dicsőség mondjuk a fejébe szállhatott, mert amikor a Nemzetvezető kiszabadult, Hubay kellenetlenül adta át a vezetést, és később is akadékoskodott. Tudni kell, hogy mi nem demokratikus párt vagyunk, minálunk el van döntve, hogy vezérünk van, és azt követjük. A Nemzetvezetőt fájdalmasan érintette a

dolog. Valósággal belebetegedett. Például, mikor mihozzánk eljött kerületlátogatásra, kizárólagosan a női csoporttal akart találkozni. A nők és a gyerekek társasága nyugtatta meg. Belőlük nyert erőt. Mígnem kilencszáznegyvenkettő február huszonharmadikán elege lett, és kizárta a Pártból Hubayt. Én, mint irodavezető, még aznap kitörültem őt a kerületi nyilvántartásból. Ezzel a kezemmel! Nem volt könnyű, annyit elárulhatok neked. És képzeld, a Bokor Dénesnek milyen érzés lehetett: ő a kilencszázharminckilences nemzetgyűlési választást Hubay Kálmán mellett csinálta végig, mint a testőre! Elárulhatom, összeszorította a száját, és fegyelmezett maradt. Annál nagyobb most az öröm, hogy a vezetőink az új helyzetben újólag egymásra találtak, és Hubay Kálmán a kormány tagja lett. Vigyázunk is a házára gondosan. Az meg ott, a sarkon, a Páger művész úr villája. Látványos, ugye? Modern, de barátságos. Mint ahogy a Páger tiszteletreméltó nagy művész, de közvetlen ember. Nekünk meg vagy on engedve, hogy Téninek szólítsuk. Mihelyt elhallgatnak a fegyverek, a legelső filmjéhez én írom a kísézőzenét. A Páger már szólt odafönn. A fejembe megvan az alapdallam. De még nem jegyzem le, nincs most idő olyasmikre. Hívságokra, érted. Ott fordulunk, Pagonyutca! A negyvenes szám alatt lakik Pokorny testvér. Villanyszerelő és momista, nyóc gyermeket nevel, minden tiszteletet megérdemel. És micsoda frászok fakadnak a tenyerébe!

Renner tudja. Nem felejtette el. Kevéssel lejjebb Hortobágyi megállítja:

– És emebbe lesz az enyém.

Az előszobában ég a villany. Talán november óta, mióta az ott élő családot elvitték. Vagy amióta Udvardi testvér, aki eredetileg ki volt jelölve főbérőnek, megszempléte.

Renner négyszer fordul a dobozokkal, fenyőfával. Hortobágyit mindannyiszor másik széken, fotelben ülve találja. A gazda sorra próbálja a helyeket. Legutoljára a zongora mellett. A kesztyűjét levetette: játszik!

– Mikor mind benn voltak, főbérő, főbérő felesége, lányuk, vejük, egyértelműen tisztázódott, hogy feleség zsidó, vő zsidó. Ellenben a főbérő maga kikezdehetetlen őskeresztény papírokkal rendelkezett. A lány félzsidó, de az mindegy. A nyakában aranykereszt. Le lett szakítva, képzelheted! A szalon közepén térdepelt, az apja és a férje szeme láttára kellett leszopja a komplett pártszolgálatot. Ne mondd azt, hogy nem volt jó, szólt rá Bokor Sándor, a Bokor Dénes bátyja. Nem mondta. Még meg is köszönte. Jól nevelt úrilány volt. De mit érünk mindezzel, ha vissza kell engedjük a főbérő magát? A három szoba összkomfortjába! Erre fel mondtam én, hogy nekem gyanús. Nézzétek csak meg jobban! Milyen a muki fülcimpája? Szerintem zsidós. Na és

a szája? Szerintetek rendbe van? Beszállítottuk az Andrassy-út 60.-ba, antropológiai szakvéleményt kérve. Az lett az eredmény, hogy zsidó beütéseket hordoz. – Egy moll akkordnál Hortobágyi megáll, és különféle dinamikával újra meg újra leüti. Nem egyszerre a billentyűket, hanem kis eltolódással, törve az akkordot. – Hát így.

– Szeretnék kérni valamit, Hortobágyi testvér.

Hortobágyi Rennerre néz.

– Ha lenne itt egy fölösleges fogkefe meg fogkrém.

– Nézz szét.

Eredetileg a nők elengedését akarta kérni. De ahogy Hortobágyi ráemelte a tekintetét, megérezte, hogy semmit se használna nekik, lehet, hogy ártana. Fogkrémre, fogkefére tényleg sóvárog. Lenn a fogdán a Tamás nevű kisfiúnak is ez volt a fő baja. Úgy mondta legalábbis. Három napja nem mosok fogat... Egy hete nem mosok fogat... Mintha attól félne, mulasztásával az addigiaknál súlyosabb retorziókat von magára.

– Lesz még egy fuvar – tájékoztat az irodavezető, miután leoltotta a villanyt, és bezárta lakása ajtaját.

– Igenis.

– Holnap délután elmegyünk a Táltos-utca 7–9.-be a hitvesemért meg a Bandi fiamért.

– Értettem.

A Pagony-utca lejt. A vasgyáros kioldja a kéziféket, az Adler gördülni kezd, aztán sebességbe teszi, és felengedi a kuplungot. Sima indulás. Mázli, hogy nem jeges a kő.

A pupák nyilasok nem tudták, hogy másféle választás elé kellett volna állítaniuk Rennert. Az Adlert kéri-e, vagy a nőket. Szerencse, hogy nem jutott eszükbe. Nehezebb esett volna kimondani. Az egyértelmű választ.

Ezeket gondolja, azután így inti magát: nem igaz, te nem vagy önző. Nincs értékesebb az emberi életnél.

Nem úgy fest. De, ha már belekezdte, te csak játszd azt!

A nyilasház előtt nagy teherautó. A platóján disznók. Friss húst fognak osztani a családoknak. És ünnepi vacsora lesz az első szabad nyilas Karácsony tiszteletére.

– Kéne tartsunk egy próbát! – lép Hortobágyi elé a karmester, Horváth Zoltán. – Az *Ave Mariát* még sose játszottuk, és egyébként se léptünk pódiumra, nem is tudom, fél éve...

– Rendeljek el összetartást, Horváth testvér? Megjelenés géppisztollyal és mandolinnal?

– Erről van szó, maestro. Megírhatom a szolgálati jegyeket?

– Meg, testvér! Aláírom. Az én irodámba, holnap tizennyolc órára.

Bár ez nem sokat jelent ebben a körben, ahol mindenekelőtt az elhivatottság számít, de számon van tartva, hogy Horváth Zoltán Zeneakadémiát végzett. Ő a legképzettebb muzsikus az egész szervezetben. És mégsem felvágós természet, a legkevésbé sem. Illetve, ha arról van szó, a céllövő tudományára legalább annyira büszke, mint a hangszerelésbeli fortélyaira. Pedig azok számottevők. Ugyanis nem minden zenésze olyan istenáldotta talentum, mint a kis Wéber, vannak, akiket tényleg max három akkord lefogására lehet betanítani, erre kell felépíteni a zeneszámokat. Aki brillírozni tud, az e közös alapról elemelkedve, de attól soha el nem szakadva vezeti elő tudását, úgy, hogy az önfeledt hallgató az egyéni teljesítményeket is a közösség produktumának érzékeli: hű, de szépen játszanak! Pedig munkásemberek, iparosok, ráadásul kőkemény harcosok! Ilyen élményt ad Horváth testvér a közönségnek és a résztvevőknek egyaránt, ötödik éve már.

– Te milyen hangszeren játszol? – érdeklődik Hortobágyi.

– Sajnos, semmilyenen.

– Horváth testvér betanít mandolinozni. – Hortobágyi képen simogatja Rennert.

– Azt megköszönném.

– Meghívtam a Pongrácz Zolit, lehet, hogy eljön – büszkélkedik Horváth Zoltán. – Nagy szó, mert amilyen állapotokat a Rádióba talált, szoros megfigyelés alatt kell tartsa a liberális csürhét. Még ma is képesek lennének rá, hogy defetista zenét sugározzanak.

Horváth kicsi korában szeretett focizni. A Majornak épp arra a sarkára jártak, amelyik a nyilasházhoz legközelebb esik: a Maros-utca–Csaba-utca találkozásához. Akkoriban még nem állította oda tornyát az Árkay művészcsalád. A parknak egy szerény szeglete volt csupán, melyen megtűrték a játszódo fiúgyerekeket. Egy zsidógyerek hozta a labdát, a kis Solti. De nemcsak tulajdonosi szerepe miatt játszottak vele, a srác tényleg ügyes volt. Gyorsan futott, és egyszerűen nem bírta kifáradni. A mi Horváthunk ezzel a Soltival egyazon őszön került be aztán a városmajorutcai elemi iskolába. Horváth jól zongorázott, második-harmadik osztályban már ő kísérte az osztálykórust. Aztán egyszer egy fordulásnál rosszul esett, eltört a keze, és órán a Solti György azt mondta, miért ne. Vagy semmit se mondott, csak pimaszul vállat vonva

beült helyette, és jól, sőt sokkal jobban lekísérte a számot. A különbséget az mutatta, hogy kísérete mellett szebben énekelt, szárnyat kapott a kórus. A helyét azt visszaadta később Solti Horváthnak, de otthon bejelentette, hogy ezentúl hajlandó zenét tanulni. Ugyanis az anyja már évek óta kapacitálta, művészt akart belőle nevelni, de ellenállt, mert megközelítőleg se érdekelte semmi más annyira, mint a sport. Abban élt, hogy ő lesz a nagy magyar center... Fogadtak mellé tanárt. Idővel elköltözött a család, csak azért, hogy közelebb legyenek a Zeneakadémiához és az Operához. Horváth testvérért ilyen áldozatot nem vállalt a familiája, föl se merült a lehetősége. Hiába egyidős vele, a zsidógyerek évekkel korábban jutott be a Zeneakadémiára Horváth Zoltánnál. Ha valaki azt kérdezné, versengenek-e egymással, a kérdésre az a válasz, hogy ilyen versenyre nincsen lehetőség. Solti eliszkolt, nem állta ki a magyarság számonkérő tekintetét, a hírek szerint a semleges Svájcban lébecol, és zsugásként teremti elő a megélhetéséhez szükséges krajcárokat.

A konyha felől rántásszag emelkedik a felsőbb szintek felé. Renner leveszi a napszemüveget, és kigombolja a kabátját. Elindul a szaggal szemben.

Az ebéd még nincs kész. Dési Miklósné vajas kenyereket ken, két fiatal nyilas lesi. A kerületvezető-helyettes felesége alacsony, de egyenes tartású, karcsú nő, alakját kiemeli a szűkre szabott zöld blúz. Rennernek nem jön ajkára a kitartás. – Kezét csókolom.

Désiné végigméri. Apró, feszes biccentéssel viszonozza köszönését.

Renner az italok felé sunnyog. Egyebek mellett egy üveg felbontott Törley. Meghúzza. Nincs benne sok.

Ezután lesz figyelmes egy másik illatra. Szerényen bontakozik ki a rántás vastag párái mellől. Kávét pörkölnék! A sparhelt körül több asszony szorgoskodik, egyszerre készül a főzelék és a hozzá való feltét. És már az ebéd utáni kávéra is gondolnak. Nagy szó a háborús időben, hogy nem valamilyen pótkávé lesz feltálalva: igazi kávébabot foglalt le valahol Tokai Péter. Renner közelebb húzódik, hogy láthassa, amint a serpenyőben feketére pörkölődnek a fehér szemek, miközben fakanállal terelgetik őket, hogy meg ne égjenek. Jó lenne, ha neki is jutna egy csésze fekete. Vagy kettő. Kifújja az orrát, hogy tökéletesen be tudja szippantani a békebeli aromát.

A zsebkendőt a jobb zsebből veszi elő. Ahol a kabát előző tulajdonosa hagyta. És önfeledten a balba rakja vissza. Ahol ő szokta tartani.

Ebéd után egy közeli házból, a Csaba-utca 9.-ből szállítja a Délivasúthoz a gyepűre távozókat. Hortobágyi Sándor figyelmezteti, nehogy menekülőket mondjon: ez nem menekülés, ez az élőerő átcsoportosítása!

A házat október közepén ürítették ki és vették birtokba. Főleg tizenkettedik kerületiek és néhány betelepülő. Köztük Falussy főhadnagy, aki a Lakásügyi Kormánybiztosságnál dolgozott egész mostanáig, és páter Kun egyik legrégibb pesti ismerőse, meg a felesége. Neki külön lakás lett kiutalva. Most mind a ketten távoznak, és velük még néhányan. Azért a legtöbbben maradnak: nem akarnak kimaradni a dicsőségből, hogy részt vehetnek a város védelmében, amit a bolsevik hordák megközelítettek, de elfoglalni már nem tudnak. Hogy ott lehetnek a sziklán, amin a szökőár ereje megtörik.

A legtöbb esetben az emberek maguk döntenek el, mennek vagy maradnak. Bizonyos intézményeknek, mint például a Vöröskereszt Kórháznak, egy az egyben távozniuk kell. Az ottani dolgozók számára parancsba van adva, hogy pakoljanak, és szálljanak vonatra. Hasonlóképpen sok fiatalnak, mint az ifjabb Fehérhegyi Jánosnak és Károly nevű öccsének, meg a szerencsétlenül járt Tímár hentesmester fiának. Hiányozni fognak, mondják sokan a szervezetben. Öröm volt nézni, ahogy Fehérhegyi és fiai ingujjra vetkezve egymás mellett verték a zsidókat. Vigasz, hogy akad bőven, aki a távozók helyére álljon. Magának Fehérhegyinek például egy lánygyermeke is van, Kató. Ő maradhat. Még csak most töltötte be a tizenhetet, de szakképzett gyors- és gépíró. Bokor Dénes mellé van beosztva titkárnőnek, azonkívül sokszor ő szolgál fel teát az őrségnek, visz kenyeret és vizet a manzárdbeli foglyoknak. Olyan a fellépése, hogy a hajdan befolyásos uraknak se jut eszükbe máshogy szólítani, mint nemzeti asszonynak. Kerek arca van, kék szeme és befont szőke haja. Pufók kezéből nemcsak ennivaló érkezik, hanem csattanós pofonok is. Renner egyik alkalmazottját arcul ütötte jobbról-balról. Teréz fejét a vécékagylóba nyomta, és ráhúzta a vizet. Társnői visítva nevettek. Kató komoly maradt.

– Egy spulni cérnát se hagyjon itt, Vargáné! – instruálja az egyik lakótársat Falussy Endre. A beszédkész özvegy cókómókja vegyes összetételű. Polgári lakásból származó kisbőrönd mellett régi, falusias kosarak. Nincs szíve megválni a saját daraboktól. Amiket az urával együtt használt sok éven át. Küzdelmes életének társai! Félreeső magyar falu vályogházából jöttek a városba, Németbe tartanak.

– Nem azt mondta, hogy hamarosan visszatérünk, főhadnagy úr?

– Az biztos. De hogy közbe itt mi lesz, azért nem állunk jól. – A kardjával Renner felé

bökök. Hogy az ilyen trógerék esetleg megdézsmálhatják a felhalmozott javakat.

A főhadnagy poggyásza természetesen terjedelmesebb a beszkártos Vargáné holmijánál, és még szélesebb skálát mutat. Egyebek mellett sífelszerelése is van. Zsidók hónapok óta nem birtokolhatnak sílécet. Akik nem adták le ilyesféle holmijukat, a legszigorúbb következményeket vonták magukra. Falussy vajon tud-e már síelni? Majd Sopronban keres magának és b. nejének trénert, vagy odafenn Garmisch Partenkirchenben?

A Délivasútnál nem találják a kitelepítő vonatot. Ijedt civileket találnak, akik azt hitték, elhagyhatják a várost, és meg vannak győződve róla, hogy kényszerű maradásuk keserves pusztulásukat jelenti. Lányok sírnak, apák elfehéredett arccal merednek az üres sín párok által jelölt irányba. Miközben hol keletről, hol délről szólnak szaporábban az ágyúk. Falussy belebotlik egy ismerős nyilaskeresztes vezető ismerősébe. Tőle tudja meg, igenis vannak még kitelepítő vonatok, de Kelenföldről indulnak. Legjobb, ha ők be se mennek a pályaudvarra, hanem a laktanyához gurulnak.

A Fehérhegyi fiúk is ott vannak, rengeteg más leventekorú gyerekekkel együtt. Itt nincs kuszaság és riadalom, mint a fejpályaudvaron. Itt bizakodó tekintetek vannak, és rend. Persze megjátsszák magukat némileg a fiúk, szégyellnének bizonytalannak mutatkozni a társaik előtt – ezt még Renner is látja pirosbarna érdektelenségén át. Mi köze hozzá, hogy a kiterelt fiatal emberek közül sokan nagy valószínűséggel nem látják többé a muttikájukat?

Neki megkönnyebbülés, hogy Fehérhegyi János, aki a szeme láttára segítette be Fehérhegyi Károly pöcsét Irén szájába, nem lesz a városban. És Károly se, a pattanásos valagú kamasz. Nem mintha hihetné, hogy ezzel a kitelepítéssel lefölközdik Budapest mindenre kész nyilas elitje és ifjúsága – valószínűleg az van, hogy jut is, marad is.

Dr. Falussy Endrétől igen távol áll, hogy köszönetet mondjon a segítségért. Búcsúzóul lehordja Rennert a lassúsága miatt, és meglegyinti a kardját az arca felé. De nem áll biztos lábakon, eltántorítja saját mozdulata, a csapás elől könnyen ki lehet térni.

Vissza a Városmajorba a beállt sötétben. A Wolf Károly-útnál a vasgyáros hirtelen fékezésre kényszerül, ütközést kerül el. Német rohamlöveg fordul ki a Gömbös Gyulára. Az Adler motorja nem fullad le, indulhat tovább. A szemüveget mindenesetre

leveszi.

Vacsora után vizelnek egyet együtt a manzárd vécéjében Robival. Jó lenne zuhanyozni, de túl nagy kérésnek tűnik, és fáradt is hozzá. Talán van még valamennyi idő a megtetvesedésig. Reggel majd gatyát vált.

– Jó éjszakát, Renner.

– Jó éjszakát, Robi. Mindent köszönök.

– Marha.

A pirosbarna lencsés szemüveget a tokba teszi. A tokot a feje mellé.

Szobatársai megvannak. – Vihar előtti csend? – kérdezi valaki.

– Karácsonyra való tekintettel elengednek – mondja egy másik.

– Ezek? Inkább felakasztanak egy fára, dísznek.

El kéne érni, hogy a két nőt is alkalmazzák a szervezetnél, őhöz hasonlóan. De már az se rossz, a körülményekhez képest, hogy eddig bent maradhattak. Ezzel alszik el, és legközelebb, amikor szobatársainak beszélgetése fölébreszti, megfogadja, hogy ha se a feleségét, se a szeretőjét nem kapja vissza, de ő maga életben marad, és szabad lesz, összes erejét az anyjának és a lányának szenteli.

Hajnalban kiürítik a Mirabellben a szobákat. Vali reménykedik: el fogják engedni. Hiszen tíz napja van fenn a hegyen, és ezalatt nem tudták rábizonyítani, hogy kommunista. Azt sem, hogy zsidó. Különösebb bántalmazás nélkül terelik ki őket a folyosóra. Felöltözhetnek, holmijukat magukkal vihetik. Van, aki szerint december huszonnegyedike van, este Szenteste lesz, az ünnepre való tekintettel eresztik majd őket szélnek. Igaz, a többség szerint még csak huszonharmadika a dátum, de attól ugyanúgy könnyörületet gyakorolhatnak rajtuk. Mégiscsak Karácsony, ami közeleg! A detektívek és az örök is emberek, van családjuk. Igénylik a pihenést, a megkönnyebbülést. Nemsokára vége a háborúnak. Még néhány nap vagy hét. Valami új kezdődik majd. Senki sem tudja, személy szerint ő megéri-e azt az újat. És hol lesz benne a helye. Mostanra sok minden véget ért. Az öröknek ugyanúgy, mint az örzötteknek. És meglegyint mindenkit az angyal szárnya.

Türelmesen várnak a benti folyosón. Aztán kinn, az épületet a Karthauzi-utcával összekötő hídon. Kívülről ketten és az épület felől is ketten vigyáznak rájuk.

Végül is nem volt annyira rettenetes a Mirabell. Túléltek. Vali egyszer korábban majdnem megfordult a házban. Egy udvarlója hívta. Szintén magánhivatalnok, ugyanannál a cégnél, ahol Vali dolgozott. Hogy a Mirabellben milyen jó társaság szokott lenni. Hétvégi estéken dzsessz a kertben. Koktélok és tánc a teraszon, a város fölött. Azt nem ő mondta, hanem valaki más, egy mostani fogolytársa, hogy ha a pár kitáncolta magát, visszavonulhatott a diszkrét, fürdőszobás lakosztályok valamelyikébe. Vali meggondolta magát, nem jött fel akkor. A fiú eltűnt az életéből. Annyit lehet róla tudni, hogy muszra vitték, orosz frontra került. Eltűntként tartják nyilván.

Kezd kivilágosodni.

Elöl állnak a férfiak, hátul a nők. Összepréselve a hídon.

Kár, hogy nem itt engedik el őket. Le lehetne fogasozni vagy sétálni a városba. Fölfelé gépkocsin szállították szinte mindannyiukat, vagy teherautón. Vali mellett terhes fiatal nő áll, Sári. Neki nehezebb lehet állva várakozni, de nincs egy nyikkja se, túri. Egyszer a hasára teszi a kezét, és szelíden mosolyog.

– Mozog?

Sári bólint: – Mehetnékje van már.

Elöl meglátják a fogasmegálló felől érkező nyilasokat. Azok nyolcan vannak, meg a vezető. A foglyok akaratlanul kihúzzák magukat, és fokozatosan mind a mögöttük várakozók, egészen az utolsóig.

A nyilasok közül némelyik tiszteleg az itteni öröknek, azok lustán viszonyozzák. Az egyik átsétál a hídon, bemegy a házba. Tehát ha ezek kísérik le őket a városba, nem indulnak rögtön.

Inni kaptak a foglyok az ébresztő után, enni semmit. Tegnap csak a szokásos híg rántott leves. A hídra ballag egy kucsmás nyilas. Betekint a foglyok arcába. Senki se mer rá visszanézni. Aki véletlenül épp odafordult, rögtön elkapja róla a szemét. Nehogy baj legyen. Még mielőtt az utolsó sorhoz ér, megtalálja, amit keresett. Az arcot, amin a bántalmazást megkezdheti. Van nála egy ostor, derékra csavarva. Két sorral Vali előtt leoldja, kibontja, magasan megsuhintja. Becsap vele a sorok közé, és a vége rátekeredik egy belül álló ember nyakára. Amint rátekeredett, annál fogva kirántja a többi közül. Előre-hátra tántorodnak miatta az emberek, az meg kiesik a sorból. A kucsmás a sor mellé húzza. Tapossa. Rúgja. Leköpi. Közben megjön a többinek is a kedve a bántalmazáshoz. A Mirabell-beli örök cigarettára gyújtanak, bámészkodva szemlélik a verést. Mindenki szeretné megtartani a csendet, de amikor egy boxerütés miatt betörik valakinek az orra, az feljajdul. Vali legjobban amiatt fél, hogy a terhes Sárít megverik. Hogy ő mit csinál akkor? Kér, könyörög? Elé áll? Próbálja felfogni a csapásokat?

Ott álltukban nem mindenkit vernek meg, egyszer csak kijön a házból a vezető, a menet élére áll, és kiadja a parancsot, menet indulj. Vali és Sári egyelőre megúszták. Felcsatlakoznak a kísérők, körbeveszik az oszlopokat. Őket nem kell utasítani, tudják, hogyan helyezkedjenek. Nem ez az első csoport, amit a Svábhegyről a völgybe kísérnek. A Mirabellbe való őrszemélyzet besétál a házba.

A tempó nem komótos. Mondja is az egyik nyilas, hogy szedjétek a lábatokat, zsidók.

– Rossebb a büdös lábatokba – teszi hozzá egy másik.

– Nem sokáig lesz már büdös, teszünk róla, hogy tisztuljon.

Ütik őket hátulról, ütik oldalról.

– Fürdővizet kaptok, basszátok.

Annyira gyorsan lépnek, hogy az majdnem futás.

Minduntalan egymás sarkára hágnak. Van, aki még elsuttogja, hogy pardon. Sőt, akad, aki válaszol, hogy nem tesz semmit, kérem.

A tempó tarthatatlan, az az igazság, hogy maguk a kísérők se lennének rá képesek

sokáig. A fogasállomástól, ahol nincs megállás, egy kicsivel már lassabban mehetnek lefelé. Költő-utca, Diana, Istenhegyi.

Vali huszonhárom éves, egészséges. Amíg lehetett, sokat úszott és evezett, tornázott, a maga részéről egész jól bírja a menetet. A cipője egyszerű, vékony talpú, városi cipő, azért az nem a legmegfelelőbb. Egyesek túrabakancsot viselnek gyapjúzoknival, nekik jobb.

Háromnegyed órával később és számtalan, puskatussal, gumibottal, ostorral eszközölt ütés után a Kék Golyó-utca végénél nem mennek tovább az Endresz György-téren, és a Délivasút felé sem kanyarodnak, hanem lefordulnak balra, a Városmajor-utcába. Legtöbben nem tudják mire vélni. Legalább nem Duna-part, és ez már megkönnyebbülés. De mi lehet a Városmajor-utcában? Csak kevesen sejdítik közülük.

A következő sarok után hajtják még őket egy kicsit, aztán beterelek egy villába. Fekete Mercedes áll előtte, és egy kisteherautó, azok közt kell átmenni. Nyilas örök állnak a kapuban.

Az egyik azt mondja: – Fáin egy turnus, látod, testvérem? A fele zsenge ribanc.

– Elkapjuk őket, mielőtt... – feleli a társa. A végét nem lehet érteni, a kocsibeállóban visszhangzik a kísérek kiabálása.

Nem maradnak a házban, keresztülterelik őket folyosón, lépcsőn, ki a kertbe. Ott fognak várakozni, amíg mindenki sorra kerül.

De milyen sorra? Hökkenten merednek egy nagy kupac véres csontra.

– Ne ijedjenek meg, azok nem emberi csontok – súgja egy idősebb úr. – Disznó.

– Most már azon se csodálkoznék, ha kifiléznek – mondja egy másik. Fél karja hiányzik. Az előző háborúban hagyta ott. Arra való hivatkozással kapott mentesítést a csillagviselés és egyéb következmények alól. Már nem számít.

Mindjárt elkülönítenek nyolc embert, és viszik őket vissza, fel a házba. Ugyanakkor kiszállingózik néhány nyilas, főleg nők, és körbejárják az érkezteket. Kipécéznak egyeseket, kiállítják a nyájból, elszedik a rediküljüket, kofferjüket. Az egyik nőt bundájának levételére szólítják fel.

– De kérem, téli hidegben...?

– Ide figyelj, Záli, ne kéresd magad!

– Katalin vagyok.

Pofon üti egy fiatal nyilas. És aztán még egyszer. Másodszorra nagyon megszalad az

erő, a Katalin nevű nő állkapcsa kifordul. Valami kis kiáltásféle jön belőle. Tántorog. Keze tehetetlenül markolássza a levegőt. Nem mer az arcához érni.

– Nem megmondtam, Záli? – A fiatalember mulat.

Amint meg tud állni a lábán, Katalin gombolkozik. Egy nyilas lány vár a bundára. Lesegíti az előző tulajdonosról. Magára ölti.

Benne van még az előző testnek a melege.

– Na, hogy áll? – Oldalvást felszegi a fejét.

– Te milyen egy fess nő vagy, Bözsi!

Vali nem egészen ért egyet a fiatalemberrel. De őt senki sem kérdezi. A Bözsi tömzsi. A bunda hosszú. Slankra szabott. A Bözsi karja rövid. Vaskos ujjhegye lóg ki belőle. A Bözsit nem zavarja.

Bözsi boldog.

Nem érdeklődnek Vali papírai iránt. Nem kíváncsiak rá, miért került fel a Svábhegyre. Csak vesse le minden ruháját. Mindet? Igen! A süket ribanc. Mindet! Meg sem várják, hogy végezzen, közben szerelik ki a fülbevalóját, akasztják le a nyakláncát, ráncigálják le a gyűrűjét. Az óráját már a Svábhegyen elvették, és nem adták vissza.

Egy erős alkatú nő a hajába túr. Fölrántja a karját, megvizsgálja a hónalját. A köldökét. Felszólítja, álljon terpesz. Keresztülfúrja az ujját a fenekén. Benn nagy ívben körbekotor. Vali sikít. Ezután a sálját visszakapja. Egy részét betömik a szájába, a többi körbetekerik, a tarkóján keményre csomózzák. Következik a hüvelye. A bemenet száraz, szorosan zárt, a motozónő rossebbezik. Olyan nincs, hogy ne jutna be. Most is bejut.

– Fertig – mondta. – A tiétek. – Véres kezét köténybe törli. Int, hozzák a következőt!

Vali érzi, hogy nem szabad védekeznie. Kényszeríti magát, hogy ne takargassa a mellét és az ölét. A szemét egyszer akaratlanul behunyja, ami azonnal hibának minősül. Rászólnak. Sürgősen nyissa ki. Szőke fiú tekint az arcába közelről. Egyáltalán nem haragosan, azt lehetne hinni, hogy gyengéden.

Körös-körül csattognak az ütések. Szakadnak a ruhák. Vergődő lábaktól kopog a parketta. Vannak, akik sírnak, a nyilasok mindig találnak valami nevetnivalót. A szőke fiú a hasa közepébe bokszol. Valinak elakad a lélegzete. Összeesik. A földön rugdossák.

Egy táskát kiborítanak, tartalma a feje mellé zúdul. Kezek kapnak a fehérneműkért, tisztálkodószerekért. Egy vékony könyv, az Insel Verlag sorozatából. Nagy, csontos férfikéz markolja. A legmagasabb ember. Beesett arcú, szemüveges. Bűvész vagy

varázsló lehetne. Fellapozza. Észreveszi benne az ex librist. Rákérdez. Ismert budai gyároscsalád neve. – Te az ő lányuk vagy?

– Csak a menyük. De már nem!

– Nagy könyvtáruk van?

– Elég nagy.

– És te sokat olvasol. Hogy imponálj nekik.

– Elég sokat, de –

– Nekem már imponálsz – mondja a magas, sovány férfi, aki nem bűvész és nem varázsló, hanem a Székesfőváros Adóosztályának tisztviselője. Szabadidejében szívesen olvas. Kioldja a nadrágszíját, letolja nadrágját, gatyáját, és a nő arcára ereszkedik: – Nyald ki!

A kisebbik Wéber, aki rövid ideig az após gyárában dolgozott, és a gyári zenekarban trombitált, míg olajmérgezés miatt el nem távozott, szintén leveti a nadrágját. Ezt nem hagyhatja ki.

Amikor Bugsch, a jól kinyalt fenekű adóhivatali tisztviselő átadja a helyét, és felemelkedik az arcról, gondosan zakója zsebébe süllyeszti a könyvet.

Insel azt jelenti, sziget.

Tekintettel arra, hogy még sokan várnak odakint, befejezettnek nyilvánítják a turnus kezelését, és átviszik őket a fürdőszobába. Csak Valit nem. Őrá szemet vetett Szabó Jenő, a kárpitos. Az alagsorba vezeti, egy külön szobába. Van ágy, arra le kell feküdnie. Szabó levetkőzik. Vali tudja, hogy védekezni most sem szabad. A hájhurkás test, a verejtéktől csillogó és csimbókos szőr láttán, megérezve a nehéz szagokat, mégis összeszorítja a combját, két kezét az ölére szorítja, az arcát elfordítja, a szemét is összezárja. Az orrát nem foghatja be, muszáj beszívnia a lihegő szájából kizúduló bűzös levegőt. A fülét se zárhatja be a zihálásba kevert káromkodás és fenyegetés előtt.

Jó is volna most egy szigeten.

A kárpitos elég erős hozzá, hogy elvonja a lány egyik, majd másik kezét az öléből, de aztán a combját széjjelfeszíteni már nem bírja. Ahogy a tenyerét közéjük préseli, Vali szabaddá vált kezei visszacsúsznak az előbbi helyükre.

Szabó Jenő látja, hogy ez így nem fog menni. Meg kell klopfolni, puhuljon előbb! A hasára ül, és két kézzel, ököllel.

Valinak elered az orra vére, fölreped a szája, cseng a füle. Elájul.

És Szabó Jenő még akkor sem boldogul, annyira szűk és száraz a nyílás. Az ujjaira köp, a nyállal nedvesít, és csak azután.

Vali ott marad az ágyon. Lélegzik, de nem tér magához.

A többieket hasonlóképpen megdolgozzák kisebb csoportokban, aztán fogdára vetik. Mikor mindezzel megvoltak, már délután, az egész társaságot a villa zongoratermébe gyűjtik, és körben a földre térdepeltetik. A fiatalabb nők ruhátlanok. Az idősebbek alsóruhában. A férfiak ingben, alsónadrágban. Egy sincs, aki ne lenne véres.

Sárit, aki terhessége nyolcadik hónapjában jár, nem fosztották meg ruháitól, csak a cipőjét kobozták el. Térdelnie sem kell, széken ülhet. Az kéne még, hogy elkezdjen itt nekik szülni. Az alól viszont nem kap felmentést, hogy lássa mindazt, amit a többiek látnak. Három embernek addigra kiverték vagy kikaparták a szemét, de csak az egyiket, a megmaradttal azok is nézni kötelesek.

Mint a cirkuszban a publikum, úgy veszik körbe a kerek arénát.

Két katonanadrágos fiatal férfit visznek be középre. Spárgával van összekötve a kezük. Azt kiabálják rájuk, hogy katonaszökevények. Azok pedig motyognak, hogy nem. Hat nyilas nekilát verni őket. Mindegyiknél ütőszerszám. Minden boxerütésre, gumibotcsapásra felszakad valahol a bőr. Fröccsen a vér a fejsebekből. Nagyon hamar összeesnek a fiúk, onnantól rúgható a hasuk, a nemi szervük, az arcuk. Számolni se érdemes a kivert fogakat. Már nem bizonykodnak, csak könyörögnek. Aztán azt se. Csak sírnak. Szánalmasan vonyítanak. Az ember akaratlanul arra gondol, semmivel sem tartják jobban magukat, mint az öregemberek. Vagy a nők. Mind a kettőnek átnedvesedik a nadrágja. Bevizeltek. Az egyik a székletét is elereszti. A nyilasok nem hagyják szó nélkül.

De nem ész nélkül gyepálják őket, legalábbis van köztük, aki odafigyel: az egyik vezető rászól a beindult gyerekekre, hogy most ne rúgja széjjel annak a nyomorultnak a fejét. A lányt pedig, aki az egyik szem felé nyúlt, hogy kiszedje, és azt mondta, te, erre úgyse lesz már szükséged, visszaráncigálja, rendben, elég volt. A katonákat kihúzzák, széles piros csíkok húzódnak utánuk. Hogy aztán megint a Mirabellből hozottakat kezdjék gyötörni.

Bokor Sándor lép színre a tangóharmonikával.

– Hát azt ismered, öreg cimbora, hogy ez lett a vesztünk? Ne mondd, hogy nem!

Az egyik legidősebb férfit pécézte ki. Ráncos, komoly feje van. Orvos lehetett, vagy gimnáziumi tanár. Vaksin néz, szemüvegétől megfosztották a délelőtti folyamán. Senkit sem ér meglepetésként, hogy a harmonikás elégedetlen, és körmösre ítéli a gyatra énekest. Gumibottal osztja ki egy szőke kamasz. Utána az összes nőnek kell azt énekelni, hogy hiába menekülsz, hiába futsz. Figyelik, melyik mennyire ereszti ki a

hangját, és odacsapnak annak, aki spórol vele.

Annak ellenére, hogy mi magunk bőségesen táplálkozunk, tudjuk, hogy a foglyaink szomjasak és éhesek. Ezt jó tudni, csak az a kár, hogy nem érezzük. Mindig jöhet egy épkezsláb ötlet. Például, hogy az éhségüket látványossá lehet tenni, és még fokozni is azáltal, hogy falatozunk a jelenlétükben. Aztán a maradékokat eléjük hajítjuk. Almacsutka, kenyérhéj. Nincs is annyi ételmaradékunk, amennyit magukba tömnének azok, akik már lemondtak az önérzetről. Ott még nem tartanak, hogy verekednének a hulladékért. Tudjuk, hogy csak idő kérdése, eljutnának oda is gyorsan.

Ugyan, hozzon már valaki egy kis szalonnabőrt a konyhárul!

A szomjúságot még rosszabbul tűrik. De kell is ilyennek valamennyit, ha nem akarjuk, hogy az út vége előtt, ahova visszük őket, a fele kidőljön.

Hozunk lavórban vizet, kiteszük középre, és azt mondjuk, vályúhoz.

Így telik az idő este nyolcig. Amikor is véget ér a zenészek próbája, benéz páter Kun, és szemlét tart az anyag felett. Mi lesz már?

Ő fogja vezetni a menetet. Örülünk, mert ha rajta múlik, sose süppedünk unalomba. Mindig kitalál valamit.

Elkezdjük összerakni a turnust. Veszünk egy embert, hátrakötjük a kezét. Vékony, de erős spárgánk van. Ha valaki nagyon akarná, el tudná szakítani, de a csuklója bánná: a zsineg elmetélne bőrt, inat, eret.

Na, most úgy van, hogy az első delikvens megkötözése után nem vágjuk el a spárgát, hanem szorosan mellé állítjuk a másodikat, és hozzákötjük, ugyanúgy, hátratett kézzel, ügyelve arra, hogy ezen is jó szoros legyen, és így tovább a harmadikat, negyediket. És csak most vágjuk el a spagócát. Megvan az első sor, jöhet a második.

Fáj nekik, az látszik. Nem bánjuk.

Lehet mondani, hogy túl strapás ez a kötözgetés, meg hogy kár a sok jó spárgáér, végül is magukkal viszik a Dunába, csak hát az az igazság, hogy október-novemberbe előfordult, hogy egy-egy zsidó kilépett a sorból. Egyeseket lelöttek a kísérők, mások viszont elpucoltak. Olyan is volt, hogy egy csoport szinte teljesen szétugrott, közvetlen mielőtt a rakpartra értek velük, és nem mindet sikerült eltrafálni.

Aztán a sebesülteket, halottakat szedhették össze a környékről, és cepelhették a partszélig.

Most van spárga, szerencsére, úgyhogy használjuk. Az erőnkkel se spórolunk. Meghúzzuk a bogokat rendesen. Mire a negyediknek a csuklóját kötjük, az elsőé vörös már.

A komplett kvartetteket kivisszük a kocsibeállóba.

Több mint tíz ilyen sort összerakni! Komolyan belefárad a kezünk.

Tizenhét van összesen, meg egy fél. Nem szeretjük a félsorokat. Jöhet kettő a fürdőszobából.

Akkor Szabó Jenőnek eszébe jut egy, amelyet magánhasználatra elvitt, azt visszahozza. A nőcske kába, Jenő dagadtra verte a fejét, alig lát ki a szemén. Lila. Még mindig a szájába van gyúrve a sálja. Azt kiszedjük. Kap egy kombinét. Ne menjen tök meztelen az utcára.

Akkor csak egy kell a fürdőszobából, és azzal komplett a tizennyolcadik sor.

Ez a Renner egyik nője, a titkárnő. A többihez képest jó állapotba van, napok óta nincs verve, és lötyög rajta valami rissz-rossz felsőruha. A csuklóján meghúzzuk a madzagot, ugyanolyan szorosan, mint a szomszédjáén.

Kinyílik a szája, valamit kérdezni akar. Beletömünk, basszus, egy félig rágott almát.

Este nyolckor indulunk, fél tízre mindenképp végzünk.

Nagy a hideg, azt mondják, mínusz húsz. Felhajtjuk a gallérokat. Ha nem lenne kesztyűnk, lőni se tudnánk. Odafagyna a kezünk a fegyver vasára.

A Városmajor-utcán megyünk, aztán az Endresz György-téren át, el a Délivasút alatt, és tovább a Krisztina-körúton.

Az eleje jól halad, de középtájon torlódnak a sorok. Hiába noszogatjuk a szélsőket, egy öregasszony miatt lassulnak le, akit pechünkre belülrre tettünk, és sánta. Fenyegettük mindennel, alig használ. Azt mondja, igyekszik. Így, ahogy kötözve vannak, azt se mondhatjuk, hogy a többiek vegyék föl és vigyék. Mindegy, már nincs sok hátra.

A Horváth-kertnél befordulunk, le, az Alagút felé. A katonák megbámulják a szállítmányt. Csórikák szívesen kikölcsönöznének tőlünk egy tucat lotyót, mielőtt megúsztatjuk őket. De megvan a dolguk nekik is, meg nekünk is. A miénk az, hogy a Duna-partra vigyük a díszes társaságot.

Fél órával az indulás után ott vagyunk. A hetvenkét személy lenn sorakozik a rakparton. Topognak, itt még hidegebb van, letaposott hó és jég. Kezdenénk átcsoportosítani őket, vonalba fölállítani mindet a part szélére, ahogy szoktuk, arccal a víz felé, de a páter ránk szól.

Hogy várjunk.

Odamegy a turnus mellé. Mindenki feléje fordul.

Felemeli a hangját. Azt mondja nekik, hogy ők, a zsidók, nem ösmerik Jézust. De mi, magyar keresztények, ösmerjük. És bizony nemcsak azt tudjuk róla, hogy a Karácsony az az ő születésnapja, hanem azt is, hogy megváltást hozott erre a világra. Ennek tiszteletére most, kivételesen, nem lesznek kivégezve. Ahogy egyébként érdemelnék. Hanem kapnak egy kis haladékot. Egyúttal lehetőséget, hogy hasznára legyenek a magyar hazának. A Teleki-térre lesznek kísérve, ahonnan hamarosan tovább szállítják őket, dolgozni. Azt tanácsolja, böcsüljék meg magukat.

A parancsnokságot átadja Rédlinek, és elmegy, még dolga van.

Rédli megtanácskozza velünk a dolgot. Ez aztán a krisztkindli! Erre nem számított, mi se számítottunk. Hosszú lesz a séta. Amúgy a szállítmánynak se kevésbé, legtöbb mezítláb, a nők kombinéba.

Az egyikünk azt veti fel, hogy a gyors haladás végett attul a sánta öregasszonytul meg kellene szabaduljunk. De hogy?

Mégiscsak lőjük fejbe, mondja egy másikunk.

De a páter azt mondta, most nem lövünk.

Rendben, de akkor sose érünk a Telekire.

Simán hajítsuk a Dunába! Az nem kivégzés, felőlünk, ha tud úszni, még akár ki is úszhat, mehet, amerre lát.

Ez jó, ezen nevetünk.

Elindítjuk a menetet. Felkanyarodunk a Lánchídra. Középen Rédli álljt vezényel. Bicsakkal kiszabadítjuk a sorból az öregasszonyt, és amíg ketten a korláthoz viszik, és átemelik, viszlát, madám, egyvalaki összecsomózza a helyén a madzagot.

Csobbanás. Mehetünk tovább.

Körülbelül fél tízkor érünk a Nemzetihez. A bátrabbak kezdenek panaszkodni, hogy nem érzik a kezüket. Ha lefagy, mivel dogozzanak, azt kérdik. És ugyanez a helyzet a lábujjakkal.

Egyrészt kussoljanak, másrészt azzal buzdítjuk őket, hogy ha kilépnek, mindjárt a Telekin leszünk. Csak csupán a Népszínház-utcán kell végiggyalogolni. Ott bemehetnek egy házba, melegedhetnek. Cirka húsz perc, annyi se, rajta.

Kínos meglepetés. A Teleki-tér 4.-be az örök nem engedik be a transzportot. Rédli kiabál, de hiába. Lejön a parancsnok, azt mondja, csöndet. Persze más volna a helyzet, ha Bokor Dénes lenne velünk. Vagy Megadja Ferenc.

A parancsnok azt mondja, teli a ház, és a Józsefvárosi Pályaudvar nem fogad már transzportokat, holnap sem tudna az embereinktől megszabadulni. Nincs szén, nincs mozdony, nincs kocs, nincs vasutas. Mind kigurult. Nyugatra. Gyalogmenetek sincsenek már.

Hát akkor mi legyen?

Vissza nem vihetjük őket a Városmajor-utcába. A vezetők azt rossz néven vennék.

Vihetitek a Duna-partra. Galuskázzátok le őket, mint a többi.

Kun páter azt mondja, Karácsony van, és ezeknek kegyelmet ad.

Ha nektek a páteretek szava Szentírás. Ti tudjátok.

De hova vihetjük őket?

Vigyétek a gettóba. Ott ellesznek, amíg –

Hallották végig az egészet, nem kell magyarázni feléjük semmit.

Ez most az a pillanat, amikor innen is, onnan is hasonló sóhajokat lehet hallani a foglyoktól meg a fegyveres kísérőktől.

Nincs mit tenni, megindulunk vissza a Népszínház-utcán. Este tíz elmúlt. Harci zajok nincsenek, úgy látszik, befagyott az orosz segge. Meg az ágyúja is.

Csöndbe megyünk. Nincs kedve beszélgetni senkinek. Rédli közbe kigondolja, van rá ideje, a gettónak melyik kapuja felé vesszük az irányt. A Nagyatádi Szabó István-utcába fordulunk, és ott.

Na, Isten veletek.

Bizony, még vállon is veregetjük némelyiket búcsúzóul. A hosszúra nyúlt közös nap végén.

Valószínű, lesz egy-két lefagyott kéz vagy lábujj. Tényvalóság, de ezek legalább megérkeztek. Mi meg kutyaagolhatunk vissza Budára. Húszfokos hidegbe! Fegyvert cipelve. Mindig a zsidók járnak jól.

A Klauzál-téren, a gettóban, milyen gyorsan csak lehet, eltávolítják a spárgákat. Sokaknak hiányzik valahány körme. A Városmajor-utcában maradt. Bedagadt már minden kéz. Lehetetlen úgy vágni, hogy bőr ne sérüljön. Dörzsölgetni kell, ütögetni. Fájt, ahogy visszatér az élet. Ott vannak még a lábak, kihűlve és sebesen. Annyi

embernek cipőt, zoknit, harisnyát, felsőruhát szerezni! Nehéz lesz.

Mindegyikük úgy volt vele, nyár óta, hogy akármit, csak a gettót ne. Amit lehetett, mindent megtettek, hogy elkerüljék. Aztán az lett a vége, mégis ott kötnek ki. És a vicc az, hogy még örülhetnek.

Sári hasában megint mozog a gyerek. Órák óta először. Nem lett volna benne semmi különös, ha a beszűrődő rémes ordításokat hallva, fuldokolva az anya el-elakadó szívverése, az éhség, a kimerültség miatt, szörnyethal. De úgy áll a helyzet, hogy világra fog jönni. Gettólakó lesz.

Míg Irén bejárta társaival a hosszú városbeli utat, hasában a magzat átküzdötte magát a petevezeték utolsó szakaszán, és bejutott a méhbe. De nem pihenhet. Máris hozzálátott, hogy megkapaszkodjon. Ha stabil helyet talál magának, nekilát a hámsejtek megdolgozásának. Fel kell lazítania őket, minél előbb hozzá kell férnie az erekhez, hogy oxigénhez és táplálékhoz jusson.

A Vali testébe került Szabó-féle ondósejtek eddigre mind elpusztultak. Nem találtak érett petesejtet. A kárpitós péniszéről származó baktériumok és gombák ellenben megvannak, bőszen szaporodnak a vaginában, a méhben, a petevezetékben. A sérült hámon át a véráramba kerülnek. Az egész testet bejárják. Ahol csak lehet, megtelepszenek.

A Városmajor-utca 37.-ben Dési Dregán Miklósné mindenkit kiharancsol a konyhából. Bezárkózik. Levetkőzik, és lavórban megmosakszik. Frommere a kredenc szélén, készenlétben. Tiszta törülköző. Ki van készítve friss, finom fehérnemű, amit majd felvehet. Zsidó holmi, hernyóselyem. Jó minőségű vatta, amire a vérzése miatt aktuálisan szükség van. Désiné közelebb jár a negyvenhez, mint a harminchoz, de még menetrendszerű pontossággal érkezik a menzese. Akár Imrédynek hívják a miniszterelnököt, akár Bárdossynak vagy Sztójaynak. Amúgy is minden tekintetben egészséges. Ennek ellenére sohasem esett teherbe. Dési Dregán Miklós ránézésre férfias jelenség ugyan, de már a házasságuk kezdetén sem sokszor vette birtokba a testét. Egyszer elmormogott valamit arról, hogy három kerek esztendő a háborúban. A nélkülözés, a fagyoskodás az ázott lövészárokból, a vizes ruhában, a sebesülések valahol belül tényleg árthattak neki.

A szervezetben nem ritkaság a gyermektelen pár. Ellenpéldaként akad néhány sokgyerekes család, ezeket tisztelet övezi, segíteni is igyekszenek nekik, és természetesen vannak egy-két gyereket nevelők. Ám az az igazság, hogy gyerektelenből található messze a legtöbb. Ami ellentétben áll azzal, hogy a

hungarizmus nemcsak a családokra épülő nemzetet hirdeti, hanem faji alapon áll. Vagyis elvárás, hogy minden tag rendszeresen nemzeni, illetőleg megfoganni köteles. De még nyilaskeresztesnek sem kell ahhoz lenni, hogy illegitimnek tekintsük a terméketlenséget: már a letűnt kormányzat hozott olyan törvényt, aminek értelmében a felek egyikének betegsége miatt terméketlenül maradt házasságok törvényesen felbonthatók. Másrészt viszont neki, Dési Dregán Miklósnénak az egész szervezet a családja, minden testvérnő a húga, és mélyebb, igazabb értelemben az összes, a szervezetben nevelődő gyerek az övé.

Azonkívül ott a keresztlánya. Sógorának, a kis Szedlacsek Gézának nem okozott problémát gyereket csinálni Désiné Mancsi nevű hűgának. Szedlacsek sokkal kevésbé látszik férfinak, mint az ő ura. A két házaspár közösen bérel lakást a Greguss-utcában, Désiné ahányszor csak akarta, tarthatta karjában a kisdedit, kitehette nyakát az ujjacskák matatásának. És megállapíthatta, hogy mégiscsak fontosabb a Tizenkétker első számú asszonyának lenni, mint egyetlen kisgyereket pátyolgatni.

Éveken át élt büszke elégedettségben és lelkesültségben. De az utóbbi hónapokban olyasmiket lát, amik óhatatlanul felkavarják. A férfi testvéreknek egyszerű. Október közepe óta büntudat nélkül hágják sorra a fogoly szukákat. Ha támad emiatt rossz érzés a nyilas nőkben, nem mutatják ki. Sokszor maguk biztatják férjüket, fiukat, öccsüket és bátyjukat, hogy ezt vagy azt a zsidónőt a szemük láttára kúrja szét. Nagyon, de nagyon kevesen maradnak ki a megerőszakolásokból. Az ő ura az egyik. A sikoltozó, vergődő pucér nőcskék se hozzák meg a kedvét. Az igazság az, hogy az övét, Désinéét viszont annál inkább. Nem beszélve a meztelen férfiakról. A vasgyáros például, akinek két nője van. Valahogy az nem jött szokásba, hogy fogoly férfiakat nemzetes asszonyok kényeztetésére kényszerítsenek. Persze zsidó férfi esetében fajgyalázás volna a minősítés, csak hogy bőven akadnak köztük keresztények. Ha valakinek kijárna ez, akkor éppen a vasgyárosnak és neki, Désinének. De elrendelheti. Miért ne? A halántékához szorítja a Frommert. Vagy a tökéhez.

Még lehet gyereke. Aki az ő testéből fakad. A teste képes rá, akarja. És vitathatatlanul megérdemli. Renner abszolúte nincs abban a helyzetben, hogy kibújjon a feladat alól.

A másik lehetőség a páter. Szerzetesi kötöttségeit már úgyis levetette. Tudvalevőleg azért szegődött a Pártvezető mellé, mert személyes beszélgetésük során az egyetértett vele abban, hogy az egyház és a nemzet viszonya változtatásokra szorul. Egyik legelső kíváncsatos változtatás a cölibátus eltörlése. Ha valamely magyar papi személyben Isten testi vágyat támaszt egy magyar nő iránt, azt nem ok nélkül teszi. Azért teszi, hogy

nászukból magyar gyermek szülessen a magyar világra! A páter nem csinál titkot belőle, hogy mióta a székesfővárosba jött, sem az italtól, sem a nőktől nem tartja magát távol. Megérdemli! Elég sokáig élt a sanyargató regula alatt. Általános vélekedés szerint Falussy testvér neje vette magára feladatot, hogy megismertesse a női testtel. Amit a jóbarát, Falussy zokon vett, de tekintettel a tekintendőkre, elnézett.

Érdekesség, hogy a páter éppen a krisztusi korba érve változtatta meg az életét.

Désiné férje tiszteli és szereti őt, ő a legfőbb patrónusa a Tizenkétkerben.

A városmajori templom hatvanhárom nappal korábban, október 22-én, vasárnap délben zsúfolásig megtelt. A 12 órai misét szokás szerint Kriegs-Au plébános úr tartotta, ám intésére, még az úrfelmutatás előtt, egy sudár termetű fiatal pap lépett a szószékre. Akik bejáratosak voltak a helyi nyilaskeresztes szervezet szentélyeibe, azok meglepetten, de örömmel ismerték fel benne páterüket, Kun Andrást, és tisztelettel lesték az egyik pad szélén ülő Kun Marcsi nénit és Kun Lajcsi bácsit, valamint a páter egyik bátyját, Karcsit, a taxisofőrt. Kun András erre az alkalomra leoldotta derekáról a revolvertokot és kézigránátokat tartó derékszíját, de karján akkor is ott virított az árpádsávos, nyilaskeresztes karszalag. Azzal kezdte, hogy rövid citátumot olvasott Máté evangéliumából:

– A szoros kapun menjete be; mert tágas a kapu és széles az út, mely a veszedelemre viszen, és sokan vannak, kik azon bemennek. Mely szoros a kapu, és keskeny az út, mely az életre viszen; és kevesen vannak, kik azt megtalálják!

Azután becsukta a Szentírást, és éles, erős hangon kiáltva válaszút elé állította a híveket:

– Testvéreim! Aki az én predikációm, melybe mindjárt belekezek, nem akarja meghallgatni, az lábujjhegyen távozzék, mert én az aktuális politikai helyzethez fogok most hozzászólni.

Szünetet tartott. Senki sem mozdult, hogy kimenjen. Innen-onnan köhécseles hangzott. Az emberek egymást lesték. Néhányan a hívek és testvérek közül felfigyeltek rá, hogy a páter mutatójja hasonlóképpen mered a magasba, mint a mennyezetfreskón a teremtet világot ráncba szedő Úristené.

Kun András elégedetten nézett végig a templom csarnokán, konstatálva, hogy senki sem távozott, és minden tekintet őrá irányul. Röviden felidézte az előző vasárnapi eseményeket, hozzátéve, hogy ha jelen prédikációját akár csak két héttel korábban mondotta volna el, azonnal börtönbe hurcolták volna a letűnt kormány pribékjei.

Elgondolni is rettenetes. Börtönbe ezt a gyönyörű szép embert?

– Nincs helye finomkodásnak, mellébeszélésnek! Árulás történt a várban, árulás, ami hazánkat, népünket, fajtánkat, egyházunkat teljesen kiszolgáltatotta volna a bolsevizmusnak. Itt nem lett volna többé családi élet, becsület, tisztesség, szabadság, szentmise, oltáriszentség, csak istentelenség és rabszolgasors. De az isteni Gondviselés meghallgatta könyörgésünket, és győzelemre segítette a hungarista Eszmét, amely megmentette az utolsó órában a Hazát és az Egyházat. Mégse higgye senki, hogy ezzel kész, elvégeztetett! Isten csak megállította a szakadék felé száguldó szekeret – a jó irányba vezető úton tovagörgetni nekünk kell azt. Minekünk, minden egyes keresztény magyarnak. Ami engem illet, arcvonalbeli szolgálatra jelentkeztem önként, és holnap indulok a szovjet ellen harcolni. Egyik kezemben a rózsafüzér, amely ötször hosszabb, mint a tiétek, keresztény testvéreim, a másikban kitűnő revolverem.

Kétféle utat különböztet meg Krisztus. Az egyik a széles út, amelyen járni könnyű, amelyen nincsenek akadályok, ámde Krisztus azt mondja, hogy ez a pokolba vezet. Lépjetez tehát a szűk útra, ahol akadályok gördülnek elétek, és bizzatok bennem, és mennybéli kegyelemben fogtok részesülni. Nehéz és göröngyös és tövises az út, de aki ezen az úton jár, az az én utamat járja, és a mennyek országába jut.

Szálasz Nemzetvezető testvérnek egyik programbeszédében a következőket olvastam: ő programpontjául tűzte ki, hogy kutatni fogja az igazságot, és az életet akarja választani. Íme, láthatjátok, hogy Krisztus igéi Szálasz célkitűzéseiben is érvényesülnek. Így tehát a hungarizmus az evangéliumból táplálkozik. Legyünk figyelmesek mindarra, amit a Nemzetvezető testvér hirdet, és amit a hungarizmus zászlójára tűz! Legyünk hűségesez az új kormányhoz! Tegye le az esküt ki-ki a saját társadalmi elhelyezkedése szerint! Bízunk Istenben, hogy meg fogunk erősödni, és egyenesen tudunk majd haladni a pályánkon! Miért is mondjuk: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Kitartás, éljen Szálasz!

A plébános úr meghatottan ölelte keblére fiatal társát, és folytatódott a szertartás. Két Hiszekegyet mondtak azon a misén egymás után, a hagyományos egyházit és a magyart. A végső keresztvetés után a hívek szemmel látható lelkesültséggel indultak otthonaik felé. Egy kis részük a sekrestye felőli bejáráthoz sétált, hogy ott várja be a pátert. Észrevette őket a Csaba-utca felől lendületesen közeledő, mindig piros arcú Sipos testvér. Egy percre megállt beszélgetni. El kellett újságolnia, hogy az új székházból jön éppen. Megvan, megszereztük, elfoglaltuk! Aki akarja, már most mehet, és megtekintheti. Ha indulnak, ott találják a vezetőséget, szétnézhetnek. Városmajor-utca

37., jegyezzék meg a címet.

Tudatniuk kellett a jó hírt a páterrel. És jött is végre. Reverendára húzott nagykabátjának szárnyai között a szokott fegyverszíj feszült.

– Há vóna megin egy kis szentelnivaló, páter!

Elindultak a Csaba-utca felé.

– Drága páter, gyönyörű volt a prédikációja, gratulálok szeretettel, de egyvalami szíven ütött: igaz, hogy a frontra távozik? – kérdezte Désiné.

– Igaz, testvérnő.

– Tiszteletre méltó döntés, mindenkinek így kellene cselekednie, mégis le vagyok sújtva... Megértem az elhatározását, de kérdezem, magára hagyhatja a Zeneszerzők Egyesületét, aminek vezetését épp csak átvette? És a Propagandaminisztériumot, ahová szintén ki lett nevezve? A drága szüleit? És minket, ezt a szervezetet, amely, talán észre se vette, de többet érez ön iránt még a tiszteletnél is...

– Ez jólesik... A Zeneszerzők Egyesületénél a legfőbb munkát azzal elvégeztük, hogy bementünk, és kisöpörtük azt a zsidóbarát, liberális csürhét. A sok kártékony álművész élősdit! Az aprómunka, vagyis a jogdíjak folyamatos beszédése és iktatása, aztán a szétosztása és megint újabb iktatás, bizonylatgyártás, őszintén szólva, nem annyira nekem való. Arról nem beszélve, hogy közben az ország mind nagyobb része kerül idegen megszállás alá. Kézdivásárhelyről például már nem jön jogdíj, vélhetőleg magyar muzsika se szól, ami nekem fájdalmas, mert mint tudja, éveket töltöttem az ottani rendházban. Ha tétlenkedünk, Budapesten se lesznek magyar zenei események, érti? Se ebben a szezonban, se soha! Most nem a tantième-ek elosztása az elsődleges feladat. Bevallom, az Október Tizenötödike előtti hetekben, amikor a pasarétiúti titkos bázison a hatalomátvételre készültünk, és órákon át, napról napra fehér íveket vonalaztam szakmányba, hogy a vezetőknek legyen kockás papírjuk a részletekbe menő tervezéshez, minden alázatomra, önfegyelmemre szükségem volt, hogy végezni tudjam. Amikor megtörtént a fordulat, és kitódulhattunk az utcára, elmondhatatlan megkönnyebbülést éreztem, boldogságot. Ha ott, mindjárt a kapuban a véremet ontják, boldogan térek meg Krisztushoz.

– Jaj, ne... Drága páter!

– Még egyelőre itt vagyok, testvérnő.

– Itt, hál' Istennek...

A ház kapujában sikítás ütötte meg a fülüket. Besiettek. Néhány idegen a hallban. Idősebb asszony és férfi, fiatalasszony, két gyerek. Zsidók. Látszott rajtuk. Nem a

ruhájukon, nem a vonásaikon, hanem a félős tartásukon. Most szedték őket össze a Kissvábhegyen. Bujkáltak, és föl lettek jelentve. Épp itt, a Városmajor-utcában vezették őket a testvérek a Győri-út felé. A kapuőr – mert már olyan is volt! – beinvitálta a kísérőket, természetesen.

Nem számítottak efféle látogatókra a XII. kerületi nyilaskeresztes szervezet jelenlévő vezetői és tagjai. Abban az órában legalábbis még nem. Hiszen be sem rendezkedtek!

De ha már egyszer ott voltak, a falakon belül, nem küldték el a csoportot. A hallba terelték, és ott körülvették őket. Elsőbben a gyerekekkel kezdtek foglalkozni.

Fiú, tizenkét éves.

Lány, tizennégy.

Be volt tanítva nekik, mit mondjanak. Ám a felnőttek nem bíztak benne, hogy hibátlanul felelnek. Az idősebb asszony megpróbált a fiú helyett válaszolni. Először csak rászóltak. Másodszor Bokor Dénes szájon vágta a nőt. A pékiparban edződött tenyerével. Akkor az idős férfi fölemelte a kezét, és elindult Bokor felé, mintha meg akarná ütni, pedig lehet, hogy csak átkozódott vagy fohászkodott. Egy zsidónál mit lehet tudni? Vékony kis ember, ráadásul remegett a félelemtől és az indulattól, semmi kárt nem tehetett volna Bokorban, de az egyik pártszolgálatos, aki kísérte, oldalról megütötte, úgy, hogy eldőlt. Neki egy állólámpának. Az emberke ráesett, a lámpa összetört. A nyomorult mindjárt fel is próbált kászálódni, nem jajgatott, de az arca eléggé megváltozott: az álla máshova került, mint korábban volt, messze ki oldalra. Ez a szokatlan látvány készítette sikoltásra az öregasszonyt.

– Láttam már ilyet – jegyezte meg valaki. – A kórházban. Kifordult az állkapcája. Helyre lehet tenni, csak vigyázni kell, mert olyankor a delikvens rögvést összeharap. A doktor olyankor vastag kesztyűt húz. Azt mondja, reflex.

– Hát ezt most nem fogjuk visszatenni. Majd szépen úgy marad! Senki se szeretné, hogy megharapják ezek.

– Vagy egy frász a másik oldalról, az segít a bajon. De csak ha szépen kéri az úr. Na, mondjad, ferdeképű: kérek szépen egy gyógyhatású magyar pofontot!

Kun a kisfiúhoz fordult, és szelíden kérdezte: – Ki vagy te? Zsidó?

– Tisztelendő atya, mi katolikusok vagyunk – válaszolt gyereke helyett a fiatal nő. – Gyónunk minden vasárnap, és áldozunk.

– Ma vasárnap van – mondta a páter. – Melyik templomban tetszettek gyónni, áldozni?

– Ma sajnos még nem voltunk. De ha engednek elmenni, első utunk a templomba vezet.

– Az biztos! – nevetett Kun. A körülállók vele nevettek. – Asszonyom, akar itt és most, énnálam gyónni?

– Akarok.

– Helyes. Meggyóntatom én a díszes társaságot. – A páter végigjártatta tekintetét a családon. – Vedd le a kabátodat, gyermekem – mondta a nőnek. Maga is kibújt a kabátjából. A nő engedelmeskedett, de levetett kabátját védekezőn maga elé szorította.

Kun András előrelépett. Így lépett előre évekkel korábban, Kézdivásárhelyen, amikor a hercegprímást köszöntötték a rendházban, és a hivatalos műsor végeztével, melyből érzése szerint fájdalmasan hiányzott a nemzeti szellem, ami annál is érthetlenebb volt számára, mert Erdélyben mást várna az ember, csupa általánosság, lagymatag áhítat minden dallamban és minden szóban, és ezt ő percről percre rosszabbul viselte, remegve állt a helyén, mígnem egy alkalmas, de azért igazából nagyon is alkalmatlan pillanatban kilépett a sorból, tudva, hogy mindenki őt nézi, mindenki értetlenül, az ő váratlan, megmagyarázhatatlanul rendellenes kitörését, és bár még visszaléphetett volna, mintha hirtelen rátörő szédülés tántorította volna csak ki a sorból, továbbhaladt előre, a hercegprímás felé, majd feszesen kihúzva amúgy is szálas testét, énekelni kezdte a Magyar Miatyánkot. Nem állították le. Üres tekintettel hallgatták és bámulták, ahogy végigénekli az összes strófát. Majd ahogy a buta csöndben a helyére visszamegy. Azóta nemegyszer rémlett föl benne az a karnyújtásnyi távolság, amelyen még visszaránthatták, a pillanat, amelyben még megállíthatták volna, és valóban, ha akkor visszarántják, ha ott megállítják, nem válik később tarthatatlanná helyzete a rendházban, és nem utazik Budapestre. Nem talál kapcsolatot Szálasi Ferencsel és Falussy Endrével, nem kezd italozni és nemi életet élni, megtörve nehezen, de hűen viselt absztinenciáját és szüzességét, nem kapcsolódik be a kormányzó ellen szerveződő fegyveres felkelés szervezésébe. Senki sem próbálta visszafogni, talán mert a körülötte álló szerzetestársak egyike sem akarta maguk között, a rendben megtartani. Lehet, az ő felelősségük is fölvethető most, amikor az egyházi felsőbbbség kezdi kiszorítani Isten szolgálatából. Ha engedelmes tagja lenne a nyájnak, olyan bodros birka, amilyenek a városmajori templom kapuívében fogadják a besereglő híveket, tartaná magát a felsőbbbség döntéséhez, miszerint többé nem vezethet egyházi szertartást, nem gyóntathat, áldoztathat, házakat sem szentelhet. Csakhogy nehéz elszakadni attól a képzettől, hogy az öreg hercegprímás ugyanolyan

ártalmas trotty, mint a kormányzó volt, a keringést akadályozó rög Isten és a Nép útjában, amitől legjobb lenne hamar szabadulni.

És Andrást most se rántja vissza senki, a körülötte állók nem fogják le a kezét, és a kéz megindul a nő felé. Letép ruhát, kombinét, közszemlére teszi a meztelen testet, hasonlóképpen, mint úrfelmutatáskor szokta a szent ostyát. Belemarkol a hajba, annál fogva forgatja a fedetlen teremtményt. Inganak összevissza a mellek. Lássa az anyja és az apja, lássa a lánya és fia, íme, itt van, tényleg olyan halvány, mint az ostya, és nem védi már semmi.

Lássák a nyilas testvérek és testvérnők!

Ez a mai napra rendelt kinyilatkoztatás.

Ebben a szégyenben kell megmerülniük, mielőtt külföldre viszik őket, és megnyílik alattuk az idegen föld.

Ez Isten akarata! Lássátok!

Lássátok!

Látta Désiné, és minden, de minden addig elé került látványt kioltott az a kép. Ő volt a nő a páter karjában, és ő volt a nőt tartó páter.

Désiné felöltözik. Végigsimít a derekán, a fenekén. Semmivel sem kevésbé feszes, mint Falussyné feneké. Azt nem lehet tudni, hogyan történt, ha megtörtént egyáltalán, hogy a páter keze a Falussyné fenekére simult, az viszont ismeretes, hogy Falussyné eltávozott, útban van nyugat felé. Mire a tisztulás véget ér, meglehet, Kun András keze rátalál ezekre az idomokra.

Ha nem, akkor majd a vasgyáros lesz befogva. – Meghajtom, mint Singer a varrógépet. Dési Dregán Miklósné csókot lehel pisztolya csövére.

A rádiókereskedő fényképezőgépeket és filmfelvevőket is forgalmaz, meg sokféle kelléket, amikkel fotósok és filmesek dolgoznak. Már a tulajdonos és a segédei beszállításakor hoztak magukkal néhány kamerát a pártszolgálatosok. Aztán amikor a nyilasházban a többiek meglátták a Rolleiflexeket, Leicákat, Voigtländereket és a többi kincset, sokan kaptak kedvet, hogy szétnézzenek a kereskedésben. Visszamentek, és mindent elhoztak, amiről tudták, hogy mire való, és olyasmiket is, amikről nem, de feltételezték, hogy valamire még majd jó lehet. Ki venné magának a bátorságot, hogy azt mondja, ezeknek a fiúknak nem való a kezébe kamera? A szervezetből többen is a Filmiroda alkalmazottai! Ők a munkahelyükön még modernebb, még drágább berendezésekkel dolgoznak. De aki egyelőre csak segédmunkás a MOM-ban, az is kibontakozhat idővel. Lehet, csupán a megfelelő masina hiányzott a kezéből, eddig azért nem lett belőle fotográfus. Vagy operatőr.

Följárnak a manzárdba, hogy betöltsék a tekercseket a gépekbe, és hogy elmagyaráztassák, mikor kell 22-es blendét használni, mikor 4,5-öst. Az egyik fiatalember dühösen ront be, azt kiabálja, a rádiókereskedő használhatatlan gépeket forgalmaz, és ő mindjárt szól Dési főtestvérnek, hogy végezzék ki. Kibaszott önkioldó nem működik. Szerette volna csoportképen megörökíteni magát a társaival együtt. Renner elkéri a fényképezőgépet. Neki is hasonló van. Talán eltört a rugó, magyarázza. Előfordul, ha véletlenül túlspannolja az ember. Az a hiba javítható. De nem, ennek van egy biztosítógombja... Csak meg kell nyomni, és indul. Nincsen semmi baj.

Legutóbb októberben volt a kezében kamera. Egy reggel, még a hatalomátvétel előtt, figyelte rá, hogy élesen vetődik be a fény a gyár ablakain, súroló pászma, és a gépek ugyanolyan hálásan fogadják a meleg simogatást, mint a munkásnők haja. Fentről, az előtérből fényképezett. Az egyik lány megérezte magán a fókuszot, felnézett, elmosolyodott. Nincs már életben. Maradt akkor még körülbelül tíz kocka a filmen, nem hívta elő a tekercset. Ha nem vitték el, ott van azóta is a gép a gyárban. Az iroda egyik szekrényében. A tekercs legelején pedig az anyjáról és kislányáról készült képek vannak. Az erkélyen fotózta őket. Puha délutáni világításban. Még könnyű, nyári ruhában, szandálban.

November elején, amikor a Margit-híd felrobbant, gondolkozott rajta, hogy le kéne fényképezni a vízbe hajló roncsot. Találgatta, honnan készíthetné a legkifejezőbb képet. Rengeteg intéznivalója volt, annyiban maradt a dolog.

Kérdés, kezébe veheti-e még a gépét. Magára csukhatja-e a sötétkamra ajtaját, kiveheti-, és előhívhatja-e azt a tekercset?

Huszonnegyedikén feléjük se néznek. Nem hozzák fel nekik a szokásos kenyeret és vizet, nem engedik ki őket a vécére, Rennert se szólítják munkára. Az ablak marad elsötétítve, szellőztetés nincs. Az öreg ügyvéd bírja legrosszabbul, ő szánja el magát kopogásra, azután dörömbölésre. Van az az állapot, amikor az ember inkább főbe löveti magát, mint hogy bepisiljen. Akár az agyonverést is vállalja.

Feljönnek hozzájuk. A szükségüket elvégezhetik. Vízet hörpölhetnek a csapról. Tisztálkodásról szó se lehet. Renner bánhatja, hogy amikor még kinn járt, nem képesített érte. Robi nem mutatkozik. Dél táján nemzetes asszony ad be kenyeret és vizet.

Utána sokáig semmi. Az utca felől személy- és teherautók indulását, érkezését lehet hallani. Távolabbról időnként ágyúzást, olykor elég sűrűn, aztán időről időre csönd áll be. Mintha igazán Karácsony volna.

Elnyúlnak ágyakon és szőnyegeken, alig mozdulnak. Órák telnek el úgy, hogy senki se szólal meg. Renner a borostáját simogatja. Már megint be van nőve a képe.

– Ilyenkor a legrövidebbek a napok – bölcselkedik a rádiókereskedő. – És ez most mégis milyen hosszú.

– Ez a fordulat ideje – suttogja később a textiles. – Innentől mindenképp több lesz a fény.

– De milyen fény?! Ki tudja?

Jövés-menés, széktologatás hallatszik fel hozzájuk. Kiabálások, sikoltások nem vegyülnek bele. Azután egy percre minden elcsöndesedik. A lélegzetüket visszafojtják.

Légies zene áramlik feléjük odalentről. Megfoghatatlan tisztaság az egyszerű fatestekből, a pendülő húrokból. Rennernek beugrik: a Tizenkétker mandolinzenekara! A bevezető ütemek után – amit a nagyobb hatás végett ismétléssel tanított be Horváth Zoltán – magányos hegedű szárnyal a világ felé. Péter Kun! Merészen kitárulkozó érzelmességgel, akadályt nem ismerő erővel játszik.

– Schubert – suttogja az egyik fogoly. – Az *Ave Maria*...

A zenemű elhangzását követően semelyikük sem szólal meg. Ahogy odalent is

jókora késedelemmel tör fel a taps és az éljenzés. Azután kamarazenei blokk következik: zongora és mandolin, mandolin és hegedű, hegedű és zongora kettősei. Végül énekszámok zongora- és mandolinkísérettel.

Az utolsó taps után, ami kevésbé heves, mint a legelső volt, másféle zajok szűrődnek föl: széktologatás, edénycsörgés, később egy-egy jókedvű rikoltás.

– Esznek...

Fentről figyelve valószínűtlenül soká tart már a koncert is, még tovább az eszem-
iszom. És felfoghatatlanul népesnek tűnik a lakoma. Képviseltetve van mindkét nem,
minden korosztály. Nemcsak kamaszok kiáltása hallatszik fel, hanem gyerekek
önfeledt kacagása és babák rívása. Öregemberek köhögése.

Jóval később nótára fakad a lenti gyülekezet. Először harcos indulókkal sodortatják
magukat, aztán ismert slágerekkel, majd végül és leghosszabban magyar nóták, sváb
falusi énekek szárnyán lebegnek. Egy-egy ismerős hang néha kiemelkedik a karból.
Renner felismerni véli az idősebbik Fehérhegyi fakó, rekedt hangját, Ráki éles tenorját,
Szabó Jenő kaján baritonját.

Közben egyre-másra hallani autók és teherautók indulását és érkezését. A nótázás
hirtelen szakad félbe, egy strófa közepén. Csönd áll be.

Mintha lepisszegte volna valaki az ünneplőket, és áhítatra vezényelte volna.

– Legalább egy szelet kenyér erejéig ha rólunk is megemlékeznének...

– El vagyunk felejtve.

Kiabálás, másféle, mint a korábbiak, pincétől a padlásig bejárja a házat. Sok „ne” és
„kérem szépen”. És „most azonnal, a kurva istenit”, ilyenek.

Sikoltozás a folyosókon és a kert felől.

„Ne kajabálj már, szemét lotyó.”

Rövid idő múlva lövések.

Megint kiabálás és megint lövések.

Sokáig kavargó visszhangok.

Azután ugyanúgy harmadszor.

Majd döngeni kezd a manzárd lépcsője. Zörögni a kulcscsomó.

– Renner! Gyere, te... Nagyfaszú.

A fogolytársak kérik, hogy vécére mehessenek, mert már megint nagyon kell.
Lekussolják őket. Az ajtót rájuk csapják, és bezárják. Viszont olyan kapkodva, hogy az
ajtó nyitva marad, a zár nyelve melléme gy.

Rennert a kertbe lökik. Sötétedik, de még lehet látni. Csíp a hideg. A kabátját nem

hozhatta le, cipő sincs rajta. Csak a szemüvegtok a kezében, azt markolta fel indultában. Benne a pirosbarna lencsésű napszemüveg. Ha nem felejtette el betenni legutóbb. Lehet, hogy a manzárdban maradt?

Odatuszkolják négy másik férfi közé. Azok szintúgy ingben, gatyában.

Az épület felől többen nyilasok. Mind fegyvert szegezve állnak.

A két Megadja, a két Bokor. Robi nincs ott. Pokorny, Rédli is ott van. Nincs se Dési, se Vidra. Se a páter.

– A nemzet ítélőszéke előtt álltok – kiabálja feléjük Bokor Dénes. Az ő kezében egy egészen szokatlan formájú géppisztoly. Mintha camembert sajtos dobozt biggyesztett volna valaki, ráadásul keresztben, a cső alá. – Kész az ítélet. De nem mi ítélünk felőletek, hanem ti magatok. Választhatjátok a harcosok útját. Szembeszállni a barbár hordákkal, amik a közvetlen közelünkbe értek. Kaphattok puskát a kezetekbe, hőssé válhattok a Fegyveres Nemzetszolgálat Légiójában. Ha ezt választjátok, minden korábbi bűnötök el lészen felejtve.

A vasgyáros oldalpillantással meggyőződik róla, hogy ketten-ketten állnak mellette. A postás, a fenyőfákat hozó katona és két másik fiatalember, akikkel még nem találkozott. Verések nyomait viselik. Azon túl milyen az arcuk? Figyelmes. Az egyiknek a szája határozottan mosolyra áll. Hogy ezeket lássa, Rennernek még előre is kell hajolnia egy csöppet. Találkozik a tekintete a postáséval. Nézdegél az is. Pillantgat! Ilyen kíváncsiak vagyunk, állapítja meg Renner.

Mert még sose végeztek ki minket.

A teraszon lányok vihognak. Fehérhegyi Katalin, a Sipos lányok és a Juhász lányok. Várják a lövéseket. Ketten kenyeret majszolnak.

A nőknek milyen volt? Ők hogy álltak itt? Mert mikor még fent gubbasztott a manzárdban, a vasgyáros Terézt is hallani vélte, ahogy kegyelemért rimánszik. Vajon egymás mellé állították őket Irénnel? És hová kapták a golyót? A mellükbe? A fejükbe? Jó nekik! Túl vannak rajta. Nem kell ezekkel a boldog nyilasokkal szemben állniuk. Nem kell a péksegéd szózatát hallgatniuk.

– Megértjük, ha féltek az oroszok golyóitól. De mindig mindent nem lehet megúszni. Ha nem éltek a lehetőséggel, itt és most véget ér az életetek. Kíváncsiak vagytok, hogyan? Megnézhetitek. Hátra arc!

Renner lába nem mozdul. A térde, nem, az egész láb, minden meg van merevedve deréktól lefelé. Erőltetni kell a helyzetváltoztatást. Attól fél, összeesik. A többi is dülöngél, ahogy lép előre, oldalt. Az összevissza röögökön. Egymásnak ütődnek,

tántorognak.

Lehet, most fognak lőni. Mert hátba akarnak lőni.

Ehelyett egy alak melljük lép zseblámpával. Hogy jól lássanak, világít nekik. Lefelé.

A gödörben emberek. Renner alatt Klári, a festőnő. Mellbe lőtték. Piros a kombiné, fényes. Friss a vér. A fia is ott van. Lába az anyja alatt. Nyakon lőtték Tamást. Két keze a sebre szorítva, a szeme nagyra nyitva. Mások is hevernek ott, legalább tízen. Egyik se Teréz. Egyik se Irén.

Őket élve hagyták! Elhinni nem lehet. A zseblámpa fénye föl-le jár. Kapkodva pásztáz, megállapodik egyik-másik arcon. Van, amelyik csak profilból látható. Eleve férfi a legtöbb.

Nincsenek köztük az ő női.

– Na, most forduljatok meg! Sikerült dönteni? Beálltok a Légióba?

– Jó! De szeretnék előbb hazamenni, tiszta ruháért, és szólni a feleségemnek, hogy élek – feleli a postás.

Mikor ott tart, hogy „hazamenni”, Bokor megemeli a fura fegyvert.

A fegyver kerepel.

Az első golyó Renner és a postás között megy el. A második és a harmadik testbe talál. Amikor a postás azt mondja, hogy élek, már megrogyan.

A vasgyáros akaratlanul elkapja a fejét. A lövések dőrejét ide-oda dobálja a Kissvábhegy és a Rózsadomb. A Kissvábhegyről visszaverődő hullámok előbb érnek vissza a gödörhöz, mint a Rózsadomb által visszavertek. A visszhanglöketek nem állnak meg a hang forrásánál, mennek tovább, körbetáncolják a völgyet.

Örökkévalóságig táncolnak majd ugyanúgy a lövések?

A postás nem esik be a gödörbe. A földhányáson rángatózik Renner és egy másik közt. Tiszta ruháért. Szólni a feleségemnek.

A postás nem mentett zsidót, nem falta a nőket, nem számított katonaszökevénynek. Máshogy hívta ki maga ellen a végzetet, mint a vasgyáros. Ha hinni lehet annak, amit a fogságban elmondott, egy mondat volt a vétke, reggel a postahivatalban: „Kollégák, tudja valaki, milyen árfolyamon váltják ma a pengőt rubelre?” Voltak a helyiségben öten-hatan. Nevettek mind. Az egyikük feljelentette. Fiatal feleség, két kisgyerek várja otthon. A feleség feltételezhetően szereti a humorát, hozzá se ment volna, ha humortalan, és a gyerekeket is biztos jól meg tudta nevetetni.

– Még valaki? – Bokor Dénes célba veszi az állva maradtakat. Azok zárva tartják a szájukat. – Helyes. E perctől a Fegyveres Nemzetszolgálat tagjai vagytok.

– Mi következünk. – A lövést hallva mondja valaki fent a manzárdban. De még nem döngenek a lépcsők. Nem zörög kulcscsomó. Az ajtóhoz oson. Hallgatózik. Elindultak-e értük? A rosszul zárt ajtó kinyílik, amint hozzáér.

– Menjünk! Most azonnal, mielőtt –

Szerencsájuk van. A Városmajor-utca felé nyitva a kapu. Őr nincs.

– Iszunk egyet az ijedtségre? – kérdezi Robi.

– Ihatunk.

– Gebasz van.

Renner megkönnyebbült. Nem lőtték le a nőit. Mi baj lehet?

– Szervezzük ide a karácsonyi ünnepséget. Óriási ambíciók, illusztris vendégek, alles. Was gut und teuer. És menetközbe kiderül, hogy az illusztris testvérek eltűntek. Például bemegy a páter a másik munkahelyére, a Propagandaminisztériumba, hogy illő módon meginvitálja Kassai-Schallmayer testvért, és azt látja, hogy a miniszter úr sietve csomagol, épp csak odaköszön, és feleségestül eltűz! Vagy fölme gyünk a Svábhegyre, hát üres a Mirabell, üres a Majestic. Egy árva gestapós nem sok, annyi sincs a kibaszott hegyen, se német, se magyar. Néhány friss hulla a kertbe, azt hagyták maguk után, slussz-passz. Ma délben derül ki, hogy elment a főkerület-vezető, a mi Tóth Béla bátyánk. Úgy ment el, baszod, hogy nekünk nem szólt, de például az első kerületből elvitte a kerületvezető testvért, és az meg magával vitte a Torma öcsi feleségét, a Juliskát. Hallottál már ilyet? Juliskát, baszod! Meg magával vitte Nándit, a mi Nidosi barátunk bratyóját. És Nándi elfelejtett szólni az édes öccsének, hogy boldog Karácsonyt, Imikém, kitartás. És azért van gebasz, mert ezek nem sétálni mentek. Hanem mert tudták, hogy nyugat felől és észak felől nem a német felmentő sereg jön, ahogy mondva volt, hanem onnant is az orosz jön. Jön, és körbevesz mindenfelől. Szorítja össze a zsák száját! A stratégiák keleti és déli védelemre rendezkedtek be. Különben elég eredményesen. A sáncaink előtt tényleg hullottak a ruszkik. Pont, mint ősszel a legyek. De nyugaton és északon nem tettek oda védekezni senkit és semmit. Szabad az út befelé! Elhiszed ezt?

Renner a harmadik pálinkát gurítja le. A feje zsong, nagyon kellemes. A szemüvegét felteszi. A konyhában pirosbarna meleg van. Bólogat. Ha Robi mondja, elhiszi. Maga elé húz egy tányért, amiről valaki disznótorost evett. És hagyott ezt-azt. Főként sok piros zsírt. Amit tunkolni lehet Putsay-kenyérrel. Ropogósra sült hurkabőrt. Közben

udvariasan bólogat, lássa Robi, hogy figyelve van rá. Melljük gyűlnek a sorstársak a gödör mellől. Csupa új légiós.

Robi bort iszik üvegből. – Itt nagyban zajlanak az előkészületek, a többség semmiről sem tud, de a főtestvérek telefonálnak ide-oda. Megadja deklarálja, hogy mi vagyunk a front. Fel kell deríteni, mi a helyzet. Összeszed két rajt, és a többi vezetővel egyetértésben kiküldi őket felderítő szolgálatra. Az egyik Húvösvölgy felé indult, és már jóval előbb észlelte az oroszokat. Azonnal visszafordult, hogy jelentést tegyen. A másik az érdiúti sulinál oroszokba ütközött. Fölvette a harcot. Több orosz le lett szedve, egy foglyul ejtve. Viszont elvesztettünk három embert. Mindjárt egyszerre hármat! Köztük a raj parancsnokát, Ostián hadnagy urat.

Renner egy ideje az asztal távolabbi részén fekvő tálra mered. Beigli van rajta. Katolikus: számára a Karácsonyhoz és a Húsvéthoz elválaszthatatlanul hozzátartozik a beigli. A rudakat megszegték, a szeleteket elvitték, de felük-harmaduk megvan még.

– Értesítettük a várban a magyar és német parancsnokságot. Jelezték, hogy tudnak a beállott változásról, és intézkednek. Azt meg, hogy mi mit tehetünk, különféleképp ítéltük meg. Volt, aki azt mondta, hogy kész, eddig tartott a mi harcunk, mindent megpróbáltunk, és be kell ismerjünk, veszítettünk. Ki-ki menjen haza, és próbáljon meghúzódni, túlélni. Nem árulom el, hiába is kérdezed, hogy kik beszéltek így. Mások azt mondták, Zrínyi és Szondi. Mind, ahogy vagyunk, rohanjunk neki az oroszoknak. A vezetőink egymásra néztek, és azt mondták, hogy itt, ebben a házban van jelenleg egész Budapest legjobb, legerősebb nyilaskeresztes szervezete. Ami egyet jelent azzal, hogy az ország legeslegjobbja! Itt működik a legütőképesebb pártszolgálat. Itt dolgoznak a legfelkészültebb vezetők. Nem úgy kell nézni, hogy elhagytak, cserben hagytak minket a város korábbi vezetői és a miniszterek, hanem hogy lehetőséget adtak nekünk a helytállásra. A bizonyításra!

– És mit csinálunk? – kérdezi az egyik újdonsült légionista Renner mellől.

– Rugalmas visszavonulást. Átvonulunk Pestre. Egyrészt az az oldal jelenleg korrektül védve van. Másrészt Budán óriási anyag- és embertartalékaink vannak. Itt, fölöttünk, a várban. Páncélosok, nehéztüzérség, minden! Plusz ott vannak a lezárt ládák óriási mennyiségben felirattal: „Kinyitni csak a Führer engedélyével!” Az orosz, ha előrenyomul, a vár aljáig jut, és nagyot koppan, mint az éji bogár. Mi előbb szépen kibújunk közülük, hogy odaát teljes erővel hozzálássunk a Fegyveres Nemzetszolgálat felállításához. Ami rég meg van hirdetve, de bűnösen el van hanyagolva. Pesten van egy óriási nagy, kihasználatlan emberanyag-tartalék. És nagyon gyorsan, napokon

belül visszatérünk a friss csapatokkal. Nekimegyünk a megzavart ruszliknak. Visszaveszünk minden házat, amit most a hülyék elfoglalnak. Az erdőben, ahol számháborút játszottunk gyerekkorunkban, az ismerős fák mögül fogjuk őket sorba mind leszedni.

Renner kinyújtózva elér egy ezüstkést. A beiglis tálcát villával húzza maga elé. És nekilát beiglit szeletelni.

Senki se bánja, hogy elszelelt az a néhány keresztény fogoly a fenti fogdából. Öregek voltak, rozogák, katonának alkalmatlanok. Legalább nem pusztítják a Nemzetszolgálat élelmiszerkészletét.

Rennernek fel kell öltöznie. Borotválkozásra, tisztálkodásra nem kap engedélyt. Egy kávé-t kap, hogy nyitva tudja tartani a szemét, és az Adlerrel el kell kezdenie az áttelepítést. Minden rendelkezésre álló eszköz folyamatosan mozgásban kell hogy legyen.

Figyelmeztetik, hogy a fogas vonalánál kijebb, az Új Szent János Kórház felé véletlenül se menjen, nem tudni, meddig hatolnak az éjszaka az oroszok. A legfrissebb hírek szerint a Szépilonánál egyelőre nem jöttek tovább. Üzemanyagért mindenesetre ne a Pasaréti-útra menjen, az nem biztonságos. És a Svábhegy csúcsát se közelítse meg. A testvérek, akik arrafelé laknak, le kell mondjanak a lakásukban hagyott holmikról. Ideért a háború! Váratlanul, még akkor is, ha öt éve közeledik. De az, hogy a Szépilona elessen, a beszkártos pályaudvar és a lakótelep, annyi testvér otthona, ahol tíz éve táplálják a mozgalom lángját, eleshet, senkinek a képzeletében fel nem merült.

És hogy pont Karácsonykor!

A vasgyáros első útja Ostiánékhoz vezet. Nemrég kaptak lakást ők is a sarkon, a Csaba-utca 9.-ben. Meg se melegedhettek az új otthonban, magyarázza Robi, tovább kell költözzenek. Ráadásul a férj, az apa nélkül.

Magára vállalja a részvétnyilvánító szerepét, ő beszél sorban a hitvessel és a két kamaszkorú gyerekekkel. Renner meghúzódhat a háttérben, illetve várhatja, hogy kezébe adják a megrakott bőröndöket, táskákat. Semelyikük se sír. A fiú fontoskodik, ő akarja megmondani, a nők miből mennyit vihetnek magukkal. Úgy látszik, nem esik nehezére átvenni a családfő szerepét. Készülhetett rá. A lány meglehetősen csinos. Kreol bőr, nagy, barna szem, sötét haj. Az asszony a maga idejében ugyancsak jó bőr lehetett. A vasgyáros halavány tiszteletet érez a hadnagy iránt. Az legalább nem majrészott se a nőktől, se a férfiktól.

A Pasarét felől hallani a lövéseket. De csak gépfegyverek, nem tüzérség, és nem tankágyúk.

– Hova megyünk? – kérdezi Renner. Robi mellette ül, hátul a raktérben a család a holmikkal.

– Andrássy-út 47.

– Mehetünk a Lánchídon?

– Most igen.

Megállítják, de továbbengedik őket. Robi szól, hogy nemsokára jönnek vissza, és azután is lesz még fuvar.

Az Andrássy-úton autókázni mindig jólesik. A vasgyáros még érzi a feketekávé aromáját. Megint megkoplaltatták. Megint milyen jól fogadják sejtjei a táplálékot és az extrákat!

A cél a jobb oldalon van. Az Oktogon előtti tömb egyik palotája. Sarokház, egyik frontja a Liszt Ferenc-térre néz. A nevezetes Japán Kávéházra. Egy ügyvéd, a Nyilaskeresztes Párt vezető személyisége, aki meg volt hívva a Tizenkétker ünnepségére, ebben a házban lakik és tart fenn praxist. Ő mondta, hogy az első emelet üres, birtokba vehető. Korábban egy lapszerkesztőség, aztán hónapokig ifjúsági szálloda működött ott. Vannak ágyak, ágynemű, minden, ami kell. Hatvan főre kényelmesen. Többre is, ha muszáj, és összébb szorulnak. Ha szükséges, igénybe vehetők még lakások a házban.

Az ügyvéd már átért, intézkedett. A házmester kinyitotta a helyiségeket. Rennerék segítenek felvinni a csomagokat, és azonnal indulnak vissza a Városmajorba.

Beigli, az már nincs.

Désiné észreveszi, hogy a vasgyáros számított rá, és hoppon maradt: – Jöjjön, testvér. Kaphat kávé.

– Köszönöm. Ez most nagyon jólesik.

– A konyakot szereti? És tudja, mit? Van néhány narancsunk!

– El se merem hinni.

Robi igyekszik jó képet vágni az enyelgéshez, de hajtaná tovább a költözést: – Hortobágyiék várnak ránk.

Désiné nem zavartatja magát. Maga tölt meg egy poharat Rennernek. – Örülök, hogy ilyen könnyen túltette magát a veszteségen, testvér. Mégiscsak a felesége volt.

Rennernek nem akad a torkán az ital. Robira néz, mi van. De Robi közben kiment.

– Nem értem, nemzetes asszony.

– Ja, nem mutatták? Sajnálom. A gödörbe.

– A gödör? Azt mutatták, kérem.

Désiné ezüst kiskéssel narancsot hámoz.

– Nem látta? A neje ma délután bele lett löve. Kénytelenek voltunk ugyanis.

– Nem, őt nem láttam.

– Jól megnézte?

– Nagyon jól!

Désiné körülnéz. Hol egy elemlámpa? Leteszi a narancsot. Kabátot se húz, siet. A vasgyáros utána.

Ott áll megint a gödörnél, és a zöld blúzos asszony világít. Nem látják Terézt. A fénykör egyik tetemről a másikra kúszik.

A postás a földhányáson felejtve dermedt meg.

A vasgyáros bemászik a gödörbe. Nem érdekli, sáros lesz-e, vagy véres. Egyébként a vér mostanra megalvadt, megfeketedett. Próbálja elkerülni, hogy a halottak fejére, felsőtestére lépjen. De végigmászik a gödör egyik végétől a másikig. A lefelé forduló fejeket hajuknál fogva megfordítja. Belenéz az arcokba. Désiné követi, ahol tart, oda világít.

Vagy ő követi a fényt.

Eljut a gödör túlvégéig. Föláll. Visszanéz.

– Nincs!

– Érdekes! Én se látom. Kijön? Segítek.

Désiné a kezét nyújtja.

Útban Hortobágyiért a vasgyáros rákérdez. Robi sem érti. Teréz ki lett végezve. De örül, hogy nem neki kellett szóba hoznia. Ha már így alakult, azt is örömmel fogadja, hogy meglepő módon a vasgyáros felesége megúsza.

A vezetők egyetértésre jutottak a Pestre költözésben, meséli Robi. Mit viszünk magunkkal, mit nem, sorra vették. A foglyokat nem visszük, ki lett mondva. Egész addig úgy volt, hogy a feleséged meg lesz kímélve. Megadja testvér tett rá ígéretet korábban. De tudod, mi van, a Bokor Dénessel ő se száll szembe, ha nem muszáj. Bokor azt mondta, kiűritjük a fogdát. Három csoportban kihozatta a foglyokat. Köztük volt egy kis orosz suhanc, akit ma kaptak el. Annak a géppisztolyát Bokor tartotta meg magának. Nagyon kíváncsi volt rá, milyen azzal löni. Az első nyolc delikvenst mind

Bokor Dénes lőtte le. Azzal az orosz géppisztollyal. A második és harmadik csoportnál megengedte, hogy a többiek is kipróbálják. Én csak arra tudok gondolni, hogy a kedves feleséged nem kapott találatot.

Hortobágyi Sándor ragaszkodik hozzá, hogy előre üljön, a kisfiával az ölében. Felesége és Robi hátulra szorul a pakkal. Mégse lesz karácsonyfájuk, úgy látszik. Az Endre nevű kisfiú érdeklődve lesi a katonákat az Alagútnál, és a Lánchidat. Akkorka, mint a vasgyáros lánya. Aztán Pestre érve álomba merül. Hortobágyi a karjában viszi fel.

Visszaúton a vasgyáros érkezettnek látja az időt, hogy feltegye a kérdést, ami formailag nem is kérdés, hanem állítás: – A másik nő, tudod, a titkárnő. Szóval az sincs a gödörben.

– Már korábban kikerült egy turnussal, ami először a Duna-partra indult, aztán a gettóba lett kísérve. Ez most így elég jó megoldás, nem? Egyelőre úgy fest, mind a kettő életbe van! Ráadásul nem együtt. Zavarni se fogják egymást. Téged se zavarnak. Ha mindennek vége lesz, még az is lehet, hogy túlélük. Vagy egy közülük. Le lettek véve rólad a terhek. Te most már semmit se kell hogy csináljál értük. A feladataidra összpontosíthatsz. Hálás lehetsz.

– Az vagyok.

Mindenki géppisztolyt szeretne, és, naná, pisztolyt. Érzékelhetően javul az ellátottság, de ezekből a cikkekből még mindig nem jut mindenkinek. Renner szó nélkül elfogadja a puskát. Bokor Dénes tartja az oktatást egy Andrásy-útra néző ablaknál. A péksegéd odavan a lőfegyverekért. Egy másik, eszményi életben katonatiszt lehetne. Illetve gyakorlatilag most már az. Vagyis a körülmények alakulása folytán a társadalmi rend helyrezökkent.

A vasgyáros meghallgatja, engedelmesen végrehajtja a kitárazást, betárazást, a többi újonccal együtt ő is célba veszi a túlnani ház egyik timpanonjának csúcsát, és nem hangoztatja, hogy anno kapott ő már kiképzést a Magyar Királyi Honvédségnél.

Azt mondják, célozzon? Céloz.

Amikor megvannak, kiszedi a lőszert a puskából, és a kabátja belső zsebében helyezi el.

Maga Bokor egyelőre megtartotta az orosz fegyvert. Ilyen csak neki van. Mármint a front ezen oldalán. Aki ilyenre vágyik, nyírjon ki egy ruszkit, és vegye el tőle!

Visszajárnak Budára. A helyzet stabilizálódni látszik. Az oroszok észnél vannak, nem jönnek előre, mint a vak légy, inkább macska módra, óvakodva kerülnek beljebb. Illetve a legtöbb vonalon kushadva megálltak. Tény, hogy fenn vannak a hegyen, de nem nagyon húzódnak lefelé. Ottani lakosoktól tudni, hogy Szenteste elfoglalták a hegyen álló kolostort, és délutántól másnap reggelig zengtek a falak a sikítozástól meg a részeg kajabálástól. Kevés képzelőerőt igényelt, hogy lássa az ember, mi történik a szentelt falak között. Néha lövések is dörrentek. Valamelyik nővér nem akarta az igazságot. Mellesleg a nyilasok csöppet se szánakoznak az apácák sorsán. Emlékeznek rá, hogy zsidó gyerekeket rejtegettek a zárdában, mígnem a környékbeli jó keresztények le nem leplezték őket. Több teherautóra való gyereket szállítmányoztak el onnan még az ősszel. Hát most megkapják az áldást! Ilyesmikkel foglalja el magát a ruszki. A nyilasok pedig kihasználják az időt, Rennerék sorra keresik fel a lakásokat, és szállítják át Pestre a családok holmiját.

Sokan a front mögött rekedtek. Még körzetvezetők is. Pappné például nem vett részt

a huszonnegyedikéi ünnepségen, csak délelőtt járt benn a székházban, ajándékokért a pulyáinak, és sietett haza. Ólomkatonákat vitt festett fadobozban, zsidó gyerekek játékait. Egy hiánytalan regimentet, gyalogsággal, lovassággal és tüzérséggel. Eszébe nem jutott volna, hogy délután a Zugligetet előzönlí a ruszki. Sokan arra számítanak, hogy a front mögött rekedt testvérek és testvérnők partizánként folytatják, és félelmetes ellenségei lesznek a barbároknak.

Rennernek régóta be van ígérve, hogy hazamehet az Újlipótvárosba, ránézni az anyjára meg a lányára, és letusolhat. Robi rábólint, hogy két fuvar közt kitérőt tegyenek a vasgyáros lakásához.

– Ne menjünk üres kézzel! – ajánlja Rennernek. – Átmenetileg szűkében vagyunk a kenyérnek, de egy fél veknit igazán vihetünk magunkkal.

Tiszta kendő híján nyilaskeresztes újságba hengergetve csapja hóna alá a kenyeret Renner. Robinak eszébe jut az ide vonatkozó Petőfi-vers, annak a sorait mondogatja: – Röpült felém anyám... S én csüggttem ajkán... szótlantul... mint gyümölcs a fán.

Nevetnek. Tiszta az idő, süt a nap, de az utcák képe nem éppen békés. Látni géproncsokat, lódögöket, itt-ott letakart emberi tetemeket, és sok sérült házat, kiégettet és összedőltet.

Min múlik, hogy melyik kap találatot?

A bombázógépet odébb lökő változó irányú szélén. Az ágyút irányzó tüzér kezének rezdülésén. Az iránymegadó fejszámolásának pontosságán.

A ház megvan. A látogatók felszaladnak a lépcsőn. Robi is zihál, akárcsak a vasgyáros, és ugyanúgy mosolyog az ajtó előtt: – Kitartás! Ismerik ezt az embert? Azt mondja, itt lakik...

Fut hozzá az anyja, lábát átkulcsolja a kislánya. De mögülük elősündörög egy harmadik alak, és ettől fordulatot vesz a jelenet, amiképpen Petőfi Sándor versében, úgy a valóságban a tervhez képest másképp alakul a rég várt találkozás.

Renner kibontakozik az ölelésekből, hogy szabályosan intézhesse a bemutatást: – Az édesanyám. A bajtársam, Robi.

– Üdvözlöm.

– Csókolom.

– A kislányom. Robi bácsi. És ez meg az öcsém. Meséltem róla. – Emlékszem.

– Hoztunk kenyeret.

Renner öccse honvédegyenruhát visel. Amilyen alamuszin Robira néz, abból lejön, hogy katonaszökevény.

– A mami? – kérdezi a kislány. – Hol a mami?

Renner felemeli. – A mami ezerszer puszil. Budán van. Most nem jöhetett, de hamarosan itt lesz. Jó?

– Milyen szemüveged van? Felvehetem?

– Tényleg, mi a csoda? – kérdezi Renner öccse is. – Ezzel már a szilveszteri bálba készülsz?!

– Felrobbant közvetlen előttünk egy gránát, és szegény ember belenézett – magyaráz Robi. – Így jár, aki kíváncsi! Most aztán kell, hogy óvja a szemecskéjét.

Van a házban gáz és víz, meleg vízben lehet zuhanyozni. Minden várakozást felülmúló luxus.

Renner anyja szilvalekváros kenyeret ken. A kisebbik fia leül a hallban, és elmajszol egy szeletet. Robi köszöni, nem kér. Körbejártatja tekintetét: hát ez a Renner világa.

Alacsony mennyezetű, fehér falú szobák. Szőnyeg sehol. A parketta lakkozva van, fénylik. Kevés bútor. Szögletes szekrények, polcok. A székek és fotelek csővázások. A polcokon nincsenek nappak. A foteleken nincsenek se csipkék, se védőhuzatok. A lámpatestek egyszerűek, fehér burájúak.

A falakon nincsenek festmények, csak fényképek. Teréz a vasgyáros oldalán, rövid szoknyában, boldogan, egy hegyi üdülő teraszán; a Duna-parton, babával az ölében; egy kertvendéglőben testvéreivel és nagybátyjával – azzal a férfival, akit velük együtt bevittek, majd gyorsan kivégeztek a Városmajor-utca 37.-ben – itt még jól szabott öltönyben, derűs nyugalommal. Tájképek: folyóparti táj, köddel. Hegyek, felhőkkel.

Robi előtt nem marad rejtve a fiatalabbik Renner zavara. Egyetlen kérdés elég lenne, hogy félholtra ijessze. Például, hogy mikorra kellett volna az alakulatodhoz visszaérned, öcsi.

A fiatalabbik Renner gyorsan elpusztítja a kenyeret. Feszeng. Kitalálja, hogy bemegy a bátyjához a fürdőszobába. De előbb engedélyt kér hozzá Robitól.

– Csak tessék.

– Úristen, bratyó... Mit csináltak veled?

– Látod, nem?

– Ezek? – mutat a hall, Robi felé.

Renner nem válaszol. Sérüléseit maga is most látja először, a tükörnek köszönhetően körös-körül. Napok múltán is megvannak a duzzanatok, a fekete, lila,

zöld véraláfutások. Az égési sebek és a lábszár rosszul gyógyuló horzsolásai véres nyirkot eregetnek.

– Fájt? Hogy bírtad elviselni?

– Azt mondd el inkább, veled mi van! Meglógtál?

– Csórtam egy szabadságlevelet, és kiutaltam magamnak egy kis szabit.

Lepecsételtem, aláírtam.

– Meddig szól?

– Holnapig.

– Esztergomba kéne visszamenned?

– Oda. Holnap délig bezárólag!

– Az nem reális. – A vasgyáros megtörülközik. Kilép a kádból, és előkészíti a borotválkozó eszközeit. – Mit tervezel?

– Terveztem, hogy nálad elbújok a gyárban.

– Az se reális.

– Tegnapelőtt igazoltattak a Berlini-téren. Nem vittek be, de nagyon keményen figyelmeztettek, hogy jelentkezni kell szolgálatra.

– Világos.

Az öcs megint ugyanúgy belefeledkezik bátyja borotválkozásának látványába, mint tizenöt éve.

Renner már lecsavarja az arcszeszes üveg kupakját, aztán meggondolja magát. Mégse paskolja magára a szokott illatot.

– Hozd be, légy szíves, édesanya biztos előkészítette a fehérneműt.

Elkészül a tea. Renner anyja rumot kínál hozzá. A kislány az apja ölébe kucorodik.

– Említettem neked, azt hiszem – mondja Robinak Renner –, az öcsém egysége Esztergomban állomásozik. Karácsonyra hazalátogatott, most visszamenne, de a körülmények alakulása folytán átmenetileg nem tud.

Robi a cukrot, a rumot is bőven adagolja a teájába. Eleve huncut kifejezésű arcán meglátszik, élvezi, ahogy a vasgyáros elővezeti a témát.

– Aggályos lenne, ha itt dekkolna. Feltehetőleg a jelenléte ezekben a napokban nem növelné az édesanyám és a kislányom biztonságát.

– Hát, azt tényleg nem.

– Arra gondoltam, hogy magunkkal vihetnénk, és előadhatnánk az ügyét a vezetőknek. Nem szándékosan vonta ki magát a harcból.

– Jó ötlet.

– Az is igaz, hogy félténém az öcsköst a legvadabb frontszakaszon való bevetéstől...

Legjobb az lenne, ha bent maradhatna a Tizenkétker szervezetében, mellettünk. Meg tudod érteni, Robi?

– Mi az, hogy! Azt persze tudni kell, hogy senki se kivétel. Akármelyik percben kivezényelhetnek engem is meg téged is akárhová. Tűzvonalba. Így őt is.

– Tudjuk. De mégis más...

– Persze hogy más. – Renner a testvére szemébe néz: – Vállalod?

Hang nem jön ki a torkán. A szeme könnyes. Bólogat, hogy igen, vállalja.

– Édesanya, kérem, csomagoljon mind a kettőnknek fehérneműt. Két napra valót. Azt remélem, időnként hazalátogathatunk majd.

Az ajtóban a vasgyáros lehajtja a fejét, hogy az anyja megcsókolhassa. Keresztet rajzolhasson a homlokára. Kap keresztet az öccse is, és végül Robi.

– Látom, szereti a fiamat – súgja a fülébe az asszony. – Örülök, hogy találkoztak. A Jóisten áldja meg...

Renner öccse kurblizza fel az Adlert, Robi már elhelyezkedett a vasgyáros melletti ülésen.

– Vidra testvért keressük meg? Vagy Désit?

– Én azt mondom, a Bokor Dénest.

Az öcs hátramegy.

– Aztán becsüld meg magad! – kiált neki Robi.

Nem is kell olyan nagyon átrendeznie a gondolkodását, hogy nyilasnak állhasson. A fiatalember sose komálta a zsidókat. Sógornője származása csak súlyosbította ezt, a féltékenység miatt. Nem mindig fogta vissza magát. Főleg az utóbbi években nem. És főleg akkor nem, ha a bátyja épp nem volt jelen. Amikor legutóbb kettesben maradt Terézzel, lelkesen mesélte neki, hogy látott egy menetet, amiben csupa sárga csillagos nőcit hajtottak. Az a sok ronda zsidónő! Bár akadt köztük elvéte egy-két Sáron Rózsája, mondjuk azokért kár. Igazándiból a pusztulásukat nem kívánja a zsidóknak, de hogy ezentúl nem kell tisztelettel kezelni őket, az nagyon tetszik neki. Különösen élvezte, hogy Teréz tehetetlenül hallgatta, egyetlen szó nélkül.

Munkás a bátyja gyárában. Biztonságos, védett helye van. De senki se néz fel rá. A

nők, akik olvadoznak, ha a bátyja elmegy mellettük, iránta a legkisebb érdeklődést se mutatják. Az ő viccein véletlenül se nevetnek. Lehet, jobban jár, ha elszegődik egy másik üzembe, és nem teszi ki magát annak, hogy mindig mindenki a bátyjához méri. Tervezgette, de nem merte megcsinálni. Katonaként néhány hónapig jól megvolt nélküle. Most aztán megint a segítségére szorul.

Október tizenötödikén a Tizenkétker az első sorokban küzdött. A Pasaréten és a Városmajorban kijelölt gyülekezőhelyekről indultak. Volt, aki a Városházára sietett, más a Nemzeti Bankba. Megint mások a vár elfoglalásából vették ki a részüket. A fontosabb nyomdákat rohanták le. A Rádió sándorutcai székházát. És amióta beverekedték magukat a stúdióba, hogy füstölgő fegyverrel a kezükben átkutassák a szokatlan módon berendezett helyiségeket, játékból belebeszéljenek a mikrofonokba, másképpen hallgatják az adásokat. Tudj' Isten... Bennfentesek lettek! Közük lett a Rádióhoz.

Hát még, ha ismerős hang szól hozzájuk a hangszóróból.

A vezetők értesítést kaptak a szózatról. Ott vannak mind az első emeleti nagyteremben a nagyméretű, luxuskivitelű rádiókészülék körül. Vidráné is, aki férjével egyetemben áthurcolkodott végül a Győri-útról, igaz, most sem Dési Miklósné mellett helyezkedik el, és Bokor Dénes élettársától, Janúj Máriától is távol húzódik.

Vidráné, a kerületvezető felesége egy savanyú nő. Köztudomás szerint gyenge lábakon áll az egészsége. Epebaj vagy mi, pech. Amikor az urát behívták, és katonai szolgálatát töltötte, nem tudta megvetni lábát a szervezet élén, mint első számú asszony. Désiné ellenben, a kinevezett kerületvezető-helyettes felesége, várakozáson felül jól szerepelt. Azt mondták rá, kivirágzott. Vidráné egy rossz szót nem szólt, jelét nem adta sem akkor, sem később, hogy neheztelne. Csak éppen tartotta a távolságot. Ezzel viszont meggyengítette Vidra Mihály pozícióját, aki a frontról hazaérkezve formálisan visszavehette a vezérszerepet Désitől, ám valóságosan már nem. Minthogy felelősségteljesebb volt annál, hogy a tagság mellette elkötelezett részét mozgósítva, az ingadozókat maga mellé állítva a helyettese ellen forduljon, vagy hogy a Főkerületben keressen támogatót Dési viaszorításához, szabad energiáit saját jól menő fodrásüzletében kamatoztatta, ahogy a neje is.

A szpíker bemondja, hogy Nidosi Nedics Imre főkerület-vezető testvér rádiószózata következik. Éljen, rikoltja valaki. Bokor Dénes leinti: el ne nyomják a hangot.

Jól ismerik, de a készülékből mégis különösen szól ez a hang. Mikrofon előtt állva

másképpen beszél az ember, mint egyébkor.

Hát ezt is megérték! Jóbarátjukból lett a székesfőváros nyilaskeresztes vezetője. Aki az utóbbi hónapokban valósággal hazajárt a Tizenkétkerbe. Akivel legjobb falatjaikat és italaikat osztották meg, aki velük együtt kínoztta Budán a zsidókat és az angolbarátokat.

Olyan a hangja, mint egy igazi vezetőé.

Két hónappal ezelőtt a Városmajor-utca 37.-ben páter Kunt kereste egy ismeretlen nyilaskeresztes testvér. Nincs bent, de érdemes rá várni, minden bizonnyal betér az este folyamán, közölte vele Bokor Dénes. Ő nagyjából lerendezett egy delikvenst, éppen ráért. Az illető a parkettán hevert. Törött orrában szortyogott a zsidó vér és a zsidó takony.

– Hallottam a Tizenkétkerről sok szépet és jót – udvariaskodott a vendég.

Bokornak ismerős volt a név, és valamennyire az arc is. De Nidosi elhárította: az valószínűleg a bátyja. Ő iskolázottabb, és a Pártban is többre vitte mind ez ideig. – Az az igazság, hogy míg én csak három polgárit végeztem, a bratyó leérettségizett, és banktisztviselő lett – magyarázta Nidosi. – Viszont ha nem látom folyton magam előtt a példát, és nem keresem az előrejutás útját, akkor nem szegődök el a Széchenyi fürdőbe, és nem tanulom ki fáradságos, nehéz évek alatt a fürdőmesteri szakmát.

– Pontosan azért vannak az előttünk járók, hogy legyen kit követnünk, és egyszer talán, ha méltóvá válunk rá, meghaladnunk – helyeselt Bokor Dénes. – Nekem is van egy bátyám, a nyilasságban mi is másodjára váltunk testvérekké. – Elgondolkodva kapargatta a körmére alvadt vért. Kezdett emlékezni... Tényleg találkozott Nándorral, Imre bátyjával, három vagy négy éve. Akkor a Főkerület pártszolgálatvezető-helyettese volt. Az ő bátyjának neve Sándor, milyen különös, ez is hogy egybecseng: Sándor-Nándor, egyetlen betű a különbség...

Bokor szívélyes házigazdaként megkérdezte Nidosit, nem éhes-e. A vendég rábólintott, és levonultak a konyhába. A Városmajor-utca 37. boldog emlékezetű boltíves konyhájába. Bokor belerúgott a parkettán heverő testbe, és az összerándult. További rúgások készítették négykézlábra emelkedésre és a szoba elhagyására, a bakancsok ösztökélték a helyes irányba, a lépcső felé. A vendég nem állta meg, egy rúgást a félcipője csőrével ő is megeresztett. Rásandított Bokorra, nem helyteleníti-e, de hát az nem, egy csöppet se. A lépcsőhöz érve intette visszafogottságra Bokor, és maga is csak finoman lendítette a lábát, nehogy a fogoly túl gyorsan érjen le, és ott pusztuljon. Mert annak a saját erejéből kellett a fogdába vonszolódnia. Tarhonyás húst készítettek

aznap a testvérnők, többféle savanyúságból lehetett választani hozzá. A Városmajor-utca 37.-ben mindig került friss kenyér az asztalra, ami már azokban a napokban se sok házról volt elmondható. Falatozás közben számolt be róla Nidosi, hogy mivel töltötte az utóbbi heteket, hónapokat.

A pasarétiúti titkos parancsnokságon dolgozott hónapokon keresztül, onnan az ismeretség a páterrel. De tizenötödikén délután és este már nem a központban időzött, hanem részt vett a fegyveres hatalomátvételben. Budaörsön segített a szövetséges SS-csapatoknak blokkolni a Horthyhoz hű magyar katonák Budapestre szivárgását, velük együtt fegyverezte le a repülőket. Csak napok múltával, mikor teljesen stabillá vált a helyzet, tért vissza Pasarétre, az addigra nagyjából jelentőségét veszített bázisra. Az ott kidolgozott tervek alapján mind kirajzoltak a megbízható testvérek, és átállították az állami hivatalokat, a fontosabb magánvállalatokat.

Dési testvér jelent meg a konyhában a sógora, Szedlacsek társaságában. Bokorék mellett foglaltak helyet, de nem vettek részt a diskurálásban. Egymás felé fordulva ettek, Szedlacsek Géza családi ügyekről számolt be, azután hivataliakról is. A kerület részéről ő kezelte a lakásállományt, és fogadta a menekültek igénybejelentéseit. Dési természetesen respektálta Dr. Falussy Endrét, aki Pestről és a fölsőbb szintekről érkezett a kerületbe, de nem volt kedve teljesen átengedni neki a rendelkezést a Tizenkétkerben található, különlegesen értékes ingatlanok fölött.

Nidosi Imre jóízűen falatozott. Azt mondta, ezentúl rendszeresen ellátogat a kerületbe, már hogyha nem bánják a testvérek.

Nem bánjuk, hangzott a felelet férfi- és nőszájakból egyöntetűen, a végén még Dési Dregán Miklós is rábólintott.

– És most mivel foglalatoskodol? – érdeklődött Bokor Dénes. – Gondolom, te se maradtál megbízatás nélkül!

– Testhezálló, de rém nehéz feladatot kaptam – felelte Nidosi Imre. – Budapest Székesfőváros Gyógyfürdői és Gyógyforrásai üzemnél lettem központi üzemszervező.

– Gratulálok, testvér! Az egy csodálatosan szép terület.

– Szép. Hát nem mondom, hogy nem szép. De néha azt gondolom, jobban jártam volna, ha akárhol egy igazi termelőüzem élire állítanak. Mert micsoda alakokkal kell bajlódjak... Ó, testvéreim, ha tudnátok... Most, amikor egybefornak a hungarista irányzatú pártok és más szervezetek, és minden üzemegységnél gyűléseket kell tartani, és közös nyilvántartást felfektetni, most kell kiderülni, hogy a gyógyfürdőkben és gyógyszállókban milyen kevesen voltunk és vagyunk hungaristák! A hirdetményeimre

alig valaki jelentkezik, és közben látom az arcokon mindenfelől a kaján kárörömet: na, most mire jutsz, te kis tyúkszemvágó? Belépek valahova, köszönök, ahogy kell, magasba emelt tenyérrel: legritkább eset, hogy előírás szerint viszonzóznak. Képzeld el! Kitartás, mondom, jó napot a válasz, sunnyogva, somolyogva! És hallom, hogy pusmognak a folyosókon a hátam mögött, és ami még rosszabb, kuncognak. Mert bizony még ott vannak az úriemberek, a doktorok. Kiszállok a Széchenyi fürdőbe. A hatalmas fürdőszemélyzettel dolgozó üzemben egyetlenegy tagunkkal se találkozok. Érthető!... Az igazgató kommunista. A mérnök kommunista. Az alkalmazottak úgy néznek rám, hogy a zsebembe megmarkolom a pisztolyomat.

– Hát, kimehetünk értük valamelyik nap. Írj egy listát, és összeszedjük őket. Utána lubickolunk egyet. Összekötjük a kellemest a hasznossal.

– Szép lenne, de protekciója van mindegyiknek. Mondok egy példát. Egy Kecskeméti nevű ezredes, aki a Veres Pál-utcai hadtestparancsnokságon működik, intézi Szűcs igazgató úrnak, egyik alárendeltemnek a katonai behívójára a felmentést. Ellenszolgáltatásképpen az ezredes úr fürdőszabadjegyet és hetenként fél kiló vaját kap. Az OMTK igazgató Kertész úr szállítja a vaját Szűcsnek és társainak, és még több más úrnak a Központi Városházába. Ilyen hirdetményeket gépelek, hogy kirakjam az üzemi hirdetőtáblákra. Csak épp nincs rajzszögem, amivel odaerősítem. – Nidosi papírokat mutatott Bokornak:

A NÉMETEK, LEGYEN AZ PÁRT TAG VAGY SEM, MIND HEIL HITLER!-REL KÖSZÖN. AMEDDIG ÉN LESZEK ITT EBBEN AZ ÜZEMBEN A MEGBÍZOTT ÜZEMSZERVEZŐ POLGÁRMESTER IDE VAGY ODA, A MAI NAPTÓL KEZDVE A KÖTELEZŐ KÖSZÖNTÉS PEDIG:

KITARTÁS! ÉLJEN SZÁLASI!
LESSZ.

AKINEK EZ NEM FOG TETSZENI AZ MAJD MAGTANULJA EGY MÁSIK ÜZEMBEN NEHEZEBB MUNKÁN.

– Nagyon helyes – adta vissza a gépiratot Bokor Dénes. – Figyelj, minálunk most gyűlik mindenféle kacat, amit a lakásokból behozunk. Biztos vagyok benne, hogy rajzszögünk is. Ha ettünk, benézünk a raktárba.

Nidosi Imre otthonosan érezte magát a kerületben, Bokor Dénessel mindenben megértették egymást. Megkapta a rajzszögeit. Mindjárt két skatulyával. De még azután sem akaródzott elindulnia szokásos napi körútjának következő állomására, a Szent Gellértbe. Péter Kun se futott még be, de biztosra vették, hogy legkésőbb kora este

megérkezik.

– Olvastam az Összetartásban, hogy a páter a frontra indul. Megszerettem a pasaréti hónapok alatt, és szeretnék illően elbúcsúzni tőle.

– Nem biztos, hogy elmegy a kerülettől – mondta erre Bokor Dénes. – Itt mindenki ragaszkodik hozzá. Persze érthető módon főképpen a testvérnők, de a férfiak is. Kivétel nélkül mindenki! Nagy erőfeszítéseket teszünk, hogy meggyőzzük, maradjon a körünkbe.

Délután a Védelem és Megtorlás csoportszobájában ismét nagy lendületet vettek a kihallgatások. Nidosi érdeklődve figyelte a tizenkettedik kerületiek munkálkodását. Bokor délelőtt volt a Svábhegyen, fontos együttműködésről tárgyalni, és ha már ott járt, ellesett néhány technikát az ottani szakemberektől. Például szólítunk két ipsét, fölállítjuk őket, szembe babám, ha szeretsz, és kiadjuk parancsba, hogy képeljék fel egymást. Amikor Bokor ott volt, egy parlamenti képviselő és egy gyártulajdonos, két meglett, pocakos, deres hajú férfiú csinálta. Bokor göcögve nevetett, amíg elmesélte. A városmajorutcai pincében épp vendégeskedett két bankár, azokon lett kipróbálva a módszer. Csattogtak a kerek pofák! És a veréstől egyre kerekebbek lettek. Kacagtak a testvérek.

Utána Nidosi Imre szólt, hogy támadt egy ötlete, szeretné kipróbálni. Nem baj? Bokor rábólintott, már mért lenne baj?

A fürdőmester elővette az egyik doboz rajzszöget – nem közönséges rajzszöget kapott, aminek gyakran elhajlik, kitörik a hegye, hanem valódi mérnököt –, és a padlóra rakosgatta őket, szorosan egymás mellé, hegyükkel fölfelé. Percekbe telt, hogy megmutatkozzon, egy nyilaskeresztet rakott ki belőlük. Innentől magyaráznia se kellett, mi az elgondolása... Hoztak egy zsidógyereket, és utasították, hogy vetközzön le. Mikor elkészült, leültették, háttal a nyilaskeresztnek. Aztán Nidosi felszólította: – Feküdj!

Az még hagyján, ahol húsba hatol a szög, de a mérnöki rajzszög a csontba is bemegy. Ha rálépnek az ürgére, innen-onnan megtapossák, mind beszúródik tövig. Utána föl lehet állíttatni – ha elájult, fellocsolás után –, és körbemutogatni. Ez nagyon jó volt, többször egymás után megcsinálták. Kipróbálták úgy is, hogy hassal, mellkassal fektették a szögekbe a mandrókat, és végül persze nőkkel.

Szívből megszerették a tizenkettedik kerületiek Nidosit. És ő is a tizenkettedik kerületieket. Habár, jobban mondva, több ez szeretetnél: életre-halálra szóló szövetség jött létre. Frissen fakadt vér hitelesítette.

Megvan az első terézvárosi fogoly! Nem bujkáló zsidó, és nem politikai, de az adott helyzetben ez se kevésbé kártékony. Egy árdrágító boltos. Ahogy a kerület kezdett berendezkedni az Andrássy-út 47.-ben, szinte minden hiányzott. Például kenték a testvérnők a zsíros kenyereket, és nem volt pirospaprikájuk, amivel meghintnék. Két testvér kiment boltot keresni. Karácsony lévén minden zárva volt, felzörgettek hát egy közeli boltosasszonyt, életbe vágó fontosságú beszerzés. Volt paprikája, de amikor az árat mondta, felmérgesedtek, és bevitték.

Maga Megadja veszi kezelésbe: mégiscsak egy szakmabeli! Neki mesélhet a pesti boltosasszony. Tisztában van a beszerzési árakkal.

A pincében rohamtempóban zajlik a fogda kialakítása. Van hova tenni az árdrágítót, és elfér még egy-két új fogoly, de azon dolgoznak, hogy a jókora sarokház alatt található pince teljes területét fogdaként lehessen használni. Már ennek a boltosasszonynak az ügye is intő példa, hogy a területileg illetékes nyilasok nem vették elég komolyan a feladataikat.

Muszáj rendet csinálni!

A vasgyáros öccse összerezzen az asszony arcán csattanó pofonoktól, a kiabálástól, de gyorsan feloldódik, és aztán már izgatott örömmel hallgatja a sikoltozást.

Felnőtt embert megverni... Ráadásul nőt... Ezek szerint lehetséges, ráadásul élvezetes, és még nemzeti érdek is!

Bokor Dénesre mások is várnak. De Robi résen van, egy alkalmas pillanatban jelzi, hogy bizalmasan szeretnének szót váltani vele.

A Védelem és Megtorlás csoportvezetőjének kézszorítását kiállni az nem tréfaság. Ahogy az embernek a szemébe néz, attól is szorítást érezhetnek egyesek. Legbelül. De Robi jól számított, a vasgyáros öccsét befogadja a szervezet.

– Annyit mondok: most aztán becsüld meg magadat!

Ezután már csak körbe kell vezetni, mindenkinek bemutatni.

Vannak más új fiúk is a körletben. Hasonló buzgalommal próbálnak belesimulni a Tizenkétker szervezetébe. Ők az első kerületiek. Elárvult hungaristák, akiket váratlanul ért, hogy a vezetőjük az utolsó pillanatban elpucolt Budapestről. Ezek az emberek elkötelezettek, a tizenkettedik kerületiekhez hasonlóan készek rá, hogy a végsőkéig folytassák a harcot, de nem tudják, hogyan. Amit október közepétől Karácsonyig az első kerület végzett, ird és mondd: nudli a Tizenkétker munkájához képest.

Egyszer sem kísérték zsidókat a Duna-partra!

Jó, kijártak a házakba, elővettek zsidókat és a magyarság ellenségeit, de maximum a Téglagyárba vitték őket. Kiosztottak néhány sallert, de fegyverhasználatra csak szórványosan szánták magukat.

Furcsa, ha belegondolunk, hogy az Egyker ősrégi, miközben a Tizenkétker csak nemrégibe alakult. Az első kerületből alakították ki, ugyanakkor, amikor a tizenegyediket is. Értelemszerűen 1938-ban a nyilaskeresztes szerveződés is nulláról kellett induljon a területen. Ami addig megvolt, párthelyiség, telefonvonal, irattár, az egész miskulancia maradhatott az első kerületieknek. De nem volt rivalizálás, sőt. Művészi vonalon kiváltképp gyümölcsöző együttműködést folytattak. Számtalan alkalommal léptek fel együtt a művészek, szerveztek közös esteket, matinékat. Jajcay Klára, az Egyker titkára, gyönyörűen hegedül. Dacára, hogy egyszerű házmester az édesapja. Ezek után senki se gondolta volna, hogy a hatalomátvétel után ennyire gyengécskén muzsikál az Egyker. Igaz, leginkább a tizenkettedikhez viszonyítva...

Most itt vannak hárman, azzal, hogy tanulnak. Aztán hazamenve ők állnak majd az első kerületiek élére.

A vasgyáros megkérdi Robit, hova kell mennie legközelebb, és hogy van-e még egy kis idő. Szerezne egy ágyat az öccsének.

– Ammá nem a te dógod, Renner! – igazítja ki Robi. – A gyerek már nem gyerek, hanem a szervezet tagja. Ha lesz ideje pihenni, akkor lesz hol lepihenjen. Ami téged illet, Szlazsánszkyval átmentek, és átmentitek a Védelem és Megtorlás csoportszobáját, mindent, ami mozdítható belőle.

Renner kénytelen ott hagyni az öccsét a többivel. Nincs választása. Ez eldőlt, amikor a kerület hatáskörébe deponálta.

– Vigyázz magadra!

– Jó. De te is!

Vigyázz magadra, az anyja mondta ezt gyerekkorukban. Valahányszor elengedte valahova. Renner ki nem állhatta. Tízévesen elhatározta, hogy ha gyereke lesz, és abba a korba ér, hogy önállóan el kell engednie valahová, az ő száját ez a mondat nem fogja elhagyni. Igaz, nem a gyereke, hanem a testvére miatt, de tessék, kimondta. Pedig a srác nem gyámoltalan kisfiú. Azonkívül most elég könnyen odaveszhet az ember bombatámadásban vagy tűzérségi tűzben, olyasmire úgyse lehet vigyázni. Különösen katona korú férfiaknak, nekik nincs megengedve, hogy a háború végéig légópincében kushadjanak. A sok furikázás az Adlerrel, amit ő csinál, abból se biztos, hogy mindig épen tér vissza.

Szlazsánszky egész családja – édesanyja, felesége és három fia – már az Andrássy-úton van, most a csoportszoba berendezését akarja áthozni. Festő- és iparművész, akit a Nemzetvezető nemcsak ismer, de személyes barátságával is kitüntetett. Azt észrevette már Renner, hogy a Tizenkétkerben sokan büszkélkednek ilyesmivel. Nem tételezi fel, hogy füllentenek. A tagok az újonnan befogadottakat leszámítva ismerik egymást, sokan tíz éve együtt harcolnak. Innen került ki a Nemzeti Bank nyilas elnöke és a főpolgármester. A Városmajor sarkán, a templomnál várta őket a gépkocsi október tizenötödikén, hogy a kidolgozott tervek szerint elfoglalják kijelölt posztjukat.

Az ilyen bőrszínre mondhatják, hogy pergamensárga, az ilyen szájra, hogy

pengevékony, az ilyen tekintetre, hogy átható. Szlazzsánszky keze tetszik Rennernek, igazi átszellemült művészujjai vannak. Ez a művész ugyanolyan fensőbbbségesen hallgató, mint a zeneszerző, Hortobágyi volt eleinte. A vasgyárosnak pont megfelel. Fülének untig elég az ágyúdőrej és a motorzaj.

Szlazzsánszky nem próbálja kivonni gyerekeit a veszélyzónából, ahogy Renner szeretné a testvérét. Nagyfia vele együtt jár razziákra és kísérésekre. Dicsekszik vele, hogy lőtt már zsidót a Dunába. A középső még kicsi hozzá, hogy öljön, hungarista mérce szerint is. Azért nem maradt dicsekednivaló nélkül: ő az, aki a Pártvezető után kapta a keresztnévét. A városmajori templom keresztelőkápolnájában maga Szálasi tartotta a keresztvíz alá!

Őrizetlen kapu előtt áll le. Szlazzsánszky hozott kulcsot. Fölöslegesen. A kaput félig nyitva találják. A festő előveszi és kibiztosítja a Frommert. A vasgyáros is előreszegezi a puskát, úgy mennek be a házba. A kapubeálló vaksötét, de az épület belseje felől fény szűrődik ki.

Szlazzsánszkyknál olyan katonai lámpa van, amit egyfolytában nyomkodni kell, hogy világítson. A fel-felvillanó fény fejmagasságban és attól lejjebb barna foltokra esik. Megalvadt, beszáradt vér. Itt álltak sorban a foglyok, arccal a falnak, feltartott kézzel, és a mellettük elhaladó nyilasok tetszésük szerint taszajtották meg a fejüket, hogy nekiverődjön a falnak. Aki már vérzett, annak arcát, mint a pemzlit, odakenték.

Száz éve? Tízezer éve? Tegnapelőtt?

Mennek befelé. Valaki motoszkál odalenn. Hallani, mert kinn szünetel a harci zaj. Egy bútort tolnak odébb a padlón. A konyhában vagy a raktárban.

Szlazzsánszky elöl, Renner mögötte, odamennek. A konyhában világosság.

– Jó napot! – kiáltja Renner. Csak hogy ne legyen lövöldözés.

– Jó napot – válaszol valaki szünet után.

– Jöjjön ki!

– Feltartott kézzel! – teszi hozzá a festő.

Irhabundás, irhakucsmás férfi bújik elő. Nincs fegyvere.

– Én csak láttam a fényt, és bejöttem oltani – magyarázza. Nemrég pálinkázhatott.

Árad a cefreszag. – Nehogy tűz legyen. Á, maga az, Szlazzsánszky úr...

– Szerencséje, hogy nem lőttem le. Máskor vigyázzon. Értve, szomszéd?

– Értve.

– Rennerkém, ezt nem hittem volna – mondja Szlazzsánszky Ernő, mikor kettesben maradnak. – Már bejárnak fosztogatni. A szomszédok. Komolyan mondom, azt hittem,

jobban félnek.

Egyfolytában úgy érzik, nincsenek egyedül a házban. A vasgyáros nem babonás, nem hisz a szellemekben. Valószerűtlen, hogy a számtalan ott meggyötört ember közül valaki felszínre bukott a Duna vizéből, és visszatért. De a szomszédokra és a közelben tartózkodó katonákra nagy vonzerőt gyakorol a ház. Két hónapon át hordták bele a környék kincseit.

Bejárják a lenti részeket. A nyitott ajtajú fogdát, a raktárt. A kazán kihűlt. Sehol se ég lámpa. A raktárban biztos, hogy kutakodtak. Nehéz lenne megmondani, mit vittek el. Fenn, a zongorás teremben maradt égve egy lámpa. A karácsonyfa sértetlen áll. Körülötte több szék feldőlt. Minden borosüveg üres, a poharak szintén.

A megtorlószoa háborítatlan. A festőművész megkönnyebbül. – Ha innen elvittek volna valamit, nem is tudom, Rennerkém. Megtizedeljük a lakosságot. Jól mondom?

– Jól.

– Hozzunk létrát a pincéből, és szedjük le a kárpitot.

Bakonyvölgyi dobta be, hogy két asztalt összetolva és azokat fekete anyaggal egyben letakarva állítsunk elő egy hatalmas asztalt, meséli munka közben Szlazsánszky Ernő. Konzultáltunk Szabó Jenővel, aki foglalkozását tekintve kárpitos, a szükséges kárpit mineműségét illetően, és Szabó testvér rövid mérlegelés után azt mondta: posztó. Azután felsorolta a környék zsidó kézen lévő üzleteit, amikből a kelméket be lehet szállítani. Amúgy sem árt kézbe venni a készleteket. Mindazt, amire a szervezetnek nincs szüksége, a környékbeli kiárúsításon megvehetik saját háztartásuk számára. A befolyt összeg a pártkasszát gazdagítja, illetve rászorulóknak segélyezésére fordítható. Azt már én proponáltam, hogy az asztal mögötti falat, vagyis a háttérrel vonjuk be ugyancsak fekete kelmével. Annyi fekete posztóért fél Budát be kell járni, morgott a Szabó. De hát én nem posztóra gondoltam, magyaráztam nekik. Legyen valami finomabb anyag.

– Bársony? – kérdezte Bakonyvölgyi testvér. – Fekete bársony?

– Könnyebbre gondolok...

– Brokát. Vagy inkább szatén. Az az! – kiáltotta Szabó Jenő. – Szatén kell hozzá. Tényleg könnyű, nem feslik föl a szögeknél, ami a bársonynál előfordulhat, ha nem dolgozunk alá kanavászt. De kinek van ideje most húsz vagy harminc négyzetméter vásznat összevarrni, és rá a bársonyt... hacsak be nem hozunk harminc zsidólányt, hogy végezzék el a munkát. Apró, precíz öltésekkel, mert ha nem...

– Azokat attól függetlenül be lehet hozni, de én amondó vagyok, a falra kerüljön fekete szatén, és arra rásimítva egy nagyméretű nyilaskeresztes zászló, kétoldalt Szálasi és Hitler portréjával.

Amikor az asztalokat a helyükre állítottuk, kiderült, hogy alig marad hely a végük és a fal között. Szabó Jenő azzal a nagy hasával csak súrlódva jutott át a résen, képzelheted. Nem baj, mondtam, ez manifesztálja, hogy milyen más az asztal mögött ülők és az elé állítottak, vagyis az ítélkezők és az ítéletre várók helyzete.

Az asztal mögé beállítottunk tizenkét magas támlájú széket. Majd mérlegelés után visszavettünk hatot. Néztük, néztük, és sehogy se voltunk megelégedve. Kivenni még hármat? Az túl szűkössé tenné az ítélkezést, nem fejezné ki eléggé a pártszervezet közösségi jellegét.

– Tegyük vissza egyet – indítványoztam.

– Heten, mint a gonoszok? – nevetett a Szabó Jenő.

– Mint a hétszentség! – kiáltott a Bakonyvölgyi Károly.

– Mint a hét főbűn – tettem hozzá én.

– És mint a hét vezér – örvendett Szabó. Tudod, hogy a Jenő Amerikába született? És vedd hozzá, hogy a csoportban nála jobban senki se gyűlöli Amerikát. Pedig elmondható, hogy Amerikát mi egytől egyig a földkerekség legundokabb országának tartjuk. Megvetjük azt a söpredék, elzsidosodott, elnégeresedett népet. Jenő testvér Murray Cityben, egy kis faluban cseperedett fel, amit nagyrészt magyarok laknak, mégse tudta elviselni az ottani életformát, és hazatelepült. Átkerülvén az óceán innenső partjára, nem úgy általában Európában ismerte föl az ő igazi otthonát, és nem is Magyarországon, hanem a tizenkettedik kerületi nyilaskeresztes pártszervezetben. Ahogy én is, aki az elcsatolt Felvidéken születtem, felnőttként települtem haza. És elsőbben nem ebbe a kerületbe telepedtem meg, hanem a másodikba. Én főtöttem freskót annak a híres-nevezetes erőutcai párthelyiségnek a falára, ahová meghívott vendégként járt előadásokat tartani Szálasi testvér. Az ő szeme megakadt a művemen, én pedig ittam a szavát – így kezdődött. És aztán kicsivel később az ő mártíromsága előtt tisztelgő festményem miatt sújtott súlyos büntetéssel a letűnt rendszer. Második kerületi ügy volt még az is, és azután leltem meg a helyemet itten, a Tizenkétkerbe.

Renner feltehetőleg mindezek tudása nélkül se gyúrné össze a Szlazzánszky által a falról leszedett szatént, így viszont olyan gondosan hajtogat, akár egy rőfösinas.

– Láttuk, hogy jó úton haladunk – regél tovább a festő –, szépen alakulgat a Védelem és Megtorlás csoportszobája. Mikor fölkerült a hátsó falra a fekete szatén és az asztalra

a fekete posztó, fölmerült a kérdés, hogy helyezzünk-e valamit az asztal lapjára.

Biblia?

Elvetettük, a benne szereplő sok zsidó miatt, és mert itt úgyse fog senki ujját a könyvre téve esküt tenni: a szavak súlyát ebben a helyiségben nem a Biblia adja meg, hanem a vér.

– Az Endresz György-téren, egy zsidó lakásban láttam egy koponyát – jutott eszébe Bakonyvölgyinek. – Medikus volt az egyik gyerek, az tartogatta a vitrinjébe. Elhozom – mondta –, ha még megvan!

– Jó lesz – mondtam neki. – És mellé gyertyatartó, az kell ide.

– Hét szék a bíráknak, hét szál gyertya az igazságnak.

Megkértük a közelben tartózkodó Megadja Ferencet, hogy jöjjön, legyen szíves, tekintse meg, és véleményezze a csoportszobát. Bokor házon kívül volt, a Svábhegyen egyeztetett a Gestapóval. Akkor tárgyalták le, hogy a hegyről mi szállítmányozzuk el a felgyűlt zsidókat és angolbarátokat. Akkor még csak a Téglagyárról volt szó, a Dunához valamivel később kezdtük hordani őket. Őszintén szólva Megadja Feri lelombozott minket, mert csak annyit mondott: – Alles in Ordnung. – De mit ad Isten, épp akkor beszólt egy testvér, hogy megjött Bokor, nagy csoportot hozott, pedig tele a fogda, ideiglenes jelleggel a kertbe helyezik el az embereket, sürgősen hozzá kellene lássunk a kihallgatásukhoz. Megadja besétált a hosszú asztal mögé, elfoglalta a középső széket, és kiadta az utasításokat, melyik testvér hova áll, mi a feladata, és abba a minutába kezdett meglátszani rajta, hogy elégedett.

– Hány darabot hozunk egyszerre?

Megadja jól megrágta a választ.

– Ötöt.

Én meggyújtottam a gyertyákat, Bakonyvölgyi, a nagyobb hatás kedvéért, behúzta a függönyt. Aztán beültünk a csoportvezető-helyettes mellé kétoldalt.

– Amíg az összeset le nem daráljuk, nem megyünk enni – közölte Megadja. Pedig a konyhán valami finomat főztek, áradt felfelé a jó szag, emlékszem. Mi lehetett...? Megvan! Székelykáposzta.

Ládákba csomagolva szállítják át a berendezést az Andrássy-útra. Alul kelme, középen a koponya, illetőleg kandeláber, oldalt és felül kelme. Szlazzánszky Ernő zihál a lépcsőzéstől:

– Megvan! Átszállítottuk a berendezést a Városmajorból.

Ismétlődik a két hónappal korábbi szcena. A csoportvezetőhelyettes most se lelkes. Komoly atyára hasonlít. Izgatott, hadaró pulyája törleszkedését kénytelen elviselni. Pedig évei számát tekintve Megadja volna az ifjabb.

– Ki lett már jelölve a helyiség, amit a csoportszoba elfoglal majd? Megadja testvér! Hozzákezdhetünk a Megnyilvánulás kialakításához?

– Várjunk azzal, Szlazsánszky testvér!

– De hát...

– A rádiószózata után mindjárt átjött hozzánk a Nidosi főkerület-vezető testvér, és arról biztosított minket, hogy számít ránk a székesfőváros védelmének újjászervezésében. Érthető ez? Az Andrássy-út 47. birtokbavétele csak a kezdet! Más objektum is vár rá, hogy elfoglaljuk.

– Melyik?

– A főkerület-vezető testvér nem kötötte az orromra. Tényvalóság, van egy sejtésem. De, hogy mi az, engedelmet! Nem kötném a testvérek orrára.

– Nekem is van egy sejtésem.

– Ajánlom, tartsa meg magának. A rekvizitekre pedig vigyázzon a testvér! Meglesz azoknak a helyük. Hamarabb, mint gondolná.

– Mint az életemre, úgy.

A vasgyáros az öccsét keresi. A csoport még odakinn van. A környéken akcióznak.

Ki lett jelölve számára egy fekhely a közös nagy hálóteremben. Egy emeletes ágy alsó szintje. A felső még szabad, elfoglalhatja az öccse, ha megjön. Körbeszimatol az emeleten. A választék jobb, mint remélte. A testvérek felnyithattak egy lezárt raktárt, vagy látogatást tettek egy környékbeli jobb vendéglőben: bontatlan üveg konyakok, viszkik két hánccsal bélelt ládjában. Pálinkafélék. Viszkire esik a választása.

Elnyúlik az ágyon. A mellkasán, vizespohárban, a jó szagú ital. Ha még egyszer átjut a Városmajor-utca 37.-be, hoz az ottani poharakból. Feltéve, hogy nem hordták szét máris. Ama tevékeny budai szomszédok.

Elbóbiskol.

Jövés-menésre, hangos beszédre riad. A viszki nem ömlik ki. Egy nyeletre eltünteti.

Visszaidéződik, hol járt álmában: otthon, az újlipótvárosi lakásban. Most, hogy egy kis időre betehette a lábát oda, tápot kapott a képzelete. Mióta elvitték, nem engedte meg magának, hogy az otthonáról képzelegjen. Most beindult. Egyszer megint egy ágyban aludni Terézzel... Lesz még olyan? Fotóalbumokat nézegetni Terézzel és a

kislánnyal. Van egy kis állvány, saját gyárában készítette, ágyban reggelizéshez. Hajlított fémlábakon lakkozott funérlemez. Vasár- és ünnepnapokon amelyikük előbb ébred, meglepi a másikat reggelivel. Az állványon angol tea, sütemény.

A hálósobába nem nézett be, amikor fenn voltak Robival.

Embereket hajtanak fel a ház belső udvaráról. El-elbotlanak a lépcsőn, mert ütlegelik őket, és a lábaikat se kímélik. Az egyik második emeleti kiürített lakás a cél. Ott van a páter és Rédli, és ott van Renner öccse. Puskacsővel taszigál valakit.

Renner utánuk.

Mire felér, a gangra nyíló ajtót már becsukták. A földszintről, a házmesterlakás elől egy férfi és egy nő kémleli, mi történik fenn. Renner benyit. Az előszobában egy pártszolgálatos puskával. Vigyáz, ki ne szökhessen valaki. A hallban vetkőznek a foglyok. A kísérők nógatják őket, siessenek.

– Tisztára találomra kezdünk razziázni – lelkenedezik az őr a vasgyárosnak. – Itt rögtön a Paulay-utcába. Szűrőpróba. És nézd, mit találunk! Hát én tényleg nem tudom, mivel basszák az időt az itteni testvérek. Két és fél hónapja! Az egyik egy aranyműves zsidó! Vannak fiatal katonaszökevény keresztények. Meg használható kurvák, nézzed! Rólad van szó, Sára! Komolyan mondom, kezdek örülni, hogy vendégkerület lettünk.

Egy idősebb férfi elesik. Elnézést kér. Mielőtt feltápáskodhatna, oldalba rúgják. A felsőteste meztelen már, így látható, hogy a mellkasa oldalt kitüremkedik. Mintha ötágú villa szúrná belülről kifelé. Egyre hegyesedő pontokon fehéredik a bőr. Átszakad. A lyukakon kicsi, vékony, halványsárga csontok. Hiszen ezek a bordák, eszmél rá a vasgyáros. Alig-alig vérzik.

Az ember nem kiabál. A karját emeli, a csontjait bámulja. Egész életében mindig vele voltak. De rejtőzködtek. Most aztán láthatóvá lettek.

A vasgyáros öccse egy lány haját húzza. Ne bámészkodjon, hanem vetkezzen.

– Mit bámulsz, mint Rozi a moziba?!

– A Kisrenner egy aggilis gyerek – jegyzi meg valamelyik pártszolgálatos. – Nyereség a szervezetnek.

A Nagyrenner eleget látott. Elhagyja a lakást.

Sorozatos robbanások hallatszanak. Nem tudni, merről.

Jól van, öcskös. Látom, megvan a kedd esti programod.

Tudja, hogy nem sok idő múlva, talán már ezen a napon őt meg Nagyrennernek fogják szólítani. Hallgatni fog erre az új névre.

Lenn az első emeleten első dolga, hogy viszkít töltsön magának.

Itt Pesten akiket beviszünk, azoknak max a fele zsidó. A katonaköteles korú férfiakat ugyanúgy levetkőztetjük és megverjük, mint a zsidókat. Tartjuk magunkat a legalább húszperces szenvedés bevált szabályához. Annyi a változás, hogy Pesten ki lett mondva: kereszténynek maradandó sérülést lehetőleg nem okozni! Mondjuk egy vérző orrért, kitört fogért nem jár feddés. Kezelés után levisszük őket a pincébe, hadd puhuljanak. Enni-inni nem kapnak.

Az első kerület részéről delegált testvérek meg más újak szépen mind bevonódnak. Senkit se látunk unatkozni.

Vacsora a nagyteremben. A testvérnők kitettek magukért. Nincs okunk panaszra.

Az első kerületi testvérek bólogatnak. Ők is majd meg kell organizálják a Mészáros-utcába, hogy legyen rendes étkezés. Olyan nincs, hogy ne találjanak rátermett főzőasszonyokat a szervezetbe.

Lemegyünk a pincébe, és szemlét tartunk a foglyok között. A zsidóknak hátraspárgázzuk a kezét, és felvisszük a földszintre. A kapualjban sorakoznak. Felfűzzük őket négyes sorokba.

A keresztények egyelőre maradnak.

Merengjenek a pince hűvösébe! Ja, olyan ez most, mint ősszel a must, mondja a Czigány Feró: be lettek az egyének takarítva, össze lettek zúzva, kipréselve, és most hagyjuk a nedveket erjedni. Meglátjuk, mi lesz belőle.

Erről van szó, testvérek.

Bokor Dénes az összerakott turnus mellé áll. Vezényel az embereknek. Nem zavarja, hogy a házban vannak még lakók, és egy részük hallgatózik.

– Zsidók! Letérdelni!

Mulatságos, ahogy az összekötözött kezükkel végrehajtják az utasítást. El is dül egy-kettő közben, rá a szomszédjára.

– Mondjátok utánam: megcsókolom a magyar földet. Igen, igen, csókoljátok meg! Megcsókolom a magyar földet. Elbúcsúzik, mondjátok! Elbúcsúzik, mert ezen a földön nekem semmi keresnivalóm nincs.

Elmondják utána. Amelyiket észrevesszük, hogy nem mondja, az kap a nyaka közé keményen.

Mikor ezzel megvagyunk, nyílik a kapu. Nekiindulunk az Andrássy-útnak.

Elöl és oldalt a régebbi, kipróbált tagok. Hátnál a tanítványok.

Az Andrássy-út végén a Gróf Tisza Istvánra fordulunk. Fel vagyunk készülve szökési

kísérletre. Egyértelmű kell hogy legyen nekik a cél. Duna-part! De senki se próbálkozik. Ezek most tényleg mintaszerűen meg lettek puhítva. Ahogy a nagy könyvben meg vagy írva.

A Lánchíd mellett bal felé megyünk le. A régi, jól bevált ki végzőhelyecskénk.

– Jó munkát kérek! – szól oda nekünk Bokor. Értjük.

Semmi, de semmi sietség. A turnust kettéosztjuk. Egyik fele fent a falnál vár, amíg a másik felét a szegélyen sorakoztatjuk, és legaluskázzuk. Mindet sikerül eltalálni. Vagy majdnem mindet. Kettőt-hármat lehet, hogy nem, de azokat lehúzzák a szomszédjaik, és megbízhatóan vízbe fulladnak. Miránk is jól hat, hogy figyelve vagyunk. Semmi egyénieskedés, semmi rendetlenség.

Így kell ezt csinálni. Visszafelé kettes sorokba rendeződünk, és hazáig fújjuk a nótát.

Haza, ez mostan az Andrássy-út 47. Egy német szakasszal találkozunk útközbe. A vezetők tisztelegnek. Az Opera előtt egy helyi nyilascsoport tűnik fel. Azok nem tisztelegnek. Félrehúzódnak. Úgy csinálnak, mintha észre se vettek volna.

Bent a házban elénk áll a Bakonyvölgyi Károly. – Na, testvérek, hova tettétek a zsidókat?

– Elvittük őket mosdani, mer rém bűdösek voltak!

– Jól tettétek, testvérek.

El kell még mondani, hogy ez nem fűtött pince. Ebbe lecsurog az Úristen hidege! Reggel a vezető testvérek elbeszélgetnek a hadra fogható keresztény férfiakkal. Öröm látni, mint vacognak a hidegtől és a félsztől. Ez a kérdés, válasszatok: légiósok lesztek, vagy mentek azok után, akikkel együtt lettetek behozva?

– Tudjátok, hova van a menés? A gettóba. De nem a királyutcaiba! Hanem a Locsogó Gettóba!

Senki se szándékszik a Duna-partra menni. Mondjuk, a körülményekhez képest nem vagyunk meglepve.

Kérdés, meddig győzzük ellátni őket felszereléssel. A Légió az SS mintájára halálfejes, de pillanatnyilag nem áll rendelkezésre címeres öv vagy sisak. Jelvényt legalább tudunk adni. Ruha épphogy.

Mi egy hadsereget akarunk felállítani, és amikor megvan, hogy kit küldünk a frontra, szembe találjuk magunkat a problémával, hogy mibe öltöztessük. A Radetzky-laktanyába még átküldjük a Nagyrennert, hozzon el mindent, amit csak lehet, és készül a lista a székesfőváros textil- és bőrraktáiról. A razziázó rajoknak ki van adva, hogy

figyeljenek oda a szabókra. Nem lazálhatnak otthon, mindet be kell hozni. Egyenruhát fognak gyártani a Fegyveres Nemzetszolgálat részére. Felkoncoltatás terhe alatt.

– Renner, egy szakkérdés. Lehet a te gyárad gépein jelvényt készíteni?

– Lehet.

– Halálfejest.

– Lehet. Sarló-kalapácsost is, ha kell. A gépnek az ganz egal.

– Nekünk nem egal. És, reméljük, neked se. És nem kell, hogy odafáradj. Marcsi majd intézkedik.

Ha Nidosi testvér megtudja, hol vannak katonai élelmiszerraktárak, rögtön megmondja. És akkor megy a Renner meg a Robi vételezni. Mi eddig nem éltünk konzervákon, benn a házban remélhetőleg eztán se, de a fronton jól jön az ilyesmi.

A frontra küldött légiósaink parancsnoka a kerületvezető, Vidra testvér lesz. Német egységek mellé beosztva fognak küzdeni. Nem vagyunk naivák, tudjuk, hogy aki eddig lógós volt, ezután is hajlamos lesz kivonni magát a harcból. Ezért egy rajnyi régi testvér kíséri az újakat, és a hátuk mögötti pozíciót elfoglalva szemmel tartja őket. Aki szökni próbál, golyót kap. Úgy számítjuk, lesz, aki megpróbálja. Egy vagy két hátbalövés után a többi nem próbálkozik. Mi pedig bízhatunk a budai helyismeretünkbe. A légiósaink a pesti oldalról valók, és még vidékiek is vannak köztük. Semmivel se otthonosabbak nekik a budai hegyek, mint az orosz sztyeppék lennének.

A kísérő rajnak be van ígérve, hogy egy hetet kell csak lehúzzon. Azután váltás, visszajöhetnek a testvérek belvárosi szolgálatra.

Az elesett légiósok ki lesznek pótolva újakkal.

Hamar megy a felkészítés. Az elbeszélgetés után kerítésszagató pálinkát kapnak, és szalonnát kenyérrel. Utána következik a személyi adatok felvétele, papírok kiállítása. Beöltözés, fegyver- és lőszerosztás, kiképzés.

Ügyeljenek, testvérek! Mert a baj előtt még nincsen semmi baj. De ha egyszer baj van? Akkor baj van, testvérek! Fehérhegyi testvér inti így a hadba indulókat. Ő is állt hasonló helyzetben a feljebbvalója előtt, mikor mentek elfoglalni Jugoszláviát.

Eskütétel, búcsúztatás, indulás. Ebédet majd a fronton kapnak.

Az ellátásukból részt vállal a kerület. Ami élelmiszert össze tudunk kaparni, abból valamennyit mindig a légiósoknak juttatunk majd, ki lett mondvá.

A vasgyáros betartja a szabályt, nem megy a gyárának közelébe sem. Nem is érdeklődik, mi folyik ott. Legközelebb akkor merészkedik, amikor Robival és az

öccsével együtt elnéz Lacihoz.

Az öccse beszéli rá a látogatásra. Nehogy azt higgye a faszi, hogy megtarthatja a vaskazettát és benne a stexet. Mondjuk hihette, amikor elvitték a vasgyárost a nyilasok, de mostanra változott a helyzet.

A ház összes lakója a pincébe költözött. Laciék lakájosan berendezett rekeszt birtokolnak. Van foteljük és asztalkájuk, pokróccal letakart ládájuk három vagy négy. Az asszonyka zsíros lecsót kavargat a petróleumfőzőn. Már a nyáron rákészült a háborús télre. Csak ilyen tápláló, ízletes lecsóból eltett több mint húsz üveggel!

A pince közönségén végighullámszik a rettenet, ahogy a három nyilas leereszkedik a lépcsőn. Összehúzzák magukat. Nem úgy a helyi nyilasok. Azok feszesen állnak, és kitartással köszönnek. Aztán mindenki megkönnyebbül, mert nem kezdődik el az ilyenkor szokásos kiabálás, és mert az érkezők nem kezdik sorban megvizitálni az embereket, hanem egyvalakit keresnek, és mással nem foglalkoznak. Robi látja, kinek lenne érdemes a körmére nézni még, és, követve Robi tekintetét, a Kisrenner is látja. Megvannak az adottságai, hogy észrevegye azokat, akiket elő kell venni.

A vasgyáros előbújik a napszemüvege mögül. – Szervusz, Laci.

– Te vagy az? El se hiszem.

– Pedig én vagyok, hidd el. Azért a kazettáért jöttem. Szükségem van rá.

– Milyen kazetta?

– Amit azelőtt adtam át neked, hogy bevittek.

– Húha! Én nem emlékszem semmi kazettára.

– Irén szeme láttára adtam a kezédbe.

– Irén? Az már nem fog tanúskodni neked.

A vasgyáros puskája nincs megtöltve, így nem jön a mozdulat, a barátja fejéhez nyomni a csövet, és meghúzni a ravaszt. Laci arca alig valamit változott. Kisfiú még mindig, alamuszi kölyök. Ugyanígy vigyorgott huszonöt esztendeje, amikor cukrot csórt Rennerék lakásában a bonbonnière-ből. Akkor kapott egyet a nyakára. Ökredezve sírt, a végén Rennernek kellett megvigasztalni.

– Elsétáltam a Városmajor-utca 37.-be. Ismerek ott bizonyos testvéreket. Pont láttam, ahogy összeerisztenek hármótokat. Egy pap ráállt a nejed hasára. Nagy fekete bakanccsal. És vonalzóval kezelte a picsáját. Te is kaptál rendesen. Nem láttál engemet? Mondjuk nem csudálom.

Robi közben kiveszi Laci feleségének kezéből a fakanalat, és beleeszik a lecsóba. A félig lenyalogatott kanállal képen legyinti a férfit.

– Azt mondom, erőltesse meg az emlékezetét. Legyen meg a vaskazetta!

Laci fogai közt betolja a kanalat a szájüreg végéig.

– Hagyd...

Renneren múlik, hogy nem forszírozzák tovább a témát. Robi meg a Kisrenner szívesen puhítaná Lacit.

– Még látjuk egymást.

– Visszajövünk.

A pincében sokféle szag keveredik. Nemcsak a készülő ételeké és a petróleumé, fafüsté, széngázé, hanem a dugulásra hajlamos vécéé is. A lenti nép nem látszik zavartatni magát. Egy kisgyereket bilire ültettek. A bili ládán áll. Nyomi, nyomi, biztatja nagyapja, nagyanyja kétfelől. A gyerek nyom.

Kifelé menet Renner felteszi a pirosbarna üvegű szemüveget. Megkönnyebbülés a hideg, havas utca, a repülők és géppuskák zaja.

Azontúl, hogy dolguk végezetlenül hagyják el a helyszínt, nyilvánvalóan miatta, csak mert megátalkodottan finom volt, és úrias, egy szerény előnye esetleg lehet még a vasgyáros visszafogottságának.

Idővel.

Amennyiben bejönnek a ruszkik, és új hatalom rendezkedik be, és a nyilasoknak a körmükre lesz nézve, rosszul venné ki magát, ha egy bérház összes lakója tanúsítaná, ő vert laposra egy embert az ostrom alatt, a pincében.

Két hidat felrobbantanak a német utászok. A két vasúti hidat. Lehet, hogy a Margit-hidat elsiették, ezt most nem. Az utolsó pillanatig vártak vele. Északon és délen is annyira ott van az orosz, hogy használatba vehették volna a hidakat. A város belsejében fel sem tűnik az akció. Vasúti szállítások már úgyszincsenek. A robbanások hangja belevész a többi zajba.

Áll még négy híd a székesfővárosban. A Lánchíd, az Erzsébet, a Ferenc József és a Horthy Miklós. Bőven kiszolgálják a mostani forgalmat. És azok meg is fognak maradni. Ebben mindenki biztos.

A nagy történések árnyékában sem fagynak be a kicsik. A kis elmozdulások nem vetnek gátat a nagyok elé. A maguk sajátos módján hozzájuk adódnak.

Tovább terjed a szervezetben a házassági láz. Dunkel Károly eljegyzi Szirmai Annát. Még nem rendeztek Anna-bált a Tizenkétkerben, de ha egyszer rendeznének, Szirmai Anna esélyes lenne rá, hogy bálkirálynőnek válasszák. Nőből akad két-három hasonló kvalitású a szervezetben, Dunkel Károly pozíciója ellenben vitathatatlan. Ugyanis egyedülállóan jóképű férfi. Simán beillene olasz moziszínésznek. Páter Kun egyik kedvence. A páter vonzódik mindenhez, ami szép. Túlzás, hogy egy vízvezeték-szerelő ennyire jó külsejű, mondhatták régen. De ma már, a fordulat után, nem mondják. Semmi rendkívüli nincs abban, hogy a nép szép. A munkásember szép. Megérdemli a szép irodista lányt. A Postás Kórház szép irodistája pedig megérdemli az aranyba foglalt gyémántokat, amiket eljegyzési ajándékként kap a vízvezeték-szerelőtől. Gyűrű, fülbevaló, nyakék. Egy kútvölgyiúti lakásban zsákmányolta Dunkel, még novemberben, amikor a páterrel együtt volt vállalkozáson.

Igaz, a kórházi vízvezeték-szerelőnek van felesége és két gyereke, de amint ideje engedi, elválík. Ígéri, hogy rendet tesz az életében, akár a Kiss Gyuri.

Meg még a Jóisten is besegíthet. Ilyen időkben. Budán, ahol feleség, gyerek időzik, nem kell más, csak egy bombatalálat, egy pinceablakot átütő gránát, és minden el van boronálva, nem kell válással vesződni.

Ami Kiss Gyurit illeti, Tóth Icnak volt miatta néhány rossz órája. Hát még a hasában cseperedő magzat csöpp szíve, az hogy összeszorult!

Még a Karácsony előtti napok valamelyikén a Kiss maga mellé vette a dongalábú Mónos Józsefet, és átruccant Pestre. Először a hatodik kerületben nézett utána egy bejelentésnek. Megállapította, hogy akit a figyelmébe ajánlottak, az egy hamis papírokkal felszerelkezett zsidó fajú férfi és a menyasszonya. Összekötözték mind a kettőt, és megverték. Kiss specialitása a puskatussal való zúzás. Tipikus célpontja a lábfej. És még a kéz. A kezét oda kell helyeztetni asztal vagy sparhelt szélére, és úgy. A láb egyszerűbb, az eleve ott van a padlón. A lábujjak hogy tudnak fájni, ha zúzva vannak puskatussal! A körmök! Míg Kiss vallatott, Mónosnak megtetszett a lány. Tizennyolc éves az okmánya szerint, de ez a beírás hamisnak bizonyult. Lehet, hogy igazából a tizenhetet se töltötte be. Kibomlott haja hosszú volt. A háta közepéig leért. Mónos azzal játszott. Húzgálta. Gyufákat gyújtott, és beletartotta. Úgyse lesz már erre a szép hajra szükséged, mondta. De hogy az egész hajzat lángra kapjon, azt sajnálta volna, és végül nem hagyta. Mulatságos módon egy szép lány nagyvárosi bérházban eszközölt perzselése ugyanolyan szaggal jár, mint egy hízott disznóé, falusi udvaron. Mónos egy kis Tolna megyei faluban született, napszámos szülők gyerekeként. Hároméves volt, amikor az apja meghalt. Anyja menhelyen helyezte el, ahonnan különféle családokhoz került kihelyezésre, Debrecen környékére. Közben megfázás következtében ideggyulladás támadt a jobb lábában, amely emiatt meggörcbült. Felcseperedve volt szénkihordó, kifutó, vice és kerti munkás.

Az áldozatok jajgatása betöltötte a bérház udvarát. A lakók a gangról szemlélték a ténykedést. Egy asszony azt mondta, szép kis Karácsony!

A zsidók tehetnek róla, mondta egy másik egy emelettel lejjebb.

Egy harmadik hozzátette, érdemes lenne körülnézni a pincében. Annak a lebukott férfinak több ládája és jó minőségű bőröndje van felhalmozva.

Ekkor Kissék levonultak a pincébe. Mónos odalenn is a lánnyal foglalkozott. Vitte a gyufáját. Kiss a férfival és ládákkal. A bőröndökkel. Tűvel nyitotta ki a zárat. A lakótársi bejelentésnek megfelelően a holmik értékesnek bizonyultak. Mindazonáltal Kiss halálosan megfenyegette a házbelieket, hogy senki ne merjen az értékekből bármit elvenni, míg a Tizenkétker ki nem vonul, és el nem szállítja azokat. Azzal a férfit és a hosszú hajú kislányt magukkal víve elhagyták a házat.

Kimentek a Duna-partra, ahol a férfiről leoldották a köteléket, de csak hogy irhakabátjából kibújhasson. Kiss felvette a kabátot, és lelőtte a férfit. Előtte, az utolsó pillanatban, még a cipőt is leparancsolta róla. Ezután még mindig nem tért vissza Budára. Mert nem nyughatott. Buzgott benne a tettvágy. Az árpádsávos szalagot és a

jelvényt áttette az új kabátjára, a régit a parton hagyta. Azt mondta, még ki kell menjen egy másik címre. Mónos örömmel tartott vele. Kiss megengedte neki, hogy megtartsa a lányt. Mónos spárgán vezette a szerzeményét. Villamossal mentek. A kalauz szalutált.

Akit kerestek, nem találták otthon, csak az élettársát. Legalább hatvanéves, keresztény nő volt. Az unokájára vigyázott. Kissék nem akarták elhinni, hogy nincs a közelben a férfi, aki miatt kiszálltak. Elkezdték verni az öregasszonyt. A gyerek a karjában volt, nem csoda, hogy az is kapott. A nőnek a keze törött el, a gyerek elájult. Kiss és Mónos nem tudott meg semmit az illetőről. Ellenben a nevüket óvatlanul elárulták, és hogy melyik szervezethez tartoznak. Ebből baj lett, mert az öregasszony fia másnap hazalátogatott. És ő nem közönséges valaki, hanem a Prónay-féle légió tagja volt.

A prónaysták lettek volna eredetileg a Halálfejes Légió, de az öreg Prónay Pál a nagy tekintélyével nem bizonyult különösebben hatékony vezetőnek. Egész addig jól megfértek egymás mellett a kerületi szervezetek és a nem túl nagy létszámú Légió. Beletenyерelt ebbe a helyzetbe a Tizenkétker részéről Kiss György. Egyszer csak megjelent egy prónaysta tiszt a Városmajor-utca 37.-be, két stukkert fogott a két kapuőrre, és a vezetőket kereste. Az még az áthurcolkodás előtti utolsó napokban volt. Vidra házon kívül, Dési szintén, Bokor Dénesre esett a feladat, hogy a problémát kezelje. Ezt aztán senki se irigyelte tőle. Annyit elért, hogy a prónaysták lemondtak Kiss és Mónos kinyírásáról. Pedig azzal jöttek oda. De azt semmiképp nem lehetett megúszni, hogy kiadják őket. Kist a Tóth Icu mellől vitték el, Mónost a lakásából. Csak két hete költözött be, zsidólakás volt, úgy kapta. A hosszú hajú lány az ágyra volt kötözve. Kiszállították őket arra a címre, ahol az öregasszonyt és az unokáját bántalmazták. Vitték a lányt is.

A begipszelt, felkötött karú idős asszony az ágyon ült, mellette az unokája. Kiss és Mónos le kellett térdeljen előtte, és bocsánatot kérjen. A gyerektől is külön. Utána ki lettek osztva. Az áldozataik szeme láttára. Aztán mehettek. Ahogy meg volt beszélve. És ahogy bírtak. Hosszú és nehéz útjuk volt. Alig láttak a bevert szemükkel. A járóképességükből se sok maradt.

Mónos még állig betakarózva az ágyat nyomja, nem beszél. Kiss fölkel, és mozogna, de neki meg van tiltva. Egyelőre nem hagyhatja el az Andrássy-út 47.-et. Tóth Icu kezét csókolt Bokor Dénesnek, úgy köszönte meg, amit a gyereke apjáért tett.

Honnan ez a tudás Bokorban? A sütdékben biztos, hogy nem vezénnylésre képezték. Habár azért ragadhatott rá egy és más a mesterek fegyelmező, tiszteletet keltő

praktikáiból. Mégis az a legvalószínűbb, hogy ősi tudás ébredésének tanúi, akik az ő felemelkedését láthatják. Péter Kun is tud valamit, meg Vidra Mihály is, de szinte biztos, hogy egyiküknek se jutna eszébe esténként a hóna alá csapni egy üveg bort, és lesétálni a házmesterhez itt az Andrássy-út 47.-ben. Tessék, ez a maguké. Fogyasszák el jó szívvel a tizenkettedik kerület egészségére...

Mónosnak ágyba viszik az ételt-italt. Magában morog. Nem biztos benne, hogy még az életbe felkel. Ha viszont mégis, akkor jaj a zsidóknak. Rajtuk veri le, amit a prónaystáktól elszenvedett.

Kissre a rá kiszabott körletelhagyási tilalom tartama alatt benti feladatok jutnak. Először az, hogy szobákat rendezzen be a vezető testvéreknek. Irodákat a frissen elfoglalt második és harmadik emeleti lakásokban, meg lakószobákat. Így fordulhat elő, hogy amikor három zsidólányt vezet fel a Désinének kijelölt szoba takarítására, ölelkező párra nyitja az ajtót. Kiss a meggumibotozott lába miatt nem visel cipőt, csak szíznit. A lányok természetesen mezítláb közlekednek. Ezért nem kelt zajt a közeledésük. A páter kezei a nőicsoport-vezető fenekén. Maga a nőicsoport-vezető szorítja oda őket.

Kiss György nem polgár. Már csak ezért sem tesz úgy, mintha polgári bohózat részese volna. A páter azt öli meg és azt öleli meg, akit neki jólesik!

A lányok még az éjjel a Duna-partra lesznek kísérve. Addig rendezgethetik a díványpárnákat, fésülhetik a perzsaszőnyegek rojtjait.

Napok telnek el, mire valakinek eszébe jut, hogy az Andrássy-út 47.-et beszenteletlenül vették birtokba. Ez most tényleg kimaradt. A nagy sietségbe. De mindegy, vehetjük úgy, hogy ezt az objektumot nem szavakkal, hanem tettekkel, és nem vízzel, hanem vérrel szentelte be a kerület.

Az Adler és több más gépkocsi egy katonai raktárhoz van kirendelve. Riadószerűen. Megelőzendő, hogy bármely más szervezet lecsapjon. A vezetők most kapták az információt. A legjobb minőségű katonai bőrárukat tárolják ott. Beszállítják az egészet az Andrássy-út 47.-be. Csizmák, övek, kabátok. És még nadrágok is bőrből! Vadonatúj minden. Az illat mindenkit elbódít. Még a vasgyáros se tudja magát kivonni a hatása alól.

Új korszak a szervezet életében. Ezeket a felszereléseket elit katonáknak rendelték, és most ők vehetik használatba. Ahogy kibújnak régi öltözőkükből, és felpróbálják az újat, és tükörben lesik, hogy festenek benne, látják, hogy most már ők az elit. Ők a

város urai.

Akármennyire finom a bőr kidolgozása, jobban ellenáll a testmozdulatoknak, mint a szövet. Emiatt a tartásuk feszes lesz, a léptük kimért.

Ugyanakkor mégse szokatlan. Mintha ezek lennének az ő igazi mozdulataik. És ami eddig volt, rossz álom, semmi más.

Megadja, ez a széleskörűen tájékozott fiatalember elmondja társainak, hogy a bőrruházatnak ismeretes egy különleges előnye a textillel szemben. Nem telepszik meg benne a tetű. Háborús körülmények között különösen nagyra értékelhető tulajdonság ez, lássuk be!

Maga is megválna korábbi kabátjától, attól, ami még korábban a vasgyáros kabátja volt, és a katonai bőrruhát ölti magára. Nagyrenner szívesen visszavenné a levetett kabátot, de nem akad a nyomára. Így ő is belebújik egy új bőrkabátba. Ugyanolyan öltözékben, mint amit öccse is visel, nehéz őket megkülönböztetni. Ha egymás mellett állnak vagy ülnek, gyakorlatilag egyformák. Ha mennek valahová, akkor megfigyelhető, hogy a Nagyrenner mozgása megfontolt, vagy egyenesen lomha, ha beszélnek, akkor meg az, hogy a kisebbik gyors beszédű, magas hangú, az öregebb vontatottan szólal meg, vagy inkább dörög. Lehetőleg hallgat.

Különbözik még a bőrük is, a kicsié himlőhelyes, a nagyé sima. De mert nem mindennap borotválkoznak, a borosta megint kevésbé megkülönböztethetővé teszi őket. Ami nem egyedülálló a körben. Már az a feltűnő jelenség, akinek szőrtelen a képe. Úgy értendő, a felnőtt férfiak között. A közösségben a gyerekek és nők együttesen sokkal többen vannak a férfiaknál. Ez így természetes. Kívülről nézve a jelenlétük elég szokatlan, aki nincs rá felkészülve, meghökken miatta. A razziákra a szakállas férfiak mellett mindig kivonulnak fiatal lányok és fiúk. Ahogy a bőrruházat és a szakáll kiemeli a férfiak férfiasságát, mellettük hangsúlyozottan nőiesnek hatnak a feszes lovaglónadrágot, szűkített derekú zekét viselő, lovaglóstort suhogtató lányok, serdületlennek a puskával hadonászó, mutáló hangú fiúk.

Akikre ebben a körben senki se mondaná, hogy suhancok. Suhancnak a foglyul ejtett és kivégzett kis orosz neveztek, és így emlékeztek meg a hungarista sajtóban a lelőtt amerikai repülőgépből előkerült fiatal katonákról. A mieink azok ifjak vagy újabban használatos, mozgalmi nevükön ifik.

A Kisrenner hiába sündörög a szervezet lányai körül, azok vagy foglaltak, vagy távolságtartók. A bátyja vigasztalja. Ezek még csak az első napok. Lehet, hogy valamelyik lány már felfigyelt rá, és alkalmas pillanatban értésére fogja adni,

közeledhet.

- Megmondanád, melyik a tiéd?
- Egyik se.
- Ne etess!
- Komolyan. Nem árt egy kis szünet néha.
- Szóval a zsidó kurvákat használod.
- Nem. Ha már szóba kerül, azt mondom, hogy abban ne vegyél részt.
- Mi van? Te beszélsz így, aki egész életedben kifejezetten a zsidó nőkre buktál?
- Azt hiszem, nem értettél meg.
- Tényleg nem értelek.

Nagyrenner állandóan résen van, hogy ha egy vezető hirtelen ránt össze bevetésre embereket, időben elszivárogon. De az öccsével való disputa leköti a figyelmét. Óvatlanságának megvan a következménye. Vele együtt beosztják egy bevetésre induló rajba. Öltözni! Puskát a vállra!

A parancsnok kiszúrja, hogy a kabátujján nincs árpádsávós szalag. Naná, a Kisrenner szabályosan el van látva karszalaggal, jelvénnnyel.

- Bocsánat, nem tudtam, hogy kötelező...
- Nagyrenner, mondd, hungarista vagy te?
- Természetesen. Köszönöm a figyelmeztetést, tüstént kérek egyet.

Ezzel nem tud kibújni, mennie kell a razziára karszalag nélkül. Azzal a kötelezettséggel, hogy a körletbe visszaérve első dolga vételezni egyet.

A razzián szert tesz két palack Unicumra. Az egyiket ott helyben kinyitja és megkezdi. A Károly-körúton, a Madách-házban járnak. A vasgyáros négy éve csodálja az épületet, azóta, hogy felépült. Figyelemmel kísérte a tér rendezésére kiírt tervpályázatot. Eredetileg a városmajori építész, Árkay Aladár pályaműve lett győztesként kihirdetve, valamiért mégsem egy az egyben azt valósították meg. Az architektúra legjellegzetesebb része, a diadalívszerű átjáró tőle származik. A vasgyáros irigyelte, akik ott lakhatnak. Főleg, akik a diadalív fölött. Mindig is szeretett volna bemenni a házba, és körülnézni. Most végre megadatott.

Láthatja, hogy az öccse mindennek látszik, épp csak kezdő, botcsinálta nyilasnak nem. Senki meg nem mondaná, hogy újonc a szervezetben. A nyolc főből ketten-hárman kevésbé katonásnak látszanak nála. Az egyik a saját bátyja.

A vasgyáros mindent elkövet, hogy jelenléte az idegen otthonokban ne legyen kellemetlen. Nálánál idősebb hölgyeknek csókolommal köszön. Mielőtt körbekínálja társait az Unicummal, engedélyt kér a háziaktól a likőröspoharak használatára.

Az öccse már tisztában van a szakkifejezésekkel, és buzgón használja őket. Az egyik igazoltatott ember papírjait kevésbé meggyőzőnek találva azt mondja, jó, akkor most elő a bőrokmányt.

Az ember elsőre nem érti. Ő minden okmányát megmutatta már!

A vasgyáros sem érti. De világos lesz minden, mikor az öccse a puskája csövét az igazoltatott ember nyakába nyomja, és azt mondja: – Nadrágot letolni!

Két hónappal korábban, mikor még nem ért ide a tél, és az oroszok sem ágyúztak, az Új Szent János Kórházba szállt ki a tizenkettedik kerületi nyilaskeresztes szervezet.

– Először a felső szint lesz átfésülve. Majd onnant haladnak lefelé. – A nővér a betegekre csukta a kórterem ajtaját, és elsietett.

Hát, ezért várták hiába a vacsorát a sebészeti osztályon! Pedig az étel szaga már beszivárgott a kórterembe.

– Most legalább tudom, mi volt az előbb az a pukkanás ott kinn a kertbe – lelkesedett a nyolcas ágyon fekvő beteg. – Puska lövés!

– A levegőbe lőttek? – kérdezte a hatos. – Figyelmeztetésnek?

– El tudom képzelni, hogy lepuffantottak valakit – felelte a nyolcas. – Teszem azt, egy bujkáló zsidót.

– Na de itt, kérem? Egy kórház kertjébe?

Lábdobogás, kiabálás. Most már nem fönről, hanem az ő folyosójukról hallatszott.

– Ahol a manus el volt bújva, kérem szépen, ott! – magyarázta a nyolcas. – Ha valaki richtig a kórházban bujkál, azt richtig a kórházban kell elkapni. Nem a mezőn! Nem a Dunakorzón. A manus kórházban bujkál? Hát akkor ott, a kórházban! Világos?!

– Nagyon remélem, hamar elkapják, akit el akarnak kapni, mi meg kapjuk a vacsit – szólalt meg a hármasként számú ágyon fekvő beteg. Egy halinaborítású könyvet tartott a kezében. Hímzett könyvjelzőt helyezett a lapok közé, és letette az éjjeliszekrényre. Töltött egy kis vizet a poharába. De csak egy kortyot ivott. Azután fölült, bebújtatta lábát a papucsba, és nyögve felállt.

– Hova készül, kérem?

– Pisilni, kérem.

– Gondolja, hogy szabad?

– Ha muszáj...?!

Az ajtót ki tudta nyitni: nem zárták rájuk. És ő sem állt előtte.

– Maguk szerint ez most megszökik?

– Ahogy van, pizsamába?

– Elbújik a klozeton?

– Mért bújna el? Jó magyar embernek látszik. Nem zsidós az arca. Én megismerem az olyat. Meg a neve, az is rendes keresztény magyar név. A szomszédunkat hívták úgy gyerekkoromba.

Az egyes számú ágyon szintén felemelkedett a beteg. Hamar papucsot húzott, és indult az ajtó felé.

– Mi van, hát ön is?!

– Ha muszáj... – Még visszamosolygott betegtársaira az egyes.

– Így megy ez. Kedvet kap az ember.

Behallatszott egy parancsszó: – Eztet vigyétek le, és állítsátok a többiő!

– Fogtak valakit... – suttozta a hatos.

Aztán kinyílt az ajtó, és betódult négy fegyveres. Meg a főnővér. Zsófia.

– Kitartás! Éljen Szálasi! – köszönt az egyik. Látszott, ő a vezető. Ahogyan átvonult a kórtermen. Ahogy az ablaknál visszafordult. Ahogy végignézett az ágyakon. Neki pisztolytáska lógott a derékszíjáról. A többi nyilasnál puska volt.

Innen is, onnan is hangzottak a köszönések. Mindegyik beteg hungarista módra válaszolt, habár nem valami hősie érességgel, de hát azt senki, még egy razziázó osztag parancsnoka se várhatta el, hogy a sebészeti osztály betegei összegyakorolt kórusban és harsányan viszonozzák a köszöntést, frissiben a dicsőséges fordulat után.

– Kitartás! Éljen Szálasi! – mondta az a beteg, aki először ment ki a mellékhelyiségbe. Udvarias mosollyal lépett a fegyveresek közé: – Pardon... Pardon... – Oldalazva haladt a hármaz számú ágy felé.

„Látja? Visszajött! Megmondtam!” – nézett a hatos a nyolcasra. „Ez nem zsidó! Akkor már inkább az egyes.” – Jelentősegteljesen az üres ágy felé pillantott.

– Na, kérem szépen. A betegeknek jobbulást kívánok. De aki nem beteg, vagy aki nem valódi keresztény magyar nemzettestvér, annak számára csak annyit mondok: vége a kórházi szép időeknek. Az iratokat!

– Hát ez? – állt meg az egyes ágynál.

– Most ment ki – felelt szolgálatkészen a nyolcas. – Kisdolgozni. – Úgy mondta, mint aki nem egészen biztos benne, hogy nem valami másról van-e szó.

– Gondunk lesz rá – tudatta a vezető, és a ketteshez lépett. – Maga?

Jól megnézett minden okmányt. Egyeseket kétszer is. Ajka némán mozgott, ahogy silabizált. Nem lelt hibát. Csak annyit kérdezett, mielőtt visszaadta az iratokat: – Miért vonult kórházba?

– Sérvvel, kérem tisztelettel.

– Gyógyuljon fel minél előbb, azután teljesítse a kötelességét!

– Úgy lesz!

A hármask iratait se tanulmányozta kisebb figyelemmel a parancsnok. Attól először azt kérdezte, hogy mi a szülővárosán átfolyó patak neve, aztán hogy élnek-e még abban a városban rokonai, és hogy eddig milyen károkat okoztak arrafelé a bombatámadások. A hármask nem jött zavarba, kapkodás és késlekedés nélkül felelt meg minden kérdésre.

– És miért van itt, még azt mondja meg!

– Appendicitis. A műtétre várok.

– Gyógyuljon gyorsan, és tegye magát hasznossá! A nemzetnek ezekben az időkben minden fiára szüksége van.

– Igenis – válaszolta a hármask. – Győzni fogunk. Mert győznünk kell!

A parancsnok visszaadta az iratokat, és ment tovább a negyedik ágyhoz. A főnővér szava állította meg. Zsófiáé, aki eddig az ajtó közelében állt, és figyelt.

– Testvér, egy pillanatra még. Tisztelettel kérem.

– Mi az?

– Mondja a hármasknak, hogy szálljon ki az ágyból.

– Tessék...? – csodálkozott a beteg.

– Nem esik! – vágta rá a nővér.

– Csinálja!

– Kérem... – mondta a hármask. Vonakodva kikelt az ágyból.

– A nadrágját – utasította a főnővér. – Tolja le!

– Nem értem. Most? Itt? Hogy képzelem, kedves Zsófia?

Elfordult. A paplant igazgatta az ágyon. Hogy sima legyen.

– Csinálja!

A férfi keze indult. Mert a parancsot teljesíteni kell. Aztán megállt.

– Kérem szépen, ez annyira... Ugye nem gondolják komolyan?

A parancsnok kicsatolta a pisztolytáskáját.

– Ne... – nyögte a hármask. Nadrágját letolta. De csak egy arasznyival. Ami szabaddá vált, a pizsama felső része azt is elfedte. A parancsnok kihúzta a pisztolyt a táskából. A

beteg a pisztolyra meredt. Közben a főnővér ott termett, és egy határozott mozdulattal lerántotta a nadrágot.

Bokáig.

Előtte guggolt, de csak egy pillanatra, mert azonmód fölpattant, és félreállt, hadd lássa mindenki, amit látni kell. Még oda is mutatott. A hármas összegörnyedt. Görnyedve a falig curikkolt.

A parancsnok kibiztosította a fegyverét: – Húzza ki magát, na!

A férfi engedelmeskedett. A nemi szerv mindenki számára láthatóvá vált.

– Gondoltam! – kiáltott a főnővér. – Erről van szó! Tessék! Ez az.

A parancsnok közelebb lépett. Följebb húzta a pizsamafelsőt a hason.

– Aha. Szóval ilyen. – A többi nyilashoz fordult: – Közelebb! Ezt nézzétek meg! Ilyen a zsidó fasz.

A főnővérnek volt egy fehér vászonkendője a köpenyzsebben. Elővette, azzal fogta meg a férfi péniszét. Hogy előre tarthassa: – Tessék! Tessék.

Megnyikordultak a vaságyak. A többi beteg mind felült a maga ágyán. Követték a demonstrációt.

– Tudom, tudom! – szólt át a hatos a nyolcasnak. – Maga megmondta.

– Nem nagy különbség – magyarázta a főnővér. – De van különbség. Látható.

– Úgy van. Jól látható. Csak oda kell figyelni. Te pediglen öltözől – vetette oda a parancsnok a hármasnak. – Velünk jössz.

– Kérem szépen... Testvérek! – próbálkozott a hármas. – A főorvos úr már előjegyezte a műtétemet. Életmentő beavatkozás van indikálva...

– Te meg én, mi nem vagyunk testvérek. Értem?! Mit képzelsz, metélt farkú disznó?

A parancsnok már a négyes irataiért nyújtotta a kezét.

Az egyik fegyveres leakasztotta válláról a puskát, és a hármásra fogta. A férfi állt mozdulatlan. Összehúzta, aztán nagyra tárta a szemét. Várta a lövést. Lélegzet nélkül. Letolt nadrággal. A nyilas nem lőtte le, hanem mellbe taszajtotta a puskacsővel. Akkora erővel, a férfi a falnak löködött. Nyögött.

– Fel kéne öltöznöm...

Alig jött hang a torkán.

– Felőlem jöhetsz, ahogy vagy.

– Utcai ruhák a szekrénybe – segített a főnővér.

A nyilas odakísérte a férfit a szekrényhez. Mire végeztek a többi beteg papírjainak átnézésével, nagyjából sikerült felöltöznie. Remegett a keze, és kapkodva vette a

levegőt, mindenki hallhatta a teremben, ahogy zihál, de tán még odakinn a folyosón is. Az egyik cipőfűzőt rosszul kötötte be, lógott a szál, de nem merte kibogozni és újra be, csak odatúrta a lába mellé, hogy ne liffigjen.

Nem köszönt el a többi betegtől, amikor kiment a kórteremből, és azok sem búcsúztak el tőle.

Kevéssel később behozták a vacsorát. Két adaggal kevesebbet, minthogy az egyes sem tért vissza.

– Így nyertem volna egy pengőt – lelkesedett a nyolcas. – Kár, hogy nem fogadtunk.

– Nem értem – mondta a négyes –, az én farkamat például meg se nézték. Csak a sebemet.

– Miért, a magáét is meg kellett volna? – nevetett a nyolcas. – Olyan szép darab? Vagy maga is zsidó?

– Ez a Zsófia! – sóhajtott az ötös. – Ez tud valamit.

– Naná, egy nővér – vágta rá a hatos.

– Egy nő! – szúrta közbe a nyolcas. – Fasz tekintetében mégiscsak azok tudnak a legtöbbet. Ránéznek az emberre, mindegy, hogy vasalt nadrágot visel, vagy parasztgatyát, és látják, mire számíthatnak.

– Hát ez meglátta. Ez a Zsófia.

Megélénkültek, akár a kisdiákok kicsöngetés után, ha véget ért egy feleltetős számtanóra.

– Állítólag az ujjak mérete meg a formája árulja el nekik.

– Na de nem minden a méreten múlik.

– Igaz! Ez éppen most lett bemutatva előttünk.

Később az egyik beteg fölnevetett: – Milyen szép is, hogy épp azon buknak le, amivel a legtöbbet vétkeztek!

– Mindannyian azzal vétkezünk a legtöbbet, nem?!

– Már aki. Én nem. Ahonnan én jövök, ott nem szokás.

– Azt akárki mondhatta.

– Hogyan?

– Pardon! Csak kicsúszott. Isten őrizzen, hogy megbántsam.

– Ne is.

– Nem hát.

– olvastam, évekkkel ezelőtt, hogy Budapesten naponta ötven zabigyerek jön világra,

mind amit zsidó urak csináltak keresztény cseléd lányoknak. Szegény szerencsétleneket nemcsak kizsigerelik mint alkalmazottat, de gátlástalanul használják női mivoltukba.

– Hallja, ötven, az roppantul magas szám! Egy napra.

– Egy zsidótól talán sok, de amennyi itt nyüzsög a városban, attól normális. Nem úgy értem, hogy elfogadható, értik, ugye? Ennek már rég véget kellett volna vessünk.

Talán szerettek volna, de egyikük se nézett szét a megüresedett ágyakhoz tartozó éjjeliszekrényekben. A nővérek ürítették ki, még az este, mikor ágyat húzni jönnek. A halinakötésű könyvet elkérte a hatos: rákívánt, hogy elolvassa. Nyirő József regénye, az *Uz Bence*. Olyan jókat derült rajta a hármás. Mi lehet benne annyira mulatságos? „Tavasza van, úrfi...”

A valóságban ősz volt, de mit mondjunk, tavasszal ért fel.

Másnap, 67 nappal Karácsony előtt, Zsófia szabadnapos volt. Felhasználta az alkalmat, és átvillamosozott a párthelyiségbe. Jegyet se kellett váltania, az ismerős kalauz, egy nyilas testvér, intett neki, hogy tegye el a pénzt, csak menjen, és foglaljon helyet. Jár neki a Beszkárt-szolgáltatás.

Zsófia kinézett a Széll Kálmán-térre. Most először azt érezte, hogy övé ez a város.

Újfent köszönetet mondtak neki az értékes segítségért, és elújságolták, hogy diagnosztikai módszerét minden pártszolgálatos előtt kihirdetik eligazításon. Az egyik testvér kitalálta, hogyan fogják ezután a fitymát hívni: bőrokmány.

Bevezették abba a szobába, ahol a nemzet számára lefoglalt holmik gyülekeztek. Négy-öt másik testvérnő volt benn, próbálgatták a ruhákat. Selyemharisnyák, kombinék, csipkék. Egy kalauznő a csupasz testére húzott bundában, hosszú szipkába tűzött cigarettával pöfékelt.

– Kitartás! Zsófi nővér vagyok az Új Szent Jánosból.

– Kitartás! Válogasson kedvére, testvérnő! Megérdemli. Mert ugye, az a Zsófia...?

– Az!

A cigarettafüst nem nyomta el a testhajlatok szagát. A testvérnők időről időre kölnit pumpáltak a levegőbe. Megunt, megutált levetett holmijukat a padlóra szórták: jó lesz zsidónőknek, akiket behoznak, és itt kibújtatnak a ruhájukból.

– Mert hogyha az ezüstróka nagyságosról lehúzzák a prémet, az már egy dög, és helybe föl lehet etetni a kutyákkal, de mi a zsidó nagyságosokat még ki kell juttassuk a városból valahogy! Lehetőség szerint ki az országból is! A többi után! És aztat mégse lehet csórén...!

– Miért is ne lehetne, tulajdonképpen? – kérdezte egy kamasz lány.

Egyiküknek se jutott eszébe válasz, ami meggyőzően hangzott volna.

Egy családot meg egy különálló fiatalembert visznek be a Madách-házból. A család zsidó, a fiatalember katonaszökevény. A vasgyáros a még bontatlan üveg Unicumot. Robit feltétlenül megkínálja vele.

Útközben az öccsét győzködi. Kiszolgáltatott helyzetbe került nőket birtokba venni, szerinte abban semmi kunszt nincs. Olyan, mintha egy vadász nem cserkészné be a vadat, hanem a szolgálai taszigálnák a puskája elé, mondja.

Az öccse azt feleli, hogy ő hallott már ilyenről. Nagyjából ezt hívják hajtóvadászatnak, nem?

És mielőtt a vasgyáros a különbségeket kezdené magyarázni, azt is megemlíti, hogy ő lát abban valami kiszolgáltatottságot, ha valakinek olyan vonzereje van, hogy a nők akár fizetnének érte, hogy vele lehessenek. Vagy mi van akkor, ha a nőnek kevesebb pénze van, a férfinak több. A férfinak módjában áll vacsorázni vinni, ajándékot vehet neki. Netán a gyárában alkalmazza. Nem lehet, hogy ezt nevezzük vonzerőnek?

A raj végén haladnak. A vasgyáros megfigyeli, hogy a nyilasok egyszerre lépnek. A foglyok nem, és ő maga sem. Mentegetőzni kényszerül. Soha egy munkásnőt nem kényszerített rá, hogy odaadja magát.

Mert még arra se volt szükség, csap le rá az öccse. Az volt a játékszabály, hogy te vagy a kakas, és ők a tyúkok.

Erre sokáig nem tud mit mondani. Mielőtt a 47.-be bemennek, azt mormogja, hogy rendben, de amit most te csinálsz, az azért egy bizonyos kockázatot is rejt magában, és erre gondolni kell.

Kockázat? Elfogynak a zsidó lányok, és vége lesz a szabad felhasználásnak, mégpedig igen hamar. Nekem most az a dolgom, hogy behozzak valamennyit az ifjú éveim alatt felgyülemlett hátralékból, és ha a félenkség nem gyengít majd, öntudatosan közelíthetek végre a keresztény magyar lányokhoz. Ennyi hasznom igenis legyen a világháborúból!

A Nagyrenner kér egy karszalagot, és feltűzi a kabátujjára. Azzal együtt továbbra sem szeretne razziákra vonulni. Teljesen nem vonhatja ki magát, de az esélyét csökkentheti. Le kell kötnie kapacitásait a szervezet működtetésének szolgálatára. Áttekintve a lehetőségeket, Hortobágyi Sándor főtestvér árnyékába húzódik. Páter Kunnak mindenkor kitér az útjából. Ha csak a hangját meghallja, vagy azt, hogy valaki lelkesen

megszólítja, igyekszik elhúzódni. Amikor a pap ránéz, lesüti a szemét. Majdnem ilyen aggályosan próbál kikerülni Bokor Dénes és Megadja Ferenc útjából. Hortobágyi szigorú, adja a kemény harcost, de szerepe a szervezetben hivatalnoki, és azzal már tud valamit kezdeni a vasgyáros. Azonkívül Hortobágyi a mesterségére nézve pék. A vasgyáros kivár egy alkalmat, amikor négyszemközt lehetnek, és ajánlkozik, hogy továbbra is szállítja a lisztet a malmokból, illetve az együttműködő pékségekbe, azokból pedig a kész kenyeret a székházba. Hogy tehermentesítse Hortobágyit, a készletek nyilvántartását is magára vállalja.

Hortobágyi Sándor úgy néz rá, mint aki átlát a szitán. Kispajtás, neked derogál az egészséges férfimunka. De miért is ne, rád hagyom. Van elég jelentkező razziázni és kihallgatásokat tartani, embereket a Duna-partra kísérni.

Itt Pesten érdekes módon felgyorsulnak az események, a Hortobágyihoz hasonlóan sokat látott nyilasok hol fejcsóválva, hol bólogatva nézik a fiatal férfiakat, akiket hétfőn hoztak be és vertek meg katonaszökevényként, amint szerdán már razziára vonulnak, más katonaszökevényeket és zsidókat kajtatnak és vernek, és ahány nő eléjük kerül tizenkettőtől nagyjából negyven évesig, mind a farkuk hegyére tűzik. Budán ez hosszas folyamat volt, Pestről és utólag megítélve. Például egy teljes hónap elteltével jött csak szokásba a zsidók úsztatása. A zsidónők használata kezdettől beindult, de általánossá csak fokozatosan vált. Úgy működik ez, mint a macskakölyköknél, fogalmazza meg Dési Dregán Miklós: amely háznál korábban is tartottak macskát, az újonnan világra jött macskakölykök hamarabb válnak szobatisztává, mint a portára elsőként került kölykök. És bár nem sokat beszélnek róla, számos olyan régi nyilas párttag van, aki már az őszi nagy munkákból is csak ímmel-ámmal vette ki a részét, majd amikor a kerület átjött Pestre, jól otthon maradt. Mondhatni direkt kapóra jött nekik a fronthelyzet alakulása. Tudj' Isten, miért, ők addig voltak hungaristák, míg az eszme el volt nyomva. Mihelyt szabadon megnyilvánulhatott, kihunyt a lelkesedésük. Lehet, hogy ők akartak miniszterek, főpolgármesterek és Nemzeti Bank-elnökök lenni, és látva, hogy a vágyott stallum másnak jutott, megsértődtek. Sebj, a szervezet szépen működött nélkülük. És hát vehetjük olybá, mondják egymás között Hortobágyiék, hogy a frissen érkezettek az ő helyüket foglalják el. Tényleg tanulékonyak. Az egyik legutóbb pártszolgálatossá avanzsált fiúról kiderült, hogy volt már a kezében tangóharmonika. A háború előtt profi zenészként dolgozott, és a háborúban is, két behívás között. Legutóbb Prónayéknál ügyködött, míg el nem unta az ottani savanyú légkört, és át nem igazolt a Tizenkétkerhez. Itt aztán kibővítette a repertoárját. Látva, milyen hangulatos, amikor

Bokor Sándor énekelteti a foglyokat, ő is beszállt. Akár egyszerre két harmonikás dolgozhat a foglyokkal. Vagy válthatják egymást. Az új muzsikust mindenki csak a becenevén, Dodóként ismeri, ez mutatja, mennyire szeretetre méltó figura ő. Dodó szolgáltatja a zenét, míg Bokor Sándor kezelésbe veszi a Madách-házból behozott nőt. Borotvával keríti körbe a melleit. Természetes, hogy férje és fia szeme előtt.

Nagyrenner kap egy asztalt és egy írógépet. Szerepe messze nem olyan fontos, hogy titkárnő járna hozzá. Igényt amúgy se tart rá. A szobán a kis Schablauerrel osztozik. Aki bevetésen van. Egy raj parancsnokaként foglyokat kísér Pécelre. Jelezte a katonaság, hogy az orosz támadások erősödése miatt meg kell erősíteni a vonalakat. Ha gyors intézkedés kell, manapság az Andrássy-út 47.-et szólítja elsőnek a Főkerület.

Hortobágyi Sándor nem muzsikál. A mandolinját csak ezért hozta át Budáról, hogy ne jusson az oroszok kezére. Iratszekrény tetején várja a jobb időket. Azok egy darabig még váratnak magukra, de egy feszes tartású, magas rangú katonatiszt bebocsátást kér, azzal, hogy Hortobágyi Sándort szeretné látni. A bátyja. Csak rövid időt tölthetnek együtt, de abba belefér, hogy a vasgyárosnak is bemutassa. Hiába titkolná, büszke a testvérére. Hortobágyi mellől eddig hiányzott a testvér, most döbben rá a vasgyáros. Majdnem minden nyilas rendelkezik testvérral, még ő maga is, és tessék, a Hortobágyi Sándor se kivétel.

Az édesapjuk az első világháborúban tartalékos tisztként került ki a frontra. Súlyosan megsebesült. A kórházat, amiben ápolták, a háború végén szerbek foglalták el. Halomra gyilkolták a védtelen osztrák-magyar katonákat. Elemérnek kilenc-, Sándornak hétéves korában kellett megtudnia, hogy az apjuk nem fog hozzájuk visszajönni. És azt is, hogy ágyban fekvő, kiszolgáltatott állapotban végeztek vele. A vasgyáros résztvevően bólogat. Ő szintén elvesztette az apját, de legalább nem úgy kell rá gondolnia, hogy bajonettel döfködik. Rennerék sírkövet állíthattak, Halottak Napján odamehettek mécesst gyújtani. Tudva, hogy a Hortobágyi fiúknak ennyi sem adatott meg, az ember megtanulja értékelni az ilyesmit. Az ő apjuk testét tömegsírba vetették. Ha a szerb orgyilkosok nem rohanják le a kórházat, Hortobágyi Sándor valószínűleg művészi pályára léphetett volna. Jóllehet a forró kemence mellett állva se mondott le teljesen a zenéről, azt megtanulta, milyen kegyetlen tud lenni a nép kiszolgáltatott fiainak sorsa.

Nagyrenner maga ajánlja fel, hogy elfuvarozza Hortobágyi Elemért, ahová mennie kell.

Kizárólag a legjelesebb vezetőknek és családjaiknak jut külön szoba az Andrássy-út 47.-ben. Ráki József fontos testvér, de neki például nem engedélyeznek. Sem ő, sem a neje nem érzi jól magát a közös nagy hálóteremben. Körbeszimatol, és rájön, hogy a házmesterlakásban az egyik szoba üres. Ki szokták adni, és a legutóbbi bérlő katonai szolgálatot teljesít. Próbáljon ellenkezni a házmester, hogy beköltöznek! Rákiéknak gyerekük is van. Egy jól öltözött, jól fésült fiú.

Egy kis pénzt még felajánlanak a házmesteréknek. Az első hónapot mindjárt ki is fizetnék. A házmesterék nem támasztanak kifogást. A bérlő holmiját egy szekrénybe tömik, a gyereknek becipelnek egy plusz ágyat. A hely szűkös, de rendszerint csak a hajnali és reggeli órákban tartózkodnak benn mind a hárman. Ráki József bevetésekre jár, vállalatokat vezet. Az asszony vállára akasztja szílbundáját. Szíl azt jelenti, fóka. Gyerekfókákról fejtették le hozzá a bőrt, ő pedig egy zsidónőről vette le. Napközben fiastól a testvérnőkkal van együtt.

Rákiékat nyomasztja, hogy odaát Budán a lakásuk és minden benne felhalmozott kincsük szovjet kézre jutott a hirtelen előretörés folytán. Semmit, de semmit nem hozhattak el a Hunyadormon álló házból. Küzdelmes éveik emlékei, valamint a két és fél hónapos szorgos felhalmozás hozadéka mind ott maradt.

Csak ők tudják, hány varrógép sorakozik a padláson a dió, mák és füstöltáru társaságában. Azt ellenben már ők sem tudják, mennyi aranyat rejtenek a kekszesdobozok, hiszen az arany nagyrészt szájakból lett kiszedve, és Rákinak nem volt még érkezése különválasztani a nemes fémet a zsidó fogmaradványoktól.

Mihelyt áthaladt rajtuk a front, előbújtak a szomszédok, és beóvakodtak a házba. Jobb, ha ők viszik el a holmit, mint az oroszok, nem?

Ezt tulajdonképp Rákiék se gondolják másképp. Ha ott tartunk majd, a körmére nézünk a becses szomszédságnak, mondják.

És konokul fogadkoznak, hogy pótolják mindazt, ami elveszett.

A nagyobbik Wéber sofőrködik a Tizenkétkernél, akárcsak a vasgyáros. Ő egy nagy teherautót vezet. Egyik fuvarja természetesen a Wéber família holmijának átmentését célozza. Együtt laknak, az özvegy édesanya és a két fiú, meg a kisebbik fiú újdonsült felesége, a Fettiger Magda. Mielőtt zsidólakást utaltak ki nekik a Fery Oszkár-utca 26.-ban, egy csörszutcai szoba-konyhában éltek mind. Ebbe bele kell érteni még két fiútestvért, akik jelenleg a Honvédségnél vannak, és akikért aggódni kell, mert nem jön felőlük hír.

Szegények, alighogy beköltöztek, és a kis Wéber alighogy talált magának egy komoly zongorát, jött a Karácsony, és jöttek az oroszok. Nem hagynak a lakásban semmit. Elszállítják Pestre a Csörsz-utcából származó szerény motyójukat és mindazt, amit október óta szereztek, valamint a zsidólakásban talált holmikat. Annak ellenére, hogy a Fery Oszkár-utca jó távol esik az oroszok által elért vonaltól, és hogy amúgy jó hungarista család lévén bíznak a végső győzelemben. De mégis. Most tehát itt áll a teherkocsi a Liszt Ferenc-téren, és gyülekeznek az erős és vállalkozó kedvű társak, hogy leemeljék a Wéber Jóska Bösendorfer zongoráját, majd bevigyék a házba. Köztük a két erős Renner váll váll mellett.

A frontra küldött légiósoknak is köszönhető, hogy Budán megállították az oroszokat. De közben, hogy az élet mégse legyen olyan egyszerű, a pesti oldalon, a hosszú front egyes szakaszain megint előrenyomulnak. Ennek a mieink lettek most elszenvedői, egész pontosan a kistanító úr, vagyis Schablauer József. A Honvédségtől beérkezett kérésnek megfelelően munkaszolgálatra beosztott emberekkel egy raj kivonult Pécelre. Erődítésre szólt a felhívás. Alig kezdték meg a sáncásást, becélozták őket az orosz ütegek. Szerencsére közvetlen találatot a mieink nem kaptak, ámde az őrizetük alatt lévő egyének fel lettek aprítva. Schablauert elsodorta a löket. Egy falnak dőlve összecsuklott. Felpakolták a teherkocsira. Vér szivárgott orrán-száján, elég rosszul nézett ki. Az Andrássy-úton már magánál volt, de kérdésekre nem válaszolt, mert nem hallott. A hallása visszatért, amint behozták a házba, és felértek vele az emeletre. Azóta egyfolytában a fejét fájlalja.

Nős ember. Már két és fél hete. Schramek Edit tudja, neki most az a dolga, hogy ápolja. Csak azt nem tudja, hogy kell csinálni. Tizenhét éves. Környezetében az utóbbi években nem fordult elő súlyos betegség vagy sérülés. És nincs kéznél az anyja, aki eligazítsa. Budán maradt a család többi részével. Lehet, nem ez a bökkenő. Hanem hogy nem kívánja a férjét megérinteni. Tudja, hogy kellene, de minél jobban tudja, annál kevésbé szeretné. A vasgyáros azt javasolja, fektessék le a tanítót a közösen használt irodájukban. Van egy dívány. Csak úgy ott maradt a lakókról. Ő majd igyekszik nem zavarogni. Hoz egy spanyolfalat is, és azzal leválasztja a fél szobát. Schrameknek nagy megkönnyebbülés, hogy nem kell örökre kettesben maradni Schablauerrel.

A szervezetnél két orvos dolgozik. Az egyik egy zsidó lány, hat szemesztert végzett az Orvoskaron, és fogolyként dolgoztatják. A másik keresztény férfi. A sebek ellátására a medikát szokták alkalmazni. A doktor szakértelmét főként a kétséges esetek

megítélésénél veszik igénybe. Egy palinak a papírai jók, de valami kétely mégiscsak fölmerül a nagyszüleit vagy, példának okáért, az orrát illetően. Ezek azok az estek, amikor a szó szoros értelmében élet-halál kérdése egy-egy csekély anatómiai differencia. Ditta a doktort keríti elő. Szikár férfiú, harmincnál nincs több, de mozdulatai alapján idősebbnek lehetne vélni. Az ítélkező szerep, ami egyébként sem idegen az orvosétól, láthatólag eluralkodott habitusán. Belevilágít a tanító szemébe, fülébe. Ennyi elég, hogy határozottan, de halkan kijelentse: – Túléli. Pihenhet. – Azzal elmegy.

Dittának eszébe jut, hogy a sebesült megszomjazhatott, de esetleg valamiért a tudomány tiltja, hogy igyon, hát a doktor után szalad, szabad-e itatni. A vasgyáros guggol az ágyhoz, és húzza le Schablauerről a Bilgeri csizmát, fejt le róla a kabátot. A bőrnadrágtól is megszabadítaná, de azt már a sérült nem engedi. Az arcra ráalvadt a vér. Barátságosnak nem mondható szemek nyílnak a vasgyárosra. Annak idején, a Városmajor-utcában Schablauer József csak szőrmentén bántalmazta Renneréket, de azokat, akik kétkezi munkával, sőt, két lábbal megdolgozták őket, futballdrukker módjára buzdította.

– Esetleg le lehetne mosni az arcát – mondja Renner a feleség visszatértekor.

A fiatalasszony körbepillant, valami rongyot keres. Semmi alkalmasat nem talál. Egy sikoltás eszébe juttatja, hogy a szomszédban vetköztetik a foglyokat, onnan hozhat valamit.

Túlélve a robbanást és semmilyen végtagját el nem veszítve a fiatalember szerencsésnek mondható. Ettől eltekintve eddig az élete nem alakult szerencsésen. Törvénytelen gyerek, az anyja nevét viseli. Az anyjáét, aki konyhalányként dolgozott egy falusi vendéglőben, és csak ő tudta, vagy még ő maga sem, hogy valami futóvendég hullajtotta belé a magját, vagy egy főpincér. Meghalt azelőtt, hogy a fia kérdőre vonhatta volna.

Olyan horda a városmajori, amelyben egyetlen vadász sem egyedi példány. A másik nyilas, aki konyhalány fattyaként érkezett a világra, Halák Mihály. Korán elhalálozott az ő Mutterja is. Arról legalább biztosan tudják, hogy mérget vett be. Schablauer anyjáról csak sejteni lehet hasonlót. Halák esetében az apa személye sem kétséges: főpincér, később sikeres étteremtulajdonos vállalkozó, még később tönkrement vállalkozó és dunai csempész. Schablauer jó eszű gyerek, ezért nem süllyedt a sárba. Tanítóképzőbe került. Ott viszont nem volt képes önfeledten örvendezni a helyzetének

és a viszonylag jó kilátásainak. Személyes sorsa és a nép sorsa között szoros összefüggést fedezett fel, és beiratkozott a Pártba. Tevékeny tag lett. Plakátot ragasztott, röplapozott, agitált a prepák közt. Lebukott, elővették, kicsapták.

Kiszökött Németországba. Ahogy több más tag a szervezetből, maga Bokor Dénes is csinálta. Mindnyájuknak erőt adott, amit ott láttak. Az ígéret földje! A valóra vált nagy közös álom. Ami nem azt jelentette, hogy jó soruk lett volna. Legkevésbé sem. Legjobb soruk a germán fajú germán állampolgároknak volt. Határozottan kevésbé jó a csatlós országokból jött vendégmunkásoknak. Ez intő jel volt. Nem lehet cél a Birodalomban maradás. Cél Magyarország hungarista jövőjének előmozdítása. Hogy idehaza azok közé tartozhassanak, akiknek a legjobb a soruk.

Hazajőve elfogták. Megint elővették. Tiltott határátlépésért fegyházra ítélték. Ez se egyedüli eset. Több más tizenkettedik kerületi tag megjárta a letűnt rendszer börtöneit. Kezdve a mérnökökön, jogi doktorokon, katonatiszteken. A pékeken át a napszámosokig és vissza. Nem szégyenfolt ez a múltjukban, hanem dicsőséges csillag.

Kitartás! Nemcsak a pártjának, Schablauernek is ez volt a jelszava.

Miközben bukdácsolva haladt az elé állított akadályok között, az ország szintén ment a maga útján. A magyar honvédek bevonultak Erdélybe. Köztük a vasgyáros a besorozott motorjával. A sereg nyomában rajzottak a honfoglalók. A vasgyáros még le sem szerelt, haza sem ért Budapestre, mire a Tizenkétker későbbeni jelesei közül Csollák Mihály, a postás a marosvásárhelyi postahivatalba, Kun András a kézdivásárhelyi kolostorba szegődött. A tanító Kolozsváron folytatta félbemaradt tanulmányait. Aztán az 1944–45-ös tanévre átvette a budai képző. Úgy volt, hogy a sok viszontagság után oklevélhez juthat. Közbejött az orosz előrenyomulás. Alig nyitották meg a tanévet, fel is függesztették a tanítást. Schablauer jelentkezett a XII. kerületi szervezetenél, ahol nyílt szívvel fogadták. Főbérlőjének rokonaként ismerte meg Dittát, és azon nyomban udvarolni kezdett neki. Azzal keresett pénzt, hogy családokhoz járt tanítani. Akik megengedhették maguknak, negyvennégy őszén is taníttatták csemetéiket. Még zsidó vagy félzsidó gyerekeket is! Volt, amelyikkel a nyilasházban találkozott aztán Schablauer József. Mondani se kell, kivételezésről nála szó nem lehetett.

Schramek Edit nem járt még a kihallgatásra használt lakásban. De pontosan tudja, hol van. És csukott szemmel se lenne nehéz odatalálni. Az újra meg újra felhangzó kiáltások a célig vezetik az embert.

Az ablakok előírászerűen elsötétítve. Petróleumlámpák fényénél foglalkoznak az

emberekkel. Már mindenki levetközött. Az ebédlőben állnak a falnak fordulva. Egy másik szobában kihallgatás zajlik. Annak sincs csukva az ajtaja, belátni. Dolgozószoba lehetett. Fehérhegyi és még ketten íróasztal mögött ülnek. Rédli, Megadja László és mások az asztalra lapított kezeket verik. Az előszobában vannak a levetett ruhák, még feldolgozatlanul. Schramek kiválaszt egy elég tiszta fehér trikót. Jó lesz a sebesült lemosásához, borogatáshoz. Egyúttal a kezébe akad egy kombiné. Selyem lehet. Megtarthatná, miért ne? Mellette többen válogatnak. A szervezet legfelső körének lányai. A Juhász és a Sipos lányok meg Fehérhegyi Katalin. Mikor József udvarolt neki, és kéz a kézben barangoltak a Városmajorban, mesélt róluk. Hogy ők az igazi, öntudatos, hungarista lány mintapéldányai. Alig várja, hogy Ditta megismerje őket, és tanuljon tőlük.

Ahogy az egyik Juhász lány átad egy szoknyát Fehérhegyi Katalinnak, ami neki túl bő, azzal, hogy Katónak érdemes megnéznie, hátha illik rá, abban olyan testvériesség nyilvánul meg, aminek Ditta egyelőre nem részese. De idővel az lehet. Itt van közöttük, előbb-utóbb majd csak maguk közé fogadják. Úgy néz ki, ebben a körben a rangsor nem azon múlik, ki milyen családba született. Sipos testvér nyugdíjas villamoskalauz, a Juhász lányok apja mezőgazdasági munkás volt, ráadásul rég feldobta a pacskert. Itt az számít, ki mint viseli magát. Petrik Sári egy tábornok lánya – ő semmire se vitte közöttük. Kifejezetten hátrányára volt az apja. Mert a tábornok úr nemhogy nem hungarista, de egyenesen németellenes és nemzetiszocializmus-ellenes, és ezen averziói folytán nyugállományba helyeztette magát. Ettől még a lányát a keblükre ölelhették volna, javára írva, hogy fellázadt a családja ellen, és a szervezetet választotta családjának. Soha senki nem mondja ki, mi a baj a Sárival. Vagy a zsidókat verte túl hevesen, vagy a nyilas fiatalemberek ölébe ugrott túl szenvedélyesen. Talán látszania kell annak, hogy nemcsak az öröm kedvéért, hanem a nemzet szolgálatának jegyében veri az ember a zsidókat, és a nemzet gyarapítása vezérli, amikor ölelkezik.

Az ebédlő falánál állók közül az egyik nő kinéz. Már meztelen, de még nincs bántalmazva. Hitetlenkedve bámulja, ahogy a nyilas lányok a ruhákat szemlézik. Az ő harisnyáját húzza fel éppen valaki? Mi köze hozzá? Ha nem mondták neki, hogy nem szabad nézdegélni, akkor is tudnia kéne, hogy az ő helyzetében az ilyesmi nem ajánlatos. Fehérhegyi Katalin megelégedi. Kihozza azt a nőt. Bosszantó még benne, hogy nagyon jó formájú a feneke és a dereka. Disznóság, hogy a testrészeit nem lehet elvenni és használatba venni! Kár azért a derékért. El fog merülni a Dunába. Katónak van egy eljárása, nem először csinálja: a wc-be kíséri a nőt, ott hirtelen előrelöki,

belenyomja a fejét a csészébe, és ráhúzza a vizet. Aztán visszakíséri a helyére, a falhoz.

Szilveszter vasárnapra esik ebben az évben, ahogy már a Szenteste is. Lesz ünneplés az Andrássy-út 47.-ben, de a munka nem áll meg. Ellenkezőleg. A konyhásasszonyok mindent elkövetnek, hogy ízletes étellel táplálják a szervezet tagjait. Itt nem a francia konyha szerint főznek. A legtöbb fogás alapja a sertésszár és a liszt, a jó vastag, paprikás rántás.

Juhásznő, aki már a Városmajor-utcában főzött a kerületre, sokszor elmondja, évekkel ezelőtt, bejárónő korában a Kaas Ivor utcában a Karády Katalin művésznőnél miféle étkeket kellett készítenie. Nyers paradicsom felszeletelve, pár csepp olívaolajjal behintve! Az volt egy vacsora. Jobb meggyőződése ellenére csinálta, sose felejt el hozzátenni Juhásznő. Bezzeg most a tíz ujját megnyalja minden pártszolgálatos az ő főzelékei után. Persze egy-két hasonlóan járatos főzőasszony akadna még a kerületnél. Nem titok, kellett az is a Juhásznő kiemelkedéséhez, hogy a Désiné földije.

Lesz tehát ünnepi trakta az év utolsó napján, de szigorúan csak éjfélkor. Addig dolgozni kell mindenkinek, aki hadra fogható. A vezetők kihirdetik, hogy minden eddiginél nagyobb razziát tart a szervezet. Ezen nem a bejárandó terület értendő, hanem a begyűjtendő emberek, vagyontárgyak és élelmiszerek tömege. Éppenséggel nem kell messzire menni, vannak itt úgynevezett védett házak, tele zsidóval. Ez pesti specialitás. A főkerület-vezetővel egyetértésben ki lett mondva, hogy ezeket a védettségeket most már nem kell tiszteletbe tartani.

Első számú célpont egy mutatós nagypolgári sarokház. Száz méteren belül található. Végigmegy az ember a Liszt Ferenc-téren, a Zeneakadémián eggyel túl. Főbejárat a Nagyatádi Szabó István-utca felől. Túloldalt a gettó, azzal nem foglalkozunk. – Egyelőre! – teszi hozzá Dési Dregán Miklós.

- Miért, testvér, lehet, hogy kinyírhatjuk végre a gettót?
- Csak annyit mondok: illetékes helyen már dolgoznak a terven.
- Mi meg csak annyit mondunk, ha szabad: számíthatnak ránk az illetékesek!
- Tudják, testvér!

Razziázni kivonul Bartányi Miklós oldalán a felesége is. Gógös Erzsébetet olyan

melegség tölti el, mint soha addigi életében. Harmadik napja késik a menzesze. Ilyesmi korábban elő nem fordult. Teste akár egy germán gép! Maga a példaszerű működés. Egy napnyi különbséget lehet számolási hibának tulajdonítani, két napnyit a Szent Természet szeszélyének, de az ő esetében három nap bizony már jeladás.

Bartányi Miksi fia megfogant.

Fia? Ezt honnan tudhatja Gőgös?

Érzi, egyrészt.

Másrészt háborús időben a honleányok fiúkat szülnek.

Fel sem merül benne, hogy áldott állapotára való tekintettel a házban maradjon. Éppen ő nem maradhat ki a razziából. Helyet kell teremteni a megszületendő gyerekeknek.

Helyet csinálnak a fogdán is a begyűjtésre kerülő embereknek. A napokban elfogott keresztény férfiak közül a legtöbb ráállt, hogy légiósként harcoljon. Aki nem, az egy külön cellában várja a sorsát. Éjjel kiviszik őket a zsidókkal együtt a Duna-partra.

Egy Mária nevű lánynak mákja van. Előző nap hozták be a Király-utca egyik közeli házából, és gyanúsnak találták a papírjait. Németes a családneve, attól simán lehet akár sváb, akár zsidó. A doktort konzíliumra szólították, de a doktor csak annyit mondott: kétséges. Na, erre varrjanak gombot a testvérek! Kár érte pedig, többen mondták. Egészséges, dundi, babaarcú, mézszőke fruska, mégiscsak. Mondjuk, ilyen alapon persze mindennap életbe hagyhatnának nem is tudni hányat a sáronrózsák közül! Hoffmann testvér aztán, aki nem a lágy szívről híres, felismerte a Máriát: – Zsámbék! Sváb bál! Te tavalyelőtt táncoltál velem. Huncut leányzó!

Keresnek neki ruhát, mert amiben behozták, nincs már meg. Hoffmann egy szál kolbászt, negyed kiló kenyeret is rátukmál, úgy bocsátja útra. Fájdalomdíjként a neki kiszignált frászokért. Sántikálva indul haza, szétrúgták a térdét. – Borogassa, kedves Mária, hogy farsangkor megint táncolhassunk!

Nem minden testvér hiszi a Mária kereszténységét. Most épp nem akarnak szembemenni a Hoffmann-nal. Jössz te még a mi utcánkba, Mariska, morogja a Halák. Ő zsidót orrontott, amikor először meglátta, és ez nem változott. A kapuig megy utána. Onnan lesi, ahogy Mária távolodik. A Liszt Ferenc-téren halad, és aztán bekanyarodik a Paulay Ede-utcába. Ha a nő visszanézne, ha felvillanna az arcán a kaján megkönnyebbülés, utána menne, és elkapná. Vagy szimplán a hátába küldene egy golyót.

A gettóban korognak a gyomrok. Már eddig is haltak meg emberek az alultápláltság következtében, és az esetek száma minden nappal emelkedni fog. Az Andrássy-út 47.-be is bekerült egy nő, aki élelmiszerért szökött ki a gettóból. Az egyik királyutcai pincében fülelték le. Ismerőshöz ment. Pénzt kínált. Amikor elkapták, még egyre könyörgött. Ártatlan gyerekek halnak meg a fal mögött, ha nem jutnak ennivalóhoz. Legalább azt engedjék meg, hogy átjuttassa az ételt, vele utána azt csinálnak, amit akarnak.

A testvérek ebből tudják, hogy mások ugyanígy próbálkoznak.

Irén sebei nehezen gyógyulnak. Pénz nélkül érkezett a gettóba, napok telnek el úgy, hogy semmilyen élelemhez sem jut. Igaz, mások hónapok óta élnek bezártságban. Hozzájuk képest neki aranyélete volt. A városmajori napokat leszámítva. És még azzal együtt se panaszkodhat.

Megvan viszont a magzat. Irén folyton figyeli, hogy elment-e már. És nem. Megragadta belülről. Csimpaszkodik. Azon van, hogy ami táplálék az anyatestben kering, abból kiszimantsa a maga részét. Kicsi rész, egyelőre. Irén hiába hivatkozna rá, ha a többi embertől segítséget kérne a túléléséhez. Helyzete össze nem hasonlítható annak a társnőnek a helyzetével, aki nyolcadik hónapos terhes. Egy házba kerültek, láthatja, ahogy készülődik a szülésre. Neki segítenek, és segíteni fognak. Amíg lehetséges.

Irén is segíteni fog. Egyelőre jó erőben van. Található egy minimális mennyiségű zsír a bőre alatt, igaz, már kezdetét vette az izmok leépítése.

Irén és a vasgyáros. Ha tudnák, milyen csekély a távolság közöttük. Két-háromszáz méter. Sokszor annyi sem. Renner tudja, hogy ahova Irén került, ott nem dúskálnak az élelmiszerben. Ha néhány konzervet, ha egyetlen kenyeret eljuttatna hozzá, már azzal segítene, csak tudná, hogyan. Hová?

A lövéseket hallgatják.

Évekkel korábban a magyar miniszterelnök, amikor hadat üzent a Szovjetuniónak, ezt az állapotot jegyezte elő számukra. Nem egy távoli mezőn bonyolódik a csata, hanem az ő városukban. Addig nem lesz vége, amíg az ő testükön is át nem vonul a front. Rendben, fel lehet fogni ezt is. De hogy ennyire lassan menjen végbe ez a frontátvonulás! Az egyes emberek túlélésére minden perccel csökken az esély. És akik túlélnek, azokkal mi lesz? Mire szánják azokat a győztesek? Megerőszakolásra, fogságba hurcolásra. Már ahogy a hazafias propaganda állította. Miben lehet más oroszok által megerőszakolva lenni, mint magyarok által? Miben más az orosz fogság, mint a

magyar?

Hát jönnek, jönnek befelé szép sorban. Jönnek nagykabátban, fejükön kalappal, bőrönddel a kezükben. Mások papucsban, hálóköntösben. Attól függően, mennyi időt hagytak nekik az öltözésre. Meg hogy mijük volt, és attól is, mennyire voltak rá felkészülve, hogy eljönnek értük. Tizennyolc és hatvan év közötti férfiból van viszonylag a legkevesebb. Nagy valószínűséggel azok közt lehetnek a keresztények. Akik kellő megdolgozás után jók lesznek ágyútöltelékeknek. Sok az öreg házaspár. Nők. Gyerekek. A vezetők látják, milyen bőséges a szállítmány, és parancsba adják, hogy egyelőre mégse vigyenek senkit a pincébe. Most a ház udvara a gyűjtőhely. Körülveszik őket a fegyveres őrök, nem tudnak hova szökni. A néhány lakó, aki az épületben megmaradt, vagy behúzódik a lakásába, vagy kijön nézelődni. Az ügyvéd például, akinek irodája van itt, és aki a Tizenkétker figyelmét felhívta a házra. A doktor pöfékelve sétál a begyűjtöttek között. Belenéz a képükbe. Kuncsaftjaira és kollégáira ismer. – Milyen kicsi a világ! – álmélkodik újra meg újra. De igazából csak volt-kollégák, volt-kuncsaft ok már ezek! Kis idő múlva volt-emberek! Az élet ritka pillanata, nagy adománya, konstatálja az ügyvéd. Tessék, itt egy házaspár, kúriai bíró és nemrég még szépnek mondott, mindenkor választékosan öltöző felesége. A jogásztársadalomnak magasabb rétegéhez tartoztak, mint a doktor. És már senki sem kínálja őket helyyel, hogy komfortosan helyet foglalhassanak. Órák kérdése, és meg lesznek úsztatva. Tessék, az asszony előre köszön az ügyvédnek. A bíró csak ránéz, és elfordul. Ő nem kéri a közbenjárását. Mások próbálkoznak. A doktor ujjong bévül, miközben hol a szájalom kifejezését ölti magára, végtelenül sajnálom, kérem, de nem áll módomban, kérem tisztelettel, értse meg, hol az illető szemébe néz, és odaszúr egy mégis mit képzeltet.

Meg a szokásos, mindig újra ismétlődő jelenet. Kiválaszt egyet az őrök közül valamelyik fogoly, aki valamiért reményt kelt benne. Miért azt? Hasonlít régi, kedves ismerősére? Megnyerően butának látszik az arca? Olyasvalakinek, akire könnyekkel hatni lehet, vagy nagyobb pénzösszeg ígéretével, ki mit mozgósíthat?

Itt most az van, hogy az átnyújtott védleveleket átveszik, és anélkül, hogy kisilabizálnák őket, összegyűrik, eldobják. A kuncsorgó arcokba beleköpnek. Gyerekeket, akiket a szülők magasba tartanak, hogy megessen rajtuk a szív, pofon ütnek. Itt már nem számít, ha valaki sírva fakad. Ugyanis akinek maradt könnye, maradt hangja, mindenki sír. Egy fiatal anya kétségbeesik, mert a három hónapos

abban, hogy a papírfelületen átdomborodó számjegyeket üti újra át.

A Kisrenner még nem tudja, hogy első a vetkőzés. Komolyabb verés csak azután jöhet. Durr bele, már kezdené, de figyelmeztetik. Szőrös tökű öreg nyilasok. Hogy tudniillik lehet a putyerkák közt használható darab, kár összevérezni vagy elszakítani.

Azért azt konstatálják, tanulékony gyerek a Kisrenner. Érdekes vele foglalkozni. Persze látják azt is, hogy leginkább a nők érdeklik. Ebben is hasonlít a brúderjára. Legszívesebben a nőnek, zsidónak és fiatalnak minősített személyek szépre és csúnyára való aprózását végezné. De azt tudnia kell, hogy valakinek azokkal is foglalkozni kell, akik nem lesznek lefektetve úsztatás előtt. Érti ő, nem lesz vele baj. A kúriai bírót ő fogja le, hogy a páter lerángathassa róla a nadrágot, és nádpálcával hurkásra verhesse a fenekét. Akár a Bibliában a tékozló fiúnak az atyja, úgy megörült ennek a bíró házaspárnak a páter Kun. Mert ezek budaiak, a Csaba-utcában laktak, pont abban a háztömbben, ahol nyár óta a Kunék laknak. És történt, réges-régen, még októberben, hogy egy téglagyári turnust végighajtottak az utcán, és a páter elhaladtukban szitkokat szórt rájuk, mire a bíró rászólt, hogy hogy képzeled, micsoda hang ez, ráadásul reverendában. A páter akkor még respektálta az úriemberi fellépést, és elsomfordált. De meggondolta magát, és mindjárt egy egész rajjal együtt ment vissza. Az utcán nem voltak. A lakásban, hiába csöngetett. Ők is gondolták, hogy keresni fogják őket. A szomszéd lakásokat mind végigkajtatta a raj, hátha valamelyik hasonszőrű úri család dugdossa őket. Most aztán kiderült, egyből a Hatkerbe szöktek. Egész mostanáig itt bujkáltak.

– Mit képzeltetek, báránykáim? Isten azt megengedi, hogy előlem elbújjatok?

– Válaszolj, tata, hogyha kérdeznek! – üvölt a Kisrenner az öreg bíróra.

Ha néhányszor nagy erővel ugyanoda ütnek a nádpálcával, felszakad a bőr. A bíró feleségének meg van engedve, hogy a nyelvével simogassa a sebeket. Aztán újramezkezdődik a verés.

– Bízni kell a Gondviselésben, mindig mondom nektek, testvéreim – magyarázza Kun András. – Az az érzésem, lesz még jó pár ilyen Budáról menekült jómadarunk. Asszonyom, maga jön. Hé, nem a fenekit. Először a mellét.

Míg a másik oldalon volt, a vasgyáros nem tudhatta, mit hogyan könyvelnek a szervezetben. Pontos leltárt vesznek fel a kiürített lakásokban az ott maradt zsidó holmokról. Jegyzék szerint adják át a Nyilaskeresztes Párt központi gyűjtőhelyén a

lefoglalt aranyat, ezüstöt és drágaköveket, a nagy értékű ékszereket és műkincseket, valamint készpénzt. Amikor a lakásokat új lakóknak átadják, akár szervezetbelinek, akár rászorulóknak, például kibombázottaknak vagy erdélyi menekülteknek, átadás-átvételi jegyzékben számolnak el mindennel. Tán nem az utolsó szögig, de az utolsó szekrényig, karosszékiig. Bár mindezek alapossága csak a leltározást végző csapat eltökéltségén múlik, a vezetőknek a sok egyéb teendő mellett arra nemigen marad idejük, hogy váratlan ellenőrzésekkel vizsgálják, valóban számba vétetik-e minden érték.

Nem készül nyilvántartás a feljelentésekről és a feljelentőkről. Nem jegyzik fel, hány lakásra vonulnak ki, és hány lakásból visznek el embereket.

A nyilasházba bevitteket nem veszik nyilvántartásba, így az sincs írásban megörökítve, hányan halnak meg a kihallgatások során.

Rövid távon dokumentálva van a transzportok száma. Például ha a Svábhegyről kísérték le egy ott átvizsgált csoportot. Mondjuk előre megvolt, hogy negyven főt kell átvenni. De aztán ezt a negyvenet sehová sem kellett lejelenteni. Amikor a vezetők a Városmajor-utca 37.-ben foganatosított kihallgatás – vagyis a fejenkénti minimó kalkuló húsz perc szenvedés előidézése – és a kifosztás után továbbküldték a jónépet az óbudai téglagyárba vagy a Teleki-téri gyűjtőhelyre, szintén egy megadott létszám lett elindítva és a rendeltetési helyen átvéve. Az indítási és a beérkezési szám sok esetben különbözött, és gondot csak a legritkább esetben okozott. Általában a szállítást elrendelő vezető megmondta, hány zsidót tehetnek hidegre a kísérők menet közben, ha a szükség úgy hozza, illetve kedvük szerint. Egyes esetekben ez a különbség százalékosan jelentősnek volt mondható. Rövid távon ez megjelent papíron, tudniillik a kísérő raj parancsnoka által őrzött szolgálati jegyen, de törzskönyvbe nem került. Ilyen törzskönyv nem is létezett.

A Duna-partra terelt és ott kivégzett emberekről sem készült feljegyzés. Sem arról, hogy az illető bekerült a nyilasházba, sem hogy kikerült onnan. Nem lett rögzítve, mely napon, milyen helyszínen, hány embert lőttek le. Értelemszerűen arról sem készítettek feljegyzést, a kivégzettek közt milyen arányban szerepeltek keresztények–zsidók, férfiak–nők, gyerekek–felnőttek.

Nem mindenki törődött bele a nyilvántartás hiányosságába. Egyesek, mint Mónos József, olyan fontosnak tartották emberölési tevékenységüket, hogy ragaszkodtak minden általuk foganatosított kivégzés rögzítéséhez. Mónos hagyományos, sőt, tulajdonképpen ősi módszert követ. Késével vonást ró puskája tusába minden egyes

eset után. A módszer visszahat fegyverhasználati szokásaira. Azon van, hogy többet róhasson. Azokon a kivégzéseken, amelyeken ő jelen van, általában ő lövi le a legtöbb embert. Ugyanakkor ez a nyilvántartás egyvalamire szorítkozik: hány embert ölt meg ez az egy ember? Homályban hagyva, kik voltak a kivégzettek, hogy néztek ki, milyen képet vágtak, mielőtt a golyót megkapták, és még azt is, mikor és hol került sor az eseményre. Még néhány testvérről lehet tudni, hogy noteszük van, és abba jegyezgetnek. Egyik a katona korából maradt honvédségi naptárába, másik egy polgári lakásból zsákmányolt kis bőrkötéses zsebnaptárba.

Mónos József puskája ma nem kap több vésetet, ismert okok folytán, de a noteszek várhatóan nem kevés strigulával gazdagodhatnak az új év első napjának kezdetén.

A csecsemő, akit behoztak, az előző év Karácsonya és Szilvesztere közötti összebújás gyümölcse. Kisfiú. Jancsinak hívják. Az apja két munkaszolgálat között otthon tartózkodott. Budapesten. A szülővárosában. Vidám volt. Legalábbis a korábbiaknál sokkalta vidámabb. Élvezte a meleg vizet, a tiszta ruhát és ágyneműt. Bízott Kállay miniszterelnökben. Még kitapinthatta a gyerek első mozdulásait a hasfalon át, de megint munkaszolgálaton volt, mikor Jancsi a világra jött. A körülmények folytán azóta levelet sem válthattak a szülők. Írni írnak egymásnak, nem keveset, csak éppen a sorok nem jutnak el a címzettekhez. Az apa természetesen a gyereket sem mulasztja el megszólítani leveleiben. Hogy fiúhoz vagy lányhoz kell-e sorait intéznie, azt nem tudja, de ezen túlteszi magát. Mintha olvasná ezeket a leveleket, az anya is ír a gyerek nevében az apának. Beszámol róla, hogy igyekszik jó baba lenni. Keveset sír, hogy ne zavarja az elgyötört környezetet, és segítsen édesanyjának. És nagyon, de nagyon várja haza. Arra vágyik, hogy a papa a magasba emelje.

A levelek a Nagyatádi Szabó István-utcában maradtak. Ha a lakók lesznek olyan jók, és a háború végéig megőrzik a holmikat, valamint, ha az apa hazajut, elolvashatja majd őket.

Az anya biztos benne, hogy az apa hazajut. Fájl, hogy nincs mód újabb sorokat írni a korábbiak után. Legutóbb Szenteste ült neki, hogy írjon, és éppen mára tervezte, hogy megint megszólítja a távollevőt. Már fogalmazgatta magában az üzenetet. És nagyon bánja, hogy halogatta.

Az élvezeti célra használható zsidónők közé sorolják. A besorolás a kínzás alól nem mentesíti. A gyerek vele maradhat. Illetve vele kell maradnia, neki kell gondoskodnia egyik helyről másikra való szállításáról.

Jancsit le kell vetköztetni. Anyja nem kérdi, hogy erre mi okból van szükség, engedelmeskedik. Az egyik árpádsávós karszalagot viselő nő mondja, kéretlenül, hogy egyesek képesek, és a pólyába rejtenek aranyat, ezüstöt. Jancsi mellett ilyesmi nincsen, csak ürülék.

– Ha lehetne, szépen kérem, lemosnám.

– Tessék – mondja az árpádsávós karszalagot viselő nő a kérés gyors mérlegelése után. – Ott a fürdőszoba. Mi az, hát ennek megvan a bőrokmánya? Nem lett körülmetélve?

– Mért lenne körülmetélve? Jancsi római katolikus.

– Ja, én meg a római pápa vagyok. Ott talál ruhákat, megtörülheti. És adhat is rá valamit. Aztán nyomás a többihez.

Tíznel többen, húsznál kevesebben minősülnek élvezhetőnek. Már nincs rajtuk ruha. A hajzatukat ellenőrzik, nincs-e benne elrejtve valami érték, és a testnyílásaikat. Akikkel épp nem foglalkoznak, azoknak körben térdelniük kell. Az anya gyorsan levetkőzik. Utasítani se kell, talál magának egy helyet, és térdre ereszkedik. Próbál jól viselkedni, Jancsi miatt, hogy a kicsit meg ne üssék.

Tartja, ahogy csecsemőket szokás, a teste előtt. Jancsi egy mell közelségét érzékelve kitátja a száját. Nehogy nagyon elkezdjen sírni, az anya odaengedi a gyereket az egyik melléhez. És a gyerek rátapad.

Ami nem jelenti azt, hogy az anya haját ne vizslatnák át a lehető legalaposabban, és utána ne sóznának egyet a feje tetejére. A nyílásait is megvizitálják.

Nem sokkal később jön Ráki testvér, és a fogakat szemléli meg. A talált aranyat fogóval eltávolítja. Az ilyesmi nem megy ellenállás és fájdalom nélkül. Négy fiatalabb nyilas fogja le mindig az illetőt, és ott van Dodó a tangóharmonikájával. Először a *Téglaporos a kalapom* kezdetű nótát kezdi játszani, felszólítva a nőket, hogy énekeljenek teli torokból. Ez egy Jávor Pál által népszerűvé tett dal. A Tizenkétkerben előszeretettel énekeltek a foglyokkal Jávor és Karády dalait, hogy ily módon gúnyolják a letűnt kor nemzetellenes sztárjait, és azokat, akik egész hitvány életükben a rajongóik voltak. Jávort egyébként a mieink tartóztatták le októberben, a hatalomátvétel után közvetlenül. Régi szomszéd volt. Évekig lakott a Kék Golyó-utca elején. Zsidó felesége a közeli nyilas cipésmesterhez vitte sarkaltatni a lábbelijeit. Aztán idővel átköltöztek a Pasaréti-út elejére. Mit ad Isten, pont az Árkay mester által tervezett villa szomszédságába, ami már akkor a Nyilaskeresztes Párt kezén volt. Ez az a ház, amiben a hatalomátvétel terveit kidolgozták. Oda járt titokban a kerület sok nagy

fia. Idősebb Andreánszky Jenő és Gáll Csaba meg az akkor még kevésbé ismert páter Kun és Nidosi Imre. A hatalomátvétel után elfoglalták a Jávor-villát, természetesen. Kellett a hely a nyilaskeresztes karhatalomnak. Jókat mókáztak a sztár házában.

Már csak meghitt emlék a *Téglaporos a kalapom*. Rég nem visznek az óbudai téglagyárba zsidrákokat. Hogy örülnének ezek a mostaniak, ha a Margit-körúton masírozhatnának ezt a nótát harsogva! Bezzeg az akkoriak nem tudták, milyen jó dolguk van. Kellett bizony a nógatás, hogy erisszék ki a hangjukat.

Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte. Némelyik lány szemérmes, alig hallani a hangját. Az büntetést kap. Más takargatni próbálja a mellét és az ölét. Az se ússza meg szárazon. Sikerül előcsalni kifejezetten tetszetős hangokat egyes lányokból. – Se szopránban, se altban nem állunk rosszul – lelkendezik Dodó. – És most nézzük a táncképességet. Ti ketten! Fel!

Kisrenner, mondani se kell, életében nem látott még ennyi meztelen nőt. Sohasem tapasztalt izgalom tölti el és feszíti. Boldog izgalom. Mert ha ezt megérhette, ha ilyesmiben részt vehet, az élet mégis mulatság. El volt fedve előle ez a birodalom. Habár a lelke mélyén érezte, sejdítette, hogy van valami ilyesmi. Ki akarták semmizni a jussából! De visszakapta.

Meg lehet fogni mindegyik mellett. Össze lehet hasonlítani a formájukat, az állagukat, a súlyukat. Meg lehet markolni akármelyiket. Csavarni. A bimbókat csípni. Meg lehet büntetni azokat, akiké ilyen vagy olyan okból nem elég tetszetős.

Hiába menekülsz, hiába futsz!

Mennyi mindent nem tudott. Lehet a pinát nyalni, illetve nyalatni. Ezt neki mért nem mondták? A bátyja igazán mondhatta volna. Itt és most az jön számításba, hogy a zsidónők egymásnak csinálják. Illik hozzájuk, a kéjsóvár természetükhöz.

Az ember a faszát beteheti a nők szájába. Erről se hallott. Először enyhén szólva furcsa érzés. Idegenek előtt elővenni. A száj érintése se rögtön jó. Csiklandozásnak hat elsőre. Aztán ráérez az ember. És nem tud vele betelni. A bátyjáékat emlegetik a többiek. Az volt az első alkalom, amikor nőt nővel nyalatott a kerület. Még odaát a Városmajorban. Szép emlék.

Egyik társa a gyerekes nővel szopatja magát. A csecsemő a nőt szopja, a nő az ifjabbik Gállt.

Belakmározunk, koccintunk az új évre és az új Európára. A végső győzelemre. Aztán vesszük a kabátot, géppisztolyt, puskát, kinek miye van.

Január elseje. Hajnali kettő. Sajnos nem kevés testvér kidőlt, nincs hadra fogható állapotba. Most, amikor minden korábbinál több embert köll megúsztassunk. Az első kerületi vendégek nincsenek már mivelünk, hazamentek.

A házat őrizni bent marad egy erős csapat, minden eshetőségre.

Aztán még a négyes sorokba kötözés közben az egyik testvér felbukik. Túl sokat hörpintett a drága ember. Felvisszük, le fektetjük, meg ne fagyják az udvaron. Kurva hideg van.

A csecsemős nő az egy probléma. Nem lehet hátrakötni a kezét. Mert hogy vigye akkor a kölkét? Tehát meghagyjuk a kezét, a spárgát a derekára kötjük, és meghúzzuk szorosan. Úgy állítjuk be egy négyesbe.

Kiérve az Andrassy-útra, látva a havat, elkezd az egyik könyörögni, hadd ehessen belőle. Még mit nem! Amúgy igen szomjasak lehetnek. Álló nap egy csöpp vizet se ihattak.

– Kis türelem, emberek. Becsületszavamra mondom, hogy nemsokára annyit ihattok, amennyi belétek fér!

– És milyen finomat! Kár lenne a vacak hóval megtölteni a hasatokat. Hogy aztán ne férjen belétek az, amit mi adományozunk nektek.

– Meg se érdemlitek, olyan finom lesz.

Felállítjuk az első adagot a parton. A többiek a falnál várnak a sorukra. És ekkor vesszük észre, milyen sokat hoztunk most le egyszerre. Rengetegen vannak ugyanis a falnál. Mondja is a Sipos testvér, hogy ezt régen nem így szoktuk csinálni. Három külön turnust alakítottunk ki, és úgy. Ahányan ezek vannak, a négy se lett volna túlzás.

A keretnek legalább a fele fent kell hogy álljon, vigyázni. Széjjel ne spriccoljanak.

És gyorsan dolgozzunk. Legyünk túl rajta mentül előbb. Valószínű, hogy most többeket nem ért golyó, vagy csak súrolta, de legalább a szegélyről mind lepotyogott a vízbe. Jó! Gyöhet a következő sor. Ezeket legalább mind eltalálják a testvérek. Ha nem is mind fejbe vagy szívbe.

És így tovább, de a harmadik sortúznél kiderül, hogy fogytán a lőszer. Rossebb egye meg, alig valaki hozott tartalékot. Na ezt jó, hogy nem látja az Egyker.

A végén az van, hogy két sortúzra való emberre nincs golyó! Ilyet se baszott még a kerület.

Vigyük őket vissza, mondja valamelyik málé.

Az kéne még. Ahogy a Bokor Dénes lebaszna minket.

Elengedni? Mint Hunyadi Lászlót.

Ja, pont ahogy azt elengedték.

Hát lássunk neki, atyámfia! Csináljuk ki őket, ahogy tudjuk! Van, aki puskatussal dolgozik. Ráki meglát egy kupac macskakövet. – Térdre!

Hátulról térdhajlaton rúgja a négyes egyik tagját, és az összerogy. A következőt rántja magával. Másik kettőt Bugsch kényszerít le. Ráki magasba emel egy követ. Lesújt egy fejre. Középkorú nő. Elsőre nem dől el. A kő újra felemelkedik. Mielőtt megint lecsapna, a nő leomlik. Ráki menet közben változtat a csapásirányon. A nő mellé kötözött férfi ősz fejét töri be. Bugsch is fölvesz egy kockakövet. A jó magyar bazalt. Mások már térdeltetnek egy következő négyest.

Közben van, aki ököllel. A földön mozgolódókat mindenki csizmával. Dobrocsi bikázik, recsegnek az állak, a fogak, a koponyacsontok. Akkorát, mint ő, nem könnyű. De igyekszünk. A példa ragadós, mint az agyvelő meg a szem. Rúgjuk, tapossuk. Fel lehet ugrani, és két sarokkal rá.

Az egészben az az egy jó, hogy stabilan tartja őket a spárga. Különben szétszaladna mind.

A végére egész jól belejövünk. Kimelegszünk.

Még át kell cígölni a hullákat a partszélre, és lelökdösni.

Tulajdonképp nem rossz módszer. Spórolni lehet vele lőszert.

Azokra a golyókra még szükségünk lehet. Ha szembejön az orosz.

Mégiscsak furcsa volt. Egy szóval se tiltakoztak.

Mit mondtak volna mégis?

Hogy nem így képzelték?!

Hogy nem erre fizettek be?!

Ahogy az egyik rám nézett, nem is tudom. Úgy közvetlen közelből! Az nem volt jó érzés. A fiatal anya.

Jancsikának hívták a babát, bazmeg.

Bazmeg, nehogy már beledumáljanak, hogy nyírjuk ki őket...

Nem lehetne bekötni a szemüket? Úgy tudom, szokás.

Mi nem szokjuk.

Tulajdonképpen kipróbálhatnánk. Hátha jobb úgy.

Csomó pluszmunka. Honnan veszünk szemkötőt? Százával mindennap.

Mondjuk a ruháikból, amiket leszedünk róluk. Maguk szaggathatnák.

Remélem, elfelejtem reggelre.

A vasgyáros szeretett volna lefeküdni. De a közös nagy hálóteremben a maródi Mónoson kívül senki sincs ágyban. Az irodában se ütögetheti a Remington billentyűzetét. A sebesült tanító miatt. Marad a kóválygás és az ivás. Egri medocot iszik eleinte, aztán, amikor az édes bor elfogy, somlait. Az meg puskaporszáraz. Aranysárga.

Ez a negyvennégy jó kis év volt. Szerte az országban a föld alatt lehetnek még hordók. A hordók közt egyesekben a tavalyi év szőlőjének bora érik. A szőlőhegyeket nem bombázták, csak a vasutakat, a gyárakat. Renner biztos benne, hogy a szőlősgazdák a kormányzó kiugrási kísérletének érlelődése közben ezen az őszön is figyeltek a szőlőérésére, és kellő időben nem mulasztottak el szüretelni. Ami kétséges: ki lesz abban a helyzetben, hogy negyvenötben bort kóstoljon? Véleményt mondjon az évjáratról.

Jönnek a kísérésből.

– Hová tettétek a zsidókat, édes jó testvéreim? – kérdezi Dési Dregán Miklós. Huncutul húzódik az a szép, deres bajsza.

– Hát csak kivittük őket az itatóra. Mert kurvára ki voltak száradva szegények.

A Kisrenner csizmája véres.

– Keríts egy rongyot! – szól rá a nagy. – Takarítsd le.

– Nem tudod, mi volt a parton. És nem is akarod tudni, ugye?

Rédli József neje Budán maradt. Az anyja van az Andrássy-út 47.-ben. Övé az egyik legkeményebb arc. Özvegy Rédli Józsefné nem jár fegyverrel, de minden lövésben, amit a kerület fegyveresei leadnak, ott az ő szándéka. És az ütlegekben, amiket kiosztanak gumibottal, bikacsökkel, pusztá kézzel, azokban is benne van. Nemkülönben a köpésekben és rúgásokban, a szidalmakban. A férje munkásember volt, és az alapítástól tag a kerületi szervezetben. Harminchétben a nagy tüntetésen ott verekedett a sűrűjében. Házi készítésű gumibotot forgatott. Rendőrök golyója találta el. Hiába a hungarista orvosok és ápolók segítsége, a töredelmes otthoni ápolás. A sebesülés következtében hónapokkal később meghalt. Temetésén ott volt az egész szervezet, és sok fontos nyilaskeresztes vezető. Az együttérzés mit sem ért volna az özvegy kitartása nélkül. Négy gyereket nevelt. Két lányát már sikeresen férjhez adta törekvő emberekhez. Az egyik nászból nemsokára unokája születik. A legkisebb gyereke, Ilonka, hét hónapos terhes.

Ilonkáék Budán maradtak. Ha bekövetkezne, amire most senki se számít, és a budai fronton megint áttörnének az oroszok, akkor gyorsan áthoznák őket. Mindennap megy feljűk kocsí az Andrássy-útról. Legtöbbször Rédli József kanyarodik oda a nagyobbíկ Wéberrel. Lévéń ők most másfele járnak, Rennert utasították, hogy szállítsa át Rédlinét a Bajvívó-utkába. Több kosár élelmiszert és ruhaneműt pakolnak be a kisteherautóba.

A munkásmatróna keresztülnéz Renneren. Szerinte egyértelműen jobb lett volna megúsztatni a vasgyárost a zsidó szukáíval egyűtt.

A Bajvívó-utca házai nemrég épűltek. A Margit-körút alatt húzódó kurta zsákutca, aminek nem sejtí a létezését, aki a környék forgalmas útjain jár. A vasgyáros egészen addig nem hallott róla, míg a városmajorutcai fogdában össze nem zárták a festőnővel. Bajvívó, a neve alapján másmilyen közterületet képzelné az ember, nem ilyen rejtőzködőt. A festőnő Németországban tanult. A festészet mellett díszlet- és jelmeztervezést. Az apja a reneszánsz művészet elismert szakértője, író, sok éven át állami gyűjtemények vezetője. Persze az első világháború előtt. Utána már, tekintettel a zsidó származásra, tekintet nélkül a kikeresztelkedésre és az egyedűllálló szaktudásra, nem lehetett. A nagyobbíկ lány be tudta fejezni tanulmányait Németországban a

nemzetiszocialisták hatalomra jutása előtt. Felé Németország egész idő alatt csak otthonos és biztonságos arcát mutatta. Hazajött a diplomájával, nagy lendülettel vetette magát a festésbe, és közben színházaknak is tervezett. Itt díszletet, ott jelmezt. Olykor ezt is, azt is. Csoportos kiállításon vett részt. Munkáiról tudósítottak a lapok, fényképe megjelent a Színházi Életben. Igazándiból nem volt szép nő, ellentétben a hűgával. De érdekes volt. Szellemes, játékos. És értett hozzá, hogy jól nézzen ki. Tudott öltözni. Két évet sem töltött el Budapesten, mikor összeismerkedett egy özvegy katonatiszttel, aki megkérte a kezét.

A fogságban nem került sor a motivációk részletezésére. A festőnő igent mondott a házasságra, lemondva a szabad művész státuszáról. Teherbe esett, nem dolgozott többet színházaknak, nem vett részt kiállításokon. Miután a fia világra jött, a festékei is beszáradtak.

A Nagyrenner úgy látja, el akartak rejtőzni, azért vettek ki lakást ezen a furcsa helyen. Nem tudhatták, hogy mások is rejtőzködnek arrafelé. Hogy kevesebb mint ötven méterre tőlük, néhány épületszinttel és fallal arrébb húzódik meg az erőductcai pince, a budai nyilasok első számú gyülekezőhelye. Az, amit a másik festőművész, Szlazsánszky látott el freskókkal, és ahol a feltörekvő Szálasi búvólte el ékesszólásával az akkor még kölyök Megadját meg a többi testvért. A festőnő kitűnő kávéfőző a férje barátainak, a művészetről diskuráltak, és Európa jövőjéről, annak tudatában, hogy a zöldingeseknek nagyon határozott véleményük van a művészetről is meg a földrész jövőjéről is. Épp csak azt nem tudták, hogy ott, mellettük, a közvetlen közelben formálódik eme vélemény. Azt meg végképp nem tudta a festőnő, hogy a szende kis Rédli Ilonka, aki egy emelettel feljebb lakik, milyen családból jön. Tökéletesen megbízott benne és szintén sváb származású tüzelőanyag-kereskedő urában. Készített az asszonykáról egy rajzot, amint az ablakhoz húzódva hímez, és neki ajándékozta. Ilonka pedig a hímezést adta neki. Szendén pirulva, ahogy kell. Mindezek ismeretében a Nagyrenner próbálja felmérni a várandós fiatalasszonyt. A gonoszság jegyei nem ütköznek ki rajta. Az arca fel van puffedve, tekintete tompa, de az a terhességnek és a túl bő táplálkozásnak tudható be. Az anyján már határozottabban kiütköznek ezek a jegyek. De öregasszonyokról amúgy is gyakran lerí a sértettség, gyanakvás, rosszindulat. Nincs abban semmi különös. A vasgyáros mindössze futó pillantást vethet Ilonkára, az öreg Rédliné aggályosan kizárja a lakásból, amíg ő bent tartózkodik.

Egyébként arcra Rédli József is teljesen rendben van. Nyílt, egyszerű tekintet. Igaz, szőke és kék szemű, magas és széles vállú lévén olyan, mint akit Hitlerék rajzasztalán

terveztek, de ahogy a vasorrú bábákra emlékeztető idős nőket, úgy a fajgermán fiatalembereket se lenne helyes eleve mind ellenséggként kezelni.

Gondolta Renner.

Korábban.

Amikor még voltak gondolatai.

Visszaér, azonnal indulhat tovább a vasgyáros. A motort se állíthatja le. Bevetés van. Ahányan beférnek hozzá, fel kell vegye az Adlerbe.

Itt a pillanat. Megtörtént a jeladás, amire Bokor Dénes napok óta várt.

Nidosi főkerület-vezető testvér megelégedte, hogy a Hűség Házát ellenőrzése alatt tartó helyileg illetékes nyilas szervezet lazsál, vagyis nem szed össze kellő mennyiségű bujkáló katonakötelest, és nem formál belőlük légiósokat. Mint ahogy azt a tizenkettedik kerület teszi példaszerűen. Nem érdeklik meg tehát, hogy a legjelesebb nyilas objektumot használják.

A Nemzetvezetőnek irányelve, hogy magyar vér lehetőség szerint ne folyjék. Ezt most sem hagyjuk figyelmen kívül. De ha másképp nem megy, a fegyverhasználat sincs megtiltva, magyarázza Bokor Dénes.

Öt perc gyalog a két ház között, ha kilépünk, annyi se. Akik nem férnek be a gépkocsikba, gyalog indultak el, korábban. A Wanderer és a Mercedes halad elől, utánuk a Wéber Ferenc vezette nagyteher és az Adler. Ki van adva, hogy a gyalog érkező menetoszlop az Oktogon után az Andrássy-utat elhagyva az Aradi-utcán közelítsen, majd kétfelé válva a Csengery- és a Vörösmarty-utcán haladjon a bejárat felé. Várják meg, amíg a vezetők a ház kapujához érnek. És készüljenek. A Mercedesből kiszáll a páter. Nincs olyan nyilas, aki ne ismerné őt a városban. Százszámra jelentek meg róla képek az újságokban. Lehetett látni filmhíradókban. A kapuőrnek átad egy írást. Szolgálati jegy, amiben az áll, hogy az épületet a főkerület-vezető rendelkezése szerint haladéktalanul át kell adni. A kapus nem hisz a szemének, amint a végére ér, újra olvasni kezdi.

Félretolják. Lefegyverzik. Fel a kezekkel! Falhoz lökik.

Behatolnak az épületbe. Bokor Dénes azt kiabálja, gyorsan!

Mindenki előre. Az Adlerből kiugrálnak az emberek, ide-oda ring az autó.

Fegyvert előreszegezve sietnek a kapuhoz. Torlódás alakul ki, egymást taszigálják kiabálva, de két perc alatt mindenki bejut. A vasgyáros nem állítja le a motort. Az Adler

mellett marad, hogy őrizze.

Lövés nem hallatszik az épületből. Kiabálások igen.

Negyedóra múlva tizenkettedik kerületiekből álló őrök jelennek meg a kapunál. Mindegyiknek a kezében géppisztoly. Ezek most láthatták, milyen az, amikor egy bejáratot rosszul védenek. Azon vannak, hogy őket ne lehessen kijátszani.

Egy órával később további teherautók állnak be a ház elé. A Hűség Házából kiterelik a régi személyzetet. Fegyvertelenek, de a ruhájuk megvan. Soknak seb vagy legalább ütésnyom vöröslik az arcán. Föl mindet a teherautók platójára! A fegyvereiket a tizenkettedik kerületiek utánuk viszik, de nem adják a kezükbe.

Körülbelül hatvanan voltak a ház régi urai és az ostromlók is. Nem a számbeli fölény döntötte el a küzdelmet.

A puskákat, géppisztolyokat visszakapják majd a kirakottak, ha célhoz érnek. Valahol Pécel környékén, a fronton. Már használhatják is. Az orosz ellen!

Hát így jár, aki nem becsüli meg magát.

Sokan ismerik a ház lépcsőit, folyosóit, termeit. Jártak ide tanácsülésekre, tanfolyamokra. Maga Bokor Dénes napi rendszerességgel fordult meg az Andrássy-út 60.-ban, amikor Hubay Kálmán testőreként szolgált. Az a szolgálatkész testőr előlépett. Mai naptól fogva a Hűség Háza parancsnoka Nidosi Imre rendelkezése szerint.

Vidra marad a Tizenkétker vezetője, és a kerület szállása továbbra is a 47.-es szám alatt lesz. Parancsnok Dési Dregán Miklós. A változás annyi, hogy Bokor vezényletével az állomány egy része külön csoportba tömörül, és állomáshelye a Hűség Háza.

Gyengíti ez a változás a Tizenkétkert? Ellenkezőleg! Az Andrássy-út 47. már kezdett telezsúfolódni a Budáról átkerült pártszolgálatosokkal és a családtagokkal, akik napról napra számosabbak. És egyre többen lesznek a Pesten hozzájuk csatlakozók. Öreg tizenkettedik kerületiek csak kapkodják a fejüket a sok új fiú láttán. Bokor Sándort se mindenki szokta még meg a harmonikájával, aki november óta van velük, és már itt az új hermónikás, Dodó! Nincs egy hete, hogy közéjük tartozik. Aztán hány embernek elhúzta már a nótáját!

Áttekinthetőbb lesz a két sereg. Lendületesen gyarapodhatnak és fejlődhetnek tovább különválva, de egymást segítve.

– Gyere, Nagyrenner! Ezt te se hagyhatod ki. – Robi átöleli a vállát.

Nem létezhet ennél igazabb honfoglalás. Beköltözni a házba, ahonnan Szálasi Ferenc irányította a Pártot!!! Semmi akadály, hogy benézzenek a szobájába.

Benézni, és semmi több. Nincs nyúlka-piszka. Azt a szobát senki sem foglalja el. Mert egy szép nap a Nemzetvezető visszatér. Mintha mi se történt volna. Kezet fog a testvérekkel. Megcirógatja a testvérnők orcáját. A gyermekeket magasba emeli!

De a többi helyiséget elosztják a vezetők és tisztségviselők között. A vasgyáros is irodát kap, a tanítóval közösen. Hálálkodásra nem tartanak igényt, tiltakozni nem ajánlatos.

A konyhán még a kipateroltak ebédje fő. Nőiket, akik nem sunnyogtak el a kiürítéskor, távozásra szólítják fel. Szakácsnőtől telefonközpontosig. Tegyük le szépen fakanalaikat és banándugóikat, vándlizzanak haza. Vagy a palijaik után, a frontra. Ha van vér a pucájukban. Schramek Edit lesz kinevezve telefonközpontosnak.

A Tizenkétker bejárja a pincét. Vannak kialakított fogdák. És bennük foglyok. Főleg zsidók. A keresztények csekély száma nem meglepő. Éppen ez volt a probléma, a Légióba való toborzás a területen el volt hanyagolva.

Átértnek a nők a 47.-ből. Désiné nem jön, ő az ura mellett marad. Újra előre léphet Janúj Mária, Bokor Dénes élettársa. Áttekinti a konyhai helyzetet, belekóstol a tűzhelyen pihenő ételekbe. Egy kis ecet haladéktalan hozzáöntéséről rendelkezik, és hogy főzzék tovább az ételeket. Ma már itt ebédelünk!

Az eszcálg állapotával és tisztaságával nagyon nincs megelégedve. Nem lehetne azoknak az asszonyoknak utánamenni, akik itt cseszték a napot, és rögtönítélő bíróság elé állítani őket? Amilyen mocskok ebben a konyhában uralkodik! Szégyen és gyalázat, ezek nem is hungaristák, nyilatkoztatja ki Janúj. Kérek egy osztag fogolynőt, hogy sikáljanak.

A szobák tisztaságát sem találják megfelelőnek. A legtöbb helyiség esetében az elsötétítés nem lett megoldva. Sötétedés után nem használták őket. A Tizenkétker ilyesmit nem tűrhet. Megvan a gyakorlat az épületek birtokbavételére. Októberben a Városmajor-utca 37., Karácsonykor az Andrássy-út 47. Napokba fog telni, mire elkészül, de a megnyilvánulás tekintetében nem lehetünk megalkuvók.

– Lássák, testvéreim, erről beszéltem! – fordul Megadja Ferenc Szlazsánszkyhoz és Bakonyvölgyihez. – Értik már, miért mondtam, hogy várjanak a Védelem és Megtorlás csoportszobájának berendezésével? Itt van annak a helye, és csakis itt!

Jó érzés, ha az ember felnézhet a vezetőjére. Ha tisztelheti az előrelátását. És azt, ahogy gátat szabva széttartó vágyainknak, kihozza belőlünk azt, ami vagyunk: a közösséget!

– Nagyrenner, miénk a következő fuvarod – jelenti be Szlazzánszky.

Aludni, ahogy majdnem mindenki, továbbra is a 47.-ben fog. Az a kerület szálláshelye. Dolgozni jár majd át a legtöbb ember. Köztük ő is, mert Hortobágyi Sándort követi a beosztottjaként.

– Kíváncsi vagyok, Dési Miklós hogy viseli – mondja Robi. – Azért azt nem lehet eltagadni, hogy aki eddig mögötte volt, most elébe került. Bokor Dénes! Húsz esztendővel fiatalabb nála. Iparosként sem vitte annyira, hiszen Dési egy mester, Bokor meg csak egy segéd. Dési végigküzdötte az első világháborút, Bokor a kora folytán nem. És tudod, van az a furcsa dolog, hogy Dési fasztalan. Mondjuk annyi biztos, hogy nem használja. Én egyszer se láttam, hogy elővette volna! Soha egy zsidólányt nem tűzött a végére. Bokor Dénes számtalan sokat. Nem mondanám, hogy nincs tekintélye, mert van, nagyon is van, de Bokoré egy idő óta nagyobb. Meg nem mondanám, mióta. Talán csak november vége, december eleje óta. Tudod, mi az érdekes? Hogy évekkel ezelőtt a Vidra Mihálynak ugyanígy fölébe nőtt Dési Miklós, és a Vidra a szervezet érdekében nem állt az útjába. Most ugyanennek lehetünk tanúi Dési és Bokor között. Désit Vidra pártfogolta. Bokort pedig Dési hozta helyzetbe, ő tette meg a Védelem és Megtorlás Csoport vezetőjévé. Szerintem emberből van ő is, nem esik jól neki, hogy átlépnek rajta, de úgy viselkedik, ahogy felelősségteljes hungarista vezetőként viselkednie kell. Úgyhogy le a kalappal előtte!

– És Megadja Ferenc? – kérdezi a vasgyáros.

– Ott van szorosan Bokor nyomában. Egyelőre a beosztottja, de akármelyik percben előbbre léphet. Persze tudni kell, hogy Bokort Nidosi nevezte ki, vagyis Bokor az ő embere. De Nidosi ismeri Megadját is, és lehet, hogy már felkeltette a figyelmét. Szerintem látjuk még őt fennebb is, mint ahol most van. De egy biztos: Megadja nem fog semmit tenni Bokor ellen, ahogy Dési ellen és Vidra ellen se tett.

– És a páter...?

– A páter az más. Ő a mi lelki vezetőnk. A Tizenkétker sámánja. Neki mindent szabad. Úgy hallom, most már a nőicsoportvezetőt dugni is szabad.

– És most hol lesz? A 47.-ben vagy a 60.-ban?

– Meglátjuk. Valószínűleg mind a kettőben. Lebeg mindenhol, akár a Szentlélek. Szervezetileg közvetlenül Dési alá tartozik, a helyettese.

A vasgyáros örül, hogy segíthet Szlazzánszkyéknak a csoportszoba átköltöztetésében,

sőt, a berendezésében is. Precíz műszaki emberként dolgozik a művészurak keze alá. Az állomány egy percig sem pihen a babérjain. Razziákra vonulnak. Most már nemcsak a VII., hanem a VI., de még az V. kerületben is. Rédlí József vezetésével egy raj egészen a Tátra-utcaig vonul. Úgynevezett védett házból hoznak be zsidókat és minden fellelhető élelmiszert. Ha nem tetszik a svéd királynak, jöjjön ide. Keresse fel a Bokor Dénest és a páter Kunt, és beszélje meg velük. Ez a módja. Férfi a férfival. Amúgy megkuss legyen. Egyelőre az Andrássy-út 47.-be történik a beszállítás. Mindent összevéve a nap során csak zsidóból kétszáznál többet szednek össze. Keresztény lógóst körülbelül ugyanannyit. Ahány szabót találnak, azt is mind begyűjtik. A Hűség Házában kerül kialakításra a Légión szabászata.

Bokor Dénes és vezetőtársai fáradhatatlanok. A mások által korábban elkövetett hibákból tanulva irányítják a szervezetet. Az Andrássy-út 60.-ba senki nem fog fegyverrel besétálni, hogy galibát okozzon. Evégből olyan szabályt hoznak, hogy Bokor Dénesen és Megadja Ferencen kívül meg a hivatalos beosztás szerint szolgálatot ellátó testvéreken kívül senki sem tarthat magánál fegyvert a házban. A fegyvereket beérkezéskor raktárban kell leadni, és folyamatosan örök vigyáznak rájuk. A kiadáskor ellenőrzik a szükséges lőszerkészlet meglétét. Ne ismétlődhessen meg a szilveszteri probléma.

A szomszéd palota több lakásában bujkálnak családok és baráti társaságok. Olyanok, akiknek volt okuk tartani a nyilasoktól, és akik vagány bűnözők módjára választották ki a helyet. Mert azok állítólag a rendőr-főkapitányság közvetlen közelében álló házakba szeretik bevenni magukat. Van itt dúsgazdag áruháztulajdonos feleséggel és hétéves kislánnyal, újságíró a testvéreivel és a húga vőlegényével, aki Jugoszláviából érkezett, a partizánok küldték előre. Két fiatal lány, akik szüleik és férfitestvéreik nélkül sodródnak a városban. Egy másik Andrássy-úti házból húzódtak át ide. Van egy budai mozipénztároslány, aki október óta dekkol Pesten. Az ő emlékezete éles, nem egy mozijáró nyilas fiúra emlékszik a Tizenkétkerből. Jobban megnézte az arcukat az üvegen át, mint ahogy őt megfigyelték. Akkor az izzadt ujjaikkal előszámlált pénzükre koncentráltak, nem a jelentéktelen külsejű pénztáros lányra. A papírjai szerint Kelet-Magyarországról menekült, és természetesen keresztény. Nemcsak Halák, a púpos áll tévedhetetlen zsidókiszimatoló hírében, van már párja, egy süketnéma testvér. Karácsony után szervült a kerülethez. Azonkívül, hogy pesti, semmit nem tudnak róla. Lényeg, hogy ő a mi süket zsidóvadászunk. Az ő szavára gyűjtik be a pénztároslányt.

Furcsa morgásként hat, ahogy a süket ember azt artikulálja, hogy zsidó. Dido, dido... De megértik. Ezeket mind átkísérik a 60.-as szám alá. Valószínűleg nem tudták, hogy idejött a Tizenkétker, és kipaterolta a Hatkert a Hűség Házából. Hát ezeknek nem jött jól a váltás. Az a helyzet, hogy a Tizenkétker eddigre látott elég példát a lusta macska vackának közelében cincogó egerekre.

Amíg vezethet a pesti utakon, amíg maga van Adlerével, a vasgyáros gyakorlatilag boldog. Legjobb éjjel, havas derengésben. Az se rossz, amikor rakodik. A sütödénél segítség nélkül, egymaga csinálja. Frissen sült kenyerek páráját árasztó, teli szakajtóval az Adlerhez közeledve veszi észre a kocsiba hatoló idegeneket. Le a szakajtót a földre, rohanás az autóhoz. Hátról becsapja az ajtót. Rájuk zárja, ahányan vannak. Előremegy a vezetőfülkéhez, ott a puskája. Persze, az Adleren nincs nyilaszászló, a tolvajok nem tudhatták, kivel kezdenek. Puskával áll a hátsó ajtónál.

A sorban álló kenyérre várók nem foglalkoznak vele. Most az a legfontosabb, hogy tartsák a helyüket.

– Figyelem, odabenn! Fegyver van nálam. Kezeket fel! Az ajtót kinyitom.

Két ember. Húsz év körüli férfiak katonaruhában. – Kifelé! – Egymásra néznek. Feladták. Kimásznak görnyedten, feltartott kézzel.

A Nagyrenner egyedül van. Beviszi őket a pékhez, majd benn segítenek.

– Előre. A sütödébe!

Az egyik hirtelen kiugrik, rohan. A vasgyáros nem pörköl oda neki. Pedig az utcasarkon, ahogy befordul, elcsúszik. Eltaknyol a járdán, de azonnal felugrik, továbbiszkol. Renner a meglévővel foglalkozik. A tarkójára csap a puskacsővel. Tiszta erőből. Az bemegy rendben a pékségbe.

A pék nyilas. Pisztollyal jön ki a pult mögül. Szeretné a helyszínen felkoncolni a tolvajt.

Annál is inkább, mert cigány.

A bejárat mellett pont jól fog mutatni.

A vasgyáros azt mondja, segítsenek inkább. A cigányt kötözzék meg jól, és tegyék be mellé a raktérbe. És vigyázzanak az árura, amíg rakodik. Aztán legyenek olyan jók, és kurblizzák be neki a motort.

A dühe pont addig tart ki, amíg a nyilasház elé ér. Ott már nem hagyhatja futni a cigányt.

Ez az első foglya.

Ezzel viszont lőttek a lapulásnak. Bokor Dénes ráosztja az áruház-tulajdonost családotól. Neki kell foglalkoznia velük.

Az okmányokkal kezdve megállapítja, hogy egy részük valószínűleg hamis. Vidéki plébániákon kiállított keresztlevelek, melyek a felnőttek nagyszüleit lennének hivatva hitelesíteni. Pontosabban: valódi plébániákon valódi papok állíthatták ki őket, de a nyilasok gyanakodni fognak, hogy csak a közelmúltban készülhettek, érzelmős humanizmus vagy áruló haszonlesés jegyében. A kislány okmányai valószínűleg rendben vannak. – És mondja, mi a helyzet ott? – mutat Renner a férfi ágyékára. Ennél diszkrétebben nem lehet a kérdést feltenni.

Az áruház-tulajdonos érti, miről van szó. – Sajnos igen. Meg vagyok műtve – mondja. – Mit gondol, kiderül?

A vasgyáros bólint.

– És ha azt mondom, egészségügyi okból történt?

– Megpróbálhatja, de...

– Rosszul állunk?

– Feltételezem, ahonnan bekerültek, nem tároltak jelentős értékeket. Ha egyáltalán volt ilyesmi a família tulajdonában, és az más helyszínen lett elrejtve, ráadásul a városon belül, elérhető helyen, és a hollétének elárulásával másokat nem sodornak veszélybe, azt javasolnám, uram, hogy ajánlja fel.

– Köszönöm a tanácsot, de téved, tisztelt uram. Nincs elrejtve semmink.

– Kár.

Kiszáradt torokkal, halkán teszi fel a kérdést. – Esetleg a kislányom ügyét lehetne a miénktől elkülönítetten kezelni?

A vasgyáros roskadtan ül egy fotelben. Hátraejti napszemüveges fejét.

– Tehetek egy kísérletet, uram. Ugyanakkor kérem, gondolja át még egyszer alaposan a másik dolgot.

– Ha lenne elrejtve bármi, az a háború utánra lenne eltéve. Hogy ne koldusként kelljen az életet folytatni.

– Értem én, uram. Ellenben a kérdés most nem az, hogy hogyan folytatják. Sőt, meg fog lepődni, nem is az, hogy folytatják-e egyáltalán. A kérdés a következő néhány óra. Hogy addig! Addig mi történik magukkal.

– Uram, ezt komolyan mondja?

A vasgyáros bólint. – És hozzáteszem, semmi biztosíték, hogy...

Aztán sokáig nem szólalnak meg. Rennernek van egy almája, azt odaadja a kislánynak. A gyerek óvatosan kezdi enni. Éhes lehet, de elől két tejfoga lötyög, félreáll.

Robi néz be. – Mi van, dolgozol?

– Jó, hogy jössz, gyere, kérlek...

A vasgyáros megkérdezi, Robi szerint sor kerülhet-e a kislány elengedésére. Hiszen az ő papírai, úgy néz ki, egytől egyig rendben vannak.

– Szívesen visszakísérem a 62.-be. Valamelyik szomszéd elvállalja, hogy vigyáz rá. Biztos vagyok benne.

– Bokor Dénes ezt már réges-régen megfogalmazta: a gyerek helye a szülei mellett van.

– Szép.

– Az – mondja az áruháztulajdonos felesége. – És igaz. De ha...

– Októberben, odaát a Városmajorba bekerült egy család. Mint ezek. A kislány ennél kisebb volt. Mondjuk, olyan négyéves lehetett szerintem. A lenti fogdára kerültek. Még akkor nem a Dunapartra hordtuk a zsidókat, hanem a téglagyárba. A szülők nagyon meg lettek verve. De a gyerek is kapott. Közben a Sipos lányok egyszer meglátták. Nem említettem még, hogy különösen szép kicsi lány volt. Óriási nagy barna szemek, kerek pofi, mit mondjak még? A Sipos lányok titokban elkezdtek etetni. Hordták neki a vajjas meg mittudommilyen kenyereket a fogdára.

A Sipos lányok egyszerűen nem értették, hogy lehet egy gyerek ennyire édes. Szerették volna megtartani. Milyen jó lenne fürdetni, a puncuskáját habosra szappanozni, öltöztetni, a haját fésülgetni! Dalocskákat tanítani neki! Sétáltatni a Városmajorban! Labdázni vele... Az új lakásban van elég hely, az se akadály, nem úgy, mint a Hidegkúti-úton, a Beszkárt-telepen, ahol felnőttek: ott bezzeg nem lehetett kutyájuk. Este kicsit összekülönböztek rajta, mi legyen a neve. Egyikük azt mondta, Lili, másik meg, hogy Zita.

Ebédre lebbencslevest főztek az asszonyok, és a Sipos lányok még a tálalás előtt kiszedtek egy tányérba egy adagot a kicsinek. Hát ti? Mit csináltok?, szólt rájuk Juhászné.

Őket nem úgy nevelték, hogy hazudjanak, főleg nem egy hungarista asszonynak, muszáj volt elmondják, mit akartak a porció levessel, sőt, hogy meg szeretnék tartani a kicsit.

Visszaöntöd, parancsolta Zsuzsinak Juhászné.

Ha kevés a leves, majd mi kisebb adagot kérünk belőle, feleselt Karla. Arra kapott

egy pofont, és elhallgatott. Zsuzsi se felelt eztán, visszaöntötte a levest, és irányt vett a mosogatóhoz, hogy elmossa a tányért. De ezzel nem volt vége az ügynek. Juhászné elmondta Bokor Dénesnek, hogy mit műveltek a Sipos lányok.

Hát ti bolondgombát ettetek? Zsidógyereket etettek?

Bokor nem kiabált, nem rettentek meg tőle a lányok.

Annyira hercig!, mondta Zsuzsi. Dini bácsi, mi úgy szeretnénk megtartani...

Kérjük szépen, hagy' tARTHASSUK meg, drága jó Dini bácsi! Karla hízelgett.

Mit csinálnátok vele? Nevelgetnétek, mint egy húsvéti nyuszikát?

Igen, igen! Etetnénk, kényeztetnénk. Láttá Dini bácsi, milyen helyes pisze orra van?

Majd lesz belőle nagy kampós zsidó orr, ha elég sokáig nevelitek, szólt közbe Désiné.

De azt nem várjátok meg, mert előtte levágjátok, és paprikást csináltok belőle, igaz,

Ráki Jóska?

– Tudod, a Ráki testvér az utóbbi években, mióta egy baleset után kitették a Beszkárttól, nyúltenyésztéssel foglalkozott, ezért vonta be a beszélgetésbe Bokor Dénes. Vannak, akik Nyulas Jóskának becézik emiatt a testvért.

Felőlem megtarthatjátok, ha pontosan egy év múlva feltálaljátok, és ehetek belőle. Bő szafttal, nokedlivel!, nevetett Bokor.

De Dini bácsi, mi nem szeretnénk, hogy meghaljon. Most komolyan.

Karla, Zsuzsi, most komolyan, mondta nekik a Bokor Dénes, a gyerekek a szülei mellett a helye. Akkor mondta ezt! Ha azok a téglagyárba mennek, akkor a téglagyárba. Világos? Ha a levesbe mennek, akkor a levesbe.

Megkomponálni se lehetett volna jobban a szcénát. Robi csak a vasgyárosnak mesélt egy emlékezetes történetet, de az áruháztulajdonos értett belőle. A vasgyáros anno, gyáros korában se folytatott ilyen hatásos modorban üzleti tárgyalást. Igaz, olyan segítsége se volt, mint Robi.

– Uram, amit korábban mondott – kezdte az áruház-tulajdonos. – Hogy esetleg hajlandók lennének foglalkozni elrejtett értékekkel. Még aktuális az ajánlat?

A vasgyáros Robihoz fordul. – Úgy hiszem, jelentős értékekhez lehetne hozzájutni. Kaphatnának ezek az emberek némi haladékot? A papírjaik nem rosszak, habár nem is teljesen jók. Különszoba?

– Próbáljuk meg – válaszolja Robi. – Szólok Rédlinek, az ilyen elrejtett kollekciókért ő szokott kimenni.

– Köszönöm, uram! – mondja az áruház-tulajdonos.

– Ne mondjon semmit. Mert nem ígérhetek semmit. De tudja, mit? Mondok még

egyét. Ha fölmerül, hogy maguk, felnőttek testi munkát végeznének itt bent a házban, ne tiltakozzon. Érti? Legyen szó a legpiszkosabb munkáról. A legnehezebbéről.

– Értem.

A 62.-ből behozottak nem is kerülnek át a 47.-be, és este nem csapják hozzá őket a turnusokhoz. Három részletben viszik az embereket a Lánchíd mellé. Bokor Dénes vezeti az egyik menetet. De a többinek az indítására is odafigyel. Összesen kábé háromszáz zsidóból és jobb belátásra nem térülő katonaszökevényből, zsidóbarátból, angolbarátból, oroszbarátból lesz haleledel.

A vasgyáros jól látta. Aki fogolyként érkezett, és nem akar a Dunába kerülni, annak minden határon túl készségesnek kell lennie. Egyre gyakrabban szünetel a vízszolgáltatás, de a testvérek olyankor is használják a mellékhelyiségeket. Emiatt egyik vécé a másik után dugul el. Az áruháztulajdonos feladatai közé tartozik, hogy a dugulások megszüntetéséről haladéktalanul gondoskodjék. Szerszám nem áll rendelkezésre, és erre a célra egyébként sincs alkalmasabb az emberi kéznél. Ezért sorra járja a mellékhelyiségeket, és puszta kézzel segíti át a lefolyón az ürülékdarabokat. A felesége a konyhára lett beosztva. Krumplit és hagymát hámoz, mosogat. A kislánya ugyanazt csinálja. Ha Janúj Mária vagy más nemzeti asszony elégedetlen a munkájukkal, jaj nekik.

Rédli József alkalmat ad az áruháztulajdonosnak, hogy felfedje elrejtett értékei hollétét. Két teherautóval vonulnak ki a Szövetség-utcába. Egy raktár padlójának téglaborítása lett megbontva, ott alakítottak ki egy szigetelt aknát. Tényleg csak az elrejtő közreműködésével lehetett megtalálni. Bokor azt mondja Rennernek, hogy ezt jól csinálta. De ne higgye, hogy vége, szedjen ki további titkokat a haverjából, mert különben megy a Dunába az egész család.

A vasgyáros leül az íróasztalához, és egymaga megiszik egy üveg bort. Alaposan megvezette magát. Ha az áruháztulajdonos nem alakított ki második, harmadik rejtekhelyet, akkor előbb vagy utóbb a következő lépés az lesz, hogy emberekre kell vallania. Ismerősökre. Rokonokra. Akikről tudja, hogy tehetősek, és hogy hol bujkálnak. Renner persze innentől nem lesz különösebben aggilis. Bár ebben sem lehet biztos. Attól függ, az ő tökét milyen vehemenssen fogják csavarni. De ha az áruháztulajdonos énekelni fog, további emberek kerülnek be az Andrássy-út 60.-ba. És ki miatt? Miatta, a vasgyáros miatt. Mennyivel egyszerűbb lett volna annyit mondani a családra, hogy zsidók. Az igazságnak megfelelően. Hogyha Bokorék fogalmai szerint

vizsgáljuk az igazságot. De nem mondta. Csak mert szánta őket. A hétéves kislányt a hiányos fogazatával. És mert jól tárgyalta. Túl jól.

Az öccsének nincsenek skrupulusai. Beilleszkedett. Ki lett nevezve a nyomozócsoportba. Vagyis detektív. Mint ilyen részt vesz az Andrásy-út 62.-ből bevitt emberek elszámoltatásán. Ez már a 60.-ban kialakított új megtorlószobában kerül lebonyolításra. Bokor Sándor vezetésével. Értelemszerűen, amikor zenekíséretre van szükség, azt leginkább Dodó szolgáltatja.

Az újságíró és a testvérei keresztények. A hozzájuk tartozó fiatalember is az, de találnak valami írást a zakójába varrva, amiből azt olvassák ki, hogy partizánokkal áll kapcsolatban. Mindet meztelenre vetkőztetik, és megverik. Az újságírót és a testvéreit csak a rend kedvéért. A fiatalembert először a földre parancsolják, és megrugdossák. Még semmi komoly sérülése nincs, amikor Bokor Sándor rendelkezése szerint a kezét a nyakához kötik, és két erős alkatú nyilas a lábánál fogva felemeli. Az egyik a Kisrenner.

A fiatalember combjait széjjelhúzzák. Hogy legyen hely a gumibotoknak. A nemi szervét ütik. Mindenki, akinek kezében gumibot van.

A fiatalember az újságíró egyik húgának vőlegénye volt. A lánynak látnia kell a nemi szerv megsemmisítését. – Ezt dugta beléd, kisanyám? Jó volt?

Előrehúzzák a többiek közül, semmit se mulasszon. Ezt vetted a szádba?

Hogy milyen fájdalommal jár, senki sem tudhatja. A fiatalember vonaglása, ordítása azokat látszik igazolni, akik minden másnál erősebb fájdalmat képzeltek ehhez a kezeléshez.

Hogy tetszik, kisanyám?

A fiatalember a szapora és nem gyengülő ütések hatására elájul. Elengedik, a földre zuhan. A fejére is irányoznak egy sor ütést. Még lélegzik, de már nem rándul össze az újabb csapásokra. Dől a vér a széjjelvert ágyékból. Eleinte a szív heves löketeinek megfelelően, aztán csak csendesen. Míg egészen elapad.

Az egyik here elszállt messze, a másik ott lóg valami csövön.

A két együtt bujkáló lány zsidó voltához nem fér kétség. A nagyobbik tizennyolc éves. A kisebbik legfeljebb tizenöt. Vonakodva válnak meg a ruháiktól. Főleg a kicsi. A kombinéját magán tartaná. Alig van melle. Bokor Sándor nem tartja helyénvalónak ezt a szemérmességet. Lefogatja a lányt, a lábait széjjelhúztatja, és a gumibotját feltolja belé. Ugyanazt a szerszámot, ami nemrég egy férfi nemi szervét zúzta szét. Most egy gyereklányét. Mert Bokor Sándor csak kezdetben játszadozik a test üregének felmérésével, és már akkor is vér fakad. A férfi ökle véres. Nagy felháborodással rántja

ki a gumibotot. – Nézzétek, mit művelt! – Megszidja a kislányt, és felszólítja, hogy haladéktalanul kérjen bocsánatot, és nyalja le róla a koszos zsidó vérét.

Aztán amint megtisztult a szerszám, visszadugja. Addig döfködi, amíg az áldozat eszméletét veszti.

A vasgyáros cigánya ott van köztük. Már semmi ruha nincs rajta. Így meglátszik, hogy a nemzőszerve megduzzadt a látvány hatására. Feltűnést kelt. Tudniillik nem szokott előfordulni, hogy fogolyban vágy ébredjen ilyenkor. Ahhoz túlságosan félnek.

Előreparancsolják. Ráuszítják a nagyobbik lányra. Szemüveges, magas, csontos. A nyilasoknak nem ez az ideáljuk. A cigány ráugrik.

A bőre alatt semmi zsír nincs, de izmai nagyon is vannak. Látványosan fickándoznak a sötét bőr alatt. Az ő sötétsége mellett kiviláglik a zsidó test halványsága. Tetszik a kontraszt a nyilasoknak.

Egyetlen petróleumláma világítja be a helyiséget, azt közel tartják, hogy jól lehessen látni. A cigány élvezetesen mozgolódik a zsidólány felett, minden izma dolgozik. Egy nyilas odasóz neki az ostorával. Nem durván. Csak ahogy a lónak csapnak oda, vágta. A hatás ezúttal se marad el. A cigány vadul döföli a lányt. Dodó ujjai futkároznak a billentyűkön.

Besegítenek a cigánynak. Megemelik a fehér lábakat, hogy a fullánk mélyre szúrjon. A lány visít. A cigány a puszta faszával akkora fájdalmat bír okozni, mint a gumibotos köpülés!

Lanyhul a mozgása. Talán, mert fárad. Vagy, neadjisten, kíméletből. Szivart nyomnak el a farán. Ez helyettesíti a hátszló sarkantyúzását.

Dolga végeztével a cigányt megjutalmazták. Kockacukrot hozatnak részére a konyháról, szelet kenyeret. Meg még egy pohár bort is. Kapjon erőre.

Fénylik az izzadt pofája. Körös-körül az egész teste.

– Jól van, cigány. Nem szabad lopni. Helyzet az, hogy a fennálló rendelkezések értelmében a fosztogatás halálbüntetést von maga után. Nem mondták neked? Ejnye-bejnye! Na, mindegy. Van még idő hajnalig. Itt ez a másik zsidólány. Tetszik? Igaz, hogy véres, de még él. Szerintem te akkor is meg tudnád baszni, ha döglött.

A lányok hüppögnek a padlón, meg-megvonaglanak az újra meg újra beléjük nyilalló fájdalomtól.

– Persze hogy meg tudná. Ez náluk adottság. A dögöt kilopják a dögkútból. Megzabálják, semmi bajuk nem lesz. Ilyen a faj.

– Jól van, cigány. Mutasd, mit tudsz!

– És aztán ne feledjük ezeket a keresztény nőtényeket. Az egyik pont elvesztette a bakkecskáját.

– Lehet, hogy a végén megtartunk.

A mozipénztárosnőnek is le kell vetkőznie. Ő ugyan tántoríthatatlanul hajtogatja, hogy keresztény, vidéki lány. Senki sem tudhatja, tényleg a végsőkéig kitartott volna az ártatlansága mellett, ha közbe nem jön valami. A pénztárosnő menstruál. A fogdán nem jutott friss vattához vagy rongyhoz, tisztálkodni se volt mód, ezért a ruhák levételekor nagyra duzzadt véres csomó toccsan a padlóra. A szagok nem kellemesek. Pedig a nyilasok maguk se minden esetben frissen mosdottak, nem beszélve a foglyokról. Aber was zu viel ist ungesund. A pénztárosnőt leszidják, és utasítják, hogy takarítson fel maga után. Ha már benne van, ott ragad a házban takarítónőnek. A szomszédból áthozott kompániából a két zsidólány és a partizán fiatalember lesz csak kicsinálva. Annak már úgyis annyi. A többi marad. További intézkedésig.

Alacsony, vastag lábú, széles fenekű nő. Máriának hívják. Ilyenből sok van, kezdve Bokor Dénes élettársával. Kikerülendő a tévesztést, emezt Riskának nevezik el. Az egész házba, az összes szobába bejáratos. A vödrével, fölmosórongyával, partvisával.

Sógor Lajos öt gyerekével, feleségével költözött be az Andrássyút 47.-be. Ő a szervezetben a kevésbé heves természetű tagok közé tartozik. Ennek megnyilvánulásaképpen nincs saját gumibotja vagy korbácsa. A kínzásokhoz nem használ se fogót, se árt. Ritkán töm újságpapírt az emberek ujjai közé vagy szájába, hogy meggyújtsa. Ha muszáj ütni, hát üt. Legtöbbször puskatussal. Ami a kezébe akad. Széklábbal. A kísérésekből nem vonja ki magát. Azonban magától nemigen ajánlkozik. Évek óta Megadja Ferenc szomszédja fenn az Ágnes-úton. Jóban vannak. Annyira azért mégsem, hogy Sógor követné Megadjáékat az Andrássy-út 60.-ba dolgozni. Számít, hogy hétagú a család, és csak ketten járhatnának át, az apa meg a legidősebb fiú. Maradnak tehát a kerülettel, Dési Dregán Miklósékkal. Számít, hogy Sógor idősebb az átlagnál. Még a tizenkilencedik században született, a legvégén. Tavaly töltötte be a negyvenötöt.

A Sógor nagyfiú be van osztva őrségbe. Három másik pártszolgálatossal biztosítják a bejáratot. Este kilenc, már három órája kint vannak. Metsz a hideg. Az anyja újságpapírt tömött a csizmájába, hogy jobban tartsa a láb melegét, és gyapjúalsót adott rá. Ennek köszönhetően kevésbé dermedt meg, mint az idősebb társak, akiket nem anya készített fel. Szerencsére élénk a forgalom, nem szobor módjára silbakolnak a Liszt Ferenc-téren. Időről időre jönnek be testvérek. Hoznak embert és holmit. Az örök komolyan veszik a dolgukat, senkit sem engednek át ellenőrzés nélkül. Az pedig elő nem fordulhatna, hogy valaki, mondjuk egy őrizetlenül hagyott fogoly kísétáljon mellettük.

A Japán Kávéház felől négy rendőr fordul be az Andrássy-útról a Liszt Ferenc-térre. A túloldalon haladnak a Király-utca felé. A gettóba készülnek valamit intézni, úgy néz ki. Nem köszönnek oda a nyilasoknak. Mintha nem is látnák az öröket.

Egy dörrenés, lövedék süvítése. Az egyik rendőr befordult és lőtt. Csattan a kő az örök mögött. Nem talált. Mind a négy rendőr pisztolyból tüzel rájuk. A Sógor fiú az első, akit eltalálnak. A mellkasán érzi az ütést. Sorozatra állítja a géppisztolyt. Viszonozza a tüzet. Mennek kifelé a golyók a csőből, őalóla meg kidől a láb. Elengedi a ravaszt. Estében eltartja a fegyverét, ne zuhanjon rá.

A rendőrök feléjük futnak, és közben lőnek. A létszámok egyenlők. A tűzerő

egyenlőtlen. Pisztolyok géppisztolyok ellen. Az egyik rendőrt elkaszálja egy sorozat, elesik. Egy másik már közvetlen a kapu előtt kap találatot, ott vágódik el. Két kapuőr is megsebesül. Mire bent meghallják a lövöldözést, vége a tűzharcnak. Két épen maradt rendőr megfutamodik. Az egyetlen épen maradt kapuőr legelőször magát tapogatja végig. Lehetséges, hogy pont ő nem kapott golyót?

Ahelyett, hogy üldözné a menekülőket.

Az egész végbemegy fél perc alatt. Egy kiáltás, egy szó nélkül.

A Sógor gyerek száján bugyborog a vér.

Fáj?

A kiérkezők vitatkoznak. Bevinni vagy meg sem mozdítani. Míg orvos nem látja. A sebesült rendőr lábra próbál állni, elszelelni, de észreveszik. A másik két őr sebe nem komoly.

Sógor Lajos és felesége kabát nélkül. Még megfoghatják a fiuk kezét.

Fáj?

Kiabálhatnak hozzá. Visszhangzik a Liszt Ferenc-tér. Édes kisfiam! Mindjárt. Talán hallja még. És érti. Itt vannak vele. Válaszolni nem tud. Meghal.

Valaki ott helyben ki akarja végezni a sebesült rendőrt. Homloka közepébe nyomja a fegyvere csövét. Ordítanak rá a többiek, ne! Annyival ne ússza meg a szemét! Be a házba. Mindet. Sebesülteket, halott rendőrt. Szegény kis hősi halott Sógort.

A keresztény orvos odaát van a 60.-ban. A zsidó medika magyaráz és vigasztal. Ha itt lenne a doktor, ő se segíthetne. Tüdőlövés. Ha egy sebészprofesszor azonnal a helyszínen terem, az. Esetleg.

Fogja be már a száját. Kurva. Van két sebesült, azokkal foglalkozzon. Legjobb tudomása szerint. Mert megy a Dunába még ez éjjel.

Kötözz be, galambom. És aztán szopjál le.

A Sógor fiú két kezét még benn a házban is fogják a szülei.

Van a házban egy pap. Kun Lajos, az András egyik bátyja. Látogatóba jött. A páter nem tudni, hol, valami fontos bevetésen most is. Izmos, nagy kezével leválasztja előbb az apa, aztán az anya kezét a fiúéről. Összefogja őket a mellen.

Vigyük fel, ne itt. A kapu nem megfelelő hely. Tényleg, nyolc-tíz zsidó már összekötözve várja az esti úsztatást. Bambulnak a vérző nyilasokra és a rendőrré. Annak két lőtt sebe van, karon és lábon. Csontot értek a golyók, nagy eret nem.

Negyven év körüli lehet a rendőr. Főhadnagyi rangjelzések. A halott fiatalabb, az meg egy őrmester. Több golyót kapott a mellébe. Mégis mi a kurvaistent akartak ezek?

Jön Fehérhegyi János. Ingujjba. Kapatosan. Izzadtan. Veregetett valakit odafönn.

Ki vagy te? Szarházi. Miért csináltad? Magyar emberekre támadni?

A rendőr nem válaszol. Élete legnagyobb vizsgája előtt áll. Sápadt. Bár szíven találták volna! Már vége lenne. Végig lehet ezt csinálni innentől tisztán? Hibátlanul?

Fehérhegyi nem látja meg, mi jár a fejében.

Ez az egy van? Hányat hagytatok elmenni?

Azt hiszed, hogy megúszhatod. Elmondasz nekem mindent. Abba hiba nem lesz. Még a kurva anyád nevét és lakhelyét is. Meg a feleségedét. A nővéredét, a húgodét. Énekelni fogsz. Nem vagy te olyan nagy legény.

Vigyük fel, aranyapák, rendelkezik Fehérhegyi János.

Dési Dregán Miklós állítja le a kínzást egy óra múlva. Semmi értelme. Máshogy kellett volna nekifogni. Egy szó nem sok, annyit se mondott a rendőr. Fehérhegyi megkötözte. Korbáccsal verte. Közben egy vizespohár szilvapálinkát megivott. A rendőr elájult. Fellocsolták.

Gáll se tétlenkedett. A kezéről tépett körmöket.

Valaki kalapáccsal kezelte a csontjait.

Annyit se tudtatok meg, hogy valódi rendőr vagy beöltözött zsidó! Vaktában támadtak a szervezetre? Úri kedvükbe? Fogadásból? Vagy valakiért konkrétan jöttek? Meg kellett volna tudjátok, hogy kiért jöttek. Kit akartak innen kivinni, és miért.

Szerintem ez zsidó, mondja Gáll.

Szerintem meg rendőrtiszt. Egy magyar úr. Aki nem csípi az egyszerű magyar embereket. A zsidókat szereti, meg az angolokat.

A rendőrnek magas a homloka. A haja barna, fazonra vágva, nemrég járhatott fodrásznál.

Semmilyen papírt nem találtak nála. Az elesett társánál sem.

Jól van, főhadnagy úr, mondja Dési. Amit ön kiállt, az tiszteletre méltó. Hall engem? Mi értékeljük a férfias tartást, ha valakibe megvan. El fogjuk engedni. Annyit tegyen meg, hogy néhány kérdésre válaszol.

Két perc múlva Dési kimegy. Nagyon máshogy kellett volna intézni. Úgy fest, a főhadnagy legyőzte a Tizenkétkert. Pedig arról azért nincs szó! Be akartak jönni. Sok nyilas testvért ki akartak nyírni. Foglyot akartak szabadítani. Ahhoz képest nem sokra mentek.

Désiné Sógorékkal és Kun Lajossal imádkozik. Péter ő is, ugyanolyan szerzetes, mint az öccse. Csak ő nem távolodott el a rendtől. Tábori lelkészként teljesít szolgálatot. Magas, erős férfi. Korának megfelelően vaskosabb, mint az öccse. Kevésbé átszellemült a tekintete.

Désiné a támadás előtt kettesben üldögélt vele. Császárkörtelikőrt iszogattak. A gyerekkorukról beszéltette. Érdekelte, milyen volt András kicsi korában. Hogyan becézték. Mik voltak a kedvenc játéakai. Szokott-e sírni. Voltak-e lánypajtásai.

Kun Lajos megcsodálta Désiné pisztolyát. Nem hagyta szó nélkül, milyen nagy mordállyal jár-kele ez a szépasszony. Mutatta, az övé milyen. Hát éppenséggel az meg egy nőies darab volt. Kicsi, könnyű. A markolata gyöngyházberakásos. Hölgypisztoly. Désiné megfogta, méregette, célzott vele.

Kipróbálhatja, lelkem, hogyha szeretné. Van itt elég zsidó, lőjön le egyet. Látom, a maga csinos keze nem remeg. A szeme közé. Tíz méterről vagy akár húszról. Kezeskedem a pontosságáról.

Közbejött a Liszt Ferenc-téri lövöldözés. Nem lőtt célba Désiné. De a cserét megejtették. Kun Lajos, a tábori pap, örül a komoly fegyvernek.

Mindenki pisztolyra vágyik. Mert puskához könnyű hozzájutni. Ha katona vagy, egyenesen kötelező, hogy legyen nálad. A géppisztoly hatékonyabb és könnyebb. Ám akinek pisztolya van, az biztosan valaki.

Bokor Dénes jelenik meg. Azt mondja, majd a Hűség Házában szóra bírják a zsernyákat. Dési legyint, ráhagyja. Bokornak van elszámolnivalója a rendőrökkel. Évekkel ezelőtt, egy tüntetés után bevitték az egyik kerületi kapitányságra. Felképezték, és aztán ráparancsoltak, hogy emelje ajkához a köpőcsészét, és igya ki. Az az íz soha nem megy ki a szájából.

Ketten kétfelől támogatják. Csak nadrág van rajta, felül semmi. Persze a csizmáját is elvették. Jó lesz az valamelyik testvérnek. Mezítláb kell mennie, mint egy zsidónak. Csak még, egyelőre, a másik irányba.

Felfrissül a hidegben. Még nincs a végén. Ha segítene valaki.

Segítsége Bokor Dénesnek van.

Jön a bátyja, jön a két Megadja. Mást a közelbe sem engednek. Most nincs zene. Bokor Sándor borotvával. Árkot vág a rendőr hátába.

Nem beszél.

Tudjátok, mit? Hozok jódot! Bele a sebbe. Az jó lesz.

Sandri testvér elsiet.

Nem várják ki, hogy visszaérjen jóddal. Túl dühösek hozzá.

Nekiesnek gumibottal. A rendőr fejének.

Ez vigyorog, bazmeg. Ne röhögj!

Egyik ütés a másik után. Nem hallani, ahogy törik a koponyacsont. Egyszer csak szétválík. Azt látják, hogy egy darab elszáll. A helyén kilátszik az agyvelő.

Bele a botokkal, felülről.

Félúton a 47.-es és 60.-as szám között, a régi Oktogonon, aminek már nyolc éve Mussolini-tér a neve, egy második emeleti lakásban zsidókat rejteget egy asszony.

Korábban, nyár elejéig, egy zsidó házaspár lakott ott. A rendeletek miatt el kellett, hogy költözzenek. A névtáblájuk a bejáratí ajtón maradt. Lujza néni nem gondolja, hogy ez most már az ő lakása. Vagy ha gondolja, nem érzi úgy, hogy örvendeznie és dicsekednie kell miatta. Nemcsak az ismeretlen régi lakók iránti szánalomból, hanem azért is, mert visszavágyik a régi helyre, amit bombasérülés miatt kellett elhagynia. Ott csak egy szobája volt, de neki elég. Kis konyha, fürdőszoba, összkomfort. Tizenöt éve lakott a szanatórium melléképületében, a kollégái – műtősök, nővérek – szomszédságában. Ő volt a szanatórium telefonközpontosa. Többen az orvosok közül szintén abban az épületben éltek. Másképp néztek egymásra, mintha csak bent találkoztak volna, fehér köpenyben. Ünnepekkor megkínálták egymást süteménnyel, és beszélgettek.

Novemberben csöngettek be hozzá. Sötétedés után, sárga csillag nélkül. Az orvos és a felesége meg a kislányuk, aki már négy- vagy ötéves korában százszorszépeket szedett neki a kertben.

– Jöjjenek be!

Csak mikor már az előszobában voltak, akkor köszöntek egymásnak. Lujza néni beljebb tessékelte őket, a nappaliba. És leoltotta a villanyt az előszobában.

Megcsókolta a kislányt, és azt mondta, maradjanak nála. A holmijukért sem mentek már vissza a védett házba. Másnap Lujza néni kérte meg a legjobb barátnőjét, hogy hozza utánuk, amit bír.

A védett házból, ezt tudni lehetett, másnap készültek elvinni az összes férfit. Korábban hol az orvost, hol a feleségét elvitték már hosszabb-rövidebb időre. Csodával ért fel, hogy újra együtt voltak hárman. Többé nem hagyják, hogy szétválasszák őket.

A kislány kérte, hogy ezt az egyet próbálják még meg. A szülőknek már nem volt ötletük. Senki, akit megkérhetnének.

Kimondták. Ez az utolsó próbálkozás, csak a kislány kedvéért. Mielőtt beveszik az előkészített Luminál-adagokat.

Lujza néni szomszédjainak Temesvárról érkezett menekültekként mutatkoztak be. Az okmányaikban is ez van feltüntetve. Esténként katolikus imádságokat és templomi énekeket gyakoroltat velük Lujza néni, hogy ha razzia lesz, ne jöjjenek zavarba.

Lujza néni nem színleli, ő igazán katolikus. Az ágya fölé kis feszületet akasztott, fémből öntött Krisztussal. A sublóton Kaszap István bekeretezett képe áll. Az éjjeliszekrényen imakönyv.

A lakás két nagy szobájának ablakai az Andrássy-útra néznek, meg az Oktogonra.

Galambos Imre egyedül érkezik. Bőrkabátban, árpádsávós karszalaggal és Király géppisztollyal. Nem számít rá, hogy ott találja az orvost és a családját. De akinek árpádsávós karszalagja van, és géppisztolya, az nehezebben jön zavarba, mint aki nem rendelkezik ilyen kellékekkel. Kéri a papírjaikat. Már az elsőre rámondja, hogy hamis, és elhajítja.

– Lujza, ezt nem hittem volna magáról. Zsidókat rejteget?

– Kérem, mi Temesvárról menekültünk. Kibombáztak, és jöttek az oroszok.

Lujza néni nem emlékszik rá, hogy valaha látta ezt a Galambost. De hallani hallott róla, hetekkel korábban. A barátnőjének érdekeltségei vannak a Svábhegyen, a Béla király-úton. Egy ottani panzióból mindenkit elvittek a nyilasok. Galambos Imre a közeli vendéglő tulajdonosának veje, a szomszédban lakott, és a razziázó raj tagjaként intézkedett. Ezt tehát a barátnőjétől hallotta Lujza néni, mint ahogy szintén a barátnője említhette valamikor valakinek fenn a Svábhegyen, hogy ő most itt lakik, az Oktogonon, és hogy néha, ha a pesti oldalon van, nála alszik. Egészen biztosan még azelőtt mondhatta, hogy az orvosék hozzá költöztek.

Magas ember, vékony arcú, keskeny bajszerű ez a Galambos. Férfiszabó.

Azért olyan vékony, mert beteges. Tuberkulotikus.

– Te – mutat az orvosra –, te velem jössz.

A kislány az apja köré fonja a karját.

– Hova viszi? – kérdezi az anya.

– A Hűség Házába.

– Ha elviszi, minket is vigyen!

– Nem ajánlanám – mondja Galambos, és a kislány felé biccent. A kislány nem ereszti el az apját. Az anya sem fejt le a kezeket. – Na jó, menjünk be a szobába... – mondja azután Galambos, halkabban.

Előresiet és leül. Megvárja, míg mind odagyűlnek, és helyet foglalnak. Géppisztolyát az ölében tartja, és valamit ki-be kattintgat rajta. – Mostantól nem firtatom, tényleg

Temesvárról valók-e önök. Viszont lenne egy kérésem.

– Igen?

– Egy kis snapsz vagy valami nincs véletlen a háznál?

– Véletlen van.

Galambos megvárja, amíg Lujza néni visszajön. Alpakka tálcán poharak érkeznek, és egy alul öblös, fölfelé keskenyedő palackban diópálinka. Mindenki kap, csak a kislány nem. Az apja széke mellett áll, és átöleli a vállát.

– Egészségünkre – mondja Galambos. Koccintanak és isznak. – Hallották azt az óriási ágyúzást Karácsonykor? Azért volt, mert az oroszok fölérték a hegyre. Senki se számított rá. Egyszer csak ott voltak. Tudják, ez mit jelent? Hogy körbe van véve a város! Innen már egy lélek se jut ki. Mi magunk között azt mondjuk, hogy erős hadsereg indult a fölmentésünkre, és hogy újfajta fegyvereket hoznak, amikkel egyszerűen elsöprik majd a ruszkit, de bevallom, szent Karácsony estéje óta én ezt már nem hiszem. És arra gondolok, hogy mi van, ha beérnek ide a városba? Kérem, én haza már nem mehetek. Oroszok turkálnak a fiókjaimba. Hencseregnek az ágyamba. De nem számít. Hanem az számít, hogy van egy édes szép feleségem és egy kislányom.

Benyúl a belső zsebébe, a tárcájáért, hogy előszedje a fényképeket. Aztán mégse húzza elő, mert a tárca vastagon ki van tömve bankjegyekkel, és mégse venné ki jól magát, ha látják ezek az emberek.

Akik moccanatlan hallgatják.

– Biztonságos helyre kell vigyem őket. Ha véget ér a harc, ne az legyen az első, hogy rájuk mutat valaki. Ennek nyilas a férje! Az apja! Értik?

Lujza néni bólint.

– Maguk azt nem tudják, mire képesek az emberek – mondja Galambos. – Higgyék meg, sokat tanultam az utóbbi hetekben.

Meglehet, szívesen mesélne a tapasztalatairól, de nem biztatják, hogy avassa be őket.

Van még egy fél korty a poharában, felhajtja. Lujza néni tölt neki, és az orvos feleségének is.

– Jöhetnek – mondja Lujza néni. – Ugye? – fordul az orvos felé. – Összebb húzzuk magunkat.

– Persze.

– Össze kell tartunk – folytatja Lujza néni. – Emberek vagyunk.

Galambos az orvosra néz, és a feleségére:

– Számíthatok önökre?

Már nem tegezi őket.

– Természetesen – válaszolja az orvos felesége.

– A temesváriak átjöhetnének hozzám, és a másik szoba a Galambos úréké lesz – javasolja Lujza néni.

– Köszönöm szépen – mondja a szabó, és kezet nyújt.

– Elemózsiát, hogyha tudnak, hozzanak! – kéri Lujza néni. – Nem készültem hat személyre.

Galambos Imre kislánya fehér harisnyában, bordó bársonyruhában pompázik. Az apa a fél házat bejárja, mire megtalálja. Még soha nem látta ennyire szépnek. Keze és arca csokoládétól maszatos. Csokis csókot nyom apja orcájára.

– Édesanya hol van? – kérdi a szabó.

– Kihallgatáson segédkezik. Kér egy kockát, édesapa?

– Kedves vagy, kincsecském. Edd csak meg! Valami vastagételt hamiznék inkább.

Bekukkintok a konyhába.

Kap egy tányér krumplifőzeléket oldalassal. Olyan finom párák szállnak fel belőle, hogy Galambos azonmód, álltában kanalizni kezdi. Aztán megdermed, eltátja a száját, mert igen forrónak bizonyul a falat. Abban a pillanatban élesen sikít valaki egy nem túl távoli helyiségben. Fölnevetnek a testvérnők: mintha Galambos fájdalmának adna hangot az ismeretlen. Pedig csak csontját törték, vagy kirántották a fogát.

– Üljön le, Galambos testvér! Egyék lassan, kényelmesen.

Helyet foglal egy hokedlin, és fújja a főzeléket. Fülelve közben, nem hallja-e Erzsike, a neje hangját valahonnét.

Erzsike csak nem jön. Galambos kap egy stampedli köménymagos pálinkát, azután egy bögre kompótot. Aztán kér még egy pálinkát. Aztán kimegy a konyhából, mert kell a hokedli másik testvérnek.

Kinn a gangon többen dohányoznak. Bámészkodnak, nézik az udvar forgalmát. Egy turnust raknak össze a testvérek. Olyanokból, akiket már kihallgattak, átvizsgáltak. A lenti testvérek legtöbbje csak figyel a foglyokat, készenlétben, hogyha szökni próbálna valamelyik, lelőhesse, de két zsenge fiú még veri őket. Fáradhatatlanok. A fenn pöfékelők figyelik, melyikük pofonja csendül nagyobb. Tréfás kiáltásokkal biztatják őket. Galambos nem gyújthat rá, a betegsége miatt. Megkeresi az ágyát, gondolja, és ledől egy kicsit, az lesz a legjobb.

Az ágyán egy öltöny fekszik. Angol szövet, Galambos azonnal látja, és azt is, hogy az ő mérete. Erzsike szerezhette neki. Nem próbálja fel, semmi kedve kifűzni a Bilgeri csizmáját, és aztán újra be. Csak azt nézi meg, nincs-e kikopva. De ezt az öltönyt alig viselték.

A felesége ágya, akár a nyári égbolt: csupa ragyogó kékség és könnyű fehérség. Selyemharisnyák, selyemkombinék. A padlón elegáns cipők. Az éjjeliszekrényén magas, cirádás parfümösuveg.

A kislány ágyán még nagyobb halom ruha. Nagy, bolyhos maci csillogó szemekkel. Meséskönyvek. Hogy fogják ezt mind elcipelni?

Keres egy vállfát, ráteszi az öltönyét, felakasztja. Egy újságlapot szétterít az ágy végében, a csizmás lába alá, és leheveredik. Nem árt, ha pihen egy kicsit: este hattól szolgálatban lesz.

Galambos a felesége cirógatására ébred.

- Láta az öltönyt?
- Láttam, köszönöm. Jöjjön gyorsan, beszélünk kell. A gangra! Vagy tudja, mit, húzódjunk be a fürdőszobába...
- Vigyázzon, mindjárt hat óra. Kell hogy jelentkezzen szolgálatra.
- Akkor majd holnap mondom.
- Vigyázzon magára!

Másnap sem tudnak beszélni. Erzsikét a Húség Házába osztották be. Pedig Galambos szerzett már babot és konzerveket, lekvárt és pálinkát. Egy közepes bőröndöt telepakolt velük.

Átmegy az Andrássy-út 60.-ba. A géppisztolyt le kell adni a kapuőrségnek, fegyvertelenül mehet csak fel. A szobában, ahova irányítják, nem leli Erzsikét. Tovább keresi. Egy üvegajtón át látja meg. Az egyik vezető ölelgeti. Erzsike pipiskedve, állát fölszegve simul a férfihoz. A vezető felgyűri a szoknyát, a combokat tapogatja. Galambos érti is, meg nem is. Ami őt illeti, egy beteg ember, nem igazán illik kicsattanó egészségű nejéhez. De a másik! Ott van neki ezer zsidó szuka... Minek neki még az ő felesége is? Egy nyilas testvéré? Ha a géppisztolya vele lehetne, a válasz is meglenne. De így?

Leoldalog a lépcsőn.

Egyedül sétál át az Oktogonra. Cipeli a telipakolt koffert. A géppisztolyt nem. Minthogy egyedül érkezik, nem foglalja el az utcai szobát: a cselédszobában rendezkedik be.

Első este megiszik egy egész üveg barackpálinkát az orvos feleségével. A konyhaasztalnál ülnek, és nem sokat beszélnek.

Két vagy három nap múlva a konyhában rászól a kislányra:

– Vigyázz, drága! Sose igyál utánam. Legyen meg mindenkinek a saját pohara, bögréje.

Egy királyutcai pincéből előkerült és az Andrássy-út 60.-ba kísért nő a papírjai szerint keresztény. Tizenkilenc éves. Olyan vékony, olyan szőke. Valaki azt mondja rá, penészvirág. Halák azt mondja, zsidó. Mi üthetett Rédlí Józsefbe, mi nem, nem lehet tudni. Aznap már több tucat okmányt tépett szét, védleveleket tömött azoknak a szájába, akik felmutatták őket.

Ibolya. Illik a neve a fehér bőréhez. Kiálló vékony csontjaihoz. Kombinében áll Rédlí előtt, azt már nem kell levennie. Magyarázkodással nem terheli a kihallgatókat. Várja, mi lesz. A nagy zöld szemével. Sápatagon.

Ráhúznak a fenekére, a hátára gumibottal. Hang nélkül túri. Megtántorodik, előredől. Visszalép a helyére. Rédlí azt mondja, jó. Egyelőre elég.

Semmi gond. Bőven van még vernivaló. Rédlí József a lány papírjait forgatja a keze között. Magánhivatalnok-nő. Gép- és gyorsíró.

– Ott egy írógép, diktálok. Kész? Egyszerű, keresztény lány vagyok. Szeretek dolgozni. Engedelmes vagyok.

Ibolya hibátlanul gépel. Habár a sebessége mérsékelte.

Rédlí József megsimogatja a szőke hajzatot. – Egyelőre maradhatsz. Viseld jól magadat!

A penészvirág bólint. Nem mutat megkönnyebbülést. Ez magyarázható úgy, hogy tényleg nem zsidó, egy percig se hitte, hogy kifingatják.

– Szedd össze a ruhádat – utasítja Rédlí. – Távollétembe a Kisrenner a parancsnok.

Átviszi a lányt a konyhába. Van kakaó. Töltet neki egy bögrével.

Rédlí Józsefnek van egy irodája. Szekrény, íróasztal, négy szék. Hozat bele ágyat, ágyneműt.

– Kabátodat leveszed.

Vetkőzik Ibolya engedelmesen. Néz Rédlire, mindent levegyen-e.

Nem kell.

Megcirógatja a halvány arcot. A felső ajkon kakaómaradék. Magához húzza. Megcsókolja. Húvös száj.

Rédli farka feszesedik. Aha! Lehet, ez most menni fog. Ibolya, a szende szűz. Még a végén megváltást hoz.

– Vissza kell menjek dolgozni. Érted?

– Igen.

– A helyiséget nem hagyod el. Megvársz. Ma még nem állsz munkába. Pihensz. Jó?

– Jó.

– Édes Ibolya.

– Igen.

Rédlinek eszébe jut a tisztálkodás. – Küldetek lavórt, vizet, szappant. Éjjeliedényt is, hogy ne kelljen kimenned. – Félti, nehogy történjen valami, ha kinn mászkál a többiek között.

– Fáradt vagy? Nyugodtan feküdj le.

– Köszönöm.

– Sietek.

Előfordul más nyilassal is, hogy felfigyel valamelyik behozott nőre. Az egyik ifi egy félzsidó húszévest szeretne megkapni. Tök tiszta eset. A nő papírai nem hamisak. Arra se vette a fáradságot, hogy beszerezzen hamis papírt. Méltóságán aluli lett volna. Korábban az ilyet simán továbbítják a téglagyárba vagy a Teleki-térre. Esetleg a gettóba. Már egyik út se járható. Marad a Duna. Az ifi ajánlatot tesz a nőnek. Legyen kedves hozzá. A házban maradhat. Egy kipróbált nyilas testvér, egy becsületes munkásember annyit mindenképpen megérdemel, hogy a kedvéért néhány napig, akár egy hétig késleltetve legyen a sors erre a személyre vonatkozólag. Vannak példák. Ismeretes a csabautcai szomszéd, a belügyminiszter, Vajna Gábor esete. Neki nem a szeretője, hanem a hites felesége félzsidó! És amikor valaki személyes ellentét folytán meg akarta fúrni a Nemzetvezetőnél Dr. Vajnat, és előhozta a felesége származását, Szálasi csak annyit mondott, tudomásunk van róla, na és? Ezek most ott vannak együtt a Nemzetvezetővel Sopronba! Azonkívül egy hét alatt sok minden történhet, akár még le is kerülhet a napirendről a sors. Csakhogy ez a nőci keresztet visel a nyakába, és belsőleg is hótt komoly keresztény. Azt mondja, hűséges a vőlegényéhez. Továbbá szűz. Ki a franc az a te híres vőlegényed? És mi az, hogy hűség, kérdezi a testvérünk. A

vőlegényem hadnagy, és a hazáért harcol. Kötelesség rá várni.

– Akkor hozzám nem leszel kedves? Este lesz étel-ital. Táncolhatunk.

– Szomorú, hogy míg vőlegényem a szovjet ellen küzd, egyeseknek szórakozáson jár az eszük.

– Hadnagy, baszki. Eszeden vagy, csibém? Mit jössz azzal, hogy hadnagy, lehet, hogy holnap engem is kineveznek hadnagynak. Vagy főhadnagynak. Mit szólsz?

– Gratulálok.

Csak egy pofont kap a testvérünktől. De attól elesik. A társunk megbaszhatná nyugodtan. Ezek után kihagyja. Ami érthető. Viszont ez nem kötelez minket semmire, mi elkapjuk. Ahogy kell. Így kell bánni egy munkásfiatallal?

Közben kap egy keresztet a mellére, a kis aranykereszt helyett, amit le kell, hogy adjon. Bicsakkal a bőrébe.

A táncból se marad ki. Bokor Sándor harmonikázik. Ez a sláger! Bevonz ott mindenkit a foxtrott, foxtrottot nyomat a főnök és a titkárnő is, hamar a placra gyere, rázz fel, mutasd csak, el ne magyarázd, mert tényleg könnyű e tánc, valóban nem szorul a szóra!

A lányok meztelenül foxtrottoznak.

A Kisrenner leül. Maga elé térdelteti a menyasszonyt. – Sándor bátyám, ha szépen kérem. Lehetne most azt a Karádyt, hogy *Jó éjt, drága kis hadnagyom?* – Énekli. Bokor tudja, miről van szó. Nevet. Közelebb húzódik a harmonikával. – Jó éjt! Most az ég rád borít holdfényt, és én csak terád gondolok. Jó éjt! De te ne aludj! Szopjál! A többi pedig mind énekel! Jó éjt! Arra kint jéghideg szél zúg, fekszel, és hallgatod, mit súg. Érzéssel, mondom. Jó éjt! Csak terád gondolok. Jó éjt! Beveszed mélyebbre. Távol, messze a határtól, sóhajom talán megtalál. Drágám, elsuttogom százszor, hogy a szívem vár, egyre vár. Jó éjt! Két karod átölelt nemrég. Mennyi csók, mennyi szép emlék. Lesz még újra nyár, újra csók. Jó éjt! Most itt ülünk a rádiónál, megjött tőled az üzenet. Miért nem tudja a rádió már hozzád vinni a szívemet? Jancsika szól, hogy sokszor csókol, te szép, te hős kis hadnagyom. Érzed talán e néhány szóból, hogy rád mi oly büszkék vagyunk. A fogad ne érjen hozzá! Vigyázz... Holnap ilyenkor te már a halakkal mulatozol, én viszont használni szeretném a szerszámomat. Jó éjt, drága kis hadnagyom! Jó éjt! Most az ég rád borít holdfényt, és én csak terád gondolok. Jó éjt! Jó éjt! Arra kint jéghideg szél zúg, fekszel, és hallgatod, mit súg. Jó éjt! Csak terád gondolok.

Kisrenner a menyasszony fejét kis ideig még az ágyékához szorítja, azután félretolja.

Éjfélkor Duna-parti kísérés. Ibolya ide vagy oda, Rédli nem engedi meg magának, hogy kimaradjon a vállalkozásból. Csak benéz egy pillanatra az irodájába. Vissza a konyháról egy szelet zsíros kenyeret, üveg szódavizet Ibolyának. A lány az ágyban. A lavórban a víz szappanhabos. Megmosakodott.

- Hoztam ennivalót. Még el kell menjek.
- Értem.
- Egy óra. Máxfél maximum.
- Igen.
- Jövök.

Arra ér le, hogy az egyik új nyomozó a fegyverét használta. Az udvaron rakták össze a turnust, valaki kilépett, belelőtt. Vaktában, közelről. A palinak a hasát érte a lövés. Folyik a bele kifelé.

Mi a rossebb legyen?

- Volt köztetek egy orvos. Herr Doktor, hol vagy?

Visszatömetik a beleket. Hozatnak tűt, cérnát. Összevarratják. Az egész megvan, amíg a turnust összekötözik. A sebesült hasára lepedőt tekernek. Kész, beállítják a doktorral együtt a sorba.

Míg mennek az Andrássy-úton, felerősödik az ágyúzás. Rakéták sivítása is kivehető a hátuk mögül. A foglyok közül egypáran reménykedve tekintgetnek körbe. Bokor Sándor az Operánál elégeti meg. – Nagyon várjátok már a Jóska bácsitokat, látom. Jön a Sztalin József, és megment, mi?

Kirángat egy négyest. Olyat, amiben csupa nő van. Letérdelteti őket a hóba, félkörbe. Kigombolkozik, letolja a nadrágját.

- Itt van a nagy Sztalin Jóska. Lehet csókolni. Mind.

A továbbiakban eseménytelenül zajlik a kivégzés.

- Hová tettétek a zsidókat?
- Kíváncsiak voltak, merre járnak a ruszkik. Elvittük őket a Dunához, nézzék meg, nem jönnek-e uszályon.

Rédli József másképp lépi át a kaput, mint egyébkor. Mintha hazamenne. Valaki ma vár rá.

Gyertyát gyújt. – Szervusz.

– Szervusz.

Levetkezik. Trikó, gatyá rajta marad. Úgy bújik a paplan alá.

Ibolya csak annyira húzódik félre, hogy helye legyen.

Szappanszaga van a nyakának. Az erekció nem marad el. A megváltás közel!

Rédli József magas, erős férfi, de a keze finom. Az ujjai érzékenyek. A szakmája orvosi műszerész. Sosem végzett piszkos, durva munkát.

Kicsi melleken puha, alig létező bimbók. Nem sokban különbözhetnek a fiúétól, aki olyan halványan hevert a városmajorutcai padlón.

Ha most ezt az Ibolyát sikeresen megdugja, kísérletet tehet a feleségével újra.

Felemelkedik, hogy betegye a nemzőszervét. Ibolya szétteszti.

Hol lehet most Zajác Böske? Mit gondol felőle?

Az erekció csökken. Rédli nem forszírozza. Elfújja a gyertyát. Visszafekszik a lány mellé.

– Jó éjszakát – suttogja Rédli. Oldalvást a lányhoz bújik. A nemzőszerv megint működésre kész.

Ibolya hátranyúl, megfogja.

Az jólesik.

Ibolya döntésre akarja vinni a dolgot. Szeretne szerető lenni. Föl-le húzgálja a markát.

Rédli fél. Cserben fogja hagyni a szerszám.

– Ne! Elfáradtam az egész napos melóban. Holnap, jó?

– Jó.

Ezt olyan halkan, olyan lágyan mondja Ibolya, hogy Rédli megnyugszik. Arca a lány válla mellett. Elalszik hamar.

Ha Ibolya lenne a Judit a Bibliából, most venne egy kést, és elnyiszná a férfi torkát. Ibolya nem Judit. Nem kel fel, meg se mozdul. Melegen szuszog nyakába a férfi. Hamar elalszik ő is.

Órákkal később, amikor Rédli a másik oldalára fordul, Ibolya felébred. A férfiháthoz simul. Az idegen tarkó illatában sokára alszik vissza.

A vasgyáros lábában lement a duzzanat. Lötyög a lábán a pótlásként kapott cipő. Mi lenne, ha vételezne egy csizmát?

Azzal is megy az idő. Telik a háború.

Amikor hazanéz, az anyja rögtön észreveszi. – Milyen szép csizma! Életedben nem volt még ilyen jó csizmád.

Karórája van megint. Tegnap megállt a megtorlószoa ajtaja mellé kitett, órákkal teli doboz mellett. Még nem volt meg benne a szándék, hogy kivegyen egyet magának. Csak érdekelte, milyen a felhozatal. Volt mindenféle. Gyerek- és felnőttórák, elegáns nőnek és fiatal lánynak valók. Kezébe akadt egy érdekes kicsi darab, aminek hátsó burkolata is üvegből volt, nemcsak a fedlapja, de a hátsó rész nagyítólencse volt. Felnagyítva lehetett látni a mozgó alkatrészeket. Brossként funkcionált, ruhára lehetett tűzni.

Régimódi, fedeles zsebórák ezüstből, egy-kettő aranyból, a legtöbb acélból. Kezébe akadt egy ugyanolyan Roamer, mint az övé volt. Mikor vették el tőle? Három hete.

A vasgyáros a füléhez tartja az órát. Az övét Terézzel együtt választották. Egy ilyen óra egy életre szól. Azt hitték akkor. A vasgyáros este szokta felhúzni. Az, amit a dobozból kivett, még jár. Két percet siet. Nem biztos, hogy pontatlan a masina. Vannak, akik szándékosan előreállítják az órájukat, hogy el ne késsenek. Lehet, hogy a zsidó, akitől elvették, ilyen szorongó ürge volt. A vasgyáros Robiéhoz állítja az óráját. Az övé Schaffhausen.

Az áruház-tulajdonos megy el a szobája előtt vödörrel, rongyokkal, erősen meggörnyedve. A Hűség Házában nincs hiány ennivalóban. Édesség tekintetében sem kell nélkülözniük, előfordulnak cukorkák és csokoládék, lekvár és kompót jut, ki mennyit kíván. Ezért a székletek a legkevésbé sem aprók és szikkadtak. A kinevezett vécétisztító éjjel-nappal szolgálatban.

A vasgyárosnak az apáról eszébe jut a kislány. Hogy van?

– A körülményekhez képest jól.

– Ezt vigye el neki.

A vasgyáros almát küld a gyerekeknek.

Rédli József elmegy Bokor Dénessel a Városház-utcába. Ott székel a főkerület-vezető Nidosi Imre. Egyeztetnek. Átadnak három láda magyar és külföldi pénzt, részvényt, ékszert és más értéktárgyat. Az utóbbi napok termését.

Szóba kerül, hogy közeleg Vízkereszt, ami egyúttal Szálas Ferenc születésnapja. Illene megünnepelni.

– Nincs rá alkalmasabb hely a Hűség Házánál – szögezi le Bokor Dénes. – Főkerület-vezető testvért ezennel meghívom. Magam és a Tizenkétker nevében.

- Lehet, hogy lesz más egyéb ünnepelnivaló is – titokzatoskodik Nidosi Nedics Imre.
- Akkor meg van beszélve! Elvárunk hatodikán, szombaton tizenkettő órára.
- Ott leszek. Ha nem bánják a testvérek, viszek magammal néhány kedves új ismerőst. Testvérnőket és testvéreket. De egyvalamit meg kell ígérjete. Semmi faxni! Egyszerű, méltóságteljes ünneplés.
- Úgy lesz, testvér.

Ibolya az íróasztalnál ül. Kapott munkát Rédlitől. Kézzel írott jegyzékeket tesz át gépiratba. Nem sok. Óvatos tempóban csinálja. Egy teljes oldalt végigír elütés nélkül.

Mi lenne, ha letérdelne a védelmezője elé, amikor visszajön. Letérdelne, kicsatolná a derékszíját, kiszabadítaná a cubehőrijét. Adna rá egy csókot.

A második lap felénél tart, nyílik az ajtó. Nem Rédli József, hanem egy másik nyilas, aki őt keresi.

Ibolya megmondja, hogy házon kívül, és hogy ebédre itt lesz.

Bakonyvölgyi Károly az ajtóból fordul vissza. – Te! Te hogy kerülsz ide? Kurva.

– Jó napot kívánok, kitartás! Be lettem hozva igazoltatásra. Tisztázódott az ügyem, és Rédli testvér felkért, hogy dolgozzak mellette. Mint a titkárnője.

Bakonyvölgyi kimegy, és Ibolya folytatja a gépelést.

Öt perc múlva megint nyílik az ajtó. Most se a Rédli. Bakonyvölgyi jött vissza két másik emberrel. Az egyik egy új légiós, egy nyomozó, Potter, a másik a Nagyrenner. Őket tudta hamarjában összeszedni Bakonyvölgyi Károly.

– Vedd fel a kabátodat. Kimegyünk sétálni.

– De nekem Rédli testvér azt az utasítást adta...

– Amint rendeződik az ügy, folytathatod.

Ibolya felöltözik. A férfiak lenn a raktárban felveszik a fegyverüket, és kimennek. Bakonyvölgyi vezet. Átmennek az Andrássy-úton. Ibolya vágyakozóan néz körül. Ha épp jönne Rédli!

Nagy a lövöldözés a Városligeten túl. Itt a közelben nincsenek robbanások. Korábban több házát már találat ért. Tetők omlottak, leégtek. Átérnek a túloldalra. – Ide megyünk közel, ne féljete! – tájékoztat Bakonyvölgyi Károly.

Ő megy elől. Fogja a lány kabátgallérját. Mögöttük a másik kettő. Potterből egyébként kettő van. Édestestvérek. Húsz év körüliek. A vasgyáros még nem jegyezte meg, melyik melyik. Bakonyvölgyi is csak úgy mondja ennek, hogy te Potter.

Bezörget egy királyutcai kapun. Sokára jönnek nyitni. A lakók mind a pincében.

– Lemegyünk!

Bakonyvölgyi Károly a házmestert követve a pince felé irányítja a menetet.

– Jó napot, emberek. Ha közelebb jönnének! Mutatok valamit.

Vonakodva húzódnak közelebb. A vasgyáros látja, hogy ebben a házban nem volt még razziázni a kerület. Ha elkezdenek itt rostálni, bizony fennakad zsidó is, katonaszökevény is.

– Vedd le a kabátod! Mondd el, hogy ki vagy!

Ibolya kibújik a kabátjából. Halkan, ahogy mindig beszél, felmondja nevét, minden adatát.

– Van itt a házban egy fodrászszalon – mondja Bakonyvölgyi. – Ismerik a tulajt? Zsidó ember. Nincs a pincébe?

– A szalont átvette egy őskeresztény úriember. A mester elköltözött a nyár folyamán. Hová, nem tudjuk.

– A lányát ismerik?

– Volt lánya, tudjuk. De ő még hamarabb eltávozott. Férjhez ment vagy mi. Erre nem járt, nem is tudom, nagyon rég.

– Hát akkor most nézzék meg! Szerintem ez a fodrász lánya. Kérdezik, honnan tudom? Nyolc évvel ezelőtt egy fél évig ebbe a szalonba voltam segéd. Te nem emlékszel rám, mi? – Ez a kérdés már Ibolyához szól. Ütés jár hozzá. Az orrot éri. Vér buggyan. – A kisasszony a segédre miért is emlékezne. Mi?

A szemöldököt ököllel. Hogy felszakadjon.

– Mi van, megismerik?

– Tessék csak erre fordítani! Halványan, mintha. Nem esküdnék meg rá, de...

– De gyanús?

– Gyanús.

– Köszönjük a segítséget. Kitartás!

Bakonyvölgyi a feljárat felé fordítja Ibolyát. A vasgyáros emeli a kabátot, hogy rásegítse a lányra. Bakonyvölgyi megállítja. – Nem kell.

A Hunyadi-tér irányába indulnak, nem a Hűség Háza felé. A téren Potter hátramarad. A géppisztolyt egyes lövésre állítja. Felzárkózik a lányhoz. Tarkón lövi. Ferdén, alulról fel. Megállnak. Ibolya még egyet lép előre, aztán egy felet. A hóba roskad.

Bakonyvölgyi a csizmájával megemeli az állát. Belenéz az arcába.

– Ti aztán nem vagytok azok a tökölősek. Ti Potterek. Eredetileg azt gondoltam,

végire járok a kurva ügyének, és csak szólok a Rédli Szepinek.

Már nem ölnek annyi energiát egy-egy hulla eltakarításába. Hullák amúgy is kerülnek az utcákra. A bombatalálatok, lövedékek egyre gyakrabban pusztítanak el embereket. Nem minden légóparancsnok veszi magának a fáradságot, és vállalja a rizikót, hogy intézkedjen a tetemek elföldeléséről. Attól, hogy hó borítja az utcákat, valahogy kevésbé városias a város, mint amikor flasztert és macskakövet látni. A hulla jól elvan a hóban, és ha megint esik valamennyi hó, egy időre el is tűnteti. Olyan természetes lett ez.

Este a Király- vagy Paulay-utcából hoztak be egy csoportot, és egy fiatal anya az utolsó métereken szökésre szánta magát. Vagy megcsúszott. Mindegy, meglőtték vaktába. Nem halt meg azonnal. A kislányát, aki ránézésre négyéves volt, ott hagyták vele. Az anya elvérzett. Reggel, amikor kivilágosodott, a gyerek élt még. Az anya kabátjának csücskén ült. Várta, mi lesz.

Egy nyilas kisfiú megdobta hógolyóval.

Razzia a Vilmos császár-úton. A Bazilika közelében. Tiszteletet parancsoló bérpalotában. A légiósok rég túl vannak rajta, hogy bármit vagy bárkit tiszteljenek a vezetőjükön kívül. Csendes órák vannak éppen, és a ház sincs igazán kitéve a tüzérségi lövedékeknek. Ezen okok miatt a lakók fenn töltik az időt a lakásokban.

Akad egy idősebb zsidó férfi és a keresztény felesége. – Na, búcsúzzanak el egymástól. Igaz is, ha van pénz, részvény, ezüst, arany elrejtve, most adják elő. Mert ha kiderül a vallatásnál, és visszajövünk, higgyék el, az rosszabb lesz. Ezt én tiszta szívjóságból mondom.

Egy úriasszony egyedül él négyszobás lakásban. Elvált. Harmincöt-negyven éves, de jó karban van. Ahogy félretoljuk, és behatolunk, karácsonyfa fogad. Megvan háromméteres, rajta ezüst szálak és gyertyák. Kurvaélet, nem jön, hogy higgyünk a szemünknek.

Zongora, a nagyobb fajtából. Van köztünk muzsikus lélek, az leül játszani. Csak röviden, mert előkerülnek a zsidók, akik a fürdőszoba mögött, a hálóban voltak dugdosva. Házaspár. Hidegbe, sötétbe feküdtek. Szemüvegesek. A képük beesett, felkelni alig van erejük. Keveset ehettek az utóbbi időben.

A háziasszonyról a ruhát letépjük.

– De kérem, a karácsonyfa alatt? – Pont azt kérdezi.

– Ennek tökre igaza van! – Kivisszük az előszobába. Ott vágjuk belé a lompost.

Lássák a jó szomszédok! Jönnek már. Csoportosulnak a gangon, báméskodnak befelé. Tetszik nekik, az az igazság. – Ez kell az ilyennek! – mondják.

Igaz is, van egy szabó a házba. Örvendünk neki, és magunkkal visszük. Túlzás nélkül kijelenthető, hogy komoly üzem készíti az egyenruhákat a Légió részére. Már nem csak fekete szövettel dolgoznak. Beérkezett egy teherautó-rakomány fehér vászon. Orosz mintára hóköpenyek készülnek belőle. Egy plusz réteg a fagyban harcolóknak, véd a hidegtől. De fontosabb, hogy segít elrejtőzni. Hogy a harcosaink jól álcázva szedhessék le a támadókat.

Nidosi főkerületvezető testvért Bokor Dénes és Megadja Ferenc várja a Hűség Háza kapujában. Kísérőinek fele nő. Sportos ancúgban vannak. Hosszú szárú csizma, sínadrág vagy lovaglónadrág, pulóver, lovaglósapka alól kibúvó copfok. Fiatalok. Nevetősek.

Fenn, amikor a bőrkabátot lesegítik a vendégről, alóla rendes honvédegyenruha tűnik elő, alezredesi rangjelzéssel. Ez hát az ünnepelnivaló, amire korábban utalt Nidosi Nedics Imre! Táviratilag lett előléptetve. Senki sem kérdezi, milyen rangfokozatról. Alezredes, az nem csekély rang, de ha azt nézzük, hogy főkerület-vezető, de facto egy városparancsnok a viselője, kifejezetten mértékletesnek látszik.

Láthatják, újfent megbizonyosodhatnak róla: Szálasi Ferenc, akinek ma van a 48. születésnapja, odaadó híveiről semmilyen körülmények között meg nem feledkezik.

Eljött ünnepelni több székesfővárosi kerület nyilas vezetője, egyedül vagy közvetlen beosztottjával. A gépkocsik sorban állnak az Andrássy-út 60. előtt, és a környező mellékutcákban. Eljöttek a családok az Andrássy-út 47.-ből, eljött maga Dési Dregán Miklós és páter Kun, eljöttek a páter testvérei, Károly, a sofőr és András, a tábori pap. Eljöttek Désiné testvérei, akik közül Mancsi megjelenése természetes, megszokott esemény, hiszen férje, Szedlacsek is törzstag a Tizenkétkerben, de János nevű testvére egy másik szervezetben tölt be vezető pozíciót. Ő a MAVAG-gyárban munkás. A kőbányai szervezet erős embere és az üzemi tanács tagja. Testes, lobbanékony férfi. Az ünnepi alkalmat egyszerű munkásruhában tiszteli meg, és ezt senki sem rója fel neki, mert így helyes. Viszont hatalmas gépkocsi hozta helybe, egyenruhás sofőrrel. Eljött Budáról, a Tizenkétkerből számos régi nyilas testvér, akik a harmincas évektől küzdöttek az eszméért, hol a Pálffy-, hol a Festetics-féle Nemzetiszocialista Pártban, a Gömbös-féle MOVE-ban, a Meskó-, a Wolff-pártban vagy akár a szocdemeknél. Eljött a tudós történész és levéltáros, Dr. Fekete-Nagy, és felesége, Bartha Mária, aki egy időben nőicsoport-vezető volt! Eljöttek gyerekeستől, cselédlányostól. A vasgyáros szállította át őket böszörményiúti otthonukból. Útközben Dr. Fekete-Nagyné elárulta, hogy régi nemesi famíliából származik, de a származására semmivel sem büszkébb, mint férje tudósi kvalitásaira vagy sokéves nyilaskeresztes párttagságára.

Ideális társadalmat alkotnak ők, tizenkettedik kerületi nyilasok, magyarázta az asszony a figyelmes vasgyárosnak. Vannak köztük őslakosok és bevándorlók, városi és falusi származású emberek. Fiatalok és idősek. Gyári munkások és iparosok. A legeslegmodernebb szakmák művelői, úgymint pilóták, autószerelők, mérnökök és konstruktőrök, valamint a hagyományok folytatói, számtalan kertész és földműves, napszámos. Együtt tagosodtak az orvosok és az ápolók, a kórházi és szanatóriumi takarítónők. Minden megvan, csak zsidó nincs. Természetesen amerikabarát, angolbarát, oroszbarát sincs. Mi ez, ha nem az igazi társadalmi egység?! Nevezhetnők akár szocializmusnak is, kiáltotta Feketéné. Hiszen éppen az! Nemzetiszocializmus! Ebben áll a hihetetlen ereje. Amit éppen most tapasztalhatunk meg. És amire büszkék lehetünk. Hát maga?

Kérem, én szerényen bevallom, nem tizenkettedik kerületi lakos vagyok.

Ó.

Bokor Dénes jelentést tesz. Alezredes úrnak alázatosan. A Hűségház állományaiba e jeles napon 83-an tartoznak. A szabóműhelyben – roppantul örülnénk, ha főkerület-vezető testvér valamikor a nap folyamán benézne a szabóműhelybe – jelenleg 18-an dolgoznak napi 16 órában. Kell is a feszített tempó, mert idáig megközelítőleg 1000 lógósból formált légióst a kerület. Akik közül nem kevesen már életüket is adták a hazáért. Folyamatosan vannak veszteségek, Vidra Mihály kerületvezető testvér rendszeresen számol be hősi halált halt toborzottokról. Ő képvisel minket tudniillik a fronton. Érdemeire ezen a ponton szabadjon felhívni a figyelmet! Ugyanakkor veszteségeinket nemhogy folyamatosan pótolni vagyunk képesek, de egyre növekszik a Tizenkétker által a frontra küldöttek száma. E percben pontosan 100 általunk besorozott, kiképzett, felruházott légiós várja, hogy főkerület-vezető testvér, alezredes úr megtisztelő színe előtt letegye az esküt, és haladéktalanul útnak induljon a budai frontszakaszra. Fel vannak szerelve, el vannak látva egynapi hideg élelemmel és bőséges dohányfejadaggal.

Ami a bankettet illeti, 32 üveg pezsgő lett előkészítve az alkalomra. Élvezik a testvérek a dugók pattogását. Nem bírnak betelni vele. A felszolgáláshoz ki vannak rendelve azon foglyok, akik immár a Hűségház személyzeteként vannak számon tartva. Az újságíró a lánytestvéreivel, a mozipénztárosnő, az áruház-tulajdonos felesége és kislánya. Az áruház-tulajdonos maga ezekben a percekben is a klotyókat járja, hogy keze munkájával biztosítson szabad lefolyást a dolgoknak.

Az egyik városházutcai vendég megvicceli a kislányt. A füle mellett süti el 9 mm-es pisztolyát. Neki szabad volt felhozni. A golyó a mennyezetbe fúródik. A kislány egyik régóta mozgó tejfoga a nagy ijedségben végre kiesik.

– Tartsd azt a mihaszna kezedet! – Sipos István az újságíró tenyérébe hamuzza cigarettáját.

A skribler nem panaszkodhat. De csak mert senki sem emlékszik, hogy konkrétan a hungaristák ellen írt volna cikkeket. Egy kollégájának csuklójába fűrészszel belevágtak. Így emlékeztették az írástudó felelősségére.

Felolvassák a Nemzetvezetőnek küldött üdvözlő táviratot. Valójában már pénteken megfogalmazták és leadták a várban a honvédségi távirászkodnál, azzal a meghagyással, hogy korán reggel forgalmazandó.

A régi nyilas tagok életébe szervesen beépültek a Szálasihoz kötődő ünnepek. Évek óta összegyűlnek a születésnapján, a neve napján, valamint az édesanyja neve napján. Legmeghittebbek bizonyára a fogsága idején rendezett vacsorák voltak, amikor is börtönkosztal felérően szerény étkek kerültek az asztalra, és nem ittak hozzá mást, csak ki-ki egy pohár vizet, egy szál gyertya fénye mellett. Azok voltak a legfényesebb esték.

Gyertyák az asztalokon most is odakészítve, gyufa és petróleumlámpák. A városrészben szünetel az áramszolgáltatás. Ez mostanra sajnos rendszeres. Az Elektromos Művek szakemberei, hasonlóan a Víz- és a Gázművek dolgozóihoz, köztudomásúlag minden tőlük telhetőt megtesznek az ellátás biztonsága érdekében. Bár ezt a nézetet nem minden testvér osztja. Esetleg rájuk lehetne szólni, hangoztatják. Ettől függetlenül Bokor Dénes előterjeszti elképzelését. Tekintettel a Hűségház kiemelt fontosságára, kiutalhatna a Honvédség egy saját áramfejlesztőt a hozzá való naftával. Nidosi rábólint. Habár a várbeli készletellátottság tekintetében nincs részletekbe menő informáltsága.

Huszár János beleszól. Mihelyt visszaér, körülnéz a MAVAG-ban. Lehet, hogy található a telepen megfelelő apparát. És ha igen, ő el tudja intézni, hogy át legyen adva a Hűség Háza használatára.

Dési Dregán Miklós felhívja sógorának figyelmét a másik telephely, az Andrássy-út 47. áramellátásának hasonló fontosságára.

Natürlich, ha van két aggregátor, kettő lesz kiadva.

Huszár János kifejezetten emlékeztet Göringre. Nemcsak az alkata. A mozdulatai is.

De mégse a nagy marsall után nevezték el barátai és kollegái. Huszár Pufinak hívják, szeretettel. Mert Huszár is, meg kövér is, akárcsak az ismert ripacs.

Páter Kun ez alkalommal nem örvendezteti meg hegedűjátékával az egybegyűlteket. Van helyette más hegedűs. Jajczay Klára, az első kerületiek titkára átjött, és örömmel duettezik Hortobágyi Sándorral, azután a kis Wéberrel. Közben Fehérhegyi Katalin Erdélyit szaval, egy szép szőke fiúcska Mécs Lászlót.

Dr. Fekete-Nagy velős történelmi előadást tart. Szavait a Kun fivérekhez intézi, közülük is elsősorban Lajoshoz és Andráshoz. Ugyanis elérkezettnek látja az időt előadni sokéves tudományos kutatásain alapuló tézisét. Szálasi Ferencben Dózsa György törekvéseinek beteljesítőjét kell látnunk. Mert mi végett keltek fel a tizenhatodik században a keresztesek, magyarosodott nevükön kurucok? Az idegenszívű nemzetrontó urak és a barbár külső ellenség letörésére. És kik lelkesítették a hadra kelt népet? A ferences szerzetesek. Bizony, mert míg minden más szerzet tagjai a néptől, a magyarságtól elidegenedve pazar klastromokban dőzsöltek, latinul diskuráltak, a ferencesek az egyszerű emberek között éltek, az ő nyelvükön szóltak, de mielőtt hozzájuk szóltak, meghallgatták őket! Ha valaki, hát ők tudták, mi fáj a népnek. Hasonlóképpen a huszadik századi ferencesekhez. Nem véletlen, hogy mikor Szálasi Ferenc, a Nemzetvezető zászlót bontott, és elkezdte az országot járni, sok helyen fogadták őt lelkes odaállással a ferencesek. Nálunk Budán is a margitkörúti rendház már tíz éve otthont adott a hungarista munkás ifik szerveződésének. Mindez aztán páter Kun András és Szálasi Ferenc személyes találkozásával kulminált. Hatalmas tisztesség a tizenkettedik kerületi nyilaskeresztes szervezetnek, hogy naponta részesülhet páter Kun András révén az isteni ígéből és a legszentebb magyar történelmi hagyomány ihletéből!

Hatalmas tapsot kap a tudós. Ennél rövidebben ilyen nagy ívű historiai látomást aligha lehetne prezentálni. Legszebb, hogy nem unalmas szobatudósok, hanem igazi népfiai, fegyveres munkások, iparosok, tanulók, valamint sok-sok nő és gyermek előtt adhatta elő tudományát.

– Reméljük, Szálasi nem úgy végzi, mint Dózsa...

– Na de Hoffmann testvér! Még kimondani is szörnyű.

Az áruház-tulajdonosné tenyerében gyűlik a hamu. Sipos István, mielőtt elszívott szivarját behullatná, a nő fülkagylóján nyomja el a csikket. Hevenyészett becslés szerint egymilliót ér az az arany, ami a szövetségutcai aknában el volt rejtve. Ettől

függetlenül Sipos az utóbbi időben megszerette az égett bőr szagát.

Az étel egyszerű és stilszerű egytálétel. De a pezsgő után asztalra kerül minden italféleség, amit a székesfőváros pincéiből és vitrinjeiből elő lehetett varázsolni.

A vendégek egyike-másika elfoglaltságára hivatkozva búcsút vesz Nidosi alezredestől és a házigazda Bokor Dénestől. Ám Nidosi, valamint a vendégek zöme marad. Kijebb eresztik a pocakjukat katonásan összeszorító derékszijaikat. Így, a púpozott egytál, a karéj kenyerek meg a bőséges italfogyasztás után egyből két-három lyukkal kerülnek odább a pöckök.

– Figyeljetek – inti híveit Nidosi alezredes –, a frontra küldendő légiósaitoknak továbbra is gyártassátok a fekete ruhákat meg a fehér hólepleket! De közben a saját részetekre mostantól kezdjétek rendes honvédegyenruhát szabatni.

– És a rangjelzések? – kérdi Bokor.

– Lesz rangjelzés! Gépeltess egy listát az állományról.

– Most elkészíttetem, amíg itt vagytok, alezredes uram.

– Lehessen látni a listán, hogy ki mennyire fontos munkaerő. És ki ne felejtsetek a derék Vidrát meg aki még kint van közületek a fronton a Fegyveres Nemzetszolgálatnál.

– Értettem! Úgy lesz.

Mikor már sokat ittak, másféle szomjúságot éreznek. Zsidók! Vannak zsidaitok?

Hogyne lennének. Folyamatosan érkeznek be. Úgyszólván tele a pince velük.

Persze az nem mind zsidó. Vannak köztük zsidóbújtatók, partizánok, szabók és számtalan lógós.

Még nincsenek szétválogatva?

Nincsenek.

Hát lássunk hozzá, testvéreim a Nemzetbe! Ne lazáljunk, baszki.

Az alezredes vezeti a kihallgatást. Ő csak vendég, de ha nincs a házigazdák ellenére, itt és most bevezet egy egészen új szisztémát.

Hát hogyne, természetes. Tessék csak!

Sokan emlékeznek a novemberi estére, amikor Nidosi beszállt a kínzásba. Az a jó kis rajzszöges módszer!

Megmondom, hogy lesz. Okmányt nem vizsgálunk semmilyen. Bejönnek. Egy szál semmibe természetyszerűleg. Egyenkint elibénk járulnak.

Mi meg megmondjuk, ki kicsoda.

Mint egy sorozóbizottság. Tauglich – untauglich!

Beülnek egy hosszú asztal mögé. Középen Nidosi, mellette Bokor Dénes, Megadja Ferenc, másik oldalt Dési Dregán Miklós, páter Kun, Désiné, idősebbik Fehérhegyi János és a többi testvér. Sokan beállnak mögójük, mint a csoportképeken. Mások oldalra húzott székeken körös-körül.

Beindul a móka. Egyesek nem tesznek le róla, mindenképp el akarják mondani a szövegüket. Ezeknek a szája betömetik. Okmányt kell enniük. Amennyi belójük fér. Illetve annál is többet. Némi rásegítéssel. Konyháról hozott fakanállal. Nyomkodjuk a torkukon lefelé a kormányzói mentesítéseket, a gondosan hamisított keresztleveleket, a svéd, svájci, portugál védleveleket.

Végre köztünk van Mónos József. Eddig se volt egy kisangyal, de amit most kapnak tőle a zsidók, az, túlzás nélkül, túlmege az eddigieken. Mondjuk érthető. Rajtuk veri le, amit a prónaystáktól kapott. Egyszerűen nincs szívünk figyelmeztetni, hogy ezek még ki kell jussanak a Duna-partra, mégpedig saját lábukon.

Kiss György körletelhagyási tilalmát feloldották, átjött hát csinosan domborodó pocakú Icuájával együtt. Nem nyomja már az ágyat a tanító úr, Schablauer József sem, megjelent feleségestől, akárcsak Bartányi Miksi és a gyermekáldás ígéretétől ragyogó Gögös Böske. Rédli József felesége valahol Budán, és nincs jelen Rédli maga se. Kérdés, neheztel-e Bakonyvölgyi Károlyra vagy a Potterekre. Azt úgyse lehet tudni, hogy a fivérek közül melyik iktatta ki a Rédli nőjét. Tudni csak azt lehet, hogy Rédli rajparancsnokként az Újlipótvárosba ment. Biztosra vehető, hogy mire elfogynak a pincéből a foglyok, ő beállít újabb adaggal.

Bugsch, a magas, vékony adóhivatalnok eltávozást kapott arra való tekintettel, hogy a felesége mindenórás. A Postás Kórházban várja a szent percet. A szépséges Szirmai Nusival üzent, aki ott irodista, és a hétvégére átruccant Dunkel Karcsihoz. És ezek is, amikor összehajolnak és sugdosnak, nagyon úgy fest, hogy saját születendő gyermekükről ábrándoznak közösen.

Bugsch a Gömbös Gyula-úton lakik, ablakából a Délivasút mozdonyfordítójára látni, a fölött pedig a várra. Mire ki lesz víva a végső győzelem, Bugsch barátunk az ablakból mutathatja majd a pöfögő és kedélyesen forduló mozdonyokat a gyerkőcnek...

A Kisrenner úgy megver egy középkorú nőt, hogy az összepisálja magát. Parancsba adjuk a jelen lévő férfi foglyoknak, hogy nyalják tisztára. Ezt megteszik. Ámde amikor

Nidosi alezredes úr az egyiket azzal bízta meg, hogy bassza szét a picsáját, a muki a parancsot nem képes végrehajtani. A többi is mind megkapja parancsba. És azoknak se megy.

Akkor mondja Bokor Sándor, hogy ácsi! Tisztelettel, ácsi. Nekünk van itten egy csodafegyverünk. És somolyogva a cigányért küldet. Az jön hamar, hanem hát neki se azonnal áll föl. De egy kicsit fogdossa, nyomkodja a nőt, és már megvan, ami kell. Belenyomja. Bokor Sándor örvend. Tapsolásra utasítja a jelen lévő foglyokat, és arra, hogy saját szavaikkal biztassák a cigányt. Persze, aki lanyhán tapsol, és nem veszi ki részét a buzdításból, azt megfenyíti.

Ettől eltekintve kezdenek belejönni. Ősz tanítónő kiabálja, hogy kúrd szét, kúrd szét. Ezt hol tanulta? Lehet, a mocskos zsidó családjába.

– Na, hasonló lehetett, amikor a Dózsa emberei benyomultak az urak kastélyaiba – kommentál a tudós.

– Úgy kellett nekik – feleli a felesége. – Nem szerették a népet.

Fiatal lány lenne soron. Szűz, akinek el kéne látni a baját. A cigány elé vezetik. És mi történik? A cigány nem harcra kész. Próbálkozik, ahogy az előbb, fogdossa a lányt. Nem hangolódik rá. Fehérhegyi Katalin szól, hogy akkor vessék be magukat a zsidónők. Mondjuk, azokból több azt állította, hogy keresztény, de ma nem a papirosnak hiszünk, hanem a szemünknek. Egy szó, mint száz, Katalinunk utasítására nekik, a fogolynőknek kell életet lehelniük a cigány nemzőszervébe. Kézzel hozzáérni nem ér, kiáltja Kató. Nyalni kell, és szopni. Jól van lányok, ne kényeskedjete! Nem baj, ha élvezitek. Hadd lássam rajtatok, hogy boldogok vagytok. Hallani is akarom! Lelkesedjete, kurvák!

Ezzel a módszerrel megoldódik a dolog. A lány nem megy szűzen a halakhoz. Hanem azt látnunk kell, hogy a cigányunk, az kész. Erre az estére kaputt. Most nem olyan a hangulat, hogy mi hágjuk meg a fogolynőket, túl sokat ettünk és ittunk, ki tudja. A továbbiakra marad a régi, jól bevált gumibotos technika.

A gumibot sohasem lankad.

Kérdezzük a főkerület-vezetőt, mit kell tudni a fronthelyzetről. Mert amit mi látunk és hallunk, az az, hogy bizony egyre beljebb van az orosz. Lehet, hogy itt a pesti oldalon november óta lassú az előrenyomulás, de azzal a lassú tempójukkal mégiscsak mindennap közelebb érnek.

A főkerület-vezető finomítja az összképet. Pest önmagában több tucat kilométeres frontszakasz, amit egyes helyeken szilárdan tartunk, más helyeken ténylegesen nyomul előre az orosz, megint más helyeken viszont sikeres ellentámadásokat bontakoztatunk. Ami viszont teljesen más képet mutat, az Buda. Budán keményen megvetettük a lábunkat. Ami többek közt éppen a Tizenkétker érdeme, a Fegyveres Nemzetszolgálat érdeme. Az oroszok Karácsonykor azt hitték, órák kérdése, és ölükbe hullik a székesfőváros. Hát ebbe tévedtek. Azt tapasztaljuk, hogy a nyomás nem erősödik. Minden biztonnyal gyengül. Aminek megvan az oka. Ez az ok pedig a nyugat és dél felől érkező német hadseregek megállíthatatlan előrenyomulásában keresendő. A szovjet marsallok kénytelenek átrendezni a rendelkezésükre álló erőket. Tulajdonképpen védekezésbe mennek át kifelé, azaz nyugat és dél, illetőleg a város felé. Jelen pillanatban nem látszik távolinak a budai félkörben összevont orosz erők körülzárása és felszámolása.

Ez szép.

Nagyon szép.

Hogy megvalósuljon, egy, tartani kell Pestet, kettő, készülni a budai felmorzsolásra.

Karácsony óta ezeken dolgozunk!

A Nemzetvezető tud róla, és nagyra értékeli.

Megjön Rédli József. Zsidókon kívül katonaszökevényekkel és egy katolikus pappal, aki antedatált keresztlevelekkel látott el zsidókat. Emezzel esetleg foglalkozhatna a páter.

A kihallgatás megkezdődik. Természetesen vetkeztetés után.

Egy fickóból nem lehet kiszedni egyetlen magyar szót sem. Németül vartyog valamit. Érteni, hogy azt mondja, nem érti a kérdéseket. A jelenlévők közt senki sem beszél németül. Egy-egy szót, kifejezést tudnak, hiszen sokan német származásúak, de a családjuk olyan intenzitással magyarosodott, hogy beszélni senki sem beszél már az ősök nyelvét. Illetve akik kivételként mégiscsak értenek németül, azok be vannak osztva Vidra Mihály mellé, hogy biztosítsák az érintkezést a német parancsnoksággal.

A foglyoknak felteszik a kérdést, ki tud németül? Nyavalyások, szinte mind tud!

Egy idősebb férfit kiválasztanak, segíthet a kihallgatásban.

A németet hirtelen nagyon megverték. Már németül beszélni is nehezebbre esik. A betört orrával, kitört fogáival. Bokorék szerint katonaszökevény. Valaki ellátta civil ruhával. A kérdések arra irányulnak, hogy ezt ismerje el. És mondja meg, ki adta a civil ruhát. A német meg azt hajtogatja, hogy nem. Ő nem katona. Ehhez már tolmácsra se

lenne feltétlenül szükség. Bevallod és elárulod egyfelől, és nem vagyok katona másfelől. A múltkori agyonverésnél Kiss György nem volt jelen, de Bokor Dénes és Megadja Ferenc igen. Most Kiss bepótolja, amit elmulasztott, és Bokor Sándor is beszáll. A német agya kisebb-nagyobb darabokban szertefröccsen. Sok vér ugyancsak kijön. Többeknek arcára vagy ruhájára, de senki sem kényeskedik. Tóth Icu hitetlenkedve vizsgálgaat ujjai között egy piszkosfehér velődarabot. Ebben volnának a gondolatok?

Rédli egy elég fiatal lányt kap ki a sorból. Kérés nélkül segítenek lefogni a kezeket. Széjjelhúzni a lábakat. Gumibottal köpüli. Hosszan és módszeresen. Dodónak, ki tudja, mért, kedve kerekedik eljátszani a *Nincs kegyelem* nótát. Habár a filmbeli eredetiben egy lány az éjszakákon át nyekerget egy harmonikát, most Dodó játszik, és eleinte ő is énekel. Míg a jelen lévő fogolynőkből össze nem állítanak a jelenethez egy kórust. És énekelni kezd, mindig, mindig csak ezt: Nincs kegyelem, nincs kegyelem. Tudtam, hogy ez lesz a vége. Hittem neked, és nincs menekülés, már te vagy a végzetem.

Az egyik nő kidől a kórusból. A nyomozó, aki behozta, az egyik Simon nevű, nevet. – Ez pont az anyja a kicsinek. Nem bírta nézni.

– Irigykedett – vélekedik a másik Simon. – Ő szerette volna tömetni magát.

– Locsoljátok fel – mondja a Kisrenner. – Mondjátok neki, hogy várja ki a sorát. Megkapja a magáét rendesen. Mer ami jár, az jár.

Valamennyi idő elteltével a lány is eszméletét veszti. Rédli legurít valami innivalót. Vizet hozat. Gyakorlott szemével meg tudja ítélni, hogy van még élet a kicsikében. – Folytatjuk. Locsoljátok fel!

Halák Mihály pedig, a kis púpos Halák egymaga két férfival foglalkozik. Segítséget nem kér és nem fogad el. Persze a két mezítelen férfi csuklóját és bokáját akkurátusan összeköti spárgával, mielőtt elkezdi a beszélgetést velük.

Apa és fia. Le se tagadhatnák, úgy hasonlítanak. Az apa háta enyhén meghajlott, a fiú magas, egyenes tartású. Az apa hatvan és hetven közt lehet, de amikor Halák megkérdezi, pontosan mennyi, és az belekezd, hogy idén töltöm be, a púpos félbeszakítja: – Nem töltöd be! Mert én nem akarom, hogy betöltsed.

És rámér egy ütést. Nem úgy, mint Bokorék, akik az imént hipp-hopp agyonverték a németet. Hanem hogy igazán fájjon, de ne igazán ártson. Nagyváradiak. Gimnáziumigazgató volt az apa. Köztisztviselőben álló, városszerte ismert férfi. Halák Mihály csak kívülről látott gimnáziumot. Két osztály polgárit járt ki. Ami nem kevés, ha azt vesszük, hogy törvénytelen gyerek, akinek anyja öngyilkos lett. De, tekintetbe véve, hogy az apja sikeres vendéglős volt, nem sok. Kicsit ha másképp fordulnak a dolgok,

tanulhatott volna Halák is. Neki az apa törvényes feleségének nagylelkű gondoskodása jutott, amit egy percig se tudott hálásan fogadni. Tüskés modorú kis fickó volt. Ezért nem vették az apja nevére. És ezért deponálták falura, a mostohaanya szüleihez. Ahol az egyszerű vidéki emberek a maguk rendjének megfelelően nem úgy bántak vele, mint valami hímes tojással. Megbetegedett. A betegségét nem kezelték ki. Úgy lett kis termetű és púpos. Muszáj tehát megkérdeznie a nagyvárad gimnázium igazgatóját, hogy miért nevet rajta.

– Mert egy púpos törpe vagyok? Mert egy buta paraszt vagyok?

Az idősebbik fogoly bizonykodik, hogy nem tartja nevetségesnek. Egyáltalán, ő soha nem nevet a kis növésű embereken. Sem azokon, akiknek valamilyen fejlődési rendellenességük van. Azt se gondolta soha, hogy a maturáltak eleve mind okosabbak lennének azoknál, akik nem jártak gimnáziumot.

Sokáig magyarázna még, reszkető szájjal, de kerek mondatokban, ha Halák el nem hallgattatja.

– Hazudozol itt nekem, zsidó. Minden zsidó hazudik.

A mondathoz bántalmazások társulnak. Az összekötözött férfi nekidől a másiknak. Két kuglibábu, esnek. De a padlón heverni nincs megengedve. Fel kell emelkedniük térdelő vagy guggoló helyzetbe. Hogy kihallgatójuk csizmás rúgásaitól megint eldőljenek. A fiatalabbik fogoly a véres szájából potyogó fogával kérleli Halákot, hogy ne bántsa az édesapját.

Először is a vén zsidó nem lenne szabad életbe legyen, szögezi le Halák Mihály. Nagyvárad volt az első város, ahol gettóba zárták a fajtájukat. A lapok megírták, a Filmhíradó bemutatta. Az egész ország büszke mosollyal tekintett Nagyváradra. Onnan kezdték el a németek által kijelölt táborokba szállítani őket. Hogyhogy azt megúsza.

Érdemeire való tekintettel közbenjártak érte.

Kivételezés! Protekció! A mindenkire vonatkozó rendelkezések alól való kibújás! Mindig, mindig, mindig! De most aztán vége. Utánamész a nagyvárad sorsosaidnak, vénember. Én, a kis Halák Misi, utánuk küldelek.

Amikor behozták őket, kiderült, hogy van egy másik fia is a nagyvárad gimnáziumigazgatónak. Egy orvos. Aki nem tartózkodott a helyszínen. El fogják árulni, hol van.

Apa és fia bizonygatják, hogy nem tudják.

– Megint hazudtok, ti zsidók. Ti rohadt doktorok.

– És te, te miért élsz még, ha szabad kérdezni? – faggatja Halák a fiatalabbik

foglyát.

Az elmagyarázza, hogy munkaszolgálatra kapott behívót, de levelet írt a honvédelmi miniszter úrnak, aki kegyes mérlegelés után mentesítést adott neki.

- Mégis mire föl? Bazmeg.
- Hogy befejezhessem a könyvemet.
- Te könyvet írsz? Mirül?
- Erdély kastélyainak értékeiről.
- Ki mondta, hogy te könyvet szabad írnál?
- Már írtam tizennyolcat.
- Ezért most kapsz tőlem tizennyolcat, doktor.

Valamennyi idővel később az apa könyörög. Halák ne bántsa tovább a fiút.

A fiú azt kéri, ölje meg őket. Legyen könyörületes. Lője le őket a puskájával.

- Mit képzelsz, büdös zsidó? Huszonöt fillér egy golyó! Nem ér annyit az életed.

Egyszerűen addig verlek, amíg megmurdálsz. Világos?

Ezt csak azért mondta Halák, hogy fájjon. Hajnali háromkor a két nagyváradi ember meztelenül és tetőtől talpig sebesen, de a saját lábán megy le a földszintre. Összekötözik őket két másikkal.

Ott van a pap meg mások az aznap kezelték közül. Míg a Nidosi-bankett résztvevői déltől ettek és ittak egyfolytában, ezek a vendégek nem kaptak semmit. Sokan a szomjúságtól jobban szenvednek, mint számtalan sebüktől. Elindítják őket, és kint meglátják a havat. Van, aki lehajol, és markol belőle. Magával rántva a jobbról-balról hozzákötöztötteket. Az oldalról kísérő nyilas ráförmed. – Kértél engedélyt tőlem? Dobod el, kurva anyád redvás zsidó piccsájába. Abba.

Azt kérdezi Megadja Ferenc a sógorától, Légrádytól: – Bercikém, nemrég tele volt zsidóval a ház. Mondd, mi lett velük?

- Hófehérekével és a hét törpével kimentek sétálni a Dunapartra.

Hétfőn az Adler ellátmányt visz a budai frontra. Robi ül a vasgyáros mellett. Folyton törölgeti belülről az ablakokat, mert a friss kenyerek párája kicsapódik. A Lánchídon mennek át, és aztán a várat délről, majd nyugatról kerülve haladnak tovább.

Esik a hó.

Már leesett annyi, hogy bevonja a roncsokat és dögöket, az útra roskadt romokat. Ettől egyszeriben békésebb lett a táj. Különösen békés a Gellért-hegy és a Horváth-kert.

Ennél többet számít, hogy mióta a hídon átjöttek, egyetlen lövést se hallottak. Nem zúgnak felettük repülők sem. A Vérmező szélén gyerekek hógolyóznak. Elég közel a házakhoz, hogy ha elkezdődne a lövöldözés, az óvóhelyekre futhassanak.

– Forralt bor, az esne most jól – mondja Robi.

– Jó ötlet. Meg kéne csinálni – válaszolja Renner. – Ha visszaérünk.

A Délivasútnál kanyarodik a Gömbös Gyula-útra. Az úttesten nem jártak előttük, mióta esni kezdett a hó. Lassan, egyenletesen haladnak. A Nagyenyed-utca és az Istenhegyi-út egyre meredekebben visz felfelé. Gazdátlan kutya áll hasig a hóban, és lesi az autót.

Olyan szokatlan a csend, hogy Robi kibiztosítja a géppisztolyát.

Fenn a fronton sincs zaj. Egy villa földszintje a hadiszállás. A tisztek fűtött szobákban pihennek. Többen levetett csizmával. Csukott ajtók mögül többszólamú hortyogás. Aki teheti, kihasználja a békességes órákat. Vidra kerületvezető szétszerelt géppisztolyának alkatrészeit tisztogatja.

Nincsenek új sebesültek. Egy légiós hajnalban belehalt előző napi sérülésébe. Szökést senki sem kísérelt meg. Tegnap egyet hátba lőttek, egyet kivégeztek. A hullák a kapuban közszemlére téve.

– Vannak nagy hepajok az Andrássyn?

– Ja. Azok mindig.

– Dési Miklós?

– Inkább olyan csendes lett mostanába.

– A páter? Gondolom, az nem csendes.

– Nidosi főkerület-vezető testvér alezredessé lett előléptetve. És azt mondta, lesznek osztva rangok mifelénk is. Honvédegyenruhát kapunk, és nem marad üres a paroli. Nagy a várakozás.

Vidra több rongyot használ felváltva, erősen és közepesen zsírosat meg tisztát. Gondosan fényesít. Ami kell, minden ragyog. Mint a Salamon töke. Nemhiába mester.

– Szóljunk odalenn, hogy cserélne, testvér?

– Most, amikor végre csönd van?

Visszaérnek Pestre. A híd után is nyugalom. A hó még szállingózik. Felkanyarodnak az Újlipótvárosba. Kenyeret visznek Renner anyjának. A kislány bágyadt. Torkát fájlalja. Csak nem lesz beteg? A tea fogytán. Renner nem ígér semmit. Robi mondja helyette, hogy ha tud szerezni, biztosan hoz.

Mielőtt elhagyják a városrészt, egyenruhás nyilasok jönnek szembe. Nyolcan vannak. A vasgyáros öccse vezeti őket. Még nincsenek foglyaik. Most kezdődik a bevetés. Robi integet nekik. Hungarista köszöntéssel viszonzozzák.

– Amit nem tudok, hogy ha mind beöltözünk honvédnek, akkor hogy lesz a köszönés? Rendes katonai szalutálás vagy karlendítés?

– Nagy kérdés.

– Snassz, ha egyik így, másik úgy.

– Majd megoldódik valahogy.

– Bízunk a vezetők bölcsességében! Dolgoznak a megoldáson.

Az Andrássy-úton már hallani lövéseket. Aknavetők, nem túl távol. Sőt, talán közelebb, mint eddig bármikor.

A budai nagy csend híre eljutott a Hűség Házába. Erről pusmognak lenn az őrségnél és fent a konyhán. Mert mi van akkor, ha az orosz eléri a Városligetet? Maradunk a seggünkön, és várunk? A Hősök-terénél ráfordulnak az Andrássy-útra. Mivel állítjuk meg őket? A faszunkkal?

Ha azzal nem, akkor majd a picsánkkal, vágja rá egy nyilas lány. Meg a géppisztolyunkkal.

Megvárjuk, amíg az Andrássy-út 60.-ig hatolnak?

Állítólag Bokor Dénes azt mondja, innen nem mozdulunk, míg csak.

Míg csak a német csapatok teljesen fel nem szabadítsák a várost. Legfrissebb hírek szerint be van véve Bicske, Dorog és Esztergom.

Míg az oroszok be nem törnek a Hűség Házába, és emeletről emeletre haladva meg nem gyilkolják az utolsó hazafit.

A konyhán a vasgyáros aziránt érdeklődik, akad-e esetleg egy kis fahéj, szegfűszeg. Nem kaphat fűszereket. Erről személyesen kap eligazítást. Bokor Dénes kihallgatásra rendeli a Védelem és Megtorlás csoportszobájába. Első az, hogy kérdőre vonja: – Mi ez a kibaszott okulár a fejedben, faszikám?

– Alázatosan jelentem, a kék foltok miatt kell viselnem. Hogy például a malmot irányító testvérekben meg a sütödéket vezető testvérekben ne keltődjön irányomban gyanú.

– A baj az, hogy bennem kezdenek bizonyos gyanúk keltődni. Hogy te lapítasz azok mögött a buzi lencsék mögött. Megmondom neked. A lapítást mi nem szeressük. Értem?

– Értem.

A helyiségben Megadja Ferenc foglalkozik egy negyven-negyvenöt év körüli férfival. Oly módon, hogy a férfit, aki a falnak van fordítva, időnként meglöki. A falra kenődött vért lenyalatja.

– Ha inni akarsz – oktatja közben Rennert Bokor –, baszod, igyál, amennyi beléd fér. Igyál pálinkát vagy bort, nem érdekel. De nekem itt te nem kotnyeleskedel a Mariska konyháján. Más nőnek, lehet, bejön az alamuszi osonkodásod, az olyanak, mint a Mariska, kurvára nem.

– Értem.

A vasgyáros azt hiszi, eléggé lebaszták már. Közelben valahol tűzérségi lövedékek robbannak. Bokor kifelé figyel. A vasgyáros lépéseket tesz, hogy lelépjen.

– Azt se csípom, Nagyrenner, hogy rossz hatással vagy a Robira. Aki egy kőkemény munkásgyerek. Mióta te itt vagy, kezd elfajzani. Így folytatjátok, összekötöztetek benneteket, mellétek jobbról-balról egy-egy zsidót, és kapjátok együtt a fürdővizet. Azt akarod?

– Jelentem, nem.

– Gyere csak ide, Renner! – szólítja magához Megadja Ferenc. – Ez a pali kérni fog tőled valamit.

A vasgyáros engedelmeskedik.

Megadja rászól a fogolyra. – Megfordulsz. Itt van egy derék magyar ember. Vasgyáros Renner. Kérsz tőle egy szép pofont.

– Uram.

– Igen.

– Egy pofont.

Megadja közbeszól. – Nem a pincérrel beszélsz, pajtikám. Legyen szíves, azt is mondjad, és hogy jó nagyot.

– Uram, legyen szíves. Egy jó nagy pofont kérek szépen.

Renner nézi az arcot. Mi lehet ez az ember? Mérnök? Ószeres? Színész? Már oly mindegy! Hulla lesz nemsokára.

– Mi az, Renner, nem hallod a tiszteletteljes kérést? Egy szép pofont. Körbélyegzőset! Emlékszel, milyen az. Ugye bízhatunk a memóriádba?! Na, Géza, menj csak közelebb! Menjél csak helybe a pofonodért! Renner, tessék csak. Adhatsz neki kettőt is, ha jólesik. De ha egyet sem adsz neki, akkor itt, most, azonnal le puffantom.

A fogoly egyik szemét nagyrészt takarja a beduzzadt szemhéj. A másik elég higgadtan Rennerre szegeződik.

– Sajnáljuk a tenyerünket, Renner?

Ez most képes és megjegyzi magának. Ráadásul Megadja többször a nevén szólította a füle hallatára.

Rennernek innia kell, azonnal. Ha pálinka, hát pálinka. Van az irodájában. Magára csukja az ajtót, és iszik. Két slukk után roskad a székbe.

Piros nyom az üvegen. Úgy látszik, valamicske vér a kezére tapadt a megpofozott ember képéről.

Mi volt ez? Zsidó? Megúsztatják az éjjel? Vagy katonaszökevény? Megy a Légióba?

Megadja nem hülye. Ő tartotta életben azon az éjjelen. Amikor a páter közel járt hozzá, hogy kicsinálja a nőivel együtt.

Kisrenner bemegy a nagyhoz. Nem kopog. Rányítja az ajtót.

A nagy ültében tiszteleg a kicsinek. Aztán helyesbít. Nemzetiszocialista módon karlendít.

Életében először.

– Ne hülyéskedj! – Ezt most a kicsi mondja a nagynak.

A vasgyáros nincs egyedül. A takarítónő, Riska van nála. Partvist húzogat a padlón. Teljesen fölöslegesen. Renner azért invitálta be, mert az imént arra ocsúdott, hogy az írógépe tele van hányva. Mivel más nem volt az irodában, ő lehetett a tettes. Sajnálta a Remingtont. Kamaszkorában egyszer berúgott, és kidobta a taccsot. Azóta most először.

– Figyelj! Nem lesz ez így jó.

– Mi?

– A hozzáállásod.

– Mi van?

– A testvérek kezdik elveszteni a bizalmukat benned.

– Csak nem?

– Csak de. És az nem jó. Tudod?

– Riska, az írógépért, ha tudna tenni valamit. Tudom, hogy disznó vagyok.

Egy közeli szobában Dodó harmonikázik. Foglyok énekelnek. Ott túl a rácson egy más világ van.

– Figyelj! Ha nem változtatsz a hozzáállásodon... Ami szerintem se kifogástalan...

– Tudom. Egy disznó vagyok.

– A lányod egy mischling. Akármikor behozhatjuk.

A vasgyáros nem válaszol az öccsének. A Remington finom mechanizmusába tapadt hányadékot szemléli. Fölemeli a gépet. Az öccse hátrahőköl, azt hiszi, hozzá akarja vágni. Pedig csak a csondát próbálja kicsorgatni, kirázni. – Jól van, Riska. Ne foglalkozzon vele. Majd én kipucolom. Csak hozzon nekem rongyokat. És valami gyógyszert fejfájásra. Hideg vizet. Kérem.

Kisrenner ki.

Ott túl a rácson egy más világ van.

Közeli házban fosztogatót fognak. Behatolt egy üres lakásba. Élelem után kutatott. Katonaszökevény. Honvédegyenruhában volt. Fegyver nélkül.

Tulajdonképpen ugyanazt csinálta, mint a cigány. Meg mint maguk a nyilasok, akik naponta nyitnak fel lezárt üzleteket és vendéglőket, kutatnak át lakásokat. De ez csak egy éhes lüke. Semmi hasznát nem lehet venni. Van, akit verünk, és közben szinte megszeretjük. Mintha a saját fiunk volna. Dühösen kezdünk bele, aztán a dühünk elpárolog. És van, akit minden frász után csak jobban utálunk.

Persze lehet az is, hogy már az első ütések valamelyike úgy odahat, hogy az ürge attól válik használhatatlanná. Lebénul. Vagy elmegy az a kicsi esze, ami volt. És akkor már ahhoz képest kell kezelni a helyzetet.

Bokor Dénes élve a ráruházott hatalommal, halálos ítéletet szab ki. Mint véstörvényszék. Mivel az elítélt se járni, se állni nem képes, egy székre kötik. A székekkel együtt cipelik le az udvarra. Viccelnek, akik látják, de jó dóga van a rühösnek.

Fal elé teszik.

Ki van rendelve a ház teljes személyzete. Evés, főzés félbemarad, kihallgatások szünetelnek. A szabók tíz percre letehetik ollóikat, megállíthatják varrógépeiket.

A halálos ítélet jegyzőkönyvbe van foglalva. Fehérhegyi Katalin gépelte Bokor Dénes diktálása nyomán, és ő is olvassa fel. Hangja csengve visszhangzik az udvarban.

Az elítélt feje a mellére csuklik. Egy másik nyilas lány felemeli. Ébresztő, rólad van szó. Szemedet kinyitod! Utoljára látod ezt a gyönyörű szép világot.

Tényleg, mintha értené, mi történik. De a kötelek jól rögzítik.

Ilyenkor nincs megadva, ki mire lő. Ez esetben úgy látszik, mind a fejre céloznak. Egyik pillanatban egyben van az ember feje. A másikban meg hiányzik a teteje.

Ez se fosztogat többet.

A két Renner és a két Potter volt a kivégzőosztag.

A hullát otthagyják székestől. A falon a kifröccsent véres velőt. Senkit se zavar.

Az Adlert a vasgyáros a Csengery-utcában szokta leparkolni. Abból a meggondolásból, hogy védettebb az Andrássy-útnál. Ez az utca a Nyugati pályaudvar felé vezet.

Egy-egy épületet átnéztek már a tizenkettedik kerületi nyilasok, mióta beköltöztek a Hűség Házába. Ám távolról sem mindet. Hétfőn az egyik testvérnő bejelenti, hogy zsidó jellegű embereket látott ki-be járni az utcában található szanatórium kapujában. A vezetők komolyan veszik a közlést. Utasításba adják, hogy kedd délelőtt menjen át oda egy raj.

Bokor Dénesnek vannak tapasztalatai a kórházakkal. Kezdve az Új Szent Jánossal, ahova már októberben több alkalommal kiszállt a kerület. Mondjuk, az kivételes helyzet volt, mert az orvosok és ápolók fele épp a Tizenkétker szervezetének beiratkozott tagja évek hosszú sora óta. Nem beszélve az ott dolgozó kertészekről, takarítókról, pavilonosokról! Több menetben szállították el a telepről a zsidó betegeket és orvosokat. Egy nőgyógyászt a kertben lőttek agyon. Neheztelt rá a nyilas személyzet. A Főkerület, látva a Tizenkétker agglitását, többször igénybe vette egyéb kerületekben kitűzött akciókhoz. Így a Szent István Kórház kipucolásához december 19-én. Olyan volt, mint egy jól szervezett hadjárat! Egy fél napon át vizsgálták át a testvérek a kórtermeket. Közben a kerület beszkártos beágyazottságú tagjai egy villamost állítottak be a Nagyvárad-térre. A körülbelül száz összekötözött kezű foglyot erre a különjáratra tessékelték fel. A szerelvény a megállóiban csak lassított. Végállomása a Széll Kálmán-téren volt. Onnan terelték fel az embereket a Városmajor-utcába. Hajnalig verték őket.

Aztán három turnusban a Duna-partra vitték. Ha máshonnan nem, ezekből az akciókból tudja a kerület, milyen sok zsidót tartalmazhat egy egészségügyi intézmény.

Persze ebben a Csengery-utcai szanatóriumban is előfordul minden. Vannak igazi betegek, és a zsidók között szintén vannak betegek. Ha nem azt nézzük, hogy a zsidó eleve mind beteg. Ismeretes a magyar szólás: jár-ke, mint zsidóban a fájdalom. Vannak keresztény katonaszökevények. Ezek mind hivatkoznak valaminő szolgálatra alkalmatlanná tévő kórra.

Utóbbiak közül az egyik egy fiatal író. Olyan mulya, hogy még szimulálni se képes önerejéből. Az apja nyomta be ősszel az Új Szent János Kórházba. Mellőle vittek el több zsidót és katonaszökevényt. Ő megúsza, de attól kezdve egyfolytában rettegett. Mígnem az apja szerzett neki helyet Pesten. Az amúgy sem jól táplált fiatal író a hosszú kórházi tartózkodás, a mélyen átélt testi gyengeség folytán tényleg beteges küllemű. Búbánatos szeme düllelten tekint a világba sovány arcából. Másrészt viszont a folyamatos halálfélelem sem fojtja el érdeklődését a nők iránt. Úgy látszik, így van ez. A női kórtermek küszöbét hímneműek nem léphetik át, és nők sem léphetnek be a férfikórtermekbe, de a folyosókon természetsszerűleg összeakadhatnak. Rövidebb-hosszabb beszélgetéseket folytathatnak. Az egyre gyakoribb és hosszabb óvóhelyi tartózkodások idején egymás mellé keveredhetnek. Szemek szemekkel, kezek kezekkel összekapcsolódhatnak.

A fiatal író mellett ülő lány szürke nadrágot, piros pulóvert visel. Ugyancsak Budáról menekült. A Csaba-utca 9.-ből, egy olyan házból, amire az első között tette rá kezét a Tizenkétker. Most viszont a tizenkettedik kerületi nyilasok utánajöttek. Behatolnak a szanatóriumba. Sorra átvizsgálják a szinteket. Az óvóhelyről nincs hova menekülni. Nincs más bejárata, csak az, amin a két Sánta, apa és fia belép. – Jó. Ide se jöttünk hiába. Okmányokat ellenőrzésre előkészíteni.

Hímneműek, akik okmányaik szerint keresztények, nem mentesülnek nemi szervük bemutatásának kötelezettsége alól. Egyesek ezután beállhatnak a kórtermekbe visszaengedett betegekből képzett sorba. Másoknak még az ellenőrzést végző testvér szemébe nézve becsületszavukat kell adniuk, hogy nem zsidók. A fiatal író becsületszavát elfogadják. A helyszínt csak azután hagyhatja el szerencsés társaival együtt, hogy a másik sor elhalad mellettük. Benne a szürke nadrágos, piros pulóveres lánnyal. Addig a fiatal író számtalan fordulatot talál ki, amivel elvonhatná a figyelmet, megmenthetné.

A Sánták Erdélyből származnak. Az idősebbik Sánta a kerületvezető-helyettes, Dési

Dregán Miklós gyerekkori pajtása. Dacára annak, hogy a Dregánok ősei románok és ortodox hitűek, a Sántákéi magyarok és reformátusok. Testvérek ők a hungarizmusban. Újabb kötelék fonódik közben. Az egyik Juhász lánynak Sánta Béla udvarol!

Gyorsan átérnek az Andrássy-út 60.-ba. Egyikük orvos, valódi. A többi beteg. De nem ez bennük az érdekes. Hanem hogy megalapozott gyanú szerint meg akartak lógni a halál, illetve a katonai szolgálat előtt.

Az egyik bevitt nő fordító. Budapesti. Kitűnő papírai vannak. Az ország egyik legnevesebb festőművésze hamisította őket. De a süket nyilas szagot fogott. Dido! A fordítónőt behozzák, kikérdezik.

Rédli foglalkozik vele. Vadonatúj honvédegyenruhát visel. Még nem biztos benne, hogy jobb a korábbinál. A fekete légiósöltözetnél. És még nincsen rajta rangjelzés.

A fordítónőt egyelőre nem ütik. Kombinéig kell vetkőznie. Mellette a többi szanatóriumit kínozzák. Már nincs olyan, hogy piros pulóveres, szürke nadrágos lány. A piros pulóver egyik ujja, a szürke nadrág szárai a fal melletti ruhakupacból kandikálnak ki. A fiúk most azzal szórakoznak, hogy futballoznak a foglyokkal. Szeretik a futballt. Persze a fizika törvényei nem engedik, hogy egy kifejlett emberi testet egy rúgás méterekre repítsen. Gyereket lehetne, de ezúttal gyerekek nincsenek a parketten. Akiket rugdosnak, általában megértik, hogy mit várnak tőlük, és közreműködnek. Ha balról beléjük rúgnak, készségesen elgurulnak jobbra, és fordítva. Így szerencsés esetben csökkenthetik a testüket ért kárt. Például nem törik el a bordájuk. Vagy nem négy törik el, hanem csak egy. Szóval így fociznak a fordítónő és Rédli körül a foglyokkal. A lány, aki szürke nadrágos volt, és piros pulóveres, szakadt alsóneműjű, vérző csomag. Nehezen megkülönböztethető a többitől. Tényleg kezd hasonlítani egy rongylabdához, amit a srácok szétrúgtak, de egyelőre nem állnak le a játékkal, hát tovább kergetik és rúgják. Ki ne szeretné a futballt? A fiatal író is szereti. Aki odaát, a Csengery-utcában még mindig azon gondolkozik, mivel vonhatta volna magára a figyelmet, hogy megmentse azt a személyt.

A fordítónő az iratai szerint háztartási alkalmazott. Szatmárról menekült a székesfővárosba a bolsevista előrenyomulás miatt. Rédli a városról kérdezi. Aztán váratlanul a keresztanyja becenevét. A nő most először kihagy. Megakad. Mire eszébe jut, amit mondania kell, már ott az újabb kérdés. Mikor tartják a névnapját? Zsidó családokban a névnap nem fontos esemény. Keresztény, vidéki családokban annál inkább. A nyilas detektívek kitanulták ezt. Köpik-vágják az összes Erzsébet-napot,

István-napot. A nő megfelel erre is, de nem flottul.

Jön az orvos. A koponyáját vizsgálja. Alig egy perc. – Vitatható. – Elhagyja a helyiséget.

Rédli újabb próbának veti alá. Ott egy írógép. Üljön elé, és gépeljen. A nő megérzi, mire gyanakszik a kihallgatója. Idétlenül bazsolyog. Annyi mindenhez értek. Kitűnő lecsót főzök az úrnak, ha akarja. Vagy paprikás krumplit. Kivasalom az ingét. Egy ránc nem lesz rajta. Bevarrom a zokniját. Másra vágyik? Tudjuk, mi mindenben számítanak egy cselédlányra. Abban se fog csalódní. De ha gépeltetni szeretne, akkor sajna...

Ne a szád járjon, cafat, hanem a kezed.

Nincsen benne papír.

Fűzd be.

Nem tudom, hogy kell. Én egy egyszerű lány vagyok.

Rédli befűzi neki. Diktálok, írad. Elsőrangú gépíró nő vagyok. Gyorsírni is tanultam.

A nő egy ujjal pötyög. Gondja van rá, hogy ő helyett o-t üssön le, g helyett y-t. Aminek külön kéne íródnia a szabályok szerint, azt egybeírja, és viszont.

Rédli hagyja magát meggyőzni. Felajánlja neki, maradjon mellette. A nő jobbnak látja visszautasítani a tisztességet. Rendben van. Rédli nagyon meglendíti a kezét, úgy kever le neki egyet.

– Tyű, az úrnak derék egy tenyere van – mondja a fordítónő –, a franc egye ki.

Rédli kiállít egy papírt, amivel kiengedik a nőt, és visszaadja az okmányait. – Nem gondolod meg? Itt ehetsz-ihatsz. Bundában járhatsz. Van elég a zsidó kurváktól.

– Bunda? Én olyat fel se vennék.

Bokor Sándor az egyik foglyot kérdezi. – Hát te milyen zsidó vagy?

– Kérem, én magyar zsidó vagyok.

Bokor Sándor a borotvához hasonló eszközével sebet ejt rajta. – Azt kérdezem, milyen zsidó vagy.

– Kikeresztelkedett zsidó vagyok.

Bokor Sándor sebet ejt rajta. – Halljam! Milyen zsidó vagy?

– Kétkezi munkás, szegény, sokat dolgozó zsidóember vagyok.

Bokor Sándor sebet ejt rajta. – Halljam! Milyen zsidó vagy?

– Szerencsétlen, nyomorult zsidó vagyok.

Bokor Sándor sebet ejt rajta. – Halljam! Milyen zsidó vagy?

– Bűdös zsidó vagyok.

– Azaz, na végre! Büdös zsidó vagy. Persze. Csak azt kérdezem, miért tartott ilyen soká, hogy megmondjad? – Belemarkol a hajzatba, hogy ne tudja elrántani a fejét az ember. A homlokon vág egy hosszút. Csíkokban elindul a vér le a szemekbe.

A kerület erejét mutatja, hogy különvált részei önálló mozgulásokra képesek. Ez a magyarázat arra, hogy a kerületvezető-helyettes elrendeli a családok visszatelepítését Budára. Szó sincs megfutamodásról. Hiszen az Andrásy-út 47. kezdi az átvonulást. És azok, akik közelebb vannak a fronthoz, vagyis az Andrásy-út 60. személyzete helyben marad. Ki van mondva, hogy ha kell, a végsőig.

Bokor Dénes a napokban kért tankelhárító fegyvereket. Az eszközök egyelőre nem érkeztek be. Ahogy az áramfejlesztők se. Ételben, italban nem szenved hiányt a Hűség Háza. Nőben sem. Az utóbbi napokban új eljárások lettek kidolgozva. Fenti helyiségekben asztallapra kötözik a delikvenseket, úgy, hogy a lyukuk kifele nézzen. A lábakat hátrafeszítve rögzítik. Négy-öt testvér járulhat egyszerre az asztalhoz, és tolhatja bele a nemzeti szervet a nemzetellenes nyílásba.

Lenn a pincében pedig az járja, hogy két ilyen zsidó vagy zsidóval cimboráló, angolbarát, oroszbarát, amerikabarát nőt egymásnak háttal letérdeltetnek, mell alatt és nyaknál szorosan összekötöznek. Két testvér eléjük áll, és szopat. A nyilas lányok ki nem hagynák a látványt. Szóval és tettel biztatják a szolgálatra kötelezett nőket.

Előző este egy kamasz lány elfordította a fejét. Nem soká kapacitálták, kapott egy golyót. A köteleket kioldozták, a halott helyére új lányt térdeltettek. Legszebb mégis az volt, amikor egy tizenöt éves ikerpárt kötöztek össze ilyen célzattal. Kétfelől is egy-egy testvérpár. A két Potter, a három Simon közül kettő. Fenn a fiúk ölelték egymást.

A vasgyáros is segít a költözésben. Induláskor, a Liszt Ferenc-téren tudja csak meg, hogy nem a lakásaikra fuvarozzák a nyilas testvéreket. Mindenki, aki az utóbbi két és fél hetet együtt töltötte, a továbbiakban is együtt marad. Nem esne jól nekik az önálló élet. Az összetartás állandósul.

Viszont nem is a Városmajor-utca 37.-be mennek vissza. Hanem a Németvölgyi-út elejére. Stratégiailag jobb az elhelyezkedése, ez Renner számára is átlátható. Valamivel távolabb a frontvonalától, viszont közel a Vérmezőhöz és a várhoz, a MOM-hoz, ami az egyik legfontosabb nyilaskeresztes ipari bázis, és a hegyre, vagyis a harcoló csapatokhoz vezető legnagyobb áteresztőképességű út mellett fekszik.

A nyilasoknak mindenhol vannak beépült embereik. A Német völgyi-út 5.-ben régi nyilas tag a házmester. Tőle lehet tudni, hogy a villa legnagyobb lakását olasz

diplomataák használták. De az olasz kiugrás után az áruló kormány diplomatája bizonytalannak ítélte a helyzetét, teljes joggal egyébként, és családotól elszelelt. A többi, kisebb lakrészek szintúgy üresen állnak. Sőt, a szomszédos villák egyike is lakatlan.

Renner megtapasztalta, hogy a Tizenkétker jól hasznosítja a budai kerteket. Kivégzésre, tetemek elföldelésére és ideiglenes tárolására alkalmasak. A pesti objektumokban és környékükön csak úgy ott hagyogatják mostanában a hullákat. Budán jobban ügyeltek a rendre.

Egész karaván készülődik induláshoz. A sofőröknek most nincs gondjuk az indítással. Bőven van ajánlkozó kurblizni. Ahol kell, tolni. Megy át a páter is, de őt Karcsi bátyja szállítja a Mercedesszel. Rennernek Bartányiék jutnak. Gőgös Erzsébet immár biztos benne, hogy áldott állapotban van. Ahogy nem túl messze tőle, a gettóban, Irén is. Ha közbe nem jön valami, egy időben fognak szülni. Magától értetődő, hogy Gőgös Böske nem gondol művi terhességmegszakításra. Irén ábrándozik róla. A gettóban dolgozó orvosok ilyen beavatkozást nem vállalnak. Örülnek, ha a betegek egyikén-másikán valamennyire segíteni tudnak.

Az Adler a karaván vége felé halad. Szembeforgalom nincs. Csak a Tizenkétker előőrse suhan hazafelé. Az a hír, hogy az Alagúton az áthaladás most nem engedélyezett, emiatt az Erzsébet-híd irányában haladnak. A hidat elérve hallják meg a lövések zaját. Megint lövik Budát.

Bőröndös, batyus emberek kutyaagolnak Pestről Budára. Eszerint a civilek ugyancsak jobbnak látják áthúzódni a vár környékére. De már a híd is eléggé meg van pusztítva mindenféle belövések által. Tétován forgolódnak. Visszafordulni mégis? Ja, de a nyilasokat nem olyan fából faragták, hogy egy kis lödözés miatt irányt változtassanak.

Alig hajtanak le az útról, hirtelen megáll a teherautó kettővel az Adler előtt.

Megtorpan a konvoj.

Bartányi kiszáll, előresiet. Gödörbe futott a kocsí, nem is tud továbbmenni. A lövésektől megsérült az út. A vezető későn blokkolt, belecsúszott, a tengely kapott. Legalább húszan utaztak rajta. Gyors döntés: leszállnak, ami csomag más járműre áttehető, áteszik, az emberek gyalog mennek tovább.

Az Adler is befogad néhány koffert.

Renner elindul a Krisztina-körúton. A gyalogosok tanakodnak, majd a Gellért-hegy oldalában vezető úton indulnak el. Gránát csapódik be mellettük. Többen eldőlnek. Üvöltenek. A kocsik újra megtorpannak.

Az oroszok pörkölhettek oda. Kérdés, vaktában-e, vagy becélozták a konvojt. Renner úgy dönt, előregurul az épületekig, hogy fedezékbe kerüljön. Onnan gyalogol vissza Bartányiékkel. A repeszek többeket megsebesítettek. Fehérhegyinét, Siposnét súlyosan. Sokan kaptak kisebb sebet. Egymást is jól összevérezték. A Rácز fürdőnél van egy segélyhely, oda cipelik a sérülteket.

Kiss és Mónos újra Budán vadászik. Betérnek egy Jagelló-úti házba. Ezek se láttak nyilast egy ideje. Kiss a lépcsőházban lead egy sorozatlövést. Mindenki kifelé, bűdöskurvaistenit. Az összes lakókat összetereli. Fal mellé állítja.

Zsidók nincsenek, az első percben nyilvánvaló. Nem olyan emberek a lakók, hogy egy fedél alatt elviselnék őket. Van két darab engedéllyel tartott maroklófegyver. Azokat elkobozzák. Vannak élelmiszerek. Egészen elsőrangúak is. Kosárszám hordatják a lent várakozó autóhoz. Közben Kiss szóval tartja a lakókat. Pesti tetteit sorolja. Tegnap egy lakásban zsidónő akadékoskodott. Hasba lőtte. Az ilyenbe belepusztul az ember, csak ki kell várni. Nem lőttem rá még egyszer. Úgy hagytam, vonaglott a padlón. Lehet, még mindig kínlódik.

Az egyik lakásban az érzelmes család bontatlan karácsonyi csomagokat őriz. Csokoládé, Eau de Cologne a katonáskodó fiúnak, selyemharisnya a kórházban fekvő testvérnek. Elviszik. Jó lesz Kiss Gyurinak, Tóth Icnak.

Kezd megtelni a villa. Összehúzódnak, de úgy is alig férnek. Dési Dregán Miklós a nejével meg páter Kun és Károly bátyja közös szobát foglalnak el. Mások még népesebb helyiségekbe tömörülnek. Legtöbbjüknek, ágy híján, padlón összetolt matracok jutnak. Szorosan egymás mellett. Elmondják százszor, hogy micsoda mennyország ez ahhoz képest, ha lövészárokból, szabad ég alatt fekszünk. Nem szólva arról, ha tök meztelenül a pincében.

A pince se valami tágas. Nem gond, mondja Dési, majd gyorsan forgatjuk a delikvenseket. Soká úgyse bírják ki elevenen odalenn. A pinceablakok egy része törött, fűtés nincs. De az ajtókat, rácsokat ellenőrzik. Ahol kell, megerősítik.

Kevesen mennek csak vissza a lakásokba azok közül is, akik egyáltalán megtehetik. Bartányiék fölmennek, de csak hogy elhozzanak néhány dolgot. Ők eredetileg is a Böszörményi-úton laktak, és a nemzettől kapott zsidólakás is itt van közel. Dési és Désiné lakása kábé két percnnyire található, a Greguss-utcában, ők nem mennek fel, de Désiné húga a kislánnyal meg a férj, Szedlacsek felmegy. Mint mondják, kicsit rendbe

szedni magukat. Tényleg jönnek vissza hamar, nem jól esik az egyedüllét.

Bugschné életet adott gyermekének, és a testvérek segítségével elhagyta a Postás Kórházat. A szervezet ellátja a szükséges élelemmel és tüzelővel. Bugsch pedig, amikor nincs szolgálatban, siet haza boldog és büszke asszonyához.

Ostían özvegye és lánya tapodtat sem mozdul a többi asszony és a kerület fiataljai mellől. Csak a nagyfiú nem mutatkozik. Ő önállósította magát. Hasonló korú legényekkel külön portyákat bonyolít.

A páternek van egy külön lakása. Itt, a Böszörményin, az Elöljárósággal szemben. Legfeljebb perceket töltött ott, amikor átvette. Most is csak azért megy, hogy egy csomagocskát felvigyen. Elsiet a szüleihez is, a Városmajor-utcába. Tiszta alsóneműt kap az édesanyjától, büszke ölelést az édesapjától.

Bár az utcákon nem sétafikálnak az emberek, többeknek feltűnik, hogy visszatértek a nyilasok. A marosutcai zsidó kórházban, a városmajorutcai szanatóriumban és a mellette álló öregek otthonában azt latolgatják, nem kéne-e menekülni. Legtöbb esetben nincs hová. A kényszerűen vagy meggondolásból maradók azzal nyugtatják magukat, hogy az intézmények védettség alatt állnak. Eddig minden incidens békésen ért véget. Azért néhány orvos és beteg mégiscsak elköszön a többiektől, azzal, hogy egy időre más menedéket keres. Egyébként is, meddig tarthat még az ostrom? A lassan újra élénkülő harci zaj arra utal, hogy az orosz nem tett le Buda bevételéről. Közben a rádió egyre a német előrenyomulásról szónokol. Sopronban a Nemzetvezető a székesfőváros számára állít össze hatalmas élelmiszer-szállítmányt. Sokan gondolják, hogy akár örökké tarthat ez az állapot. Különös tekintettel a feléledő orosz-angolszász ellentétekre. Görögországban nemcsak egymásnak estek, gyakorlatilag már háborúznak. Szükség lehet még Sztalin ellen a magyarokra. Vagyis a Churchillnek se feltétlen érdeke, hogy Budapest elessen.

Kőbányán a MAVAG-telepre besétált egy idegen munkás. Azt mondta, régi kollégáit keresi. A gyári őrség elfogta. Hívták a Huszár Pufit. Mi van, jönnek elő a patkánylyukakból az elvtársak? Nem sokat vesződött vele, hogy kiverje az emberből a partizán szerveződés részleteit. Egy feszítővas hamar lezárta az ügyet. Betették a palit a forró kohósalakba. Csontja se fog előkerülni soha.

Hanem az oroszok tényleg nagyon megközelítették a gyárat.

Huszárnak van negyven-ötven, fegyverrel felszerelt, kiképzett fiatal harcosa. Kivihetné őket a frontra, beállhatnának a végsőig küzdő németek és magyar

honvédek sorait erősíteni. A gyárban is beáshatnák magukat. De ő, mint Huszár Erzsébet testvére, Dési Dregán Miklós sógora, ebben a szent pillanatban úgy érzi, Budán a helye. Parancsba adja, hogy töltsék fel a telepen található teherautókat üzemanyaggal, pakoljanak fel minden élelmiszert, és kezdjék meg az átköltözést a Németvölgyi-útra.

A mavagisták barna munkásnadrágot viselnek, és katonai kabátot. Mindnek szabályszerű nyilaskeresztes szalag díszlik a karján. Van egy kis leereszkedés abban, ahogy a tizenkettedik kerületiek fogadják őket, bár helyesebb úgy mondani, hogy mint öccsét a báty. Kicsit szűkös az elhelyezkedés, de Dési tudja, mi a megoldás. A nagy létszámot állandóan mozgatni kell. Folyamatos razziákat tartani. Erősítést adni a frontnak. Senki sem fog unatkozni. Egyik legelső feladat sírásás a villa kertjében. Kisebbek, különállók a testvéreknek és testvérnőknek.

Itt Budán letett már arról a kerület, hogy a Duna-partra sétáltassa a zsidókat. Előállhat a helyzet, hogy a pesti parton megjelenik az orosz. Nem kell az nekünk, hogy ne csak mi lőjük a zsidókat, hanem az orosz is lőjön minket, bazmeg.

Sipos Istvánné túléli a belövést. Sérülése fájdalmas és súlyos. A Postás Kórházba szállítják át. Lányaival együtt, akik szintén kaptak a repeszekből. Fehérhegyi Jánosnénak ugyanakkor a holttestét hozzák meg. A villa télikertjében van felravatalozva. Ő lesz az első, akit a Németvölgyi-úton temetnek. Horváth Zoltán amint átér Pestről, kezdheti organizálni a kórust. A szertartást a páter vezeti majd.

Fehérhegyi Jánosnak, Sipos Istvánnak nem esett baja. Egymást támogatják a rájuk szakadt csapás után. Furcsa a világ! Hogy képzei az orosz, hogy idejön, és magyar asszonyok vérént ontja? Családanyákét!

Az Andrássy-út 60.-ban gőzerővel dolgoznak a szabók és a vallasók. A konyhán az asszonyok mindent elkövetnek, hogy ízletes és tápláló ételek kerüljenek az asztalra. Biztos, hogy a testvérek életük végéig emlegetni fogják ezeket az ebédeket.

Minden percben várják a hírt az ostromzár feltöréséről. Várják a fegyvereket és a muníciót a Hűség Házának megvédéséhez. Meg az aggregátorokat. Bokor Dénes megnyiratkozik, megborotváltatja magát. Készen áll a halálra. Csak azt sajnálja, hogy nem érkezett meg az értesítés vezető embereinek tisztí kinevezéséről. És, igen, az ő kinevezéséről.

A csoportszobában ül. Szemközt a koponyával. Csend van. Leszámítva az

ágyúdörgést. Olykor rakéták süvítése is beszűrődik. Most nem csattognak pofonok, nem vonyítanak a szétnyílt bőrű emberek. Milyen sokan döglöttek meg a szeme előtt, de tulajdonképpen még ő sem tudja, mi az, meghalni. Eleinte mindig túl lassan történnek a dolgok, elunja az ember a figyelmet, a végén meg túl gyorsan, így mulasztja el.

Ha kell, egyszerű honvédként esik el. Hősi halála után érkezik be majd a sürgöny a Városház-utcába, hogy Bokor Dénes honvédtiszt lett... Bokor nem kételkedik benne, hogy a Nemzetvezető mindent megtesz hű emberei érdemeinek elismeréséért. Az a baj, hogy a beavasodott régi struktúrákban még mindig lapulnak szabotőrök.

Nincs tiszteletre méltóbb rang a világon, mint honvédek lenni a magyar Királyi Honvédségben. Köztudomásúlag nem egy zsidó siránkozott: csak azt bánja, hogy civilben küldték az orosz frontra, és nem a honvédek uniformisában. Röhögtünk rajta, de nem felejtettük el.

Schablauer József szalad be hozzá a Védelem és Megtorlás csoportszobájába. Sürgős telefonhívás a Főkerülettől. Bokor feláll, elsimítja magán az egyenruhát.

– Lehet, hogy megjött a parancs az előléptetések tárgyában – vélekedik a tanító.

– Mi nem a sarzsiért harcolunk! – teszi helyre Bokor. – Hanem az eszméért!

Schramek Ditta várja, nyújtja felé a hallgatót. A székét is átadná, de a parancsnok állva marad.

Nidosi az. Kézhez vette a futárral küldött napi jelentést. Megdicséri az egységet a kitűnő eredményekért. – Ha minden kerület így fogná fel a nemzet szolgálatát, és október óta egyfolytában, hát én mondom, akkor kibaszottul nem itt tartanánk!

– Tisztelettel egyetértek, alezredes úr.

– Amit még veled meg akarok beszélni, az a fronthelyzet. Tudomásul vettem a hősi elszántságodat, miszerint helybe várod be az orosz, de ezennel arra kérlek, vonuljatok vissza.

– Tisztelettel tiltakozok, alezredes úr. El van döntve. Utolsó emberig kitartunk!

Schramek Ditta életében nem hallott még ilyen beszédet. Vagy mégis. A moziban! Keze a Schablauerét keresi.

– Ha kell, parancsba adom.

– Akkor tisztelettel a parancsot megtagadom. Mi itt hősi halálra készülünk. Segget csináljak a számból?! Azt kívánod tőlem? Menjek át Budára, mint a többiek, a Désiék?

– Nem Budára, Dinikém. Ide be a Főkerületbe, a Városházutcába. Én kérem. Szükségem van rátok. Csak bennetek bízok, basszátok meg.

– Mikor?

– Haladéktalanul. Kezdjétek meg a költöztetést minden gördülőképes eszközzel. Egy zsák krumplit se hagysz az Andrássy-úton. Világos? Most ha leteszed a telefont, utasításba adod, hogy a készüléket szereljék le. Írógépeket, indigókat, fejléces papírokat, érted? Mindent bepakoltok. Legkésőbb holnap tíz óra nulla perckor minden és mindenki itt legyen. Hallottad? Legfőképp te magad, édes barátom, Dini. Hallod?

A Nagyrennernek reggeliről maradt egy szelet vajas kenyere. Megkeresi az újságírót és az áruház-tulajdonosokat. A kislány kapja a kenyeret.

– Legkésőbb holnap délelőtt a szervezet elhagyja a házat. Ahogy én ismerem, foglyokat nem visz magával. Maguk most tűnjenek el szem elől.

A házból kijutni nem lehet. Bent kell elrejtőzniük. A szoba, amiben aludtak, szoba sem jöhet. Ha valakinek eszébe jut elintézni őket. A pincerekeszeket nyilvánvalóan ellenőrzik. Padlás? Ha nincsen lezárva.

A levetett és senkinek se kellő ruhák alatt meg lehet bújni. Vagy az egyik földszinti szobába behordott szemét alatt.

A mozipénztárosnő is a vasgyáros útjába kerül. – Riska, itt cifra dolgok készülődnek. Jobb lesz, ha nem mutatkozik.

A mozipénztárosnő nem kérdez. Köszönetet se mond. Annyit se, hogy érti.

Utóbbi napokban a ház különböző részein hullák maradtak. Ilyen ott hagyott testek közé is be lehet bújni. Még a lichthófban is akad néhány. Egyszer két egymáshoz kötözött lányt nem lőttek agyon. Meg voltak verve súlyosan, de abba nem kellett volna belehalniuk. A lichthófba eresztették le őket kötéllel, ruhátlanul. Úgy mondták, a jégszekrénybe. Például be lehet bújni oda melléjük is. Felöltözve egy darabig kibírható.

A cigány nem szorul rá, hogy figyelmeztessék. Szépen beépült a szervezetbe. Honvédegyenruhát visel, akárcsak a Nagyrenner. Bilgeri csizmát is kapott.

A vasgyáros bekapcsolódik a hurcolkodásba. Cepeli Schablauerékkal a telefonkészüléket, a saját írógépét, Hortobágyiét. Hortobágyi Sándor Bokorékkal marad. Hortobágyinét és a kislányt már egyenesen Budára viszik. Nem a pagonyutcai új lakásba, nem is a Táltos-utca 7–9.-be, hanem a kerülethez a Németvölgyi-út 5.-be.

A Városház-utca 14. bérpalota a Belvárosban. Itt székel a főkerület-vezető. Régen a földszinten nyílt könyvesbolt működött. Később helyiségeket bérelt a Párt. A hatalomváltás után kiürített bérleményekbe is beköltözött. De még vannak

magánkézen lévő lakások. A pincének egy része itt is fogda. Szűkösebb az Andrassy-útiaknál.

A Hűség Házának átköltözésével tagadhatatlanul zsúfoltság áll elő.

Meglepő találkozásokra kerül sor. Ott van már az a szervezet is, amit a Hűség Házának átvételekor a Tizenkétker paterolt ki. A fronton kisebb veszteségeket szenvedtek. Egy részük dezertált. A vezetőségük és a tagság elkötelezett része ide húzódott. A Hatker vezetője és Bokor Dénes szúrósan egymás szemébe nézve kezet ráz. Nincs harag, innentől egy fedél alatt húzódnak meg.

Beteszik egy szobába az átmenekített készülékeket, papírokat, de használni nem lehet őket. Tulajdonképp minek is? Van a házban működő telefonközpont, nincs szükség még egyre. A kincseket tartalmazó bőröndök, dobozok, kosarak mellé őrséget állítanak. Egy részüket Bokor egyből átirányítja Budára. Külön tartalékot képez a kerület számára, azon belül a legfontosabb vezetők igényeinek fedezésére.

A Hűség Házában fellelhető pártiratokat először át akarják szállítani. Aztán kitetszik, hogy a Városház-utcában nincs mód rendezetten tárolni. Akkor Megadja Ferenc saját hatáskörben eldönti: semmisítsék meg az egészet. Nehogy illetéktelen kezekbe kerüljön. Elkezdik a kupacba hordást. Nemsokára más, fontosabb tennivalók elvonják a figyelmet a végrehajtástól. Feljelentés nyomán egy csoport fiatal muszost behoznak az Állatorvosiról. Ez az a pillanat, amikor a vezetők egy csöppet se lelkesek a zsákmánytól. Értékek nincsenek náluk. Szélnek nem eriszthetik őket. Jól van, fiúk, ezeket meg minden más fogdán lévő zsidót távozás előtt kinyírni. Ha nem teszitek, órákon belül a szovjetek nyakába borulnak.

Mi legyen a szabóműhellyel? Legjobb lenne egy az egyben átköltöztetni. Ami a gördülőkapacitást és fegyveres kíséretet illeti, meg tudjuk oldani. Csakhogy egyelőre nincs hová. A Városház-utcában nincs hely. Egyáltalán, Pesten már alig van hely. Budára kéne, de hová? Akik a Németvölgyi-úton jártak, azt mondják, alig férnek a testvérek. És folyamatosan áradnak mindenfelől a nyilasok. Például sok jó csepeli munkás. Már ott van Szabó testvér a soroksári malomból, összes kitartó emberével.

Megadja Ferenc csütörtök délután bemegy a műhelybe. Közli, hogy a szervezet meg van elégedve a szabók munkájával, és jutalmul eltávozást engedélyez hétfő reggelig bezárólag. A Főkerületnél, a Városház-utca 14.-ben kell jelentkezni nyolc órakor. A műhely át lesz telepítve. Magával vihet minden dolgozó annyi élelmiszert, amennyit kézben szállítani bír. Kitartás!

– Szervusz – köszön előre a Nagyrenner.

A Hűség Háza folyosóján találkoznak.

– Szervusz – köszön a Kisrenner. Legszívesebben elment volna mellette, ne is lássa. Mind a ketten kitűnő bőrkabátban, csizmában.

Nagyrenner bőrtáskába csomagolta fogkefáját, törülközőjét. Borotvája és szappana is van, de azokat ő sem használja napok óta.

Kisrenner ugyancsak szakállat eresztett. Így nem látszik, hogy himlőtől lyukacsos a képe. Hátizsákba csomagolta zsákmányrészét. Több ezer pengő, néhány ékszer. Ezüst és arany. Egy rubintköves gyűrű. Egy ezüst cigarettatárca. Abált szalonna. Szatmári szilvapálinka.

Nagyrenner még visszamegy az irodájába. Ellenőrizni, nem hagyott-e ott valamit.

Kisrenner még lemegy a pincébe. Van egy tizenhat éves, akit utoljára megszopat. Mielőtt szíven lövi. Ibolyakék szemű. Vagy inkább homlokon. Majd meglátja.

– Hát akkor szervusz – mondja a vasgyáros.

– Vigyázz magadra! – mondja neki az öccse.

Karolin, vagyis Fehérhegyi Jánosné életének negyvenkettedik évében kerül a földre. A három évvel korábbi szakszerű antropológiai vizsgálat szerint makulátlanul tiszta fajú. Ami nem meglepő. Mindkét ágon német származású. Apját Burgernek hívták, anyját Littmannak. Az osztrák császár, azután a magyar kormányzó engedelmes alattvalói voltak. E hűség jegyében ment nőül Fischer Jánoshoz. A Fischerek nemrég költöztek Budára Morvaországból. A munkásság legfelső rétegéhez tartoztak, nyomdászok voltak. De éppen a Karolin ura nem tudott megmaradni az egyenes úton. Szegény asszonyt már hiába kérdezné bárki is, hogy miért. Valószínűleg élteben sem felelt volna semmi ez irányú faggatózásra. Azok, akik valamiért nem szívelték a nehéz sorsú munkásembert, azt állították, hiányzott belőle az ész és a kitartás, a finom szakmához elengedhetetlen adottságok. Festő és mázoló lett, akként sem mester, csupán segéd, úgyhogy jogos szégyenében adta ivásra a fejét. Ha már ennyit elárultak, azt is hozzátették, hogy Fischer János rendszeresen veri a nejét, és ha gyermekei netán a szerencsétlen asszony védelmére kelnek, hát bizony azokat is. Ám azt ők se állították, hogy a família tagjai nem szeretik egymást: mert hiszen a veszekedések elültekor mindnyájan hálát adnak a Jóistennek, amiért ilyen szépen összehozta őket. A két fiúgyermek és az egyetlen leány szeretve tiszteli mindkét szülőt. Burger Karolin

takarítónőként robotolt, hogy gyerekeit el tudja látni. Az ezerkilencszázharmincas évek elején Fischer János fővárosi altiszti állásért folyamodott, és hogy javítsa az esélyeit, családnevét Fehérhegyire magyarosította. Az állást így sem kapta meg. Dolgozott tovább festőként, de nem ugyanannál a cégnél, hanem mindig ott, ahol épp hajlandók voltak foglalkoztatni. Idejének nagy részét a Déli vasút környékének kocsmáiban töltötte. Ám a kerületvezetőnek egyetlenegyszer kellett csak rászólni, a győriúti párthelyiségbe soha többé nem ment fel ittasan, és általában, mióta megbecsülik a Pártban, és gyermekei is tagok vagy tagjelöltek, igyekszik komoly, megbízható testvér módjára viselkedni.

Különös fényt vet erre a hányódó lélekre névmagyarosítása. Egyrészt szakít a múlttal, amikor elhagyja a Fischerek ősi nevét, másrészt tíz körömmel kapaszkodik a históriába: 1620-ban a fehérhegyi csatában a német katolikusok tönkrementek a cseh protestánsokat, 300 évre megszüntetve a cseh államiságot. Történetesen Fehérhegyiek szintén katolikusok. De ennek már nincs olyan nagy jelentősége, a hungarista szemlélet szerint minden keresztény felekezet az üdvösséghez vezet, egyes-egyedül a zsidó kárhozatos, és a német származás sem jelent többé problémát, hiszen a Kárpát-Nagyhaza a zsidókon kívül mindenféle nemzetiségnek otthont ad. Hát ilyesmiken jár az esze egy festőembernek, miközben régi szokás szerint kék festéket old a fehérbe, hogy az fehérebbnek hasson.

Nagyrészt anyjuk kitartásának köszönhetően a Fehérhegyi fiúk korrigálták a kisiklást, és nyomdásznak tanulnak. Ők a Birodalomba hátravont ifjak közé tartoznak. Karácsony előtti napokban gördült ki vonatuk Kelenföldről. Kató a Tizenkétker nélkülözhetetlen tagja, pedig csak októberben lett tizenhét éves. A Pártban töltötte a fiatalságát. Szőke haját, pufók orcáját maga a Nemzetvezető is megcirógatta, midőn látogatást tett a Győri-úton. A gyöngéd mozdulat nyomán elszakíthatatlan kötelék keletkezett.

Sipos István nincs ott, hogy támogassa Fehérhegyi testvért. A Postás Kórházban van, a neje mellett. Az asszony egyik lábát amputálni kellett.

Amikor a nyilasok benyomulnak egy-egy házba, azt ordítják, hogy partizánokat keresnek. Így történik január 12-én, pénteken, 19 nappal Karácsony után a Krisztina-körút 81.-ben is. Nagy sarokház, amelynek egyik oldala a Bors-utcára esik. Az egyik földszinti lakásban munkaszolgálatosok állomásoznak. Szerény körülmények között. De azért mindnek van szalmazsákja, rendes télikabátja, bakancsa. A tűzhelyen tudnak

teát főzni, levest melegíteni. Póttea, persze, és híg leves, mégis jólesik, és életbe tart. A keret se táplálkozik lényegesen bővebben.

Gázvezeték-javításra vezényelték oda őket, mert a bombázás minduntalan megrongálja a csöveket. Errefelé még mindig működik a gázszolgáltatás. Már amikor épp nem szivárog el a gáz a felszaggatott csövekből, és nem ég el a kráterekben.

Reggel törnek rájuk, mikor még a szálláson tartózkodnak. A támadók teherautón érkeznek a Németvölgyi-útról. A páter vezeti őket. Hogy partizánok, azzal vádolja őket. Korbáccsal végigvág egy emberen. A társai pofoznak, rúgnak mindenkit.

A csoport fele honvédegyenruhában van, a másik munkásruhában. Egységesen árpádsávos karszalaggal. Bejelentés alapján kellett hogy kiszálljanak. Keresgélés nélkül, egyből ebbe a házba, a házban ebbe a lakásba törtek be.

A falnak taszítják, a földre tapossák, rugdalják őket. Szünet nélkül ordítanak. A katonák, akikre rá voltak bízva, próbálják védeni az embereket. Előveszik az iratokat, mutatják a szerszámokat: hiszen dolgozni járunk! Fontos megbízatást teljesítünk!

Senki se fárasztja magát az iratokba való betekintéssel. Főleg páter Kun nem.

Kiparancsolnak mindenkit az udvarba. Felsorakoztatják a muszosokat a feljebbvalóikkal együtt. Meg a lakókat. Minden házbelinek ott kell állni. A betegeknek és a kisgyerekeknek is. A második emeleten egy nagyothalló öreg katonatiszt vonakodik. Arra azt mondják, katonaszökevény. Hasba rúgják. Átbillentik a gang korlátján. Élve marad a zuhanás után, és eszméleténél van. Meg-megújuló kísérleteket tesz, hogy felálljon. Mint aktív korában, az első háborúban, amikor rohamra vezette a századát, és lövést kapott.

A nyilasok falhoz állítják a munkásszázad vezetőit, egy szakaszvezetőt és egy zászlóst. Nézni kell mindenkinek. Aki elfordul, arra rászólnak. A kicsi gyerekek szemét sem engedik eltakarni. Az ilyen részletekre következetesen odafigyelnek. Ketten a katonák elé állnak, és rájuk fogják a pisztolyukat. Azt kiabálják, hogy hazaárulók. Mégis, amíg az első lövések el nem érik őket, sem ők, sem a muszosok nem hiszik, hogy tényleg megölik őket.

Ezután viszont arra nem számított volna senki, hogy a muszosokat nem lövik rakásra. Pedig attól a végén eltekintenek. Meglehet, éppen azért, mert akkor érkezik az utasítás, egy újabb teherautón utánuk küldött csapat parancsnoka által, hogy a szomszéd utcában lévő objektumot, ahol még ötven uszkve száz zsidó dekkol, most azonnal füstöljék ki.

– Na végre! – fakad fel Kasza Vincéből. – Erre várunk október óta. El se hiszem.

A nyilasok felkapaszkodnak a kapu előtt várakozó teherautókra. Átrobognak a Maros-utcába.

A nyugállományú katonatiszt belehal a sérüléseibe, nem sokkal azután, hogy visszaviszik a lakásába. A két honvéd az udvaron dermed meg. Első órákban hitetlenkedve nézik tetemüket a lakók az udvari ablakokból, a konyhaajtó üvegén át, vagy ha mentükben a tekintetük ráesik. De hamar hozzászoknak. Idővel fel se tűnik.

A marosutcai kórházat először októberben, közvetlenül a hatalomátvétel után ürítették ki. A kórházi gondnok felmutatta a mindenkor kéznél levő igazolást, miszerint az intézmény Vöröskereszt-védelem alatt áll. A rajparancsnok végig se olvasta.

– Te zsidó vagy?

– Igen, kérem. De...

– Akkor öltözz, velünk jössz. A kórház pediglen itt marad, és élvezi tovább a Vöröskereszt-védelmet.

Az egyik orvos telefonálni próbált, de kicsavarták a kezéből a kagylót. Mégis, ezt hogy képzelte? Hova akart folyamodni, milyen felsőbbbséghez? Csak nem a várba, az elaggott Miki bácsihoz, az árulóvá lett kormányzóhoz? Vonalzóval ütötték a kezét: dádá!

Nehezen mozdultak a kórházbeliek. Alig valaki engedelmeskedett szó nélkül, a többi bizonykodott, könyörgött, vitázott. Nem egy megtagadta, hogy kibújjon az ágyból. Magukra húzták a paplant, belekapaszkodtak az ágy vasába. Volt, aki a rá szegezett fegyver csövébe mondta: lőjön le nyugodtan, fiatalember. Bartányi Miklós nem kiabált, nem huzakodott, az ilyesmi idegen tőle. Puskatussal sújtott az ellenálló kézre, ha kellett, kétszer, háromszor. Az megtette a hatását. Könnyezve, vinnyogva engedelmeskedtek neki. Eltanulták tőle a testvérek, a módszer minden hasonló esetben jól alkalmazható.

Egy kórteremben sakkparti szakadt félbe. Az egyik játékos, valami keskeny arcú báró, még visszánézett az ajtóból. Fatális, hogy épp akkor jutott eszébe a lépés, amivel meglephette volna partnerét. Egy intézkedő testvér felrúgta a kisasztalt, az elefántcsont bábuk lepotyogtak, szétgurultak, a gyöngyházberakásos tábla élesen koppant a padlón.

Egy vékony ujjú asszony kendőt hímzett. Elvarratlan marad a szál? Remegett a keze, hiába próbálta, nem volt már képes betűzni a tűt a textilbe, jól megszúrta magát, és aztán még a segédmunkást is, aki kifelé terelte. A segédmunkás gyomron vágta. Az asszony hang nélkül összegörnyedt, kitámolygott a folyosóra.

Kik ezek, azon túl, hogy zsidók? Annyi köztük a doktor, hogy egyszer az egyik testvér száján kiszaladt a kérdés:

– Mi van, itt doktor csak doktort kezel?

Na meg doktornét. A férfi kórtermek névsora nem kis részben a nőiekével megfeleltethetőnek bizonyult.

És voltak vezérigazgatók, vezérigazgatónék szép számmal, akiket segédmunkás taszigált a folyosóra, és játékkereskedő számolt meg.

Az orvosok, orvosnők egytől egyig zsidók ebben az intézményben, de a nővérek nagy része keresztény papírt mutatott. Az egyiket, a Bözsi nevű fiatalkát az alagsorban úgy kellett az ágyból kirángatni a három hónapos porontyával együtt. Pityergett, azt mondta, ő rendes falusi magyar lány, a férje katona, és hónapok óta nincs róla semmi hír, lehet, hogy már elesett. És abban az esetben, jaj, ugye értik a testvérek, a kisbaba félárva...

– Az épületet mindenki elhagyja – jelentette ki a rajparancsnok. – Tekintet nélkül arra, hogy zsidó vagy nem zsidó. Különben aki keresztény létire zsidó kórházban dolgozik, zsidó igazgatókat és igazgatónékat szolgál, ahelyett, hogy keresztény munkásoknak és parasztoknak szentelné a tudását és munkaerejét, az igenis szégyellje magát!

A gimnazista leköpte a kismamát. Bözsi nem merte letörölni nyakáról a csulát, kapkodva öltöztette a babáját.

– Ne bántsátok! – kelt a fiatal anya védelmére a momista villanyszerelő, Pokorny. – Nem látjátok? Tisztára Szűz Mária... – Megfogta a duzzadt melleket, egyiket a másik után. Bözsi lágyan mosolygott. – Na ugye? Lássátok, testvérek...

Tej csurrant. A villanyszerelő az ujját nyalogatta.

Nem hitték, mikor elkezdték, milyen soká tart majd ez az akció. Órákba telt az összes helyiséget kiüríteni. Minden delikvens könyörgött, érvelt, tiltakozott a maga módján és a maga szempontjai szerint, kezdve a riadt csecsemőn, folytatva a szakácsnőn, aki amiatt óbégatott, hogy mi lesz a levessel: félig főve maradt a tűzhelyen. A tejkonyhában dettó, forralást szakítottak félbe.

– Egyelőre az a parancs, hogy elhagyják a házat – magyarázott Bartányi Miklós. – Innen a gyűjtőhelyre kísérik mindenkit. De hogy onnan ki hová kerül, az már arra hivatott személyek döntésén múlik. Bizonyára lesznek, akiket elengednek, esetleg ide visszaengednek. Akinek tiszta a származása, és jó magyar ember, az nincs mitől tartson.

Nem mindenkit nyugtattak meg a szavai, már csak azért sem, mert nem jutottak el mindenkihez. Mikor a keresztény személyzet késlekedő tagjait hajtották át a hallon, a zsidók már rendben sorakoztak az utcán, a fal mellett.

– Azt mondom, ne is vigyük tovább őket – kiáltotta Galambos testvér. – Mi végett fárasztanók magunkat tovább?! Ha már így felálltak, végezzük ki őket itt és most!

– A keresztényeket is? – kérdezte Szabó Jenő.

– Én a tiszta munkát szeretem – szögezte le Galambos. – Mindet!

– Jó, de ezt a Szűz Máriát hagyjuk meg! – kérte a villanyszerelő.

– Miért védi? – kötekedett a tanító. – Megtetszett magának?

A rajparancsnok kiemelte a sorból Bözsit, és csatlakozott a rendőrhöz. Melléálltak még ketten, puskájukat a fal mellé állított emberekre fogva.

Jól öltözött fiatal nő jött gyerekekkel a templom felől. A gyerek érdeklődéssel fordult a csoportosulás felé. Fiú lévén hogyan vonzanák a fegyverek? Bárcsak közvetlen közelből láthatná, amint a puskák eldőrdülnek! Ezeknek van torkolattüzük? Lehet érezni a puska porfüst szagát? Sokáig vonaglanak a meglőtték? Sírnak? Az anyja lehúzta a járdáról, átvezette a másik oldalra. Ott mentek tovább. A fiúcska vissza-visszanézett. Várta a lövéseket.

Német katonák az úttesten közeledtek a Vérmező irányából. Egy főhadnagy megállt, és érdeklődve figyelt.

Nem volt a tekintetében se helytelenítés, se helyeslés, de már ahogyan ott állt a csillogó csizmájával és övével, meg az eget ostromló sapkájával, kellemetlenül érintette a rajparancsnokot. Határozottan kiállt az emberei elé, és utasítást adott:

– Sorokat elindítani! Cél a Városmajor, a templom sarka. Akkor tüzelünk, ha valaki a sorból kilép. Addig nem. Értve vagytok? Lépés in-dujj!

Komikus hatást keltett, hogy a katonás vezényszóra némelyik kórházbeli, aki a régi időkben magyar királyi katonatiszt volt, magától értetődő természetességgel katonásan indult meg, míg a sorban előtte, utána következők késve és bávatagon. De a nyilas kísérők tartását és mozdulatait se lehetett mintaszerűen feszesnek nevezni.

Olyan hosszú volt a sor, és olyan rövid a megteendő út, hogy a sor eleje már szinte a célba ért, mikor a vége még alig hagyta el a kórházat.

A városmajori templom mellett sokan ácsorogtak. Nyilas pártszolgálatosok puskákkal, foglyok batyukkal, batyu nélkül. A legtöbbön sárga csillag virított, vagy inkább sápadozott a parkra boruló sötétségben. Itt újra vizsgálták az iratokat, újabb

csoportokat tereltek össze.

A rajparancsnok meglátta a kerületvezetőt, és hozzálépett:

– Kerületvezető testvér, ezeket a zsidó kórházból hozzuk.

– Mind onnant való?

– Egy részük a papírjai szerint keresztény. Lehet, ha átvizsgáljuk, azok közül se mindegyik tiszta.

– Lakóházból egy sincs?

– Jelentem, nem találtunk.

– Testvér, a parancs az volt, hogy a lakóházakat fésülni át. Nem volt világos?

Fodrász létére elég szigorúan vonta kérdőre a rajparancsnokot. Az nem tudott mit válaszolni, csak visszakérdezni. – Jó, de hát zsidók, és itt voltak, csak nem baj, ha összeszedtük őket?

– Vigyétek vissza, ahonnan elhoztátok!

Így alakul, hogy miközben egy csoportot a Széll Kálmán-téren át Óbuda felé indítottak a templom mellől, egy másikat a Maros-utcába. Csak a kapuig kísérték az embereket, az épületbe már nem mentek vissza a nyilasok. Legszívesebben hazatértek volna. Éhségre panaszkodtak, ásítottak. De a rajparancsnok nem eresztette szélnek őket:

– Mi van az igazolványodba írva, testvérem? Vedd csak elő! *„Nemzetünk szolgálatában meg lehet halni de elfáradni soha!”* Most akkor mi van? Nyilas vagy te, vagy nem vagy nyilas?

Hiszen még hátravolt néhány épület, a kórháztól a sarokig. Rejtőzhetett bennük egy-két zsidó vagy katonaszökevény.

A kórtermekbe visszatértek a betegek vagy magukat betegnek valló menekülők. Az orvosok rendkívüli vizitet tartottak. Törött ujjakat kellett sínbe tenniük. Fájdalomcsillapítót, altatót osztottak. A nővérek borogatást tettek a megütött testrészekre.

Egypár szomszéd az utcából már beszivárgott a házba, szekrényekben kutakodtak, fiókokat húzgáltak, az éléskamrában kurkásztak. Most hökkenten látták a kórházbeliek visszatértét. Sziszegve, morogva köszöntek. Kisurrantak duzzadó zsebekkel. Az egyik motyogni sem bírt, úgy tele volt a szája zsidó tepertővel. Egy másik savanyúcukrot szopogatott. Megkönnyebbülten léptek ki az utcára, volt, aki halkan és hosszan káromkodott, másvalaki köpött egyet.

A raj benyomulásakor egy embernek sikerült a padlásra menekülnie. A bonyolult

szerkezetű tetőtér egyes szektorait szűk átjárók kötik össze, és mire a nyilasok odajutottak, hogy a padlást is átvizsgálják, ő már bebújt a legfélreesőbb, legrejtettebb zugba, ahol nem is fedezték fel. A sötétben, a hűvös porban kuporogva hallgatta végig, miként ürítik ki a kórházat. Nem bírta megmozdulni azután sem, hogy beállt a csend. Sejtette, hogy hamarosan megjelennek a keresztény szomszédok, akik zsákmány után kutatva bejárják a házat. Csendben kell kuksolnia késő éjszakáig vagy inkább hajnalig. Akkor osonhat majd ki. Nem tudta mire vélni, amikor a kórházbeliek visszatérésének neszei felszűrődtek hozzá. Aztán egy-egy ismerős hang hallatán felbátorodott, és fölegyenesedett. Utána sokáig megint nem bírta moccanni. A lába annyira elzsibbadt. Le kell majd mennie. Vissza kell majd tértie közéjük. Csak lassan, csak óvatosan!, intette magát. Mit gondolnának, ha megtudnák, hogy nem tartott velük? Hogy túl akarta őket élni?

A konyhában újra föltették főni a levest, újra melegítették a tejet.

A sakktáblára visszakerültek a bábuk. Pontosan emlékeztek az állásra a játékosok, és arra is, mit akartak lépni legközelebb.

– Azt hiszem, tudom, ki volt az a nyilas parancsnok, aki az elengedésünkről rendelkezett – mondta az egyik orvos, akinek arcán szakadt sebet varrt be a kollégája. – Borbély a Győri-úton. Tudod, a Vöröskereszt Kórháznál. Így hajolt fölém, ahogy most te. Ügyesen dolgozik.

– Hagytál nála borravalót, remélem!

– Elég rendesen, ha jól emlékszem. Zöld inget viselt a fehér köpeny alatt. Úgy tettem, mintha nem látnám. Vidrának hívják. Vidra Mihály borbély.

– Akinek rendeletére az ollót, ím, visszatartották, és nem nyisszantották el életünk fonalát – mondta a másik orvos, és befejezván a sebvarrást, elvágta a fonalat.

Az ember, aki a tetőn bújt meg, éjjel, az ágyában fekvé elhatározta, hogy senkinek sem szól a rejtekhelyről. Most a legtöbben azt mondják, ide többet nem jönnek a nyilasok, ez a ház egyszer és mindenkorra le van tudva. De hátha nem úgy lesz. Minden eshetőségre fel kell hogy vigyen egy üvegben vizet. Víz nélkül két napig se bírná ki. Holnap kerít egy palackot, és megtölti.

Telt az idő, Bözsi babája hat hónapos elmúlt. Jól fejlett, egészséges kis fickó. Bözsi nem fél már a nyilasoktól. Karácsonyig többször felment a Városmajor-utca 37.-be, kapott a testvérektől babaruhát és finom falatokat. Saját részére bundát, csizmát. Még egy báránybőr muffot is. Nem a villanyszerelő volt az egyetlen, aki csapta neki a szelet.

Bözsi az udvarlást jó szívvel fogadta. Szuszogva tűrte, ha ölelték, csókolták a testvérek. A szoptatást abbahagyta. Ismét menstruál. Kezdi kívánni a férfiakat. Az van, hogy a kórházban senki se tekint rá úgy, mint egy vonzó fiatal nőre. Csak mint szülésen nemrég átesett asszonyra, egy képzetlen ápolónővérré.

Hiányzott neki a szervezet a háromhetes távollét alatt. Félt, hogy nem látja többé Pokornyit és a többieket. Hogyne félt volna, fél kilométerre az oroszoktól, nyilas lovagjai nélkül.

Láss csodát! Az oroszok egész idő alatt maradtak, ahol voltak. És megjönnek a régi ismerősök. Dörömbölnek a kapun. Falra kenik a bejárathoz merészkedő nővér kollégát.

Hát, visszajöttek a nyilasok! Jobban néznek ki, mint amikor elmentek. Kikupálódtak csodálatosan. Jó szagú bőrkabátok rajtuk. Vadonatúj csizmák, katonás nadrágok! Erősek, jól tápláltak, hangosak. Egy csók Bözsikém édesnek, egy pofon a főorvosnak.

Vannak köztük új fiúk, egyelőre kajlák, de igyekszenek. Nemzetőrök, azt mondják, a MAVAG-ból. Igyekszenek idomulni a Tizenkétker ellenállhatatlan csapatához.

És itt a páter. Félelmetesebb, mint bármikor. Nevetése hallatán bennszorul a lélegzet.

A kórházban tartózkodókat a földszintre terelik, az előcsarnokba. Tekintet nélkül arra, ki mit állít magáról. Ki milyen papírt tud felmutatni.

Nem mindenki beteg, aki hónapok óta kórházban lakik. Bözsi segít eligazodni a kérdésben. Egy lötyögő szív, amire különféle pirulákat és porokat írt fel az orvos, nem akadály a annak, hogy legurítsák az embert a lépcsőn. Ha egyszer zsidó. És az előcsarnokban hozzákezdjen a vetkőzéshez. Bözsi egyik kórteremből rohan a másikba. Akár egy főorvos. Ez zsidó. Persze, hát ez is az, naná. Az nem az.

Szükség van a szakértelmére.

A mavagisták nem maradnak el a tizenkettedik kerületiek mögött. Esetenként feltűnőbb is, amit művelnek. Az egyik fiú ijesztgetésképpen elsüti a puskáját, egy darabon leszakad a mennyezet. – Öcsi, ne csináljad! Mi fogunk ide beköltözni. Vigyázzunk a házra. – A műtő berendezéseire kevésbé vigyáznak. Feltételezik, hogy rádióadó működik az intézményben, ahonnan az ellenséget informálják. Bözsi helyesel, a rádiózás szerinte is kitelik ezektől, de nem tudja megmondani, melyik szerkentyűvel csinálják. Hamar megpróbálják kivenni az orvosokból. Akik tagadnak. Biztos, ami biztos, összetörik a röntgent és minden más gépet, ami bonyolultabb egy világítótestnél.

Kicsi a világ. Egy orvos alig három évvel ezelőtt jött át a MAVAG-ból, ahol üzemorvosként szolgált. Felismeri Huszár Pufi fiai közül az egyiket. Makacs fertőzéssel kezelte hónapokig. – Kedves barátom, arra szeretném kérni.

– Kuss. Zsidó.

Annak idején az orvos utasítására vetkőzött a beteg. Most a beteg szól az orvosnak, hogy vetkőzzön.

– Elképesztő, mit hisznek ezek. Mibe reménykednek. Hogy egy munkásfiatal kivételezzon valakivel?!

Egy alacsony, sovány műtősnő mindegyre ellenáll. Valamelyik beteg azonnali ellátást igényel, kis türelem. A műtősnőt az egyik gyerek meglövi. Fehér köpenyen nagyon virít a vér. Le az előcsarnokba. Combseb, nagy ér sérülése nélkül. Bekötözni? Nehogy már a kötszer legyen pazarolva. Egy köpenyövvel elköthetik, csak hogy ne ússzunk a vérbe.

Bözsi nevetve szalad fel a lépcsőn, fentről hívják.

A szűk folyosókon jobbra-balra zuhannak a testek. A nyilasok nem fogják vissza magukat. Kiabálnak, ütnek. A betegek rimázkodnak.

Le kell menni mindnek. Nincs mese. Ott már ki van jelölve egy hely a felsőruháknak. Mindenki vetkőzik.

A páter néhány testvérrel a kertben tart szemlét. Van valami gödör kiásva, szemétnek. Mert a szemétszállítás a háborús helyzetben leállt. De az egyébként se nagy lyuk félig már betelt. Ötven vagy száz hullát nem fogad be. Fagyott a föld, ekkora gödröt megásni? Kezdjék el mindenesetre. Ha sose kezdik el, sose érnek a végére. Vannak ásók, lapátok a kerti szerszámok között.

Kihozna az előcsarnokból öt férfit. Egy gödröt ide, szaporán.

Környező házak ablakaiban szomszédok bámészkodnak. Ahelyett, hogy lejönnének segíteni.

Ezek nézni fogják a kivégzést? Közönség is lesz?

Belépti díjat szedhetnénk. Bazmeg.

Akár. Miért ne?

Na. Ide lesznek állítva a fal elé.

Ötösével.

Részünkről is ötösével. A szokásos távolságból.

Ne kössük be a szemüket? Nappal van.

Várjuk meg a sötétedést.

Semmi várakozás. Cselekvés. Felőlem be lehet kötve a szemük.

Hasogassanak lepedőket.

Tíz uszkve húsz menet. A testvérek közül mindenki sor kerül. A mavagisták is fegyvert használnak. Fogják fel lögyakorlatnak.

Nem, ezt hívják tűzkeresztségeknek.

Az előcsarnokban minden ékszerszert le kell venni. Egy szekrényből kihúzott fiókba betenni. Nincs apelláta. Pedig próbálkoznak. Olyan, aki ellenállás nélkül jött ki a kórteremből, vette le a ruháját, most punkt a nyakláncától nem akar megválni. Egyetlen emléke szegény urától, azt sirvákolja. Másik a jegygyűrűjétől. Öregasszony mondja, egyfolytában rajta van, amióta férjhez ment, nem lehet levenni húsz éve. Egy tizenhárom éves fiú jelentkezik, majd ő segít a dolgon. Rángat. Káromkodik. Cibál. A nő a fejét rázza, hangtalanul sír.

Hagyd, majd levesszük róla. Utána.

Az asszony hálásan bólint.

A fiú mintha meg se hallaná. Elő a bicskát. A bőrt könnyű elnyiszálni, a csonttal nem bír a penge. Odamegy a fiú apja, és segít. Lefogja az asszonyt.

Följebb, fiacskám, a bütyöknél vágjad. Tudod, mint a csirkelebat. Úgy ni. Ez is megvolt, még sincs este.

Nem a Bözsié az egyetlen gyerek a házban. Az intézményben az utóbbi hónapokban is bonyolítottak születeket. Akit csak lehetett, az esemény után kiengedtek, illetve küldtek, de egyeseket muszáj volt benntartani. Judit a hatodik kerület egyik sárga csillagos házában lakott az anyjával. Január közepére várta a babáját. Igen, lehet, éppen ma születik meg, ha nincs az a razzia. Aminek során begyűjthették volna őket, és akkor már egyáltalán nincsenek. Az anyja minden energiáját mozgósította. Maximálisan fel volt készülve a helyzetre. Legszükségesebb holmik könnyen hordható táskába összekészítve. Pincébe le. A pince bombatalálat esetére össze volt nyitva másik ház pincéjével, és az is egy harmadikéval. Lerohantak, és át meg át. Fel a felszínre. Sárga csillagok le, irány Buda. Az anya testvére ebben a kórházban orvos. Ez a kapcsolat sem lett volna elég többre, mint egyetlen éjszakai menedékre. De Juditnak hajnalban elfolyt a magzatvize. Délelőtt meglett a kislánya. A nagymama még láthatta. Azután szó nélkül elhagyta a kórházat. Ment, maga se tudta, hova. Amennyi terve volt, azt végrehajtotta, amennyi feladata volt, azt teljesítette. Juditot nem tették utcára a kicsinyével. Ami

lehetővé teszi, hogy pólyás gyereket folyamatosan tartva levetkezzen a többiek között, és megakadjon rajta a szeme Szabó Jenőnek. Aki őt szemeli ki megkettyintésre. Judit azt mondja, nem lehet. Bocsánat! Nemrég szültem. Mikor szültél? Öt hete. Hülye kurva, ha tegnap szültél volna, én akkor is megbaszlak. Nem is tudom, ha azt mondod, most tíz perce húzták ki belőled a kölyködet, az lehet, hogy enyhítő körülmény. De öt hete? Tényleg mit képzelsz. Tipikus zsidó finnyáskodás. Saját nejemet három héttel szülés után használatba vettem. Vagy kettő. Na, nyomás. Gumibottal hajtja, végig a folyosón, be egy kiürített kórterembe. A babát egy másik ágyra. Szét a lábakat.

Judit huszonnégy éves, de van negyvennégy éves kismama is a házban. Mit ki nem találhatnak? Őt most megdugni senki sem szeretné.

Van olyan kórházi dolgozó, aki csak vigyáz a testvére kicsinyére. A kilencedik kerületben laktak, és egy őszi este pont a Tizenkétker szedett össze ott zsidókat. Apát, anyát ide, a Városmajor-utca 37.-be hozták be és verték meg, mielőtt a Dunaparton végeztek velük. Most a kicsi gyerek a gazdasági vezetőnő nyakát szorítja.

Leghangosabban a negyvennégy éves kismama ordít. Hogy ő keresztény magyar anya, satöbbi. Nézzék meg őt, nézzék a fiát. Ugye.

Sógor Lajos azt mondja, jól van, nem kell úgy üvölteni. A gazdasági vezetőnő a gyerekekkel közelebb húzódik, és épp akkor támolyog vissza a használatból Judit. Véres a comb, de abból a folyadékból olyan sokat látni mindenfelé, hogy már semmi jelentősége nincs. Sógor Lajos azt mondja, ne féljenek, anyák, keresünk maguknak egy kicsi szobát lenn az alagsorban. Bemennek, csöndben maradnak, amíg. Megértettek? Jó! Mondják, hogy a Sógor Lajos engedélyével.

A kertben kezdődnek a sortüzek.

Egyes emeleti kórtermekben még zajlik a konzílium. Ezek tényleg nem tudnak felkelni, tanúsítja Bözsi. De zsidók.

Renner felesége a gézzel betekert fejével olyan, mint egy félkész múmia. Hallja, hogy lövik le az embereket mellette. Azzal, hogy majd leviszik őket a kertbe.

Ez egy keresztény nő. Úgyse marad életben. Hangzik Bözsi nővér szakvéleménye.

Teréz hallja a nyilasokat az ágya fölött. Az egyik a sógora. Sorba végzik ki a betegtársait. Megy ez, mint az ágybavizelés, állapítja meg az egyik ifi.

Teréz kimarad.

Bözsi igazolja a teljes konyhai személyzetet és öt ápolónőt, akiknek keresztény papírjuk van. Hogy rendben vannak, szerinte is azok. Ezek a kivételek. Más esetekben Bözsi a

hazugságok leleplezőjeként lép fel. Például egy tizenhat éves lány, papírja szerint keresztény, szobalánynak öltözve, a betegek kiszolgálása végett lakik a kórházban. Ősz óta játszotta fegyelmezetten a szerepét, ám egyszer Bözsi meghallotta, hogy édesapámnak szólítja az egyik zsidó beteget. Azt hitték, egyedül vannak. Aha. Most alsószoknyában, csupasz mellel áll a mavagista fiúk puskája előtt. Az arányos fiatal test megteszi a hatását. A segédmunkás ifi kezében megremeg a puska. A szobalány sértetlenül állva marad a leroskadó testek között. Könyörög, hogy ne. Az arc mindenféle kifejezést váltogat. Bolond skála. Amikor elmosolyodik, akkor van vége. Eltalálják, habár csak hasba. A fiú még egyet belelőne, de rászólnak, ne pazarolja a lőszert. Az Isten majd erre is jól rálehel egy hideget, és annyi lesz neki. Bözsi odaáll a sor mellé. Lesi a haldokló lányt. Ennek már nem lesz gyereke. Üres marad a méhe. Sohasem fog tejtől duzzadni a kicsi melle. Ezeknek lassú, mély átgondolása közben elszabadulnak benne a hormonok. Amúgy sem állt távol a peteéréstől, de így most felgyorsul és felerősödik benne a folyamat. Órákon belül termékeny állapotba kerül.

A hullák halma egyre terebélyesebb. A faltól egyre távolabb állítják fel őket.

A szemkötés bevált. Az előcsarnokban teszik fel rájuk, és egymás kezét fogva bandukolnak ki az udvarba sorban.

Bözsi válogathat az illatszerek között. Sorba szagolja a kivégzett nők után maradt parfümöket. Mondjuk, egyik üvegben sincs sok, ezek a nyomorultak már nélkülöztek. Az utolsó csepp parfümjüket tartogatták. Jobb napokra. Nagyszerű, most a nép dolgos lánya hintheti magára. És amidőn Pokorny testvér, a nyolcgyerekes villanszerelő végzett a kivégzéssel, és lehajtotta a maga pálinkáját, magába szívhatja az igazán ígésző illatot. Majd beteheti a duzzadt nemzőszervet a Bözsibe. Parancsot teljesít. Bözsi második gyereke meg kell foganjon! A lihegve szétterült nő tudja, hogy nehezen találna jobb hímet annál, amelyik rajta van. Nyolc életet adott, és számtalan másikat vett el.

A villanszerelő elsül. Hetvenegynéhány hulla dermed a kertben. A kupacok mélyén egy-egy végtag még mozog. Minden rendben.

Az épület környékén robbanások. Az oroszok lődöznek. Küldik Budának az aknagránátokat. Úgy nézzen ki, mint egy ostrom. Az uralmuk alá vetett területek nőnemű lényeit kúrják, és nem unják. A kicsi gyerekeknek hlebát adnak.

Pesten a Tizenkétker gépezete nem áll le. Igaz, hogy Bokor Dénes egy vagy két napig alig mozdul a városházutcai ágyán, csak amikor pálinkát kortyol vagy az éjjeliedénybe

víz, de vezetőtársai helyette is hajtják az embereket. Új háztömböket fedeznek fel. A háztömbökben kisebb-nagyobb házakat, a házak közt felszíni és föld alatti átjárókat. Benyitnak egy pinceajtón, és élvezettel vegyes düh árasztja el őket, látva, hogy az óvóhelyen már mindenki az oroszokra számított, és helyettük ők jelennek meg. Erős, jól felszerelt, magabiztos nyilaskeresztesek. Bosszú angyalai, magyar vitézek.

Mi ad nekünk erőt? Az erőtlenség emberek félelme. Ahogy rájuk szólunk. Fel a kezekkel! És emelik a kezüket. Amennyire csak bírják. Félelmük táplálja a bátorságunkat. És viszont. Ránk néznek. Összeszarják magukat. Nyomás, mondjuk. És mennek. Amerre kell.

A katonaköteleseket bevisszük, mondjuk, a Gerlóczy-utcából, megverjük őket, aztán beszélünk a fejükkel, felesketjük őket, beöltöztetjük, puskát adunk a kezükbe néhány tölténnyel, kézigránátot, és elindítjuk őket az oroszok ellen. Nem kell messzire masírozni, a Nagykörúton alig túl. És ezek mennek! Harcolnak az orosz hadsereg ellen. Teljesítik a kötelességüket. Tudni kell, hogy ha csak egy lövedékük talál, már jó. Minden darab orosz, amit sikerül lelőniük vagy felrobbantaniuk, nyereség. Az a Városház-utca a kurva életbe nem jön be. És viszont. Minden légiós, akit az orosz lelő, nyereség. Ne feledjük, mégiscsak lógósok voltak ezek, kávéházi naplopók, mindent megúszni kívánó flaszterkoptatók. Akik most golyót kapnak, nem veszik el előlünk a panorámás székeket a Dunakorzón, soha nem szorítanak le a villamosról, nem foglalják el előlünk a jobb állásokat, nem kérik le táncban a csinos nőket.

Errefelé, a Belvárosban a névtáblákon gyakori a nemesi név. Magas rangú katonatisztek, parlamenti képviselők, gyárosok, professzorok otthonaiban nézhetünk szét. Megismerkedhetünk a családjukkal. Ha nem jól viselkednek, kikapnak tőlünk. És ez nem egy esetben előfordul.

Amikor egy menetet elindítunk, egyikünk véletlenül elvétí, és azt mondja, a Hűség Házába lesz a séta. Attól fogva a Városházutca 14.-et mondjuk az Új Hűség Házának. Vannak, akik a németvölgyiúti objektumról máris úgy beszélnek, a Budai Hűség Háza.

Ahol mi vagyunk, ott van a hűség. Ahol mi lakunk, az a Hűség Háza.

Rennernek és Robinak közös ágy jut. Hitvesi. Gyertya világítja be a hálószobát. Metszett pohárból hörpintgetik a francia pezsgőt. Ilyen minőségű italhoz egyiküknek se volt még szerencséje. Jegesvödör nincs, az ablakok közt hűtik palackjaikat.

Sajtuk is van! Nem francia, és elég szikkadt. De annál finomabb.

Egy hónappal ezelőtt kezdődött a nagy éhkopp Rennernek, meg a nagy verések.

Akkor nem tudta értékelni, mekkora szerencse, hogy fürdőszoba lett a börtöne: a víztől legalább nem volt megfosztva.

Robi több mint egy hete nem járt a lakásán. A tizenegyedik kerület ugyanúgy front, mint a tizenkettedik. Egy része annak is már szovjet megszállás alatt. A helyi nyilasok a hírek szerint tartják magukat, de egy részük már visszavonult az első és a tizenkettedik kerület felé. Robi hitveséről nincs hír, merre van. Valami nem történt-e vele.

- Ha hallasz róla, és úgy érzed, oda kell menned, szólj! Viszlek az Adlerrel.
- Jól van, majd szólok.

Meglehet, Bokor Dénes nem tanúsít olyan aggilitást a Városházutcában, mint az Andrássy-úton, de egy kis pihenést igazán megérdemel. Sándor bátyja helytáll helyette is. Átmegy a Németvölgyi-útra, megnézni, mi a pálya. Meg hogy Désiék tudják, a Bokor-féle csapat megvan, és erősebb, mint valaha, és ha a helyzet azt követeli, ott lesz megint mellettük a Tizenkétkerbe.

Mielőtt a szervezetet vizitálja, felmegy a lakásába. Novemberben kapta, amikor feleségével és kislányával Sashalomról az öccse védőszárnyai alá menekült. Fery Oszkár-utca, zsidólakás. Nagy kár, hogy nem melegendhettek meg benne. Péksegéd és beszédkalauznő, magyar apa és anya. Két kulcscsomót tart a zsebében, a sashalmi és a Fery Oszkár-utcait. Nem nagyon van mit csináljon a lakásban azon túl, hogy megállapítja, megvan. Csoda, hogy nem törtek be. Igaz, errefelé sok lakást adtak át az ősszel magyar családoknak. Nyilasoknak és menekülteknek.

Átmegy a Németvölgyi-út 5.-be, fejet hajt Fehérhegyiné sírjánál, körbejár a villában, megismerkedik a házmesternével, aki régi nyilastárs felesége, és a gyerekeivel, leül az asztalukhoz, elfogad egy kis szilvakompótot. A vezetőkkel pedig közli, hogy ide már csak cipőkanállal férnének be az övéi.

- Hát akkor maradjatok, ahol vagytok! Védjétek meg Pestet, ahogy ígértétek! – csattan fel Huszár Pufi. Kevésbé fogja vissza magát, mint a sógora, Dési Dregán Miklós.
- Tegnap tettük szabaddá a marosutcai zsidó kórházat – mondja higgadtan a kerületvezető-helyettes. – Ma megkezdjük a be telepítést.

Bokor Sándor örvendve fogadja a hírt. Átviteti magát, hogy megszemlélhesse a házat. A kovácsoltvas kapu mögött nyilaskeresztes örök posztolnak. Mavagos ifik a barna nadrágjuk alapján. A látogató tiszt módjára, fensőbbiségesen néz a képükbe.

Az előtérben még az alvadt vér sötét foltjai. Bokor szeme megakad egy eldobott gyűrűsujjon. Az előtéren át a teraszra lép ki, és a balusztrádos terasról megszemléli a

kertet, a kertben a hullákat. Tulajdonképpen egyszerre egy helyen ennyi hullát még ő se látott.

Bejárja az alagsort. Gyanakodva nézi a személyzet életben hagyott tagjait és az anyák szigetét. De közlik vele, hogy a nők és gyerekek Sógor védelme alatt állnak. Bejárja a kórtermeket, a széjjelvert műtőt. Némelyik ágyat halottak foglalják el. – Nem lett volna okosabb ezeket levinni a kertbe, és ott kicsinálni? – kérdezi.

– Testvér, ezek tényleg járóképtelenek voltak – magyarázzák neki.

– Akkor levitethették volna a többivel, öcsém, és kint kicsinálhattátok volna őket.

Ez igaz. Erre nincs mit mondani. Illetve ő még folytatni tudja. – Ha úgy van, és tényleg járóképtelenek, elég, ha csak ott hagyjátok őket. Kár a golyóért. Körül van zárva a város, nem tudom, hallottatok-e róla, basszátok meg, édes testvéreim a nemzetbe. Az Isten hidege lerendezi a dolgot. Na – fejezi be engedékenyen –, mindegy már, pupákok.

Pont rátalál a padlásra vezető lépcsőre, és ha egyszer ott van, felmegy. Mindig szeretett elzárt helyeken kurkászni. Bemegy a padlástérbe, és körülnéz. Bekukkintottak oda előtte már a testvérek, de nekik ott volt hetvenegynéhány ember, bőven elég terelnivaló, megverendő, leölendő. Szóval nem világítottak be az összes zugba. Bokor Sándor aznap még nem ölt embert. Így körülnézése alapos. És rátalál a tető legrejtettebb sarkában rejtőzködő fickóra.

– Hát te, kis barátom. Mit csinálsz itt egyedül?

Előhúzza, és levonszolja a folyosóra. Ott összekiabálja az épületben tartózkodókat. Lássák, mit hagytak az elfoglalt épületben. Amikor kellő sűrűségben odagyűlnek, felszólít két legényt, fogják le a palit. Kigombolja a kabátját. Ilyet még ő se csinált. Ez most új. Szóló. Nincs harmonikakíséret.

Megkérdezi, hogy hívják. Miért van kórházban. Mit képzelt, meddig maradhat a padláson.

Az ember mindenre szolgálatkészen válaszol.

Bokor Sándor honvédzubbonyának zsebében ott a beretva. Megkarcolja a hasat. Ahogy a hátakat, melleket, homlokokat szokta. Figyelik nagy odaadással. Kanyarintás. Egy újabb vágás. Mélyebbre.

A hasból kiborulnak a forró belek. A pék időben húzza vissza a kezét, nem mocskolódik be.

– Na – mondja. – Mostan lebattyogol szépen a kertbe, kisapám. Viszed a zsidó beledet.

Tele a városházutcai pincék. Egymás mellett puhítják a jónépet, osztják a frászokat budaiak és pestiek, öregek és fiatalok, férfiak és nők, régi nyilasok és újonnan csatlakozottak. Jó útra térített katonakötelesből megint összejön kábé száz. Fel lehet őket öltöztetni, jól lehet őket lakatni, a papírmunka is megy flottul. De csak felének jut puska. Lőszer annyinak se elegendő. Kézigránát szűkösen. Bokor Dénes meghallgatja az erre vonatkozó jelentéseket, és átfordul a másik oldalára. Megadja Ferenc bejelentkezik Nidosi alezredeshez, aki csak órákkal később fogadja.

Nincs egyedül. Utóbbi időben csakis női társaságban. Fegyveres, csizmás fiatal nő, de az alezredes ölében ül.

– A várban minden van. A készleteket a Birodalom légi úton folyamatosan frissíti, ez a hivatalos álláspont.

– Hát akkor?

– Valamiért nem kerül az ellátmány a rendeltetési helyére.

– Ahogy a kinevezésünket is fumigálják? Alezredes úr?

– Hát ma megint megsürgetem, Megadja testvér.

– Jó lenne megoldást találni, alezredes úr. A pincék tele. Nincs hova tegyük az emberanyagot. Ha tovább gyűlnek, nincs, amivel etessük őket.

– Zsidót például csak lehető legrövidebb ideig tartsanak bent. Akkor azokban a helyiségben is keresztény foglyokat tárolhatunk. Igaz?

Kivezényelnek három gépjárművet egy fuvarhoz. A várból hoznak ellátmányt. Az Adler az egyik. Renner nem Robit kapja kísérőnek, hanem az egyik Pesten felszedett új nyilast. Szót se beszélnek.

A Dunán jégtáblák sodródnak. Olyan sok, hogy a partoknál kezdenek összeállni. Igen, mesélik, hogy az ötödik kerületi nyilasok a maguk úszatóhelyén már kézigránáttal robbantottak léket, mielőtt az emberekre lőni kezdtek.

Az Alagúton most átengedik őket. Túloldalt megállnak. Egy járat visz fel az Alagútból a várba. Nemrég fúrták a hegy hasába. Mi munka lehetett megcsinálni!

A gépjárműveket lenn kell hagyni, mindenkinek fölmenni. Renner próbál elbújni a kocsija mellett. Észreveszik. Rászólnak, menjen ő is.

Fenn sokat várnak. Kevés kézigránátot kapnak. Töltényből semennyit sem. Jöjjenek vissza másnap.

Lenn nincs meg az Adler. A másik két gépkocsi ott áll. Az Adler nem. Rennernek eszébe jut, a kulcs benne maradt.

Lopnak. Itt. A vár alatt.

Fontos hadicélra igénybe vették, bölcselkedik az egyik.

Lehet, csak erre járt egy cigány, és elkötötte.

Renner áll. Káromkodás se jut az eszébe. Kinek szóljon, kinek panaszkodjon? Német parancsnok, magyar parancsnok, Jóisten?

Berakodnak a többiek a maradék kocsikba. Hát bőven elég lett volna egy járművel jönni, amennyi ellátmányt kaptak.

Már pöfögnek a motorok, mindenki felszállt. Renner topog a kisteherautója hűlt helyén. Nincs meg. Elvitték.

– Gyere gyorsan, szállj fel, mert itt hagyunk!

A vasgyáros értékeli a helyzetet. Egyedül a hídon se jutna át. Fel kell szállnia.

Utasként, csomagként tér vissza Pestre. Nincs az Adler. Sose lesz meg. Nagy a valószínűsége, hogy a nőit se látja viszont.

Az öccse az meg szintén nincs. A maga módján.

Túl jó volt az az autó. Azért vitték el.

Amire nem szokott gondolni, mert szorosan elzárva tartja, de most megingott benne a front: mi lesz, ha elérnek az oroszok a gyáráig? Mit csinálnak ott? És a lakásban, az anyjával, a lányával?

Könnyebb rosszul vigasztalni, mint jól. Aki a kárvallottnak azt bizonygatja, hogy vesztesége szóra sem érdemes csekélység, az nem éri el a célját. Aki arra hivatkozik, hogy mások mennyivel többet veszítettek és fognak még veszíteni, csak újra megforgatja a kést az áldozat húsában. Ha versenyt sír vagy siránkozik vele, azzal megfelidegesíti. Robi keveset beszél, inkább csak káromkodik. Úgy látszik, őt is megrendítette a veszteség. Jókat furikáztak, az Adler meg ő meg Renner.

A rossz vigasztaló azonnali eredményre törekszik. Egykettőre el akarja törölni a szomorúságot, és vidámságot akar látni helyette. Robinak esze ágában sincs. Minek? Nincs hova sietni az örömmel. Ráérnek csöndben nyakalni a jobb sorsra érdemes pezsgőt, és hallgatni. Amikor semmi értelmeset nem lehet mondani.

Ahány ház, annyi szokás. A Belvárosban kartonpapírt akasztanak az ember nyakába. Ráírják a bűnét. Kivégzés után ott hagyják közszemlére. Itt megvan a megfelelő háttér. Például a Parlament. Jól festenek előtte a lámpavasról csüngő nyomorultak.

A Tizenkétker nem restell tanulni. A bírósági teremben, ahogy itt nevezik, egy

hattagú családot hallgatnak ki. Az ítélet még nincs kimondva, de két testvér már elment kartonokat vételezni. A zsidók le vannak vetköztetve. Már tudják, hogy nem szabad magukat takargatni. Csak úgy összehúzzák magukat. Amiért odacsapnak, és rájuk szólnak. Nem bírsz legalább öt percig rendesen megállni, keserves kibaszott kurva anyádnak azt a szakadék zsidó picsáját.

Az eljárást megakasztja, hogy futár érkezik a várból. Széles mosollyal, mert tudja, mi áll a levélben. Megjött Sopronból a kinevezés. Jóváhagyták Nidosi Nedics Imre előterjesztését. Egyetlen nevet se húztak ki róla.

Bokor Dénes egyelőre nem kel fel. Csak a zubbonyát küldi le Janúj Máriával. Felvarrhatják a rangjelzéseit.

A felvarrandókat rég meghozták. A nagy sietségben hirtelen cérna és tű nem akad. Nemrég egész szabóműhely dolgozott a kerületnek. Átszállították, megvan az ipari mennyiségű szövet. De most tű kéne és cérna, nagyon, de nagyon gyorsan.

Bokor Sándornénál van, oda is adja Janúj Máriának szó nélkül. Dénes őrnagy lett, Sándor hadnagy. Ez így teljesen rendben van. Bokor Dénes közvetlenül Nidosi alá került a honvédségi besorolás szerint is. Ettől persze érezheti úgy, meg rajta kívül az egész kerület, hogy simán rászolgált akár az ezredesi kinevezésre. Mindegy, lényeg a lényeg, Janúj szorgalmasan öltöget. Mit számít, hogy saját ujjába bök?

– Csillaghullás januárban! – Jókedve kerekedik a testvéreknek.

– Csillagos ház lettünk, baszod! – viccel az egyik testvér.

Mindeközben megreked a bírósági tárgyalás. Szünetel anélkül, hogy a bíró szünetet rendelt volna el. Munkásember léteire eddig parádésan alakította a szerepet. Most türe vár, vagy készséges varrónőre. A nyakba akasztós táblák készítése elakad. Lúdbőrzenek az eljárás alá vont emberek. Rájuk osztott szerepük szerint vádlottak. Az anya nem állja meg, és magához öleli gyerekeit.

Megadja Ferenc bevetésről érkezik. Elképed a rendetlenség láttán. Az első, akit leteremt, a saját Laci öccse. – Mit szaroztok itten ti meg?

– Kérlek szépen, táblákra írjuk a bűneiket – magyarázza Megadja László. Mostantól hadnagy. – Már én is megsürgettem, avval, hogy a zsidók még náthát kapnak!

László nevet a saját poénján. Ferenc, aki százados lett, kurtán utasítja. – Faszomnak kell a színház. Nyírjátok már ki őket!

– Igenis. – László össze csapja a bokáját. Maga mellé ránt két testvért. – Indíts! Ki a Dunához.

Megszégyenülésüket leverik a halálraítélteken, míg kihajtják őket az Új Hűség

Házából. Az ítélet nem íratik meg, nem is mondatik ki. Elég, hogy végrehajtatik.

Megadja Ferenc ledobja kabátját, zubbonyát. – A rangjelzésemet!

Manci húga elkapja, sorban áll a tűért, cérnáért.

Megadja százados elfoglalja a bírói főszéket, és maga elé rendeli a következő delikvenst. Darálni kell az ügyeket. Korlátozott a hely, az idő, a kapacitások.

Huszonéves, vele egykorú és hasonló termetű, hasonlóan szőke gyerek. A Felvidékről került Budapestre. Ő azt mondja, menekült. A vád szerint szlovák partizán. Diverzáns. Zsidó. Kém. Nézik az iratait.

– A pozsonyi kommunisták küldtek ide?

Botozzák előlről, hátulról.

– Ezerkilencszáznegyvenkettő január elsején léptem be szakmunkásként a pozsonyi kábelgyárba, ahol július harmincegyig voltam állásban. Sem azelőtt, sem azóta soha az életben nem voltam Pozsonyban.

Megadja Ferenc százados, aki ingben ül az asztal mögött, mert zubbonya még csillagokra vár, ellenbizonyíték gyanánt elé tartja pozsonyi bejelentőlapját, amelynek egyik rubrikájában Október 28. áll.

– Ha már kém vagy, legalább készülj rendesen a legendádra. Három hónap különbség, baszki.

– Kérem, Október 28. az az utca neve, ahol laktam.

– Jó, hogy nem a Masaryk-utcába!

Ezen csak azért nem nevetnek, mert feltűnik Nidosi alezredes, oldalán a felcsillagozott Bokor Dénessel. Meg egypáran a Tizenkétker, az Öt- és Hatker prominensei közül.

Egy zászlósi rangra emelt testvér az udvaron zajló újonckiképzésről tesz jelentést. Közel száz légiós áll készen az eskütételre.

– Nincs meg a kerek száz? Mi folyik itt? Elrendelem, hogy haladéktalanul induljanak a frontra.

A zászlós az alezredes elnézését kéri. – Az eskütételhez minden készen áll. De az indításhoz nem, alezredes úr. Hiányzik a muníció.

Egy belvárosi nyilas testvér közbeszól. – Az éjjel folyamán megérkezik az ellátmány. Legkésőbb hajnalba itt lesz, és mehet a menet.

Nidosi nem úgy gondolja. – Hajnalba? Mit beszéltek ti itten? – Az öltögető asszonyokhoz intézi szavait. – Lányok! Mutassátok meg, hogy lőfegyver nélkül is lehet dolgozni! Zászlós! Rendeljen sorakozót!

Bokor Sándorné leteszi a zubbonyt, amin éppen dolgozott, meg egy másik nő is. A tűt még beleszúrják a szövetbe, hogy meglegyen.

Az alezredes halkán instruálja a zászlóst, hogyan gondolta. A lépcsőházba kell sorakoztatni az újoncokat, körbe, szorosan egymás mellé. Marad közöttük hely, ahová a delikvenst bevezethetik. – Mi ez?

– Szlovák zsidó kém, diverzáns.

– Jó. Azt beállítjátok középre. – Fölvesz két gumibotot. Az egyiket Bokor Sándorné, a másikat egy Piroska nevű nő kezébe nyomja. – No, majd ezek a derék lányok két perc alatt megmutatják az újoncoknak, hogy miképpen kell és lehet muníció nélkül is dolgozni.

Bokorné alacsony, kövér nő. Testességét kiemeli a vastag szövetből készült BSzKRT-egyenruha. Kalauznő. Piroska fiatalabb, sportosabb jelenség.

A pincehelyiségekből, udvarból összetrombitált fekete egyenruhás férfiak vegyes képet mutatnak. Tizenhattól hatvanévesig minden korosztály képviseltetve van. Kövérek és soványak, alacsonyak és magasak, összevissza. A zord uniformis ellenére a legtöbb vagy riadt, vagy bamba.

Szorosan váll a vállhoz, szorosan a falak mentén állnak. Így is szűk a hely közepén. A lendített gumibotok a közelebb állók orrát súrolják.

Nidosi előzetes becslése vagy terve pontosnak bizonyul. Körülbelül két perc alatt halálra veri a fiatal férfit a két nő. Még épp csak kezdtek bejönni.

– Most azt mutatta be itt nektek ez a két magyar lány, hogy nem kell löfegyver az ellenség kinyírásához. Csak jó szív kell hozzá, akarat és szeretet. Ezek a lányok szeretik a hazájukat, szeretik a családjukat, szeretik a keresztény kultúrát. Róluk vegyetek példát!

Nidosi azzal elvonul. Az újonc légiósok helyben maradnak. Kénytelenek a hullát, a hulla által táplált, terebélyesedő tócsákat nézni. Ahelyett, hogy egymást, a többi beöltöztetett ürgét néznék. Amíg valamelyik testvér észbe kap, és elvonulást vezényel nekik. Nem a frontra, hanem a körletbe, illetve a kiképzést folytatandó az udvarra. Mégiscsak jobbnak látják bevárni a várból a szállítmányt.

Senki sem jelenti be, de az alezredes előkészületeket tesz irodájának a várba költöztetésére. Teherautóra rakják bútorait, ládáit, bőröndjeit.

Bokor Dénes újra aktív. Nem látszik rajta, hogy bosszankodna vagy aggódna. Megnyiratkozott, megborotváltatta magát. Megjelenése perfekt. Mert egyes nyilasokon,

be kell vallani, úgy állt az egyenruha, mint tehénen a gatyá. De ő, ha a városházutcai nagypolgári lakások nagyméretű tükrei elé áll, egy igazi magyar őrnagyot láthat viszont. A férfi mintapéldányát. Igazi vezetőt.

Az igazi vezető ismeri és számon tartja minden alantasát. Bokor Dénes hírt kap egyik lemorzsolódott emberéről. Kerekest egy közeli ház egyik lakásában látták. Lázas betegen fekszik, és egy nő ápolja. Az Andrássy-út 60.-ba még beköltözött a többiekkel, azután egyszer csak eltűnt. Vannak ilyen esetek. Lelőhették őket, amikor egyedül jártak portya után, esetleg dezertálhattak. Galambos Imréről se tudnak semmit nagyjából Szilveszter óta. Kerekes szerzetes volt, akárcsak Kun András. És ő sem illett tökéletesen a rendbe. Értelmes ember volt, töltőtollakat gyűjtött. Zakójának minden zsebe zsákmányolt tollakkal volt kitömve. Bokor még a Városmajorban rábízta a fegyverraktárat. Ám egyszer, mikor bevetésre indult volna egy raj, zárva találták a fegyverraktárnak kinevezett szobát, és hiába szólították Kerekest. Házon kívül volt. Magánvállalkozáson. Töltőtollat akart szerezni, vagy nőt. Amikor előkerült, úgy volt, hogy agyonlövik. Aztán csak bevágták a fogdába, a megvert zsidók és egyebek közé. Karácsonykor lett kiengedve. Megígérte Bokornak, hogy jól viseli magát. Ehhez kábé két hétig tartotta magát. Bokor egy kosárba csokoládét és kekszeket pakol, meg bort és húskonzervet. Felkeresi Kerekest. Egyedül megy, természetesen géppisztollyal. Kerekes tényleg az ágyat nyomja. Bokor Dénes a homlokára teszi a kezét. Lázas. Kerekest egy szép arcú nő ápolja. Zsidó a férje, és nem vált el tőle. Kerekes állítólag ki akarta végezni, aztán megsajnálta, és úgy döntött, megtartja magának. Mindig a kezében a pisztoly, hogy le tudja löni, ha menekülne. Amikor nagyon elálmosodik, szíjat köt a nő csuklójára, és a szíj másik végét a saját kezére. Bokor Dénes leteszi az ágy szélére a kosarat, és annyit mond, gyorsan gyógyulj meg. Holnap estig jelenj meg a Városház-utca 14.-ben.

– A nőt hozhatom? Keresztény.

– Hozd. Kap csinos ruhát.

A sajtjuk elfogyott. A vasgyáros és Robi diót eszeget a pezsgőhöz. A pezsgőből kezd elégük lenni. Egyelőre ez van.

– Meddig maradsz? – kérdezi Robi. – Hogy tervezed?

A vasgyáros szájában megáll a dióbél. Nem számított a kérdésre. Miközben az esze folyamatosan ezen jár.

– A kerület, úgy néz ki, napokon belül visszamegy Budára – folytatja Robi.

- A maradék hidakat a német fel fogja robbantani – kapcsolódik be a latolgatásba Renner. – Ha velük megyünk, nem jutunk vissza. Csak az ostrom után.
- Állítólag közel a felmentő sereg. Mindösszesen az a baj, hogy már hetek óta közel van, csak éppen itt nincs.
- Pest elesik, és aztán Buda is.
- Neked meg nekem még egy percig se kellett az orosz ellen harcolnunk. De odaát sor kerülhet rá. És fronthelyzetben nehezebb lelépni.
- Nem lehet kibekkelni a végéig? Amikor eljön az ideje, feltartani a kezünket, és azt mondani, köszönjük, hogy felszabadítottatok?
- Nyilasok vagyunk. Csináltunk ezt-azt az utóbbi időben. Rossz pontokat szereztünk.
- Én nem.
- Biztos? Bokor Dénesnek alapelve, hogy mindenki benne legyen. Olyan testvér nincs itt egy se, aki sosem volt úsztatáson. Meg aki nem kapott zsidó holmit. Mindenkinek le kell feketedni. És nem elég egyszer.
- Én nem vagyok lefeketedve.
- Jó neked. Én azért csináltam dolgokat. Utóbbi időbe csendesebb vagyok, de korábban elég sokat elintéztem.
- Értem.
- Arra jók vagyunk, hogy egy ideig bujkáljunk. Lesznek, akik segítenek. Jobban állunk, mint ahogy a zsidók álltak. Ez egy dolog. De hosszú távon, ha itt elkezdik keresni azokat, akik az ügyeket intézték október óta, hát nem lesz jó világ. A városból el kell pucolni.
- Budapesti vagyok.
- Én is. A falusiaknak könnyebb lesz. Hazamennek, megismerik őket, jó magyar ember vagy, mondják, és amíg meleg a helyzet, bújtatják őket. Nekünk ki kell innen jutni, át a fronton, és Nyugatra menni.
- Vigyem a hetvenéves anyámat meg a hároméves lányomat?
- Ha sikerül kijutni, majd utánad mennek.
- A feleséged?
- Ő is. De ha nem jön, az se baj. Egy a lényeg. Innen el!
- Budáról? Vagy már Pestről?
- Ez a kérdés.

Eljött a nők ideje. Az egyik fiatal nyilas testvérnő nagyon szeretné hallani a *Nincs*

kegyelem című dalt, és egy meztelenre vetkőztetett fogolylánnyal adatja elő. A fogoly négy-öt évvel fiatalabb nála. A szám eléneklését közönség előtt megismételteti a nyilas nő. Azután hanyatt fekteti a foglyot, és megköpüli. Utána még el akarja énekelteni a *Kis hadnagyomat*, de a lány nem tud már énekelni.

Másik egy állapotos nőt vesz kezelésbe. Azzal hozták be, hogy kommunista. Egyedül találtak rá, de ha kommunista, muszáj, hogy legyenek társai. A nyilas nő felszólítja, hogy mondja el, kik a társak, és merre bujkálnak. Az állapotos nő nem beszél. A nyilas nő egyből a hasát kezdi verni. A földön is, azután, hogy összezsugorodik. Lovaglósizmával rúgja a hasát.

Egy tizenkét éves kislányt az anyjával együtt hoznak be. Zsidógyanúsak, de elég jó papírjaik vannak. És nyugodtan felelgetnek a kérdésekre. A férfi, aki foglalkozik velük, hajlik rá, hogy elengedje őket. Akkor lép oda a Csöpi becenévre hallgató lovaglónadrágos lány. Engedélyt kér, hogy ő is feltehessen néhány kérdést. A férfinak nincs kifogása.

Csöpi a kislányra koncentrál. Megkérdi, milyen vallású. A gyerek csendesen, de nyugodt hangon feleli, hogy római katolikus. Hova jár iskolába?

– A Szent Erzsébet Leánygimnáziumba.

– Harmadik osztályos – teszi hozzá az anyja.

– Én ismerem a tisztelendő matert – mondja Csöpi. – Hogy is hívják?

A kislány szája megnyílik, hang nem jön ki belőle. Szeme sarkán könny csordul ki. Az anyjára néz. Ne haragudj, ezt elrontottam. Csöpi felszólítja őket, hogy vetkőzzenek.

Az anya a férfira néz, aki már majdnem elengedte őket. Az vállat von. Itt már nincs mit tenni.

A közel százfős légiócsapat frontra szállításához nem kellenek teherautók. Gyalog, kényelmes tempóban se tart tovább az út fél óránál.

Végül mindnek jut puska és lőszer. Nem érheti szó a ház elejét. És a munka azután sem áll le. Mikor az újoncok elvonulnak, már újabb lógósok puhulnak a városházutcai pincében. Megigézve nézik, ahogy Csöpi gyertyalángon perzseli más foglyok kezét, arcát. A talpukat. A mellüket.

Felrobbantják a Ferencz József-hidat.

Az alezredes úgy hagyja el a Városház-utca 14.-et, hogy a barátnőjén kívül senkinek se szól. Mintha csak megbeszélésre menne a várba. Később onnan rendeli el a kiürítést.

Bokor őrnagy ez esetben nem tanúsít ellenállást.

A szovjetek több helyen a Nagykörútnál beljebb jutottak.

A kerület összes járműve szállítja a holmikat át Budára, a Németvölgyi-útra. Némi muníció a vár felől érkezik a Városház-utca számára.

Az utolsó légiócsapat, amit kiállítanak, nyolcvanfős. Ezek egyenruhát nem kapnak, a saját kabátjukban vonulnak a frontra. Akié nem elég meleg, vételezhet a zsidó ruhadarabok közül. A felszerelés úgy néz ki, hogy egy részüknek puskája van, másoknak egy vagy két kézigránát jut. Bokor őrnagy kiáll eléjük, és megmutatja a géppisztolyát. – Igaz, hogy szovjet csinálmány, de ez egy nagyon jó fegyver. Jön az orosz. Rohanjátok le, kerítsétek be, nyírjátok ki, vegyétek el a géppisztolyát! Győzzétek le mindenképpen! Kitartás! Éljen Szálasi Ferenc, éljen a Haza!

A kísérő nyilasok úgy helyezkednek, mint a Duna-parti sétáknál. Ha valaki kilép a sorból, lelőhessék. Az Astoria felé mennek, és onnan tovább a Calvin-tér irányába. Azon túl a front van.

Robi és a vasgyáros ellenkező irányba indul. A Madách-házakhoz. Renner javasolja a helyet. Emlékei szerint kedves emberek élnek ott. Razziázni voltak ott, mikor is? Előrelátóan felcsíp egy üveg pezsgőt ajándékba.

Ő zászlósi rangot kapott, de elbliccelte a felvarrást. Robi hadnagy.

A pince, amelyikbe behatolnak, alkalmas helyszínnek bizonyul. Renner átadja a pezsgőt, és ajánlatot tesz a légóparancsnoknak. Prima bőrkabátját itt hagyná valami közönséges, de méretben megfelelő szövetkabátért cserébe. A bőrkabáton nincs se katonai, se nyilas jelölés.

A légóparancsnok rááll. Feltéve, hogy a honvédzubbonyt magával viszi, és a háztól legalább két tömb távolságban dobja csak el. Ez méltányos kikötés, Renner rábólint.

Lenne igény Robi bőrkabátjára is, de ő egyelőre megtartja karszalagostól.

A Gróf Tisza István–Vilmos császár-sarokig együtt mennek.

Robi már nem kapacitálja Rennert, hogy tartson vele Budára és aztán Nyugatra. Renner sem győzködi, hogy maradjon. Mert olyan még nem volt, hogy valahogy ne lett volna, lesz még egy kis zrí, aztán megy minden tovább. Azért ebben már ő sem biztos.

Nagy a lövöldözés mindenfelől.

– Ha vége lesz, és visszajössz, keress meg. Sokan hiányoznak a gyárból.

– Csak a gyár megmaradjon.

– És te is.

Azt legalább nem mondja ki Renner, hogy vigyázz magadra. Ott marad a nyelve hegyén.

A saroktól Robi a Lánchíd felé megy. Majd Budán szabadul meg a géppisztolytól és a nyilas rekvizitumoktól.

Nem siették el a dolgot. Percekkel Robi átkelése után a Lánchídon elhelyezett aknák felrobbantak. A Városház-utca 14.-et elhagyó Tizenkétker az Erzsébet-híd felé veszi az irányt. Kocsijaiknak a kivonuló német és magyar katonai egységek közé kell sorolniuk. Haladásukat Pestről menekülő batyus keresztények áradata is lassítja. Egyesek sajnálkoznak a testvérekért, akik az újonc légiósok kísérőiként netán éppen az életüket áldozzák fel azért, hogy ők szabadon átvonulhassanak. És jót derülnek a vágóhídra küldött lógósokon. Bár persze lehet, hogy szétugranak, mielőtt Iván a nyakukba mélyesztí sárga fogát.

Még ugyanazon az éjjelen felrobbantják az Erzsébet-hídat. A katonai egységek a budai Duna-partról is feljebb vonulnak. Minek tegyék ki magukat a pesti partot előzőnlő oroszok akármilyen fegyverből leadott lövedékeinek? A folyó széles és hideg, zajlik a jég, ezen senki se kel át. Ha valami komolyabb eszközzel próbálkoznának, arra való a tüzéség, hogy kilője.

A pesti nyomulással csak Buda védelmét erősíti meg a szovjet, fogalmazzák meg a stratégiák.

Renner először a Kresz Géza-utcába megy. Irén nincs otthon. A lakás kifosztva. Onnan a saját lakására. A ház megvan, a lakás ép, anyja és kislánya az óvóhelyen.

Teréz nincs ott. Az ő hazajutását innentől a híd nélkül maradt Duna sem engedi. Már ha saját állapota lehetővé tenné a Maros-utca elhagyását. A kórházból, amiben nem maradt orvos. Ami Terézt illeti, ő, úgy látszik, már megmarad. Nincsenek sebészek, akik elláthatnák, állapota mégsem romlik.

A nyilasok és légiósok közt egyre több a sebesült. Házi orvosuk, a zsidó medika egyszer felfortyan. – Talán ha életbe tetszettek volna hagyni az itteni orvosokat. Most volna rajtam kívül, aki rendbe hozza magukat. – Nem lövik le rögtön. De másnap megszabadulnak tőle. Golyót kap a mellébe. Nem okoskodik tovább.

A kisebb sérüléseket a nővérek látják el. Akikből szintén kevesebb lesz, mikor néhányat közülük rajtakapnak, hogy egy kamrában valakit rejtegetnek.

A sebesült Horváth Zoltán karmestert két fogoly zsidó viszi hordágyon, amikor

egyikük megbotlik és elesik. A sebesült a hóba gurul. Azt a foglyot se keveset verték, idegen cipő lötyög a lábán, nem csoda, hogy botladozik. A nyilas kísérő nem hagyja, hogy feltápáskodjon. A karmester mellé parancsolja, és lelövi. Aztán maga viszi tovább a hordágyat az életben maradt fogollyal. Horváth karmestert harmadnap a kórház kertjébe temetik.

Irén azon az estén szakítja le sárga csillagát, amikor a vasgyáros megszökik. A gettóba akkor hatolnak be a szovjet alakulatok. Ő Rennerékhez megy először. Nem mutathatja ki teljesen az örömét, hogy megvan a férfi. Annak sem örvendezhet, hogy Teréz nincs ott. Amikor kettesben maradnak, Renner elmondja, hogy a feleségét Karácsonykor a Városmajorban kivégezték, és hogy eltűnt a gödörből. Nem kevésbé rejtelmesen, mint Jézus a sírkamrából. Többet nem tudnak róla. Ami viszont nem csoda, mert ő és az egész szervezet rögtön a kivégzés után elhagyta Budát.

– Azt szeretném, hogy visszajöjjön – szorítja meg Renner kezét Irén. Ennyit lehet kimondani. A terhességét sem említi meg. Napra pontosan egy hónappal korábban szólalt meg a *Gladiátorok bevonulása*, és vetették hármukat a nép elé.

A Kresz Géza-utcai lakás végül is nem az övé. Zsidólakás volt, amit elfoglalt. Ha életben vannak az eredeti lakók, már talán vissza is tértek, vagy akármelyik nap visszatérhetnek. Arra jutnak Rennerrel, hogy együtt maradnak. Irén segít ellátni az idős asszonyt és a kislányt. Neki pedig valamennyi védelmet jelent az orosz katonákkal szemben, hogy nincs egyedül.

Közben nem tesz le róla, hogy elvetesse a gyereket. A művelet nehezen kivitelezhető. Kevés az orvos. Sokat öltek meg az utóbbi hónapokban, és még többet vittek el munkaszolgálatra. Úgy látszik, akik békeidőben abortuszt vállaltak, főleg a zsidó származású orvosok közül kerültek ki. Az életben maradt orvosokon most nagy a teher. Ha csak két utcányira kimozdulnak, amikor súlyos beteghez vagy sebesülthöz, vajúdó nőhöz riasztják őket, már életveszélynek teszik ki magukat. Nem szólva arról, hogy keresztény orvos nem feltétlenül hajlandó zsidó beteget kezelni. Most, amikor nézetük szerint a keresztény magyar embereket sújtja a sors. Plusz még a mondat, amit könnyen a szeme közé kaphat az ember. Egy életet kioltani, amikor minden percben életek vesznek oda?!

Még megvan rá a lehetőség, hogy minden magától véget ér. Akármikor elkaphatják az oroszok. Nem minden nő tér vissza, akit elvisznek.

Renner anyja elfogadja a segítséget. Irén tapintatos. Úgy van jelen a családban, hogy akármikor visszavonulhasson. A kislányra végképp nem igyekszik rátukmálni magát.

Mégis, bármennyire óvatosak, a napok és hetek teltével meghitté válik az együttlétük. Irén eteti, mosdatja, öltözteti, fésüli Renner lányát. Énekel és mesél neki. Renner csendesen gyönyörködik bennük. Nem alszanak egy ágyban. Kínos volna, ha Teréz rájuk nyit. Renner amúgy sem tette túl magát a városmajori éjszakán. Ha mosakszik, mindig csak magára zárt ajtó mögött. Ugyanúgy Irén.

A szekrényekben Teréz ruhái háborítatlanul várnak. De Irén kénytelen az ő szappanával tisztálkodni, az ő törülközőibe törülni magát. Mint ahogy ő mos négyükre, és ő mosogat.

Marcsi kopogtat be egyszer. Kellőképpen elcsodálkozik, hogy Irén nyit ajtót. Több ezer pengőt hoz, a gyár teljes készpénzállományát. Ezen meg a vasgyárosék csodálkoznak. Marcsihoz eljutott a hír, hogy a vasgyáros visszatért, és meg akarta előzni a feljelentést. Az már sohasem derül ki, hogy ha egyedül találja a férfit, a szolgálatait is felajánlja-e neki.

És elmulasztják a soha vissza nem térő pillanatot, hogy feltegyék neki a kérdést. Decemberben ő nyomta-e fel a vasgyárost a Tizenkétkernél.

Ugyanekkor Riska, a mozipénztárosnő, aki túlélte az Andrássy-úti napokat, részben pont Renner jóvoltából, meglátja őt a városban, és feljelenti, mint főnyilast. Rennert elviszik. Az Andrássy-út 60.-ban tartják fogva. Az épület ura most nem a pékek, hanem a szabók közül került ki. Egy Péter nevű kommunista.

A vasgyáros ezek után már nem lepődik meg rajta, hogy megint verik. Az elfogott XII. kerületi nyilasok egyikeként kiszállítják a Maros-utcába. A többi bűnös közé állítva kell néznie, ahogy kiássák a kórházban legyilkoltakat. Ahogy a túlélő hozzátartozók azonosítani próbálják a tetemeiket. A halottakat munkaszolgálatosokkal földeltették el, napokkal a kivégzés után. A tél hosszú és hideg volt, sokáig nem indult meg a bomlás, most viszont itt a tavasz.

Virágok nyílnak.

Teréz akkor már nincs a kórházban. Az újlipótvárosi lakásban van. Oroszok szállítanak át embereket rohamcsónakkal, ha olyan kedvük van, általuk jutott át.

Irén azt mondja, végtelenül örül, hogy visszatért. És hogy csak segítőként tartózkodott a lakásban, azonnal elmegy. Hacsak Teréz nem veszi hasznát. Mert abban az esetben szívesen.

És átadja a gyár vagyonát Teréznek, mint jogos tulajdonosnak. A kommunista detektívek nem tartottak házkutatást, amikor elvitték a vasgyárost. A szakmai fortélyok elsajátítása folyamatban van. A szabó és társai az Andrássy-út 60.-ban tapasztalt

csendőrnymozóktól vesznek leckéket.

Teréz rokonságából többen túlélik a háborút. Húga egy sváb munkásfiatal menyasszonya. A fiúnak volt kapcsolata kommunista szimpatizánsokkal. A Kommunista Párt fölveszi mindkettőjüket. Bizalmi feladatokat kapnak. Teréz az ő segítségüket kéri Renner megmentéséhez. Mentő tanúkat nem nehéz találni. Teréz a sérült arcával lehetőleg nem megy utcára, főleg Irén kajtatja a gyár munkásait, a környékelieket, a túlélő fogolytársakat. Renner még raboskodik, amikor a lakásban megjelenik a festőnő húga. A lány fekete hajú és csinos. Elsőre nem ütközik ki a hasonlóság. Irénre emlékezteti inkább Terézt, habár nem annyira magas. Ez is le van fogyva. Annak ellenére üde jelenség.

– Hogy talált meg? – kérdezi Teréz. Nehezebbre esik a beszéd, mégis forszírozza. Úgy érzi, ha mindig hallgat, nemcsak a sebei forrnak össze, összeszűk a szája.

– Nehezen – feleli a lány. – Bevallom, én már hajlamos lettem volna, hogy feladjam. – Erőltetetten tisztán és lassan formálja a szavakat, hogy segítsen a sebesültnek. Félreértés. Teréz füle nem sérült meg, habár az is csak centiken múltott, annál inkább a szája. – A szüleim hajtanak. Idős, beteg emberek. Elfogták, megkínózták őket. Én is megvagyok. A nővérem eltűnt. És vele az egyetlen unokájuk. Nem nyugszanak bele.

Teréz lehunyja a szemét. Bólint.

– Ők hallották, hogy ugyanaznap kerültek be a Városmajor-utca 37.-be, mint önök. És abból a házból velük együtt vittek be egy asszonyt. Mert ott találták a nővérem lakásában. Éppen süteményt sütött nekik. Őt is megverték, és két napra rá elengedték.

– Jólelkű asszony, emlékszem. Annak ellenére, hogy keresztény. Nem bántották komolyan. Csak pofont kapott. Abból persze sokat. A liszt a Kláráé volt. Az asszony csak felment hozzá, hogy süssön.

– Arra is a szüleink kérték meg Klárit. Már bujkált, mert érezte, hogy baj lesz. Több napja nem járt a lakásán. A szüleinkkel volt itt Pesten, és akkor az anyám szerzett lisztet, de abból még valamit sütni kellett. És akkor amiatt visszament. Tomit ott akarta hagyni náluk, de ő ragaszkodott hozzá, hogy vele menjen.

– Nem kellett volna magával vigye. Aztán ott bent a Tamás már szemrehányást tett érte. Meg amiért mindig másokkal törődött.

– Például velem.

– Például magával. Mondta! Igen. Sajnálom. Hogy a húgocskájának szerzett jó rejtékhelyet, meg minden más rokonnak, a barátnőinek, csak éppen saját magukra nem vigyázott.

– De nekik a férje miatt kivételezettségi papírjuk volt.

– Arra már a nyilasok szartak. Meggyújt nekem egy cigarettát? Ide, a szám csücskébe.

– Nem árt?

– Nekem? Köszönöm. A férje első házasságából való lánynak is ő segített.

– Túlélte az is. Majdnem annyi idős, mint Klári, de a helyzetből fakadóan Klári a lányának tekintette. Akinek gondját kell viselnie. A nővérem férje huszártiszt volt, tudja, őskeresztény. De az első felesége is zsidó volt. Tomi nagyon félt?

– Első napokban úgy viselkedett, mint egy hős. Aztán egyre kevésbé értette, miért kell azt neki kiállnia. Velünk. Ha például az apja családja... Nem tudom.

– Mert az apja évekkal ezelőtt meghalt. És a családja nem volt valami szívélyes Klárral.

– Végig kellett nézze, hogy verik meg az anyját. Meztelenre kellett hogy vetközzön. Botokat dugtak bele. Addig nem nyugodtak, amíg Tomi nem tapsolt. És parancsolták, hogy nevéssen.

– Nem értem! Mért nem ölték meg rögtön?

– Az oroszok, tudja! Ha Szenteste nem jönnek, szerintem egyikünket se végeznek ki. Valamit még ki akartak belőle szedni. Elrejtett értékek? Vagy éppen a maga tartózkodási helye!

– Édes Istenem!

– Azt mondja, a szüleit elfogták. Hát lehet, hogy a Klári árulta el ott bent a tartózkodási helyüket. De az is lehet, hogy más nyilasok vitték el őket, és akkor a Tizenkétker hiába ment a címre, és akkor az is egy rossz pont volt neki. Nem lehetett ezeket tudni. Azt főleg nem, hogy ki miatt lettünk bevíve.

– Klári mit mondott? Kire gondolt? Ez pont az egyik, amit a szüleim rám bízta, hogy kiderítsem!

– Először egy férfira gyanakodott, aki évekkal ezelőtt inasként állt alkalmazásban nála. Ivott, megbízhatatlan volt, és azért a Klára kirúgta. Akkor derült ki, hogy nyilas párttag. Fenyegetőzve ment el: asszonyom, magát összekötözve fogják innent elvinni! Évekkel ezelőtt történt, de végül richtig úgy lett, összekötözve, azért gondolt rá először a nővére. Aztán a masszírozónője...

– Istenem, ő bújtatott engem ősszel három hétig! És főzött rám. Egyszer borjúhúst! Tudom, hogy más akcióiban is a segítségére volt Klárinak...

– Mégis gyanakodott rá egy darabig, mert a masszírozónő láthatta, hogy

platinagyűrűk, briliáns fülbevalók mozdulnak meg, amikor a Klára valamelyik rokonát vagy ismerőst eldugja. Mondta, hogy az egyik unokatestvérét két kisgyerekekkel szállítmányozta Nagymarosra, az egyik egy csecsemő volt, és a masszírozónő segített végig.

– Képzelse, ők is túléltek. Szóval arra a nőre gondolt?

– A legvégén megint másvalakire. Lakik a házukban egy kedves kis fiatalasszony.

– Bajvívó-utca. A Rédli lány!

– Az. Terhes. Mostanában kell hogy lebabázzon. A férje tüzelőanyag-kereskedő. Nekik van telefonjuk. A nővére hozzájuk járt telefonozni. A legbizalmasabb ügyeit előttük beszélte le. Annyira bízott a Rédli Ilonkában. Csak hát annak a kis nőnek a nagy szőke bátyja főnyilas a Tizenkétkerben! És ez csak akkor és ott kezdett derengeni. Viszont nem nagyon értettük mi odabent a dolgokat. Azzal voltunk elfoglalva, hogy fáj a verés, és éhesek vagyunk, és sötét van, és mikor vernek meg legközelebb, és ki leszünk-e végezve végül is. Nekem volt rá egy ígéretem, hogy életbe hagynak. Napokon át nem is kínoztak. Már házimunkákra használtak, ami ott kifejezetten jót jelentett. De amikor hirtelen jött az orosz, bepánikoltak.

– Jól van, nem kell, hogy elmondja.

– Maga jött ide azzal, hogy...

– Én, de már nem akarom! Meggondoltam magam. Látom, milyen súlyosan megsérült. Fárasztja a beszéd. Sőt, fáj.

– Az fáj, ha nem beszélhetek.

– Jól van. Értse meg... Nem szeretném!

– Mindjárt túl leszel rajta! Nekem is azt mondja az a nyilas. Elkap, a hajamnál fogva vonszol. Tudom, mi lesz, mert már előttem két turnust felvittek. Lehallatszik a kiabálás és a lövések. A második turnusban Klári és a fia. Tamáska! Szembe kell állni. Egy puská van, azt adják egymásnak sorba. Amikor a mellettem levő férfi elesik, és a nyilas, aki lelőtte, átadja a puskát a következőnek, megfordulok. Nem is tudom, el akarok szaladni. De mögöttem egy gödör. Úgy megtántorodok. Akkor kapom a lövést. Csak még nem érzem. A hangját se hallom. Elájulok. Ott lenn, a gödörben jön vissza a világ. Rengeteg lövés. Nem dörög, hanem olyan furán kattog. Már akkor fáj az arcom, csak távolról se úgy, mint később. Ha úgy fájna, nem is tudom, visszamászok, és jelentkezek, hogy kérek még egy golyót. Vagy verjenek agyon puskatussal. Azzal is jobban járok. De mondom, még nem igazán fáj. Csak tudom, hogy megsebesültem. Már nem hallom a lövéseket. Fehér, nagy téli csend. Alattam ott a Klári. Mellette a Tomi. Véresen. Nem

mozdul egyik se. Kimászok a gödörből. Nem a ház, hanem a kert lenti része felé. Akkor épp nincs ott senki. A következő turnusért mennek vissza a nyilasok. Kúszok először, aztán megunom, és felállok. Átérek egy másik kertbe. Bokrok, sövények, igazi elvarázsolt kert. Alul valami kis ház, melléképület egy villa mellett. Bemegyek. Öreg kertész ül az asztalnál, meg egy rendőr. Leültetnek. Vízze itatnak. A kertész ott tartana, de a rendőr azt mondja, inkább ne, veszélyes. Nekem is jobb, ha kórházba jutok, ahol ellátnak. Ronda a sebem. Ők mondják. Hátra ment be a golyó a fejemen, és elől ki, a számon. Fogakat kiütve! Akkor átkísérnek a Szent János Szanatóriumba. Azt mondják, műtét. Amire azután ébrednem kell! Na, az a fájdalom. Bebugyolálva. Egy bábu a fejem. Gézen át üvöltök. Nem bírják elviselni. Spórolás megy a morfinnal. Nekem nem jut. Azt mondják, elég belőlem, és átdeponálnak a marosutcai zsidó kórházba. Hiába ordítom, hogy keresztény vagyok. Ott ordítok tovább. Azok végig úgy vannak vele, hogy az orosz behatolásnál sérültem meg. Ez egy szerencsétlen, esztét veszített keresztény asszony.

Most már, hogy mindent hallott, akár távozhatna a festőnő húga. De nem bír felállni.

– Ne haragudjon, hogy kérdésekkel gyötröm.

– Nem haragszok.

– Amikor kivitték, tudja...

– Hogy kivégezzenek?

– Igen, Szenteste, akkor hány óra volt?

– Édesem, nekünk ott nem volt óránk. Semmink se volt. A széjjelvert, széjjelbaszott testünk volt. Estefelé. Tulajdonképpen amikor az első gyertyát gyújtja az ember a karácsonyfán.

– De ha este volt, sötét, hogy láthatta, hogy a nővérem van a gödör alján? Az ég felhős volt, se csillag, se hold! Lehetett másik nő is, nem?

Rennerné nem válaszol.

– Csak mert kivitték őt! Abból nem következik, hogy le is lövik... Meg a kisfiú. Róla ráadásul azt mondja, valamivel távolabb került...

Erre se mond semmit Rennerné.

– Az anyám abban bíz, hogy valamelyik vezető elvitte magával. A Megadja Ferenc még nem került elő, igaz? Meg a páter Kun se. A Dési házaspár se! Hogy ott van valamelyikkel. Nem tudja, hova vonulhattak ezek?

– Azt nem.

– Sötét volt! Most mondta. Élhet még a Tomi. Meg kell találnom a vezetőket. Addig

nem nyugszik az anyám.

– Üzenem neki, örüljön, hogy a férje megmaradt. Örüljön, hogy ő maga él. Nem tudja, hányan vannak, akik minden, de minden hozzátartozójukat elvesztették? Örüljön annak, hogy az egyik lánya megmaradt neki. Maga még szülhet neki unokát. Nem érti? Mire vár?! Fogjon egy férfit, az Isten szerelmére... Gyorsan tegye szét a lábát!

Jó lenne tudni, ki küldte hozzá a festőnő húgát. Jó eséllyel valamelyik városmajori nyilas. Akik között most a szerencsétlen lány futkos. Ők tudják, hol lakik Renner. És tudják, kinek a szavára vitték be. De eszük ágában sincs megmondani.

Teréz soha többé nem hall a festőnő húgáról. A lány nem fogadja meg a tanácsát. A szüleinek engedelmeskedik, és a kötelességtudatnak. Visszamegy Budára. Valamelyik nyilas, akitől a szovjet katonai elhárítás szakemberei neveket akarnak hallani, az ő nevét adja meg. Inkább, mint a sajátjaik közül valakiét, nem? A Kissvábhegyen fogják el márciusban. Áprilisban tartják a tárgyalását. Mint kémeket ítélik tizenkét évi javító kényszermunkára. Kiviszik a Szovjetunióba. Ott hal meg három év múlva.

Akit a kommunisták meg akarnak menteni, az megmenekül. Renner kiszabadul. Nincs meg már a pirosbarna napszemüveg, de a sérüléseit sem annyira fontos takargatni. A külsérelmi nyomok kevésbé szúrnak szemet a városban, mint korábban. Addigra viszont láthatóvá válik Irén terhessége. És Irén nem hangoztatja, hogy másvalaki az apa. Amit a vasgyáros nem volt hajlandó eldönteni, és a nyilasok sem döntötték el, a gyerekek dönti el végül.

Meg az anyák.

Rennertől akkor már senki sem kérdezi, hogy kit választ, egyáltalán akar-e bárkit és bármit. A lakásból kimegy.

Nincs több hoppázás a lányával.

Kevéssel később Irénnel és a kisfiával együtt kitelepítik Budapestről, mint kapitalistát.

Míg távol van, a városban beszélni kezdik, hogy negyvennégyben ő vitette el a feleségét. Az egész elhurcolás megrendezett dolog volt, ami arra futott ki, hogy a vasgyáros megszabaduljon Teréztől!

Teréz protézist csináltat, és megváltoztatja a nevét. Lánya ugyanazt a nevet veszi fel. Hogy semmi se fűzze őket a felszabadulás előtt történetekhez és Rennerhez. Természetesen látni sem akarják többet.

Ötvenhat után Renner új családjával Budán él, a Vízivárosban. Lehet, hogy véletlen,

de semmiképp sem mellékes, hogy éppen egyenlő távolságban a háztól, ahol gyerekkorában lakott, és az Újlipótvárostól. Néha-néha messziről látja a régi feleségét vagy a lányát. Tudja, hogy nem közelíthet hozzájuk. A környéken viszont számos régi nyilas él. Nem telik el hónap, hogy ne futna össze valamelyikkel. Egyesek úgy tesznek, mintha nem ismernék meg. Mások barátságosan köszöntik, sőt, még a kedves neje után sem mulasztanak el érdeklődni. Olyan is akad, aki gúnyosan biccent oda neki. Igen, emlékszünk még bizonyos pillanatokra. Amikre a gyáros úr biztos nem akar emlékezni.

Gyáros? Egy maszek fényképész segédje. Nem mellékesen a műhely a város másik felében található. Másfél óra villamossal, átszállásokkal, mindennap oda-vissza.

Az ilyen találkozásokat, az ilyen hunyorításokat Irén sem kerülheti el. Egyszer, amikor egy este Renner fényképeket nagyít a fürdőszobában, bekopog hozzá. Renner egész nap fotókkal dolgozik, otthon egyre ritkábban támad rá kedve. Ő legjobban tájképeket szeret készíteni. De a legtöbb kép Irént örökíti meg, és a fiukat. Renner elcsomagolja a fényérzékeny papírt, és kiszól. – Szabad.

Irén leül mellé a lehajtott vécédeszkára. – Már meg akartam tőled kérdezni. Csak mindig félretoltam.

– Hm?

– A helyzet huszonharmadikán az volt, hogy te fenn vagy a manzárdban a keresztény foglyokkal. Mi meg Terézzel és a festőnővel meg a többiekkel lent. Azzal az ígérettel, hogy életbe hagynak.

– Igen. Bent maradsz? Mert akkor folytatom.

– Maradok.

Renner kivesz egy fotópapírt, és a gép alá helyezi. A fia, a Duna-parton, néz a lencsébe komolyan. Elég jó a negatív, nem igényel különleges kezelést.

– A Terézt bennhagyták huszonnegyedikén estig. Engem előző este váratlanul odatettek egy menetbe, amit a páter vezetett.

– Igen.

Renner a képet a hívóoldatba fekteti.

– A Duna-partra kísérték. Úgy volt, hogy úsztatás lesz.

Renner csipesszel mozgatja a hívóban a papírt.

– Néha arra gondolok, te már akkor jóba voltál az ottaniakkal. Főleg a Robival. Hogy te eldöntötted, Terézt választod. És engem úsztassanak meg.

Renner észreveszi, hogy túlságosan besötétedett a fia arca. Elbambult hívás közben.

Gyorsan kikapja a képet. Vizes öblítés, fixáló.

– Értem. De mint tudjuk, nem lett sortűz. A páter kegyelmet adott.

– Azt te nem tudhattad előre. Azt senki se tudta előre. Emlékszem a kísérőkre. A Rédliékre. Rettenetesen meg voltak lepve. Úgyhogy, légy szíves, ne mondd, hogy előre meg volt beszélve, és pont így akartál pont engem megmenteni. Azt elég, ha a Teréz kommunista családja mondja. Meg némelyik disznó nyilas.

– Nem mondom.

Renner kivesz egy új papírt, és nagyító alá rakja. Ugyanaz a kép még egyszer.

Különös, ahogy a vonások fel-feltűnnek a gyerekek arcán. A fia természetesen Irénre hasonlít, és őrá, de ő most a lánya arcát látja viszont.

– Megértem, hogy meg akartál tőlem szabadulni.

Ezúttal időben sikerül kikapni a képet a hívóból. Lehet öblíteni, mehet a fixálóba.

Renner felnyúl, és egy kockával odébb húzza a negatívot. Irén mosolyog a képen.

– Jó – mondja Irén –, erre úgyse fogsz semmit mondani.

Renner még nem veszi elő a következő papírt. Feljebb srófolja a gépet, belenagyít az arcba. Kiélesíti.

– Ha ezt hiszed rólam. Ha ilyen gondolatok vannak benned. Amikor.

– Nem mondtam ki. Most először. Egyszer csak megkérdezhetem. Nem kérdezhetem meg?

Renner megint módosít a gép állásán. A negatív elég jó ahhoz, hogy tovább nagyítsa a képet. Irén különleges nő. Ez biztos. Ez a kép újabb bizonyosság rá, hogy nem tévedett. Gyakorlatilag kislány volt, amikor megismerte. Most pedig hölgy, akire tisztelettel néznek a férfiak. A régi világból maradt urak és a kimosakodott prolik.

– Van még egy. Ha már.

Renner nem kezd bele a kép exponálásába. A piros szűrőn keresztül nézi az arcot.

– Hogy találtak oda a Kresz Géza-utcába? Ki tudta a címemet? Rajtad kívül.

– Laci. Meg néhányan.

– Te árultál el?

Renner csendben marad.

Amíg középre érnek. Szól az a gladiátorzene. Rázuhan a nőkre. Verik őket. Első mozdulata oltalmazni őket. Egy gumibotot elkap, kirántja a nyilas kezéből. Visszaütni nem próbál vele, csak kitartja, hogy további ütések felfogjon. Lecsapnak valamivel a kezére. Kiesik belőle a gumibot. És annál jobban ütik.

Le kell vetközni. Kombinéjukat magukon akarják tartani. Nem lehet. Ő is az alsónadrágját. Megjegyzéseket tesznek a faszára. A nők mellére. Mert takargatják magukat. Ezeket a részeket büntetésből külön kezelésbe veszik. Nádpálca.

Összehasonlítják Teréz mellét Irénével. A feneküket.

Szakadatlan verés közben. És nevetések és további humoros megjegyzések közben.

Szól a *Gladiátorok bevonulása*.

Egyik elkezd leszólni a testüket. Nem olyan jók ezek a kurvák. A hírük alapján azt hitte, most aztán első kvalitású áru kerül a placra. Lenne legalább rendes mellük. Ha már a kárhozatba megy értük ez az ember. És a seggük is milyen. Silány áru, kérem szépen.

Ezt nem lehet elviselni. És még rosszabb, amikor vallasni kezdik.

Neked melyiknek a melle tetszik jobban? Az alma formájú vagy a körte? A puhábbik? A kemény?

Hogy szokod megfogni? Mutasd! És a másikat?

Nem markolsz bele? Nem húzod meg? Nem csapod össze, hogy nagyot szóljon?

Hát a csöcsük? Mit csinálsz velük? Megcsípod? Mutassad! Bekapod? Szopikázod? Csócsálsz? Harapd meg! Látni akarjuk, milyen, amikor beleharapsz. Lássam a pofáján, hogy rendesen beleharaptál!

Vallomást követelnek tőle, hogy melyiknek a szagát szereti jobban. Az ölükre nyomják az arcát. Mondja meg, melyik az. Mondja meg, melyiknek jobb a szaga. Rég nem tisztálkodtak, a szaguktól felkavarodik a gyomra. Arra próbál figyelni, hogy hol az egyiket, hol a másikat mondja jobbnak. És ne hányjon.

Fekvő helyzetbe kényszerítik őket. Utasítják, hogy nyaljon.

Akkor összeszedi összes megmaradt erejét. Hiába szorítják lefelé. Felemelkedik, féltérdig, és a szertartás irányítójához fordul. – Péter! Ezt lehet?

Péter Kun András nem válaszol szavakkal. A nevetése a válasz. A beteljesedett, harsogó boldogsága.

Renner kap egy sorozat pofont, visszanyomják a combok közé. Ütik a fejétől a talpáig, és buzdítják. Egyik nőt a másik után kinyalni. Ütések a hasukon, a mellükön. Addig kell csinálni, amíg elélveznek.

El kell élvezni egyiknek a másik után. Különben kinyiffannak.

Valaki más zenél, már nem a *Gladiátorok* szól, hanem a *Nincs kegyelem*.

Ne mondjátok, hogy nem volt jó!

A vasgyárosnak állnia kell, mert arra kíváncsiak, milyen, amikor szopnak.

Irén először. Merevedés nincs. Sokáig szopatják. Félrelökik Irént. Hogy még ehhez se ért a luvnya. Jöjjön az öregebbik.

Akkor se.

A páter korbáccsal veri Teréz hátát. Teréz felnéz Rennerre. Könyörögve. Vagy szeretettel. Irén is őt nézi. Ugyanazzal a könyörgéssel. Talán szeretettel.

Feláll.

Amikor észreveszik, letépik róla a feleségét. Most a fiatal szerető mutassa meg, hogyan csinálja. De előbb még föl-le jártatják a vasgyárost a szalonban a meredt faszával. Amíg kókadni nem kezd.

Nem hagyják megjegyzés nélkül, ahogy Irén szopik. Egyik azt mondja, most mégis meglátszik, hogy ez egy igazi szopós kurva.

Még bírja? Csodálkoznak Renneren. Eszébe se jutott, hogy el kéne élveznie. Neki nem volt soha gond, hogy visszatartsa.

Már úgyis mást gondol a páter. Csinálják egymással a nők. Örvendeztessék meg a vasgyárost. Úgyis erről ábrándozott évek óta. Csináljanak meg mindent. Csókolózzanak. Be a nyelvvel a másiknak abba az élvezeteg zsidó szájába. Le egészen a gyomráig. Dolgozzátok meg egymásnak a mellét.

Aztán földre nyomják őket, és a fejüket a másik lába közé tolják.

Egy percig se marad abba a zene. A *Hamvadó cigarettavégnél* cigarettákat és szivarokat nyomnak a bőrükhöz.

Akkor Rennernek kell a földre feküdni, háttal, és Irént beleültetik a nemi szervébe. Teréz Irén mellét kell hogy csókolgassa. Suhognak körülöttük a pálcák, a botok, az ostorok, a korbácsok.

A vasgyáros lehunyja a szemét.

Ráparancsolnak, kinyitni.

Akkor történik, hogy a páter a korbácsát Irén nyakára szorítja. Teréz Irén mellét harapdálja. Irén arca fehéredik, a szeme kimered.

Ezt most néznie kell Rennernek. A korbács alatt lilul a nyak.

Irén Renner felé néz. De nem rá, hanem messze túl rajta. A teste ismeretlen erővel összeszorul alul.

Renner elsül.

Rángásokkal, löketekkel, bő sugárban.

Amíg verték, alig adott ki hangot. Most felordít. Ledobja magáról a két nőt és a pátert.

Irén elgurul. Köhögve kapkodja a levegőt.

A páter üvölt.

Folytatódik a folytathatatlan.

•

A hungaristák szántsándékkal súlyos megszegényítésnek tették ki áldozataikat. Ráébredtem, nem szabad, hogy a szégyenben az én munkám által ismételtén megmerüljenek. Ezért az áldozatok eredeti neve ebben a szövegben nem fordul elő.

Az elkövetők esetében kevésbé voltam aggályos. Velük kapcsolatban azt is le kell szögezni, hogy tetteik teljes körű összefoglalása közel sem található meg a könyvben. Levéltárak sok ezer oldalnyi idevonatkozó iratanyaga őrzi a neveket és a hozzájuk kapcsolódó eseményeket.

A tettesek egy részének van arca és van neve. Lehet tudni, hol dolgoztak, mely házakban éltek. Természetesen ki lehet jelenteni, hogy a nevek, amiken szólították őket, nem rendelhetők végérvényesen összefüggésbe a tetteikkel, és hogy az egykori lakóházaik sem nevezhetők például nyilaskeltetőknak, másrészt tapasztalható, hogy egyes nyilasok által lakott házak a jelenkorban hozzájuk hasonlóan gondolkodó és beszélő egyének hajlékai. Nem ez a könyv hoz valamely elkövetőre vagy annak nevére, lakhelyére, munkahelyére, leszármazottjára szégyent. Azt ők maguk, az egykori hungaristák csinálták. Persze akkor még abban a hiszemben, hogy a dicsőséget halmozzák. A dicsőséget éppen a legteljesebb lealjasulás útján vélték elérni. Sok utalás van rá, hogy végig tisztában voltak még ezzel is. Vagyis tudták, mit vállalnak. Például kivonják magukat a Tízparancsolat hatálya alól. Nem én leszek az, aki feloldja őket az önként magukra vett teher alól.

Annál is inkább, mert minden jel arra mutat, hogy éppen ezek az emberek soha nem bánták meg, amit cselekedtek, és mert a kortárs magyarok között napról napra többen vállalják nyilvánosan, hogy velük vállalnak sorsközösséget. Nem az áldozatokkal.

Az olvasó esetleg zavartan tekint majd az ismert helynevek közé keveredett ismeretlenekre. Ennek az az oka, hogy a könyvben a korabeli utcaneveket használom. Amikor az 1944–45-ös Budapesten járunk, nem kell tudnunk például, hogy a Bors-utcát egyszer majd Hajnóczy József utcának fogják nevezni. Az is kívül esik ezen a világon, hogy az 1922 óta érvényben lévő helyesírási szabályzatot a későbbiekben többször meg

fogják változtatni. Hogyha okoz ez némi zavart, az nem véletlen. Sem a helynevek, sem a helyesírási szabályok nem örök, Istentől való dolgok. Emberek cserélgetik őket pillanatnyi kedvük szerint, más emberek pedig magabiztosan vagy elveszetten próbálnak eligazodni közöttük.

A szövegben egyes szavak a megszokottól eltérő alakban jelennek meg. Pl. az agilis, ami a nyilasok egyik alapszava volt. Két g-vel mondták. Szeretném, ha az olvasó úgy hallaná.

•

A könyv négyéves könyvtári és levéltári kutatásra épül. Nagyra értékelem az intézmények és az ott dolgozók segítségét. Legtöbbet Budapest Főváros Levéltárának, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának és az Országos Levéltárnak, személyesen pedig Tasnádi Ákosnak, Soós Mihálynak és Kálmán Jánosnak köszönhetek.

Köszönöm íróársaim, Kerékgyártó István, Németh Gábor és Vörös István figyelmét, a tanácsaikat. Láng Zsoltnak, hogy egy gyönyörű téli napon elvitt abba a Maros menti faluba, ahonnan Dregán Miklós és a Sánta család indult, és ahová 1945-ben visszatértek.

Kutatásaim során időről időre történészekhez fordultam kérdésekkel. Közülük néhányan időt szakítottak rá, hogy válaszaikkal segítsenek. Mindegyiküknek köszönöm a kedvességet és a megelőlegezett kollegialitást. Különösen Csonka Laurának, amiért lehetővé tette Kun páterről szóló kitűnő dolgozata megismerését, Margittai Lindának és Karsai Lászlónak az általuk vezetett kutatócsoport adataiba való betekintés lehetőségét.

Köszönöm a könyvben taglalt eseményekhez hasonlókat fiatal korukban átélt, a könyvben felbukkanó alakok némelyikéhez egyben-másban hasonlító személyeket jól ismerő embereknek, hogy bizalmukba fogadtak, és felidézték, mi történt velük és körülöttük.

Mint a történelemből is tudjuk, természetes, hogy a viszontagságos időkben bajba jutott embereknek hátat fordítanak korábbi pályatársaik, ismerőseik. Velem sem történt másként 2010 után. Épp ezért jelentett olyan sokat a mellettem kitartó néhány barát és mindenekelőtt családom segítése.

A figyelmük.

A tanácsaik.

Ugyanakkor lehetséges, hogy ha a magyar fasizmus ébredése nem ilyen testközeli élményem, nem fordítom figyelmemet környezetem közelmúltjának történetei felé. Így tehát e könyv létrejöttében a kortárs közélet formálóinak is volt szerepük.

Kiadta a Pesti Kalligram Kft.,
Elektronikus kiadás, 2016

Felelős kiadó Mészáros Sándor
Felelős szerkesztő Mészáros Sándor
Borítóterv Hrapka Tibor
Elektronikus könyv [Nagy Lajos](#)

ISBN 978-615-5603-65-5

Felhasznált betűtípus
Noto Serif – SIL Open Font License